



การกล่อมเกลாதงการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน  
อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี  
POLITICAL SOCIALIZATION IN DEMOCRACY OF YOUTH,  
NONGCHANG DISTRICT, UTHAI THANI PROVINCE

พระณัฐพงษ์ ณัฏฐวิโส (สุดใจ)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา  
ตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย  
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย  
พุทธศักราช ๒๕๖๓



การกล่อมเกลາทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชน  
อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

พระณัฐพงษ์ ณฏฐวโร (สุดใจ)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา  
ตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย  
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย  
พุทธศักราช ๒๕๖๓

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)



Political socialization in democracy of youth,  
Nong Chang District, Uthai Thani Province

Phra Natthaphong Natthawamso (Sutchai)

A Research Paper Submitted in Partial Fulfillment of  
the Requirements for the Degree of  
Master of Political Science

Graduate School  
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

C.E. 2020

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)



บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับสารนิพนธ์เรื่อง  
“การกล่อมเกลาทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี”  
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, รศ.ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบสารนิพนธ์

(รศ.ดร.สุพล สุยะพรหม)

ประธานกรรมการ

(รศ.ว่าที่ พ.ต. ดร.สวัสดี จิรัฎฐิติกาล)

กรรมการ

(ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณีต)

กรรมการ

(รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์)

กรรมการ

(รศ.ดร.พรรษา พฤตมาตย์)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์

รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์

ประธานกรรมการ

รศ.ดร.พรรษา พฤตมาตย์

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระณัฐพงษ์ ญฎฐวิไล)

**ชื่อสารนิพนธ์** : การกล่อมเกลາทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชนใน  
อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

**ผู้วิจัย** : พระณัฐพงษ์ ญูจิวโส (สุคใจ)

**ปริญญา** : รัฐศาสตรมหาบัณฑิต

**คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์**  
: รศ. ดร. เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ พธ.บ. (การสอนสังคมศึกษา),  
M.A. (Politics), Ph.D. (Political Science)  
: รศ. ดร. พรรษา พฤษยามานู พธ.บ. (สังคมวิทยา), M.A., (Politics)  
Ph.D. (Political Science)

**วันสำเร็จการศึกษา** : ๑๒ มิถุนายน ๒๕๖๔

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ ๑) เพื่อศึกษาระดับการกล่อมเกลາทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชนในอำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ๒) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชนในอำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและ ๓) เพื่อศึกษาแนวทางการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชนในอำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

การวิจัยเป็นแบบผสมวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๙๗๙ กลุ่มตัวอย่างคือ เยาวชนในอำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี จำนวน ๓๖๓ คน โดยสุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด ๓,๘๙๔ คน จากสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อน ๐.๐๕ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด วิเคราะห์โดยการพรรณนาแจกแจงความถี่ประกอบตาราง และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๒ รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิควิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

#### ผลการวิจัยพบว่า

๑. ระดับการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชนในอำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = ๓.๕๘$ ) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านสถาบันศาสนา ( $\bar{X} = ๓.๙๒$ ) อยู่ในระดับมาก ด้านสถาบันการศึกษา ( $\bar{X} = ๓.๕๘$ ) ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน ( $\bar{X} = ๓.๕๕$ ) และด้านสถาบันครอบครัว ( $\bar{X} = ๓.๔๒$ ) อยู่ในระดับปานกลางและสถาบันทางการเมือง ( $\bar{X} = ๓.๑๒$ , S.D. = ๐.๙๒) อยู่ในระดับน้อยตามลำดับ

๒. ผลการเปรียบเทียบพบว่า เยาวชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลารอบการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในอำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนเยาวชนที่มีเพศ การศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลารอบการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

๓. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับการกล่อมเกลารอบการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในอำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ด้านสถาบันครอบครัว ปัญหา คือ การแบ่งพรรคแบ่งพวก เป็นการสร้างความกดดันทางการเมืองสำหรับคนที่ต้องการอำนาจแนวทางแก้ไขคือ การเปิดใจกว้างยอมรับความแตกต่างร่วมกัน หันหน้าปรึกษาหาแนวทางร่วมกัน ด้านสถาบันการศึกษาปัญหาคือ การสนทนาการเมือง ส่วนใหญ่ทำให้เกิดความแตกแยก ขาดการเปิดใจยอมรับ ไม่ค่อยจะเกิดความสามัคคีแนวทางแก้ไขคือ จัดเวทีให้ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งได้เสนอตน แสดง ภูมิรู้ และความสามารถให้ประชาชนได้พิจารณา ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อนปัญหาคือ เจ้าหน้าที่บางคน ทำตัวชี้หน้า แสดงออกให้เห็นว่า ฝ่ายไหนควรชนะการเลือกตั้ง แนวทางแก้ไขคือเจ้าหน้าที่ภาครัฐต้อง วางตัวเป็นกลางด้านการจัดตั้งและเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มการเมือง ด้านสถาบันศาสนา ปัญหาคือ ประชาชนโดยทั่วไปจะไม่ค่อยทราบว่าการเข้าร่วมพรรคการเมือง ควรส่งเสริม สนับสนุนประชาชน ให้ ความรู้แก่ประชาชน เกี่ยวกับการเข้าร่วมเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ด้านสถาบันทางการเมืองคือ เจ้าหน้าที่บางคนทำตัวชี้หน้า แสดงออกให้เห็นว่า ฝ่ายไหนควรชนะการเลือกตั้ง และเจ้าหน้าที่ภาครัฐต้อง วางตัวเป็นกลาง

**Research Paper Title** : Political socialization in democracy of youth, Nong Chang District, Uthai Thani Province

**Researcher** : Phra Natthaphong Natthawamso (Sutchai)

**Degree** : Master of Political Science

**Research Paper Supervisory Committee:**  
 Assoc. Prof. Dr. Termsak Tong - In, B.A. (Social Teaching),  
 M.A. (Political Science), Ph.D. (Political Science)  
 Assoc. Prof. Dr. Pansa Prutyangoon, B.A. (Sociology), M.A.  
 (Politics), Ph.D. (Political Science)

**Date of Graduation** : June 12, 2021

### Abstract

Objectives of this research were: 1. To study the Political socialization in democracy of youth, Nong Chang District, Uthai Thani Province 2. To compare Political socialization in democracy of youth, Nong Chang District, Uthai Thani Province classified by personal data, and 3. To study problems obstacles and recommendations for Political socialization in democracy of youth, Nong Chang District, Uthai Thani Province

Methodology was the mixed methods: The quantitative research collected data with questionnaires that had total reliability value at 0.976 from 363 samples, derived from 3,494 at youth, Nong Chang District, Uthai Thani Province, using Taro Yamane's formula with significance level set at 0.05. Statistics used to analyze data were frequency, percentage, mean, standard deviation, SD, hypothesis tested by t-test, F-test. The open-ended questionnaires were analyzed by frequency. The qualitative research collected data from 8 key informants by in-depth-interviewing, analyzed data by descriptive interpretation.

#### Findings of the research were as follows:

1. The level of political support in the democratic system of youths in Nong Chang District Uthai Thani Province Overall, at a high level (= 3.58) When classified by side, the mean from descending order was as follows: Religious Institutions (= 3.92) were at a high level. Educational institutions (= 3.58), community and peer groups (= 3.55) and family institutions (= 3.42) were at the moderate level and political institutions (= 3.12, SD = 0.92 ) Is at a low level, respectively.

2. The comparison results showed that Youth of different ages There are opinions on the political persuasion in the democratic system of youth in Nong Chang District. Uthai Thani Province, Overall, the difference was statistically significant at the

0.05 level, so the research hypothesis was accepted. As for youth with different sex, education and occupation, There is no different opinion on political conditioning in youth democracy. Therefore reject the research hypothesis.

3. Problems, obstacles and recommendations on the political persuasion in youth democracy gave the following opinion: Family institution. The problem is party division. This creates political pressure for people who need power. Open-mindedness and acceptance of differences, Turned to consult to find a solution together As for educational institutions, the problem is Political conversation Most of them cause breakage. Lack of open-minded acceptance, Rarely will a unity occurs, the solution is Organize a forum for the candidates to present themselves to show their knowledge and abilities for the people to consider. the community and peers, the problem is Some officials took the lead. Showed that Which side should win the election, The solution is that government officials have to be neutral in organizing and joining political groups. As for religious institutions, the problem is that people generally do not know that joining a political party, Should promote and support the people Educate people About joining as a member of a political party, The political institutions are Some officials took the lead. Showed that Which side should win the election? And government officials must be neutral.



## กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์เรื่อง “การกล่อมเกลາทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนอำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี” สำเร็จเสร็จสมบูรณ์ล่วงได้เพราะความเมตตาของที่ปรึกษาได้แก่ รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ และ รศ.ดร.พรรษา พุฒยงกูร ผู้วิจัยจึงขอเจริญพรขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพรขอบคุณ รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ ที่เมตตาให้คำแนะนำการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ล่วงไปด้วยดี

ขอขอบคุณ รศ.ดร.วัชรินทร์ ชาญศิลป์, รศ.ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช, ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณีต, รศ.อนุภณี ไชวเกษม และ อ.ดร.กาญจนา คำจตุ ที่เสียสละอันมีค่าเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขอขอบคุณคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ที่กรุณาให้ความรู้และประสบการณ์ในการเรียนที่ดี

กราบขอบพระคุณ พระเดชพระคุณพระราชอุทัยโสภณ, ดร. ที่เมตตาให้ข้อมูลและขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลสำคัญ นายสมพจน์ สารภูษิตสันต์, นางสาวพิมพ์ณัฐชะญา ทรงรัตน์, นายสุวิชัย อินทกุล, นายวชิระ ชมภู, นายดำรง นพรัตน์, นายธนกฤต นิโรจน์, นางสาวนันททรัพย์ ทิพรังสี, นายทศพร เตชะนา, นายเฉลียว แฉมพยัค, นายณัฐพล กลั่นแท้, นายสุรยุทธ เลิศสมพงษ์ และเยาวชนในอำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ทุกท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถามและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย ขอขอบคุณเพื่อนๆ นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ที่ให้การช่วยเหลือทั้งกำลังกายและกำลังใจมาโดยตลอด

อนึ่ง คุณค่าอันเป็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากสารนิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอยกคุณความดีนี้บูชา พระคุณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตลอดจน บิดามารดา ครูอุปัชฌาย์อาจารย์ และมีพระคุณทุกท่าน

พระณัฐพงษ์ ณัฐวิโส (สุดใจ)

๙ มีนาคม ๒๕๖๔

## สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนภาพ	ฐ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฑ
<b>บทที่ ๑ บทนำ</b>	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๓
๑.๓ วัตถุประสงค์การวิจัย	๓
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๓
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๔
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๖
<b>บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง</b>	
๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมือง	๗
๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับทัศนคติทางการเมือง	๒๔
๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง	๓๓
๒.๔ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประชาธิปไตย	๔๘
๒.๕ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง	๕๓
๒.๖ หลักธรรมที่ใช้ในการวิจัย	๕๙
๒.๗ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย	๖๓
๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖๕
๒.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๗๗
<b>บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย</b>	
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๗๘
๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๗๘

## สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๘๒
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๘๖
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์	๘๖
<b>บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล</b>	
๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	๙๐
๔.๒ ผลการวิเคราะห์การglomเกลตาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี	๙๒
๔.๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการglomเกลตาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี	๙๘
๔.๔ ผลการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการglomเกลตาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี	๑๑๑
๔.๕ ผลการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการglomเกลตาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี	๑๑๖
๔.๖ องค์ความรู้	
๔.๖.๑ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๑๓๕
๔.๖.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากงานวิจัย	๑๓๙
<b>บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และเสนอแนะ</b>	
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๔๓
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๔๙
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๕๓
๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	๑๕๓
๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ	๑๕๔
๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป	๑๕๔
<b>บรรณานุกรม</b>	๑๕๕
<b>ภาคผนวก</b>	๑๖๔

## สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
ภาคผนวก ก แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๑๖๕
ภาคผนวก ข ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	๑๗๔
ภาคผนวก ค ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability)	๑๗๘
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย	๑๗๙
ภาคผนวก จ ภาพประกอบการสัมภาษณ์	๑๘๙

**ประวัติผู้วิจัย**

## สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒.๑	สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมือง	๑๑
๒.๒	สรุปแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการอบรมการกล่อมเกลาทางการเมือง	๒๒
๒.๓	สรุปแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติทางการเมือง	๓๒
๒.๔	สรุปแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรมการเมือง	๔๗
๒.๕	สรุปแนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย	๕๒
๒.๖	ความหมายเกี่ยวกับการเมือง	๕๕
๒.๗	ความสำคัญของการเมือง	๕๘
๒.๘	หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้อง	๖๒
๒.๙	จำนวนประชากรเยาวชนในเขตอำเภอหนองฉาง	๖๕
๒.๑๐	งานวิจัยเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมือง	๖๘
๒.๑๑	งานวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติทางการเมือง	๗๐
๒.๑๒	งานวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง	๗๒
๒.๑๓	งานวิจัยเกี่ยวกับประชาธิปไตย	๗๕
๒.๑๔	งานวิจัยเกี่ยวกับหลักพุทธธรรม	๗๖
๓.๑	แสดงที่มาของกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละตำบล	๘๐
๔.๑	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	๙๐
๔.๒	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อการกล่อม เกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี <b>โดยรวม</b>	๙๒
๔.๓	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการกล่อมเกลาทางการเมือง ในระบอบ ประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี <b>ด้านสถาบันครอบครัว</b>	๙๓
๔.๔	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการกล่อมเกลาทางการเมือง ในระบอบ ประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี <b>ด้านสถาบันการศึกษา</b>	๙๔
๔.๕	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการกล่อมเกลาทางการเมือง ในระบอบ ประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี <b>ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน</b>	๙๕

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๖	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการกล่อมเกลาทางการเมือง ในระบอบ ประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี <b>ด้านสถาบันศาสนา</b>	๙๖
๔.๗	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการกล่อมเกลาทางการเมือง ในระบอบ ประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี <b>ด้านสถาบันทางการเมือง</b>	๙๗
๔.๘	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการกล่อมเกลาทางการเมือง ในระบอบ ประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี <b>จำแนกตามเพศ โดยรวม</b>	๙๘
๔.๙	แสดงการเปรียบเทียบระดับการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบ ประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี <b>จำแนกตามเพศ</b>	๙๙
๔.๑๐	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการกล่อมเกลาทางการเมือง ในระบอบ ประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี <b>จำแนกตามอายุ โดยรวม</b>	๑๐๐
๔.๑๑	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลา ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี <b>จำแนกตามอายุ</b>	๑๐๑
๔.๑๒	แสดงการทดสอบความแตกต่างระดับความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทาง การเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี เป็นรายคู่ ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD. (Least Significant Difference) <b>จำแนกตามอายุ โดยรวม</b>	๑๐๒
๔.๑๓	แสดงการทดสอบความแตกต่างระดับความคิดเห็นต่อ การกล่อมเกลา ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี เป็นรายคู่ ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD. (Least Significant Difference) <b>จำแนกตามอายุ ด้านสถาบัน ครอบครัว</b>	๑๐๓
๔.๑๔	แสดงการทดสอบความแตกต่างระดับความคิดเห็นต่อ การกล่อมเกลา ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี	

## สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
	เป็นรายคู่ ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD. (Least Significant Difference) <b>จำแนกตามอายุ ด้านสถาบันการศึกษา</b>	๑๐๔
๔.๑๕	แสดงการทดสอบความแตกต่างระดับความคิดเห็นต่อการglomเกลตาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี เป็นรายคู่ ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD. (Least Significant Difference) <b>จำแนกตามอายุ ด้านสถาบันทางการเมือง</b>	๑๐๕
๔.๑๖	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อการglomเกลตาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี <b>จำแนกตามการศึกษา โดยรวม</b>	๑๐๖
๔.๑๗	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นต่อการglomเกลตาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี <b>จำแนกตามการศึกษา</b>	๑๐๗
๔.๑๘	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อการglomเกลตาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี <b>จำแนกตามอาชีพ โดยรวม</b>	๑๐๘
๔.๑๙	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นต่อการglomเกลตาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี <b>จำแนกตามอาชีพ</b>	๑๐๙
๔.๒๐	สรุปผลทดสอบสมมติฐานโดยการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการglomเกลตาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี <b>โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล</b>	๑๑๐
๔.๒๑	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางต่อการglomเกลตาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี <b>ด้านสถาบันครอบครัว</b>	๑๑๑
๔.๒๒	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางต่อการglomเกลตาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี <b>ด้านสถาบันการศึกษา</b>	๑๑๒

## สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๒๓	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี <b>ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน</b>	๑๑๓
๔.๒๔	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี <b>ด้านสถาบันศาสนา</b>	๑๑๔
๔.๒๕	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี <b>ด้านสถาบันทางการเมือง</b>	๑๑๕



## สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า	
๒.๑	การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองของสังคม	๑๙
๒.๒	พื้นที่อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี	๖๓
๒.๓	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๗๗
๔.๑	ด้านสถาบันครอบครัว	๑๑๙
๔.๒	ด้านสถาบันการศึกษา	๑๒๓
๔.๓	ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน	๑๒๗
๔.๔	ด้านสถาบันศาสนา	๑๓๑
๔.๕	ด้านสถาบันทางการเมือง	๑๓๔
๔.๖	องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๑๓๕
๔.๗	องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากงานวิจัย	๑๓๙

## คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

### ๑. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

อักษรย่อในงานวิจัยเล่มนี้ ใช้พระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นหลักในการอ้างอิง ซึ่งพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย จะระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ เช่น วิ.มหา. (ไทย) ๑/๑๘/๒๓. หมายความว่า ระบุถึง วินัยปิฎก มหาวิภังค์

ฉบับภาษาไทย พระไตรปิฎก เล่มที่ ๑ ข้อที่ ๑๘ หน้า ๒๓ เป็นต้น ทั้งนี้ โดยใช้ระบบคำย่อ ดังต่อไปนี้

#### พระสุตตันตปิฎก

ที.ปา	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฎีกวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ม.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
ม.ม.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มัชฌิมปณณาสก์	(ภาษาไทย)
สั.ม.	(บาลี) =	สุตตันตปิฎก	สัยุดตนิกาย	มหาวรรคคปาตี	(ภาษาบาลี)
สั.ม.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	มหาวรรวรรค	(ภาษาไทย)
อง.จตุกก.	(บาลี) =	สุตตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	จตุกกนิปาตปาตี	(ภาษาบาลี)
อง.จตุกก.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ปญจก.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	ปญจกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ติก.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	ติกกนิบาต	(ภาษาไทย)

## บทที่ ๑

### บทนำ

#### ๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

##### ๑.๑.๑ ความเป็นมา

ปัจจุบันประเทศไทยมีระบบการเมืองและโครงสร้างทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่ยังไม่เข้มแข็ง การพัฒนาระบบประชาธิปไตยจึงไม่ได้เจริญขึ้นในสังคมไทยและระบอบประชาธิปไตยได้หยุดชะงักลงนั้นมีสาเหตุมาจากการกระทำรัฐประหารหลายครั้ง โดยสลับกันไปมา ระหว่างรัฐบาลที่มาจาก การเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยและรัฐบาลที่มาจากคณะรัฐประหาร โดยการแต่งตั้งจนกลายเป็นวงจรที่ไม่พึงปรารถนาในระบบการเมืองไทย<sup>๑</sup> เมื่อพิจารณาการกระทำรัฐประหารแต่ละครั้ง มีสาเหตุมาจากการแย่งชิงอำนาจกันในทางการเมืองในยุคแรกๆ แต่ในระยะหลังสาเหตุของการกระทำรัฐประหารเพราะความขัดแย้งทางการเมือง โดยมีการแบ่งเป็นฝักเป็นฝ่ายเกิดการแตกแยกทางความคิดในหมู่ประชาชน รวมทั้งปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในระบบการเมืองของประเทศไทย ความขัดแย้งทั้งหมดที่เกิดขึ้นล้วนแต่เป็นอุปสรรคในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยในประเทศไทยอย่างยิ่ง<sup>๒</sup> นอกจากนี้ระบบการเมืองของไทยก็ยังมีอีกหลายปัจจัยที่ทำให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยไม่ก้าวหน้าโดยเฉพาะสาเหตุที่มาจากวัฒนธรรมทางการเมืองที่ยังไม่เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ วัฒนธรรมทางการเมืองจะมีเอกลักษณ์หรือมีลักษณะเฉพาะในสังคมทางการเมืองของประเทศนั้น ๆ จนพัฒนาเป็นคุณค่าที่สำคัญในวิถีชีวิตของประชาชนจนกลายเป็นแบบอย่างของวัฒนธรรมทางการเมืองที่สืบทอดไปยังประชาชนรุ่นหลังในสังคมการเมืองของประเทศนั้นเป็นปรากฏการณ์ของวัฒนธรรมทางการเมืองที่แสดงถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมการเมืองและการเปลี่ยนแปลงในระบบ การเมืองการปกครองของประเทศนั้นๆ<sup>๓</sup>

##### ๑.๑.๒ ความสำคัญของปัญหา

---

<sup>๑</sup>อมร จันทรมบูรณ์, “เรื่อง ปฎิรูปประเทศ : ปฎิรูประบบรัฐสภาเพื่อการพัฒนาคุณภาพประชาธิปไตย”, บทความประกอบโครงการอภิปรายทางวิชาการ, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๓) : ๕๓-๕๗.

<sup>๒</sup>สารานุกรมเสรี วิกิพีเดีย, รัฐประหาร, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://th.wikipedia.org/wiki> [๑๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓].

<sup>๓</sup>ฟ้าดาว คนนคร, “วัฒนธรรมทางการเมือง”, จุลสารเผยแพร่ความรู้นักเรียน นิสิต นักศึกษาและประชาชน, ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ (ธันวาคม ๒๕๕๖) : ๑๐ – ๑๓.

การที่ประเทศไทยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในบางช่วงเวลาและมีการปกครองจากการยึดอำนาจหรือการทำรัฐประหารสลับกันไปในช่วงเวลา ก็แสดงถึงวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนชาวไทยว่าบางครั้งก็ยอมรับในอำนาจของประชาชนหรือยอมรับการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกผู้ปกครองในระบอบประชาธิปไตย แต่บางครั้งก็ปฏิเสธผู้ปกครองที่ได้รับการเลือกตั้งจากรบอบประชาธิปไตย โดยเปลี่ยนไปยอมรับผู้ปกครองที่มาจากการทำรัฐประหารหรือการยึดอำนาจ นั้นแต่สำหรับประชาชนฝ่ายที่นิยมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยก็จะไม่เห็นด้วย กับการกระทำของคณะรัฐประหารซึ่งขัดกับอุดมการณ์ของหลักประชาธิปไตย วัฒนธรรมทางการเมืองแบบนี้ปรากฏอยู่ในสังคมไทยผลัดเปลี่ยนไปมาในสังคมการเมืองไทยมาโดยตลอด การพัฒนา ระบอบประชาธิปไตยในสังคมไทยให้เข้มแข็งจึงต้องพิจารณาถึงวัฒนธรรมทางการเมืองและโครงสร้างทางการเมืองด้วย<sup>๔</sup> การจะกล่อมเกลากองการเมืองในระบอบประชาธิปไตยนั้นจะให้เกิดความยั่งยืนได้ นั้นต้องปลูกฝังความรู้ ความเข้าใจและค่านิยมของประชาธิปไตยที่ถูกต้องให้แก่เยาวชนคนรุ่นใหม่ที่เป็นกำลังสำคัญของประเทศ ซึ่งกลุ่มเยาวชนมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย เนื่องจากเยาวชนคนหนุ่มสาวเหล่านี้จะเติบโตเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยต่อไป การกล่อมเกลากองการเมืองหรือกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองจึงมีส่วนส่งผลต่อการสร้างเยาวชนที่กำลังจะก้าวเข้าสู่ประชากรในสังคมให้เป็นพลเมืองในสังคมที่มีคุณภาพ ซึ่งการปลูกฝังความรู้ความเข้าใจทางการเมืองการกล่อมเกลากองการเมืองให้กับเยาวชนจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ

เนื่องจากเยาวชนกำลังจะก้าวเข้าสู่ความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพหรือไม่มีคุณภาพย่อมมาจากกระบวนการกล่อมเกลากองการเมืองในช่วงเยาวชน<sup>๕</sup> ตามทฤษฎีกระบวนการกล่อมเกลากองการเมืองสามารถกล่าวได้ว่ากระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนจากอดีตถึงปัจจุบันยังมีข้อบกพร่องหรืออาจยังถูกละเลยด้วยความตั้งใจหรือไม่ก็ตาม<sup>๖</sup> ส่งผลให้พฤติกรรมและสำนึกทางการเมืองของเยาวชนเพิกเฉยต่อสถานการณ์ที่เป็นจริงในสังคม จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจในเรื่องการกล่อมเกลากองการเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของชาติมีความพร้อมทั้งด้านความคิด สติปัญญา และความสามารถ อีกทั้งยังจะเป็นปัญญาชนผู้ที่มีบทบาทในการพัฒนาประเทศได้ในอนาคต

<sup>๔</sup>ชานาญ จันทรเรือง, วัฒนธรรมทางการเมืองของไทย, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail> [๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๙].

<sup>๕</sup>วิชรินทร์ ชาญศิลป์, “ปัจจัยที่มีผลต่อการอบรมกล่อมเกลากองการเมืองของเยาวชนไทย”, รายงานการวิจัย ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๖๒).

<sup>๖</sup>โซโลบล ชัยนิคม, “การกล่อมเกลากองการเมือง และทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของ นักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์”, บทความการวิจัย ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, (เพชรบูรณ์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, ๒๕๕๘).

ดังนั้น จากความเป็นมาและความสำคัญดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่าเยาวชนได้รับการglomเกลตาทางการเมืองที่ผ่านมาจากการศึกษา จากสังคมเพื่อนฝูง ครอบครัว อย่างไรบ้าง และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาการglomเกลตาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน เพื่อปลูกฝังแนวคิดทางการเมืองปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ต่อไป

## ๑.๒ คำถามการวิจัย

๑.๒.๑ เยาวชนมีความคิดเห็นต่อการglomเกลตาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี อยู่ในระดับใด

๑.๒.๒ เยาวชนมีความคิดเห็นต่อมีการglomเกลตาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

๑.๒.๓ ปัญหาและแนวทางการglomเกลตาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี มีอะไรบ้าง

## ๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นที่มีต่อการglomเกลตาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

๑.๓.๒ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อการglomเกลตาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๓.๓ เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการglomเกลตาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

## ๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การglomเกลตาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ไว้ดังนี้

### ๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาโดยการศึกษา “การglomเกลตาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี” โดยมีกรอบแนวคิด ตามแนวคิดการglomเกลตาทางการเมืองประกอบด้วย ๔ ด้าน ดังนี้ ๑) ความรู้ ๒) ทักษะ ๓) ปทัสถาน และ ๔) ค่านิยม โดยผ่านสถาบันต่างๆ ทางสังคม ดังนี้ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา ชุมชนและกลุ่มเพื่อน สถาบันศาสนา และ สถาบันทางการเมือง

### ๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

#### ๑) ประชากร

ได้แก่ เยาวชนอำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี จำนวน ๓,๘๘๔ คน<sup>๗</sup>

#### ๒) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ได้แก่ ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกล่อมเกลາทางการเมืองของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี จำนวน ๑๒ รูปหรือคน

#### ๒.๑ ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น (Independent Variables) ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ ด้านสถาบันครอบครัว ด้านสถาบันการศึกษา ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน ด้านสถาบันศาสนา และด้านสถาบันทางการเมือง

### ๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

เยาวชนในพื้นที่ อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

### ๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการวิจัยครั้งนี้ทำการวิจัยและเก็บข้อมูล เก็บแบบสอบถามรวมถึงการสัมภาษณ์ ช่วงเดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ - กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๔ รวมเป็นระยะเวลา ๑๐ เดือน

## ๑.๕ สมมติฐานของการวิจัย

๑.๕.๑ เยาวชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกล่าทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย แตกต่างกัน

๑.๕.๒ เยาวชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกล่าทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย แตกต่างกัน

๑.๕.๓ เยาวชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกล่าทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย แตกต่างกัน

๑.๕.๔ เยาวชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกล่าทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย แตกต่างกัน

---

<sup>๗</sup>สำนักทะเบียน ที่ว่าการอำเภอหนองฉาง, ข้อมูลเมื่อวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๖๓. (อัดสำเนา).

## ๑.๖ นิยามศัพท์ที่ใช้เฉพาะการวิจัย

เพื่อความเข้าใจให้ตรงกันผู้วิจัยได้กำหนดคำนิยามศัพท์ที่ใช้เฉพาะดังต่อไปนี้

**การกล่อมเกลาทงเมือง** หมายถึง การปลูกฝังให้เยาวชนเกี่ยวกับการเมืองทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านสถาบันครอบครัว ด้านสถาบันการศึกษา ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน ด้านสถาบันศาสนา และด้านสถาบันทางการเมือง

**๑. ด้านสถาบันครอบครัว** หมายถึง ครอบครัวเป็นสถาบันหรือแหล่งของการเรียนรู้ และทางการเมืองที่สำคัญเป็น แหล่งวัฒนธรรมทางการเมืองอันสำคัญ ได้แก่ ทศนคติ ความเชื่อ ตลอดจนค่านิยมที่เกี่ยวกับ การเมืองได้รับการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง

**๒. ด้านสถาบันการศึกษา** หมายถึง เป็นสถาบันหรือตัวแทนที่มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ ทางการเมืองของนักเรียน ทั้งนี้เพราะในสังคมสมัยใหม่การเรียนรู้ทางการเมืองมักจะเกิดขึ้นในชั้น เรียนโดยผ่าน หลักสูตรที่ต่างยอมรับกันว่าเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญเครื่องมือ หนึ่งใน การให้การเรียนรู้ทางการเมืองกับนักเรียน โดยเฉพาะหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาและหลักสูตรหน้าที่ พลเมือง

**๓. ด้านสถาบันศาสนา** หมายถึง หน้าที่หลักของศาสนากว้างๆ ไว้สองประการ คือ หน้าที่ต่อบุคคลและหน้าที่ต่อสังคม โดยหน้าที่ต่อบุคคล คือ ศาสนาสอนองความต้องการส่วนตัวของ บุคคลในด้านการอยากรู้อยากเห็น การแสวงหาสิ่งที่เป็นสาระในชีวิต และการแสดงออกทางอารมณ์ ส่วนหน้าที่ต่อสังคมมีหลายประการในส่วนของการขัดเกลาทงสังคม สถาบันศาสนาจะช่วยให้บุคคลมีการเรียนรู้เพื่อปรับตัวให้สอดคล้องกับบรรทัดฐาน

**๔. ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน** หมายถึง มีความใกล้ชิดในทางสังคมที่ตึงเครียดกัน มีความสำคัญในการให้การเรียนรู้ทางสังคมและการปรับตัวของบุคคล การให้การเรียนรู้ทางการเมือง เป็นที่ยอมรับกันว่ากลุ่มเพื่อนทางการเมือง กลุ่มเพื่อนก็มีอิทธิพลต่อเด็กวัยรุ่นมักจะต่อสู้ตามความเชื่อ ของกลุ่ม เด็กสามารถเข้าใจและปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในโลกแห่งการเมืองได้

**๕. ด้านสถาบันทางการเมือง** หมายถึง พรรคการเมือง คณะรัฐมนตรี รัฐสภา รัฐธรรมนูญ

**ระบอบประชาธิปไตย** หมายถึง ระบอบการปกครองแบบหนึ่งซึ่งการบริหารอำนาจรัฐมาจากเสียงข้างมากของพลเมืองผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย โดยพลเมืองอาจใช้อำนาจของตนด้วยตนเองหรือผ่านผู้แทนที่เลือกไปใช้อำนาจแทนก็ได้ ประชาธิปไตยยังเป็นอุดมคติที่ว่าพลเมืองทุกคน ในชาติร่วมกันพิจารณากฎหมายและการปฏิบัติของรัฐ และกำหนดให้พลเมืองทุกคนมีโอกาสแสดง ความยินยอมและเจตนาของตนเท่าเทียมกัน

### หลักสัจจวัตถุ ๔ ประการ

๑. ทาน คือ การเผยแพร่และการให้ความรู้ในการทางการเมืองแก่เยาวชนทุกช่องทางเมื่อเขามีโอกาสเข้าถึงเพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่น ไม่เป็นคนเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียว

๒. ปิยวาจา คือ การพูดโดยการปลุกฝังค่านิยม ประชาธิปไตยทางการเมืองที่ถูกต้องแก่เยาวชน

๓. อัถถจริยา คือ การปลุกจิตสำนึกในการเป็นประชาธิปไตยและประโยชน์แก่ผู้อื่น

๔. สมนัตตตา คือ การเรียนรู้ในเรื่องของการเมืองตลอดเวลาเพื่อปรับตัวให้เท่าทันกับสถานการณ์ทางการเมืองอยู่ตลอดเวลา

เยาวชน หมายถึง เยาวชนที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ถึง ๒๕ ปีบริบูรณ์ ที่อาศัยอยู่ในอำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

### ๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ทำให้ทราบถึงการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

๑.๗.๒ ทำให้ทราบถึงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของเยาวชนต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๗.๓ ทำให้ทราบถึงปัญหาและแนวทางการกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

๑.๗.๔ สามารถนำองค์ความรู้ไปใช้เป็นข้อมูลในการกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชน ที่ถูกต้อง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี และจังหวัดอื่นๆ ต่อไป



## บทที่ ๒

### แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การกล่อมเกลາทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชนอำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี” ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

- ๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมือง
- ๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติทางการเมือง
- ๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง
- ๒.๔ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประชาธิปไตย
- ๒.๕ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง
- ๒.๖ หลักธรรมที่ใช้ในการวิจัย
- ๒.๗ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย
- ๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย

#### ๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมือง

##### ๒.๑.๑ แนวคิดการกล่อมเกลาทางการเมือง

จิตวิทยาวัฒนธรรม (Psychocultural Approach) เป็นแนวทางในการวิเคราะห์กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองซึ่งเป็นเรื่องที่มีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง สรุปได้ ๔ ประการ คือ

๑. ประสบการณ์ในวัยเด็ก โดยเชื่อว่าประสบการณ์ก่อนวัยผู้ใหญ่ (Pre – Adult) เป็นแหล่งที่มาของทัศนคติทางการเมืองแบบแผนอำนาจ และในสภาพการณ์ทางสังคมเมื่อครั้งวัยเด็กก่อนเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ มีบทบาทที่เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อเกี่ยวกับรูปแบบของความโน้มเอียงทางการเมือง สถาบันที่มี อิทธิพลต่อประสบการณ์ในวัยเด็กคือสถาบันครอบครัวและโรงเรียน

๒. อาชีพการงานและองค์กรต่างๆ ที่บุคคลเข้าไปมีส่วน แบบแผนจากสถาบันเหล่านี้ยังมีความใกล้ชิดกับแบบแผนอำนาจของระบบทางการเมืองเท่าไร แบบแผนอำนาจนั้นจะมีผลอย่างสำคัญต่อแบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น และมากกว่าแบบแผนอำนาจในครอบครัว

๓. มาตรฐานของระบบการเมือง มาตรฐานของระบบการเมืองแต่ละสังคมก็จะมีอิทธิพลกับกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองของบุคคลในสังคมนั้นด้วย

๔. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจตกลง รูปแบบดังกล่าวนี้ Almond และ Verba ได้อาศัยการ วิเคราะห์จากผลการวิจัยระหว่างชาติ ( ๕ ชาติ คือ สหรัฐอเมริกา เยอรมัน อังกฤษ อิตาลี

และ เม็กซีโก) ปรากฏว่าผู้ตอบคำถามว่าสามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจภายในครอบครัว โรงเรียน หรืออาชีพและการงานมีผลต่อการคาดหวังในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง<sup>๑</sup>

### ๒.๑.๒ ความหมายของการกล่อมเกลาทางการเมือง

คำว่า “การกล่อมเกลาทางการเมือง” ได้มีการใช้คำนี้ในรูปแบบต่างๆ กัน เช่น “การเรียนรู้ทางการเมือง” “การขัดเกลาทางการเมือง” “การอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง” “การเรียนรู้ชีวิตทางการเมือง” “สังคมกรรมทางการเมือง” “สังคมประกิตทางการเมือง” ซึ่งรูปแบบ คำต่างๆ ดังที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษคำว่า (Political Socialization) ดังนั้น ในงานวิจัยนี้จึงกำหนดให้คำศัพท์ที่ได้ยกมาทั้งหมดข้างต้นมีความหมายถึง “การกล่อมเกลาทางการเมือง” ทั้งหมด ซึ่งจะพบว่ามิใช่ใช้ได้นิยามไว้คล้ายคลึงกัน ดังต่อไปนี้

การกล่อมเกลาทางการเมือง หมายถึง การเรียนรู้ที่ทำให้เกิดทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมืองขึ้นมา ซึ่งรวมถึงการเรียนรู้ที่ได้รับจากสถานศึกษาในวิชาสังคมศึกษา จากข่าวและเหตุการณ์ปัจจุบันไปจนถึงการรับเอาทัศนคติทางการเมืองจากครอบครัว กลุ่มเพื่อน และบุคคลอื่น<sup>๒</sup> กระบวนการกล่อมเกลาเรียนรู้ทางการเมืองเป็นกระบวนการที่บุคคลได้มาซึ่งความโน้มเอียงทางการเมืองต่างๆ อันได้แก่ ความรู้หรือความเชื่อ ทัศนคติและความรู้สึกค่านิยมที่เกี่ยวกับระบบทางการเมือง กระบวนการกล่อมเกลาเรียนรู้ทางการเมืองนี้อาจเป็นการรักษาและส่งผ่านหรือแปลงรูปแบบหรือสร้างความโน้มเอียงทางการเมืองเหล่านั้นก็เป็นได้<sup>๓</sup> กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง คือ แบบแผนที่คนเรียนรู้หรือสร้างเสริมความโน้มเอียงทางการเมืองของตนขึ้นเป็นตัวตน<sup>๔</sup>

การขัดเกลาทางการเมือง คือ กระบวนการที่บุคคลได้ความรู้หรือความคุ้นเคยกับระบบการเมืองและกระบวนการที่กำหนดลักษณะทางการเมือง การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองของบุคคล ตลอดจนถึงลักษณะที่บุคคลมีปฏิภริยาหรือความรู้สึกต่อปรากฏการณ์ทางการเมือง<sup>๕</sup>

สรุปแนวคิดของ Almond และ Powell ไว้ว่า สังคมประกิตทางการเมือง คือ กระบวนการที่นำมาซึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน เป็นกระบวนการก่อตัวหรือส่งผ่านวัฒนธรรมทางการเมือง กระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองช่วยผดุงวัฒนธรรมทางการเมืองเดิมไว้ โดยส่งผ่านจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง หรือทำให้เกิดการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่งจากประสบการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละช่วงเวลา ในกรณีที่มีการ

<sup>๑</sup>Almond Gabriel A. and Verba Sidney, *The Civic Culture*, (Boston: Little Brown and Company, 1965), pp. 7-8.

<sup>๒</sup>ประทีป สยามชัย, *สารัตถทางสังคมวิทยาการศึกษา*, (กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์การเกษตร , ๒๕๒๖), หน้า ๙๓.

<sup>๓</sup>พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และ สายทิพย์ สุดดิพันธ์, *ข่าวสารทางการเมืองของคนไทย*, (กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, ๒๕๒๖), หน้า ๑๙-๒๐.

<sup>๔</sup>พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, *รัฐศาสตร์เชิงประจักษ์*, (กรุงเทพมหานคร : ธนวิซซ์การพิมพ์, ๒๕๓๑), หน้า ๖๒.

<sup>๕</sup>สัญญา สัญญาวิวัฒน์, *สังคมวิทยาการเมือง*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์ , ๒๕๓๒), หน้า ๒๐๔.

เปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมอย่างรวดเร็วและฉับพลัน เช่น เกิดการปฏิวัติ กระบวนการสังคม ประกิตทางการเมืองก็อาจเป็นกระบวนการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่ไม่เคยมีมาก่อนให้เกิดขึ้นได้<sup>๖</sup>

การกล่อมเกลາทางการเมืองว่ามี สองลักษณะ คือ ความหมายในวงแคบ และความหมายในวงกว้าง ความหมายในวงแคบ คือ การให้ข่าวสารทางการเมือง การปลูกฝังค่านิยมทางการเมือง และการให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติต่างๆ ทางด้านการเมืองอย่างมีเจตนาซึ่งกระทำโดยสื่อกลาง (agents) ที่มีความรับผิดชอบอย่างเป็นทางการในการอบรมสั่งสอนความหมายในวงกว้าง คือ การเรียนรู้ทั้งหมดเกี่ยวกับการเมืองที่เกิดขึ้นในทุกช่วงของชีวิตมนุษย์ ไม่ว่าจะการเรียนรู้นั้นจะเป็นแบบทางการหรือไม่เป็นทางการจะมีเจตนาหรือไม่เจตนาก็ตาม<sup>๗</sup>

การกล่อมเกลาทางการเมือง หมายถึง กระบวนการที่ช่วยให้มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองหรือความโน้มเอียงทางการเมืองซึ่ง ได้แก่ ความรู้ ทักษะ ทศนคติ บรรทัดฐาน และค่านิยมต่างๆ ทางการเมืองของคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง หรือจากสังคมหนึ่งไปยังอีกสังคมหนึ่ง ถ้าไม่มีกระบวนการถ่ายทอดสิ่งเหล่านี้แล้วจะทำให้สมาชิกใหม่แสวงหาวัฒนธรรมทางการเมืองใหม่อยู่ตลอดเวลา ซึ่งมีผลต่อเสถียรภาพหรือการคงอยู่ของระบบการเมืองนั้นๆ ดังนั้นการกล่อมเกลาทางการเมืองจึงเป็นการช่วยให้ระบบการเมืองแต่ละระบบปรับตัวดำรงอยู่ต่อไป<sup>๘</sup>

คำจำกัดความของการกล่อมเกลาทางการเมืองไว้ว่า คือ กระบวนการ ซึ่งเกิดจากการร่วมกันของโครงสร้างทางทัศนคติ และแบบแผนทางพฤติกรรมของปัจเจกชน ซึ่ง กระบวนการเหล่านี้เกิดจากกลุ่มทางสังคมและสังคมที่ปัจเจกชนนั้นอาศัยอยู่<sup>๙</sup>

จากคำจำกัดความที่บรรดานักรัฐศาสตร์ทั้งหลายได้ให้ไว้ข้างต้น พอที่จะสรุปความหมายของคำว่า การกล่อมเกลาทางการเมืองได้ว่า หมายถึงกระบวนการสั่งสอนอบรมให้สมาชิกของสังคมเรียนรู้วัฒนธรรมทางการเมือง และโครงสร้างทางการเมืองที่ผ่านตัวกลางต่างๆ ของสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม ตั้งแต่เยาว์วัยจนเติบโตใหญ่ต่อเนื่องไปตลอดชีวิต กล่าวคือ เป็นกระบวนการหล่อหลอมให้เกิดเป็นแบบฉบับของทัศนคติ ความคิดเห็น ค่านิยม และความรู้สึกในทางใดทางหนึ่ง ต่อระบบการเมือง ดังนั้นการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง จึงมีความสำคัญอย่างมากต่อระบบการเมืองของแต่ละประเทศอย่างเห็นได้ชัด เพราะเป็นกระบวนการที่จะเปลี่ยนแปลงหรือรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมทางการเมือง และเป็นกระบวนการที่จะทำให้พลเมืองของประเทศมีความรู้ เรื่องระบบการเมืองการปกครองของประเทศ ก่อให้เกิดความรู้สึกชื่นชม เกรียดชัง หรือนิ่งเฉยต่อระบบการเมือง การกล่อมเกลาทางการเมืองจึงเป็นกระบวนการของการถ่ายทอดผ่านตัวกลางต่างๆ ของสังคม ซึ่งทำให้แต่ละคนนั้นได้เรียนรู้ในการจะกำหนดรูปแบบของตนเอง ในส่วนที่สัมพันธ์กับการเมืองให้เหมาะสม ระบบ

<sup>๖</sup>พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และ สายทิพย์ สุคติพันธ์, *การเมืองของเด็ก*, (กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, ๒๕๒๖), หน้า ๑๗.

<sup>๗</sup>William A. Darity jr. Political Socialization, *International Encyclopedia of Social Science*, (New York: The Free Press, 1968), pp. 551-555.

<sup>๘</sup>David Easton. and Dennis J., *Children in the Political System*, (New York: McGraw Hill Book Co, 1969), pp. 7-8.

<sup>๙</sup>K. P. Langton, *Political Socialization*, (New York: Oxford University Press, 1970), p. 4.

การเมืองของแต่ละประเทศจะคงอยู่ในรูปแบบเดิม หรือเปลี่ยนแปลงไปขึ้นอยู่กับสถาบันที่ล้อมกลาสังคมว่าจะถ่ายทอดค่านิยมทางการเมือง ไปในรูปแบบไหน ถ้าหากสถาบันที่ล้อมกลาสังคมถ่ายทอดค่านิยมทางการเมือง และสังคมแตกต่างไปจากบรรพบุรุษของตนนั้น กระบวนการล้อมกลาสังคมทางการเมืองนี้ ก็จะเป็นตัวนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคม

### ตารางที่ ๒.๑ สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการล้อมกลาสังคมทางการเมือง

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
ประทีป สยามชัย (๒๕๒๖, หน้า ๙๓)	การล้อมกลาสังคมทางการเมือง หมายถึง การเรียนรู้ที่ทำให้เกิดทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมืองขึ้นมา ซึ่งรวมถึงการเรียนรู้ที่ได้รับจากสถานศึกษาในวิชาสังคมศึกษา จากข่าวและเหตุการณ์ปัจจุบันไปจนถึงการรับเอาทัศนคติทางการเมืองจากครอบครัว กลุ่มเพื่อน และบุคคลอื่น
พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และ สายทิพย์ สุกดีพันธ์ (๒๕๒๖, หน้า ๑๙-๒๐)	กระบวนการล้อมกลาสังคมทางการเมืองเป็นกระบวนการที่บุคคลได้มาซึ่งความโน้มเอียงทางการเมืองต่างๆ อันได้แก่ ความรู้หรือความเชื่อ ทัศนคติและความรู้สึกค่านิยมที่เกี่ยวกับระบบทางการเมือง กระบวนการล้อมกลาสังคมทางการเมืองนี้อาจเป็นการรักษาและส่งผ่านหรือแปลงรูปแบบหรือสร้างความโน้มเอียงทางการเมืองเหล่านั้นก็เป็นได้
พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (๒๕๓๑, หน้า ๖๒)	กระบวนการล้อมกลาสังคมทางการเมือง คือ แบบแผนที่คนเรียนรู้หรือสร้างเสริมความโน้มเอียงทางการเมืองของตนขึ้นเป็นตัวตน
สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (๒๕๓๒, หน้า ๒๐๔)	การขัดกลาสังคมทางการเมือง คือ กระบวนการที่บุคคลได้ความรู้หรือความคุ้นเคยกับระบบการเมืองและกระบวนการที่กำหนดลักษณะทางการเมือง การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองของบุคคล ตลอดจนลักษณะที่บุคคลมีปฏิกริยาหรือความรู้สึกต่อปรากฏการณ์ทางการเมือง

### ๒.๑.๓ รูปแบบการกล่อมเกลาทางการเมือง

ในทัศนะของอัลมอนต์และเพาเวลล์ รูปแบบของการกล่อมเกลาทางการเมืองนั้น จะดำเนินไป ใน ๒ รูปแบบกล่าว คือ<sup>๑๐</sup>

๑. รูปแบบที่เห็นได้ชัด (Manifest Transmission) การกล่อมเกลาทางการเมืองในรูปแบบนี้เกิดขึ้นเมื่อ กระบวนการกล่อมเกลาหรือการถ่ายทอดนั้นเป็นการสื่อสารที่แสดงออกอย่างชัดเจนในการให้ข้อมูลข่าวสารค่านิยม และความรู้สึกต่อวัตถุทางการเมืองอัน ได้แก่ การสอนเรื่องหน้าที่ทางการเมืองของประชาชนให้แก่นักเรียนใน โรงเรียน เป็นต้น

๒. รูปแบบที่แฝงอยู่ (Latent Transmission) ในรูปแบบนี้เป็นการกล่อมเกลาที่ไม่ใช่ทัศนคติทางการเมือง (Non-political Attitude) แต่มีผลกระทบต่อทัศนคติทางการเมืองของผู้ได้รับการกล่อมเกลาทางการเมืองโดย ทางอ้อม ซึ่งอาจเกิดขึ้นจากประสบการณ์ในวัยเด็ก เช่น เด็กรับเอาทัศนคติในทางก้าวร้าวจากครอบครัว

วิธีการดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตย ก็คือ การที่ปัจเจกบุคคลมีความเป็นตัวตนทางการเมือง (Political Self) ประกอบไปด้วย ความรู้ ความเชื่อ ทัศนคติหรือความรู้สึก ค่านิยม รวมทั้งแบบแผน แห่งการปฏิบัติต่างๆ อัน เกี่ยวข้องกับระบบการเมือง กระบวนการทางการเมือง อำนาจทางการเมือง รวมทั้งบทบาทต่างๆ ของบุคคลในระบบการเมืองที่สอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั่นเอง ความเป็นตัวตนทางการเมือง ของปัจเจกบุคคลนี้จะเกิดขึ้นจากการกล่อมเกลาทางการเมือง (Political Socialization) ซึ่งนักวิชาการบางท่าน อาจเรียกว่า การ (กล่อมเกลา เรียนรู้ทางการเมือง (Political Learning) ได้ เช่นกัน ซึ่งมีนักวิชาการท่านหนึ่งได้กล่าวว่าการกล่อมเกลาทางการเมืองไว้ว่าเป็นกระบวนการ ที่คนสร้างความคิดเห็นของตนเองเกี่ยวกับการเมือง และยังเป็นวิธีการที่คนรุ่นหนึ่งใช้ในการส่งผ่าน ความคิดและความเชื่อในทางการเมืองของตนให้กับคนในรุ่นถัดไป<sup>๑๑</sup> ในขณะที่ Almond and Powell อธิบายเพิ่มเติมไว้อย่างชัดเจนว่าการกล่อมเกลาทางการเมือง จะเป็นกระบวนการที่นำมาซึ่งวัฒนธรรมการเมืองของประชาชน

ดังนั้นการกล่อมเกลาทางการเมืองจะทำให้เกิดตัวตนทางการเมืองของปัจเจกบุคคลจากนั้นด้วยเหตุที่วามมนุษย์ได้รวมตัว อยู่ร่วมกันในสังคมการเมือง ดังเช่นที่ Aristotle ได้ เคยกล่าวไว้ว่า “Man is a Political Animal” จึงมีการติดต่อสื่อสาร ความสัมพันธ์ และหล่อหลอม รวมเข้าด้วยกันเป็นประชาคมการเมือง (Political Community) ซึ่งในสังคมการเมืองสมัยใหม่เรียกกันว่า รัฐชาติ (Nation State) ดังนั้น ภาพรวมของตัวตนทางการเมืองของสมาชิกที่อยู่ร่วมกันในสังคมการเมืองนี้ ก็คือสิ่งที่เรียกว่าวัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) ซึ่งนักวิชาการอย่าง Verba ได้ให้ความหมายไว้ว่า คือ แบบแผนของความเชื่อ ความรู้สึกนึกคิดที่สมาชิกในสังคมการเมืองหนึ่งๆ มีต่อการเมืองและสิ่งที่เกิดขึ้นในโลกทางการเมือง นั่นเอง กรอบความคิดเกี่ยวกับตัวตนหรือตัว

<sup>๑๐</sup>Almond, Gabriel A, and Powell, G, Bingham Jr, *Comparative Politics Today: A World View*, (Boston: Little, brown & Co, 1980), p. 145.

<sup>๑๑</sup>Ibid, p 145.

การที่ทำหน้าที่ในการกล่อมเกลาทางการเมือง (Agents of Political Socialization) ให้กับปัจเจกบุคคลซึ่งอาศัยอยู่ในสังคมการเมือง โดยแบ่งออกได้เป็น ๔ กลุ่ม คือ ประการที่หนึ่ง ครอบครัวและกลุ่มปฐมภูมิ (The Family and Primary Group) ประการที่สอง กลุ่มเพื่อนและสังคม (Peer Groups and Society) ประการที่สาม สถาบันการศึกษา โรงเรียน และ การเรียนรู้ในทางการเมือง (Education, the Schools and Political Learning) และประการที่สี่ กลุ่มทางสังคม กลุ่มทุติยภูมิ การมีประสบการณ์ในทางการเมืองโดยตรงด้วยตนเอง และสื่อสารมวลชน (Social Grouping, Secondary Groups, Political Experiences and Mass Media)<sup>๑๒</sup>

โดยที่การกล่อมเกลาทางการเมืองมีลักษณะ และกระบวนการที่สำคัญ ๓ ประการ คือ ประการที่หนึ่งการกล่อมเกลาทางการเมืองเป็นกระบวนการพัฒนาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดจนชีวิตของบุคคล (Lifelong and Development) ประการที่สอง การกล่อมเกลาทางการเมืองเป็นกระบวนการของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตั้งแต่วัยเด็กและเยาวชน (Childhood and Youth) และประการที่สาม การกล่อมเกลาทางการเมืองเป็นกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองของวัยผู้ใหญ่ (Adult Political Learning) ด้วยเช่นกัน

นอกจากนั้น วิธีการของการกล่อมเกลาทางการเมืองจะเกิดขึ้นกับปัจเจกบุคคลได้ใน ๒ กรณี คือ การกล่อมเกลาทางการเมืองทางตรง (Direct Forms of Political Socialization) และการกล่อมเกลาทางการเมืองทางอ้อม (Indirect Forms of Political Socialization) ซึ่งมีนักวิชาการได้ขยายความไว้เพิ่มเติมว่า การกล่อมเกลาทางการเมืองทางตรง คือ บุคคลได้มีสัมผัสโดยตรงกับข่าวสาร ค่านิยม และความเชื่อเกี่ยวกับการเมืองโดยตรง อาทิได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิชาหน้าที่พลเมือง เป็นต้น ในขณะที่การกล่อมเกลาทางการเมืองทางอ้อม มักเกิดขึ้นกับบุคคลเมื่ออยู่ในวัยเยาว์ ซึ่งจะได้รับ熏陶สั่งสอนและเรียนรู้เกี่ยวกับการเมืองจากบิดามารดา ครู อาจารย์ และเพื่อนสนิทเป็นส่วนใหญ่ โดยที่บุคคลต่างๆ เหล่านี้ จะมีส่วนสำคัญในการ พัฒนาทัศนคติทางการเมือง ให้กับเด็กและเยาวชน ซึ่งจะคงอยู่ตลอดไป เมื่อมีอายุเพิ่มขึ้น และนอกจากนั้น ยังมีอิทธิพลอย่างยิ่ง ต่อการพัฒนาทัศนคติที่สอดคล้องกับค่านิยมของสังคมการเมืองในขณะนั้น ทั้งต่อผู้นำประเทศและสมาชิกคนอื่น ๆ ด้วย ดังนั้นการกล่อมเกลาทางการเมืองก็คือเครื่องมือของการถ่ายทอดแบบแผนของความคิดและ ความเชื่อในทางการเมืองนั่นเอง<sup>๑๓</sup>

#### ๒.๑.๔ การกล่อมเกลาทางการเมือง

การที่มนุษย์สามารถเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ในสังคมไม่ว่าจะเป็นเรื่องการปกครอง การเมือง สังคม เศรษฐกิจ การศึกษาและอื่นๆ ซึ่งเมื่อมนุษย์ได้รับรู้เข้าใจแล้วจะเกิดความคิด ความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยม เกี่ยวกับสิ่งเหล่านั้น การเรียนรู้นี้จะเกิดขึ้นเป็นขั้นเป็นตอนเรียกว่า “กระบวนการ” กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง คือ กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน หรือส่งผ่านวัฒนธรรมทางการเมือง กระบวนการสังคมประกิตทางการเมือง ช่วยผดุงวัฒนธรรมทางการเมืองเดิมไว้โดยส่งผ่านจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งและ

<sup>๑๒</sup>Political Socialization and Richard E., Dawson and Kenneth Prewitt., (Boston: Little, Brown & Co, 1969), p. 226.

<sup>๑๓</sup>กมลลา สุขพานิช, **ชนบทปราบ**, (กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๒๗), หน้า ๕๗.

ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมอย่างรวดเร็ว ฉับพลัน เช่น เกิดการปฏิวัติ กระบวนการสังคมประกิดทางการเมืองก็สร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่ไม่เคยมีมาก่อนขึ้นมาใหม่ได้<sup>๑๔</sup>

กระบวนการกล่อมเกลາทางการเมืองเป็นกระบวนการที่เกี่ยวกับวิถีทางของการสืบทอดวัฒนธรรมทางการเมือง ภายในสังคมหนึ่งๆ จากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง เป็นกระบวนการของการสืบทอด ที่ดำเนินการผ่านตัวการต่างๆ ของสังคม ซึ่งจะทำให้แต่ละคนได้เรียนรู้ ในอันที่จะกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ของตนกับการเมืองให้เหมาะสม<sup>๑๕</sup>

กล่าวได้ว่า การกล่อมเกลาทางการเมืองเป็นการที่บุคคลได้รู้ว่าเราอยู่ในระบบการเมือง และมีการรับรู้ (Perception) และปฏิกิริยา (Reaction) ต่อปรากฏการณ์ทางการเมือง โดยเกิดขึ้นมาจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมในสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ นอกจากนี้ยังเกิดขึ้นมาจากปฏิสัมพันธ์ (Interrelation) ของบุคลิกภาพและประสบการณ์ของบุคคลด้วย<sup>๑๖</sup> หากพิจารณานิยามของคำว่า การกล่อมเกลาทางการเมืองของฮัสตันและเดนิส เช่นที่ได้กล่าวถึงไปแล้ว กระบวนการการกล่อมเกลาทางการเมือง ก็ย่อมหมายถึง กระบวนการที่สังคมส่งผ่านความโน้มเอียงทางการเมือง อันได้แก่ ความรู้ ทศนคติ ปทัสถาน และค่านิยมจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ซึ่งถ้าไม่มีกระบวนการถ่ายทอดสิ่งเหล่านี้ สมาชิกใหม่ของระบบการเมืองซึ่งได้แก่ เด็กๆ ก็จะต้องแสวงหารูปแบบความโน้มเอียงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมืองใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา อันจะย่อมมีผลกระทบต่อความมั่นคงของระบบการเมือง และกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองนี้เอง จะเป็นกระบวนการที่ช่วยรักษาระบบการเมืองให้สามารถดำรงอยู่ได้<sup>๑๗</sup>

ในทัศนะของนักวิชาการไทยอธิบายว่า กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองโดยทั่วไป คือ การพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลซึ่งกระทำต่อกันและเป็นกระบวนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมทางการเมือง แต่ในกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองทั่วไปนั้น บุคคลจะเรียนรู้ทั้งสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการเมือง และไม่เกี่ยวข้องกับการเมืองโดยตรงถึงกระนั้นก็ตาม สิ่งต่างๆ<sup>๑๘</sup> เหล่านั้นต่างมีผลต่อทัศนคติ และพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลด้วย นักวิชาการ ให้คำจำกัดความว่าเป็นกระบวนการที่บุคคลได้มาซึ่งความโน้มเอียงทางการเมือง (Political Orientation) ต่างๆ อันได้แก่ ความรู้ (Knowledge หรือ Cognition) ความเชื่อ (beliefs) ทศนคติ และความรู้สึก (Attitudes and Feeling) และค่านิยม (Values) ที่เกี่ยวข้องกับระบบการเมือง กระบวนการทางการเมือง อำนาจทางการเมืองและบทบาทต่างๆในระบบการเมือง กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองนี้ อาจเป็นการผดุง

<sup>๑๔</sup>Almond Gabriel A. and Powell, G, Bingham Jr, *Comparative Politics: A Development Approach*, (Boston: Little, brown & Co, 1980), p. 197.

<sup>๑๕</sup>Kenneth P. Langton, *Political Socialization*, (London: Oxford University Press, 1997), p.7.

<sup>๑๖</sup>Michael Rush and Philip Althoff, *Introduction to Political Sociology*, (Berkeley: Western Printing Press, 1972), p.16.

<sup>๑๗</sup>David Easton. and Dennis J., *Children in the Political System*, (New York: McGraw - Hill, 1969), p. 119.

<sup>๑๘</sup>Thinapan Nakata, "The Problem of Democracy in Thailand: A Study of Political Culture and Socialization of College Students", (Bangkok: Praepittaya, 1975), p. 88.

รักษาและส่งทอด (Maintain and Transmit) หรือการแปลงรูป (Transform) หรือการสร้าง (Create) ความโน้มเอียงทางการเมืองเหล่านั้นก็ได้<sup>๑๙</sup>

จะเห็นได้ว่า คำจำกัดความและทัศนะของนักรัฐศาสตร์เกี่ยวกับกระบวนการกล่อมเกลາทางการเมืองที่ยกมากล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่ามีส่วนร่วมกันหลายประการ ส่วนที่แตกต่างกันไปบ้างก็ในประเด็นปลีกย่อย ซึ่งมีลักษณะที่เสริมหรือเพิ่มในรายละเอียดเท่านั้น ซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า กระบวนการกล่อมเกลາทางการเมือง คือ กระบวนการถ่ายทอดความรู้ ความเชื่อ ทัศนคติ หรือความรู้ และค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับด้านการเมือง จากคนกลุ่มหนึ่งไปยังคนอีกกลุ่มหนึ่ง เป็นการถ่ายทอดโดยผ่านตัวการ (agents) ต่างๆ ของสังคม

การแบ่งสถาบันในกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองโดยสรุปได้ ดังนี้<sup>๒๐</sup>

**๑. ครอบครัว** ครอบครัวเป็นสถาบันหรือแหล่งของการเรียนรู้และทางการเมืองที่สำคัญ เป็น แหล่งวัฒนธรรมทางการเมืองอันสำคัญ ได้แก่ ทัศนคติ ความเชื่อ ตลอดจนค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับการเมืองได้รับการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง การที่ครอบครัวได้รับการยอมรับว่าเป็นสถาบัน หรือ องค์กรที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ทางการเมืองแก่เด็กก็เพราะเด็กเมื่อเกิดมา ส่วนใหญ่เด็กจะใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัว สำหรับวิธีการของครอบครัวในการให้การเรียนรู้ทางการเมืองกับเด็กมีอยู่หลากหลายวิธี แต่ส่วนใหญ่มักจะเกิดขึ้นอย่างไม่มีการวางแผนที่เป็นระบบ และส่วนใหญ่เป็นไปโดย ไม่ตั้งใจ กล่าวว่าเป็นโครงสร้างที่ทำหน้าที่ในการอบรม กล่อมเกลาทางการเมืองของสังคม เป็นโครงสร้างแรกที่บุคคลจะได้พบ อิทธิพลที่สำคัญของ ครอบครัวคือการสร้างทัศนคติต่ออำนาจ กล่าวว่าเป็น ภายใต้อำนาจครอบครัวจะมีลักษณะการตัดสินใจ ร่วม (Collective Decision) ซึ่งมีลักษณะอำนาจเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ (Authoritative) ใน ทัศนะของเด็กเนื่องจากการไม่ปฏิบัติตามหรือไม่เชื่อฟังจะนำไปสู่การลงโทษหรือไม่ได้รับสิ่งที่ ต้องการ ดังนั้น ประสบการณ์ของเด็กเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในครอบครัวจะส่งผล ต่อความรู้สึกรู้สึกมีความสามารถทางการเมือง (Political Competence) สร้างทักษะเกี่ยวกับการมี ปฏิสัมพันธ์ทางการเมือง และนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในอนาคต ถ้าเด็กถูกอบรมสั่งสอน ให้มีพฤติกรรมแบบยอมรับเชื่อฟังก็อาจทำให้เด็กนั้นมีพฤติกรรมทางการเมืองเป็นแบบนั้นในอนาคต นักวิชาการบางคนเห็นว่าในครอบครัวที่มีการพูดคุยถกเถียงปัญหาทางการเมืองจะมีความ ผูกพันกับหน้าที่ทางการเมือง<sup>๒๑</sup>

## ๒. สถาบันการศึกษา

**๒.๑ โรงเรียน** กล่าวได้ว่าเป็นสถาบันหรือตัวแทนที่มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียน ทั้งนี้เพราะในสังคมสมัยใหม่การเรียนรู้ทางการเมืองมักเกิดขึ้นในชั้นเรียนโดยผ่าน

<sup>๑๙</sup>พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และ สายทิพย์ สุคติพันธ์, การเมืองของเด็ก กระบวนการสังคมปริทัศน์ทางการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, ๒๕๒๖), หน้า ๑๒๕.

<sup>๒๐</sup>พฤษทิสาณ ชุมพล, ระบบการเมือง : ความรู้เบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๐), หน้า ๕๕-๗๐.

<sup>๒๑</sup>พรศักดิ์ ผ่องแผ้วและสายทิพย์ สุคติพันธ์, ข่าวสารทางการเมืองของคนไทย, (กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, ๒๕๒๖), หน้า ๔.



๑) หลักสูตรที่ต่างยอมรับกันว่าเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญเครื่องมือ หนึ่งในทำให้ การเรียนรู้ทางการเมืองกับนักเรียน โดยเฉพาะหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาและหลักสูตรหน้าที่พลเมือง ทั้งนี้เพราะหลักสูตรเหล่านี้ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างนักเรียนให้มีคุณสมบัติ เป็นพลเมือง ของชาติ

๒) กิจกรรมเกี่ยวกับพิธีการในชั้นเรียน (Class – Room ritual life) การเรียนรู้ทางการเมืองของเด็กนอกจากจะเรียนรู้ในโรงเรียนโดยผ่านหลักสูตรแล้ว เด็กอาจจะเรียนรู้ทางการเมือง จากกิจกรรมที่เกี่ยวกับพิธีการในชั้นเรียนได้อีก เช่น การเคารพธงชาติ การร้องเพลง ชาติ เป็นต้น ซึ่งลักษณะต่างๆ เหล่านี้มีส่วนปลูกฝังความรู้สึกรักชาติให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก

๓) ครู กล่าวได้ว่า เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของเด็กเพราะ ประการที่หนึ่ง สำหรับเด็กแล้วครูคือสัญลักษณ์ของอำนาจ หน้าที่ที่เด็กส่วนใหญ่จะต้อง เข้ามา เกี่ยวข้อง มาให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับอิทธิพลทางการเมืองในรูปของตัวบุคคลที่ใช้อำนาจครั้งแรก แม้อาจจะยังไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ทางการเมือง อำนาจทางการเมืองที่เป็นนามธรรมและมีลักษณะร่วมเช่น โครงสร้างของรัฐบาลอย่างสมบูรณ์เท่าใดนัก ประการที่ ๒ ครูในฐานะผู้สอน ถ้าครูมีวิธีการสอน วิธีการถ่ายทอดที่ดี นอกจากจะทำให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเมือง ที่ถูกต้องแล้ว ยังอาจทำให้เด็กมีความกระตือรือร้นอีกด้วย แต่ถ้าหากวิธีการสอน วิธีการถ่ายทอดของ ครูไม่ดี ไม่มีความเหมาะสมแน่นอนนอกจากจะทำให้เด็กขาดความกระตือรือร้น เกิดความเฉื่อยชา ทางการเมืองแล้วยังอาจทำให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจการเมืองที่ไม่ถูกต้องอีกด้วย ประการที่ ๓ ความรู้ความสามารถของครูผู้สอน ถ้าหากครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการเมือง เป็นอย่างดี มีความสามารถในการสอนอย่างมีประสิทธิภาพโดยการพยายามปรับปรุงตนเองให้ทัน เหตุการณ์ ตลอดจนมีการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ เป็นที่ยอมรับว่าครูผู้สอนคุณลักษณะ ดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของเด็กเป็นอย่างมาก

**๒.๒ สถาบันระดับอุดมศึกษา** ได้แก่ วิทยาลัยโดยเฉพาะมหาวิทยาลัยกล่าวได้ว่าเป็นสถาบันหรือตัวแทนให้การเรียนรู้ทางการเมืองที่สำคัญของนิสิตนักศึกษา โดยทั่วไปมักจะเป็น แหล่งที่เปลี่ยนแปลงลักษณะที่นิ่งเฉยทางการเมือง การไม่แสดงออกทางการเมือง ความไม่สนใจที่จะ มีส่วนร่วมทางการเมืองให้ความสนใจอยากแสดงออกทางการเมือง

**๓. กลุ่มเพื่อน (Peer Group)** เป็นกลุ่มปฐมภูมิ ประกอบด้วยบุคคลที่มีอายุและฐานะทาง สังคมทัดเทียมกัน โดยทั่วไปมีความสำคัญในการให้การเรียนรู้ทางสังคมและการปรับตัวของ บุคคล ในสังคม ในกรณีของการให้การเรียนรู้ทางการเมืองเป็นที่ยอมรับกันว่ากลุ่มเพื่อนมิได้ มีบทบาท ยิ่งหย่อนไปกว่าครอบครัวและโรงเรียน โดยเฉพาะในช่วงที่เด็กอยู่ในวัยรุ่นและวัยที่เป็น ผู้ใหญ่ตั้ง กฎในผลการวิจัยของ มัสเซียลาส (Massialas) ที่พบว่านอกเหนือจากครอบครัวและ สถาบันการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนจะมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ทางการเมืองแก่เด็กแล้ว กลุ่มเพื่อน ก็มีอิทธิพลในเรื่องนี้อยู่ไม่น้อยในแง่ของการต่อสู้เด็กวัยรุ่นมักจะทำตามความเชื่อของกลุ่ม นอกจากนี้พวกนี้มักจะมี ความเชื่อทางสังคมและการเมืองไปในทางที่ดี ความแตกต่างในบทบาท ระหว่างกลุ่มเพื่อนและครอบครัวคงจะอยู่ที่ขณะที่ครอบครัวช่วยสร้างการรับรู้ การเลียนแบบ ความ จงรักภักดีทางการเมืองให้กับเด็กๆ ในช่วงระยะเริ่มต้นของชีวิต กลุ่มเพื่อนจะช่วยในช่วงเข้าสู่วัยรุ่นได้

การให้การเรียนรู้ทางการเมืองในระดับที่สูงขึ้นจนกระทั่งเด็กสามารถเข้าใจและปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในโลกแห่งการเมืองได้

**๔. กลุ่มอาชีพ** ถือกันว่ามีความสำคัญในการให้การเรียนรู้ทางสังคมและทางการเมืองให้แก่ บุคคล ในกรณีของการให้การเรียนรู้ทางสังคมเมื่อบุคคลได้รับการเตรียมพร้อมที่จะประกอบอาชีพของตนเองจะพบว่า ในแต่ละกลุ่มอาชีพจะมีวิธีการโดยเฉพาะของตน ซึ่งอาจจะไม่ซ้ำกันกลุ่มอาชีพอื่นในกรณีของการเรียนรู้ทางการเมือง เช่น กลุ่มชาวนา กลุ่มเกษตรกร นอกจากจะช่วยให้สมาชิกใหม่ของกลุ่มได้เรียนรู้ทางสังคมคือระเบียบวิธีการของกลุ่ม การอยู่ร่วมกันควรให้ความเคารพต่อกันและให้ความช่วยเหลือกันและกัน ในบางกรณียังได้ช่วยสมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้ หรือมีทัศนคติทางการเมืองอีกด้วย เพราะในหลายกรณีการที่กลุ่มดังกล่าวจะได้มาซึ่งความต้องการหรือผลประโยชน์จะต้องมีการเคลื่อนไหว ชุมนุมประท้วง ในกรณีดังกล่าวสมาชิกของกลุ่มบุคคลจะมีการเรียนรู้วิธีการเคลื่อนไหวชุมนุม วิธีการใช้อำนาจต่อรองกับนายจ้าง เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือแม้กระทั่งกับรัฐบาล ในแง่นี้จะเห็นได้ว่า กลุ่ม (อาชีพ) มีส่วนช่วยให้สมาชิกของกลุ่มได้การเรียนรู้ทางการเมือง

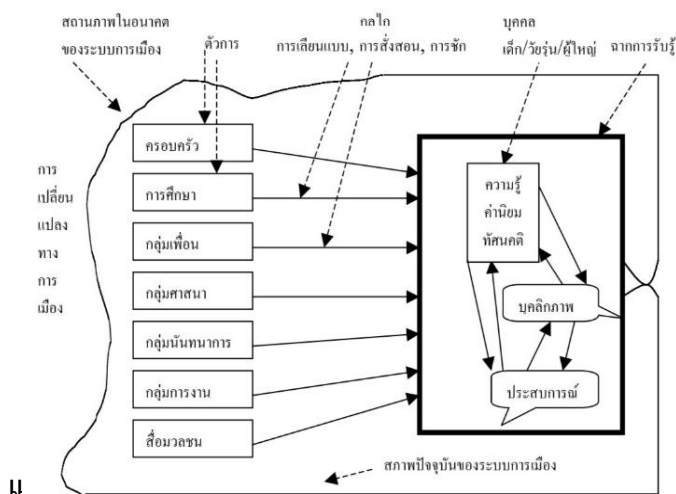
**๕. สื่อมวลชน (Mass Media)** สื่อมวลชนหมายถึงสื่อหรือช่องทางของการสื่อสารมวลชนซึ่ง ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ หนังสือ นิตยสาร โดยทั่วไปมีหน้าที่สำคัญดังนี้ คือหน้าที่เสนอข่าวสาร เสนอความเห็น บริการศึกษา และทำหน้าที่ทางด้านบันเทิง ซึ่งหน้าที่เหล่านี้ โดยเฉพาะหน้าที่เสนอข่าวและเสนอความเห็นมีผลต่อทัศนคติความโน้มเอียงทางการเมืองของบุคคล เพราะข่าวที่เสนอทุกวันส่วนหนึ่งเป็นข่าวที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเหตุการณ์ทางการเมืองที่สื่อมวลชนได้ ถ่ายทอดจากรัฐบาลมาสู่ประชาชน

**๖. สถาบันศาสนา** นักสังคมวิทยาและนักจิตวิทยาอธิบายถึงหน้าที่หลักของศาสนา กว้างๆ ไว้สองประการ คือ หน้าที่ต่อบุคคลและหน้าที่ต่อสังคม โดยหน้าที่ต่อบุคคล คือ ศาสนาสอนของความต้องการส่วนตัวของบุคคลในด้านการอยากรู้อยากเห็น การแสวงหาสิ่งที่เป็นสาระในชีวิต และการแสดงออกทางอารมณ์ ส่วนหน้าที่ต่อสังคมมีหลายประการในส่วนของ การขัดเกลาทางสังคม สถาบันศาสนาจะช่วยให้บุคคลมีการเรียนรู้เพื่อปรับตัวให้สอดคล้องกับบรรทัดฐาน และค่านิยมในสังคมและช่วยให้บุคคลมีอุดมคติในการดำรงชีวิต<sup>๒๖</sup>

อาจกล่าวสรุปได้ว่า ตัวการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ทางการเมืองได้นั้นมีแหล่งที่มา หลากหลายและแตกต่างกันออกไป โดยตัวการเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยแวดล้อมที่สำคัญ และส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองทั้งสิ้น เนื่องจากปัจจัยที่กล่าวมานั้นล้วนมีความใกล้ชิดกับประชาชนเป็นอย่างมาก ซึ่งจากความใกล้ชิดดังกล่าวนี้จะมีผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองของประชาชน

---

<sup>๒๖</sup>Philip Althoff and Michael Rush, *Introduction to Political Sociology*, (London: Western Printing Serviced Press, 1972), p. 16.



จากแผนภูมิที่ ๒.๑ บุคคลในสังคมแต่ละคนนั้นถูกห้อมล้อมด้วยบรรยากาศทางการเมืองของสังคมซึ่งเป็นลักษณะต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพทางการเมืองของแต่ละบุคคลในสภาพแวดล้อมภายนอกนั้นยังมีหน่วยต่างๆ ที่เป็นตัวการในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองได้แก่ ครอบครัว การศึกษา กลุ่มเพื่อนพ้อง กลุ่มทางศาสนา กลุ่มงานต่างๆ และสื่อมวลชนต่างๆ ซึ่งผ่านเข้าไปทางฉากรับรู้ของผู้รับรู้ของแต่ละบุคคลเช่นกัน และจะเห็นว่าบุคคลมีองค์ประกอบสำคัญสองประการคือ องค์ประกอบภายใน ได้แก่ บุคลิกภาพ และองค์ประกอบภายนอก ได้แก่ ตัวการในการกล่อมเกลาทางการเมือง

ในตัวแบบได้สมมติว่าสถานะต่างๆ อยู่ในสถานะนิ่งหรืออยู่กับที่แต่อันที่จริงแล้วสิ่งต่างๆ ที่ในตัวแบบนี้อยู่ในสถานะเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ซึ่งหมายความว่ากระบวนการอบรมการกล่อมเกลาทางการเมืองจะเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาหรืออาจจะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตลอดการดำรงชีวิตของมนุษย์ตราบใดที่ฉากรับรู้ของมนุษย์ยังถูกสถานะแวดล้อมทางสังคม และการเมืองต่างๆ ผ่านเข้ามากระทบและหล่อล้อมเข้าไปในตัวมนุษย์ ทำให้มนุษย์มีโลกทัศน์ในทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่งแตกต่างกันไปส่วนขั้นตอนของกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองอาจกล่าวได้เป็น ๔ ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ ๑ เป็นขั้นที่พยายามให้เด็กได้รับการฝึกฝนอบรมให้เป็นสมาชิกของสังคม ซึ่งเป็นขั้นตอนที่เด็กจะเรียนรู้ทางทัศนคติ ค่านิยม ความสัมพันธ์ของบทบาทต่างๆ ของบุคคล ความรู้ทั่วไป และสิ่งต่างๆ ที่จำเป็นซึ่งคนในสังคมจะต้องเรียนรู้ ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอน สถาบันที่มีอิทธิพลต่อเด็กมากที่สุด ในฐานะที่เป็นตัวการในการอบรมกล่อมเกลาทางสังคมนั้น คือ สถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษาจึงเป็นขั้นพื้นฐานของกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางสังคมเพื่อชี้แนวทางให้มนุษย์เรียนรู้วิธีการดำรงชีวิตในสังคมร่วมกับผู้อื่น

ขั้นตอนที่ ๒ คือขั้นที่ก่อให้เกิดบุคลิกภาพของบุคคลนี้ ในขั้นตอนเริ่มมีการพัฒนาไปสู่การมีพื้นฐานความรู้ และความเชื่อ นอกจากนี้ประสบการณ์ที่เผชิญก็เริ่มมีอิทธิพลต่อการหล่อล้อมจิตใจสำนึกและยังไปมีส่วนในการกำหนดเป็นโครงสร้างบุคลิกภาพขั้นมูลฐานของมนุษย์ ซึ่งบุคคลเริ่มจะมีความสำคัญรู้สึกกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

ขั้นตอนที่ ๓ เป็นขั้นที่บุคคลได้รับการเรียนรู้ทางการเมือง เริ่มมีความรู้สึกถึงโลก การเมืองรอบตัวเอง มีทัศนคติ และมีความเข้าใจต่อเหตุการณ์ทางการเมืองต่างๆ

ขั้นตอนที่ ๔ เป็นขั้นตอนสุดท้าย ที่บุคคลซึ่งได้ผ่านจากการเป็นสมาชิกทางการเมือง จากที่ไม่รวมกิจกรรมทางการเมือง มาเป็นผู้ที่เข้าไปมีบทบาททางการเมืองโดยตรง ขั้นนี้เรียกว่า กระบวนการเลือกสรรทางการเมือง จนทำให้บุคคลๆ นั้นมีการเข้าใจทางการเมืองแบบลึกซึ้ง และจะมีทัศนคติทางการเมืองชัดเจนและถาวรมากกว่าเดิม<sup>๒๓</sup>

จำแนกการเรียนรู้ของบุคคลออกเป็น ๒ ระยะ ดังนี้

๑. การอบรมขัดเกลาทางสังคมขั้นปฐมภูมิ (Primary Socialization) เป็นระยะเริ่มแรก ที่เด็ก เริ่มรู้ว่าตนนั้นจะได้รับการถ่ายทอดความรู้ บุคลิกภาพ และวัฒนธรรม จากพ่อแม่ หรือ ผู้ปกครองภายในครอบครัว

๒. การอบรมขัดเกลาทางสังคมขั้นทุติยภูมิ (Secondary Socialization) เป็นระยะ บุคคลเริ่มการเรียนรู้ถึงสิ่งต่างๆ ในสังคมภายนอกครอบครัว ได้แก่ การเรียนรู้จากสถาบันต่างๆ เช่น สถาบันการศึกษา เพื่อนฝูงและประสบการณ์ของตนเอง<sup>๒๔</sup>

อย่างไรก็ตามกระบวนการอบรมการกล่อมเกลาทางการเมืองจะมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเหตุการณ์ในแต่ละขั้นตอน จากวัยเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ออกเป็นหลายระดับ กล่าวคือ ในระดับมูลฐานของการเรียนรู้เด็กจะมีการเรียนรู้ ในด้านความรู้สึกผูกพัน การให้ความเชื่อถือ ความจงรักภักดีต่อบ้านเมืองที่ดำรงอยู่ และเรียนรู้ว่าตนเป็นสมาชิกของชาติใด ใครที่มีแนวคิดและอุดมคติเช่นเดียวกัน และใครที่เห็นต่าง การเรียนรู้ในระดับต่อมาจะเป็นการพัฒนาในด้านทัศนคติความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับสถาบันทางการเมือง และดำเนินการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเมืองในระดับที่สูงขึ้นมาอีก เด็กจะเริ่มมีทัศนคติเกี่ยวกับการเมืองโดยตรง กล่าวคืออาจจะเข้าไปมีบทบาททางการเมืองด้วยตนเองเช่นรับสมัครเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นต้นและในระดับสูงสุดบุคคลนั้นจะมีการพัฒนาทางด้านทัศนคติ และความรู้เกี่ยวกับนโยบายต่างๆ ได้ออกมาจากระบบการเมืองนั้น เช่น การออกกฎหมาย เป็นต้น<sup>๒๕</sup>

ขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการอบรมการกล่อมเกลาทางการเมืองย่อมมีอิทธิพลต่อ ค่านิยม ทัศนคติ และความรู้สึกนึกคิดในทางใดทางหนึ่งต่อระบบการเมืองของบุคคล บางครั้ง การอบรมการกล่อมเกลาในระดับครอบครัวอาจจะมีอิทธิพลมากกว่าระดับเพื่อนฝูง และสถาบันการศึกษา เช่น โรงเรียนและมหาวิทยาลัย แต่บางครั้งการอบรมในระดับปลาย โดยสถาบันทางการเมืองต่างๆ จะมีอิทธิพลมากกว่าแต่บ่อยครั้งที่ทัศนคติและค่านิยมในการเรียนรู้ในขั้นตอนต่างๆ ชัดกัันอย่างเห็นได้ชัดเนื่องจากได้รับอิทธิพลของสภาพแวดล้อมที่ไม่เคยประสบพบเจอมาก่อน บ้างบางที่อาจจะเกิดจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเหตุการณ์ทางการเมืองทั้งภายใน และ

<sup>๒๓</sup>กมล สมวิเชียร, วัฒนธรรมทางการเมืองไทยกับการพัฒนาทางการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, ๒๕๑๔), หน้า ๓๙.

<sup>๒๔</sup>Jack Dennid, **Socialization to Politics**, (London: John Wiley and Sons Ltd, 1973), p. 293.

<sup>๒๕</sup>Frederick M. Wirt, **Introductory Problems in Political Research**, (Englewood Cliffs: Prentice-Hall, 1970), p. 31.

นอกประเทศบ้าง อาจจะทำให้บุคคลไม่หมั่นใจบุคลิกลักษณะของตน ซึ่งจะปรากฏเห็นได้ชัดในวัฒนธรรมทางการเมืองระดับชาติ บางทีผลของการอบรมการกล่อมเกลาทางการเมือง ในบางครั้ง อาจจะเป็นไปในลักษณะผิวเผิน เช่น ประเทศเยอรมนี ภายหลังจากการเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้พยายามเปลี่ยนแปลงวิธีการอบรมการกล่อมเกลาทางการเมืองแบบดั้งเดิม ซึ่งพอมืออำนาจเด็ดขาดมาเป็นแบบระบอบประชาธิปไตย และพยายามสอนวิธีการปกครองแบบระบอบประชาธิปไตย ได้แก่แก่นักเรียนในโรงเรียน และมหาวิทยาลัย แต่ปรากฏว่าเด็กเรียนรู้โครงสร้างรัฐบาลแค่เพียงผิวเผิน เพราะพื้นเพดั้งเดิมของประเทศเยอรมนี มีลักษณะที่ขัดกับหลักประชาธิปไตย ดังนั้น การสร้างวัฒนธรรมการเมืองแบบใหม่จึงเป็นไปได้ยากยิ่ง<sup>๒๖</sup>

ดังนั้นกระบวนการอบรมการกล่อมเกลาทางการเมือง จึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องจากหลายระดับหลายตัวการ เริ่มตั้งแต่ระยะแรกเริ่มของชีวิตในครอบครัวต่อเนื่องมาในสถาบันทางสังคมต่างๆ เช่น สถาบันศาสนา โรงเรียน กลุ่มอาชีพ สมาคมอาสาสมัคร สื่อมวลชน พรรคการเมือง หรือสถาบันต่างๆ ของรัฐบาล เป็นต้น ส่วนที่ว่าระดับใดตัวการใดจะมีอิทธิพลมากกว่ากัน ต้องแล้วแต่ความเป็นมาเป็นไปของชาติหรือกลุ่มชาติพันธุ์นั้นความยั่งยืนยาวของระบบและค่านิยมที่ใช้กันมา ความต่อเนื่องหรือขาดตอนของความเป็นชาติ ประสิทธิภาพของระบบการศึกษาสภาพภูมิศาสตร์และการติดต่อสื่อสารภายในชาติ ระบบครอบครัว โรงเรียนและการอบรมบุตร รวมทั้งอิทธิพลภายนอกที่มีผลต่อสังคมนั้นๆ ด้วยกระบวนการอบรมการกล่อมเกลาทางการเมือง ในทุกขั้นตอนของชีวิตมีความสำคัญที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการถ่ายทอดและปลูกฝังทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมทางการเมืองแบบใดแบบหนึ่งการที่บุคคลจะมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใดนั้น ขึ้นอยู่กับกระบวนการอบรมการกล่อมเกลาทางการเมือง ทั้งห้าขั้นดังกล่าวอย่างต่อเนื่องกันไปไม่ขาดสาย

#### ตารางที่ ๒.๒ สรุปแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการอบรมการกล่อมเกลาทางการเมือง

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
Michael Rush and Phillip Athoff. (1971, p. 16)	สถาบันในกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง ได้แก่ ๑) ครอบครัว ๒) สถาบันการศึกษา ๓) กลุ่มเพื่อน ๔) กลุ่มอาชีพ ๕) สื่อมวลชน ๖) องค์การศาสนา
กมล สมวิเชียร. (๒๕๑๔, หน้า ๓๙)	กระบวนการอบรมการกล่อมเกลาทางการเมืองอาจกล่าวได้เป็น ๔ ขั้นตอน ขั้นตอนที่ ๑ เป็นขั้นที่พยายามให้เด็กได้รับการฝึกฝนอบรมให้เป็นสมาชิกของสังคม ขั้นตอนที่ ๒ คือขั้นที่ก่อให้เกิดบุคลิกภาพ การพัฒนาไปสู่การมีพื้นฐานความรู้ และความเชื่อ ขั้นตอนที่ ๓ เป็นขั้นที่บุคคลได้รับการเรียนรู้ทางการเมือง เริ่มมีความรู้สึกถึงโลกการเมืองรอบตัวเอง ขั้นตอนที่ ๔ เป็น

<sup>๒๖</sup>Sidney Verba, *Political Culture and Political Development*, (Princeton University Press, 1969), p. 130.

Jack Dennid. (1973, p. 293)	<p>ขั้นตอนสุดท้ายที่บุคคลซึ่งได้ผ่านจากการเป็นสมาชิก ทางการเมืองจากที่ไม่ร่วมกิจกรรมทางการเมือง จำแนกการเรียนรู้ของบุคคลออกเป็น ๒ ระยะ ดังนี้ ๑. ชั้นปฐมภูมิ เด็กเริ่มเรียนรู้จากพ่อแม่ หรือ ผู้ปกครองภายในครอบครัว ๒. ชั้นทุติยภูมิ เริ่มการ เรียนรู้ สังคมภายนอกครอบครัว</p>
Almond, Gabriel A, and G. bingham powell jr. (1980, p. 145)	<p>กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองแก่ ประชาชนส่งผ่านวัฒนธรรมโดยส่งผ่านจากคนรุ่นหนึ่ง ไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง</p>
Langton, Kenneth P. (1969, p.7)	<p>กระบวนการที่เกี่ยวกับวิถีทางของการสืบทอด วัฒนธรรมทางการเมืองภายในสังคมหนึ่งๆจากคนรุ่น หนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง</p>

**ตารางที่ ๒.๒** สรุปแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการอบรมการกล่อมเกลาทางการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
Richard E, Dawson and Kenneth Prewitt. (1969, p. 226)	<p>การพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลซึ่งกระทำต่อกันและเป็นกระบวนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมทางการเมืองกระบวนการนี้บุคคลได้มาซึ่งความโน้มเอียงทางการเมืองต่างๆ เช่นความรู้ ความเชื่อ ทศนคติ ความรู้สึกและค่านิยมที่เกี่ยวกับระบบการเมือง กระบวนการทางการเมือง อำนาจการเมืองและบทบาทต่างๆ ในระบบการเมือง</p>
Michael Rush and Phillip Athoff. (1971, p.16)	<p>หลักทางศาสนามี ๒ ประการคือ ๑) หน้าที่ต่อบุคคล คือ ศาสนาสอนองความต้องการส่วนตัวของบุคคลในด้านกรอยากรู้อยากเห็น การแสวงหาสิ่งที่เป็นสาระในชีวิตและการแสดงออกทางอารมณ์ ๒) หน้าที่ต่อสังคม คือ การขัดเกลาทางสังคม สถาบันศาสนาจะช่วยให้บุคคลมีการเรียนรู้เพื่อปรับตัวให้สอดคล้องกับบรรทัดฐาน และค่านิยมในสังคมและช่วยให้บุคคลมีอุดมคติในการดำรงชีวิต</p>
Frederick M. (1970, p.31)	<p>กระบวนการอบรมการกล่อมเกลาทางการเมืองจะมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเหตุการณ์</p>

ในแต่ละขั้นตอนจากวัยเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่มี ๒ ระดับ ๑) ระดับมูลฐานของการเรียนรู้เด็กจะมีการเรียนรู้ ในด้านความรู้สึกผูกพัน การให้ความเชื่อถือ ความจงรักภักดีต่อบ้านเมืองที่ดำรงอยู่ และเรียนรู้ว่าตนเป็นสมาชิกของชาติใด ๒) การพัฒนาในด้านทัศนคติความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับสถาบันทางการเมือง

Sidney Verba.  
(1965, p.130)

กระบวนการอบรมการกล่อมเกลาทางการเมืองมีอิทธิพลต่อค่านิยม ทัศนคติ และความรู้สึกนึกคิดในทางใดทางหนึ่งต่อระบบการเมืองของบุคคล

## ๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติทางการเมือง

จำแนกประเภททัศนคติและความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองและส่วนต่างๆ ของระบบการเมืองออกเป็น ๓ ลักษณะ ดังนี้

๑. ความโน้มเอียงเชิงรับรู้ (cognitive orientation) ได้แก่ ความรู้สึกถึงวัตถุประสงค์ทางการเมือง และความเชื่อทางการเมือง ซึ่งความรู้และความเชื่อดังกล่าวนี้ ไม่ได้เป็นเรื่องของความผิดหรือถูก แต่จะเกี่ยวกับการมีความรู้ ความเข้าใจต่อสิ่งต่างๆ ในระบบการเมืองมากน้อยเพียงใด

๒. ความโน้มเอียงเชิงความรู้สึก (affective orientation) ได้แก่ ความรู้สึกต่างๆ ของบุคคลที่มีต่อวัตถุประสงค์ทางการเมืองหรือองค์กรทางการเมืองทั้งหลาย เป็นสิ่งที่เกี่ยวกับความรู้สึกและผูกพันตลอดจนความยอมรับหรือไม่ยอมรับในวัตถุประสงค์ หรือองค์กรทางการเมืองเหล่านั้น

๓. ความโน้มเอียงเชิงประเมินค่า (evaluative orientation) ได้แก่ ความคิดเห็นในเชิงประเมินค่าต่อวัตถุประสงค์ทางการเมือง ซึ่งมักจะนำ เอาค่านิยมเข้ามาเป็นเครื่องวัด หรือประเมินค่าต่อวัตถุประสงค์ทางการเมือง หรือประเมินค่าสิ่งต่างๆ ในระบบการเมือง และประเมินเหตุการณ์ทางการเมืองต่างๆ

ทัศนคติทางการเมืองคือความเชื่อในเรื่องคุณค่า และศักดิ์ศรีของปัจเจกชนบุคคล ซึ่งได้แก่การมีอิสรภาพในตัวบุคคล ความไม่เชื่อใจในการใช้อำนาจ ความไม่ต้องการที่จะยอมอยู่ภายใต้ของผู้มีอำนาจ ความซื่อสัตย์ตรงไปตรงมา การยอมรับในความแตกต่างของบุคคลอื่น มีความเต็มใจที่จะยอมต่อการประนีประนอมและการเปลี่ยนแปลง<sup>๒๗</sup>

การศึกษาแนวทางตามรัฐศาสตร์ โดยเฉพาะการศึกษาทางด้านพฤติกรรมทางการเมือง (Political behavior) รับเอาแนวความคิดเรื่องทัศนคติเข้ามาอย่างมากโดยสิ่งที่สนใจเป็นทางด้านทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยหรือเสรีนิยม กับทัศนคติทางการเมืองแบบเผด็จการหรืออำนาจนิยม กล่าวคือ ผู้ที่มีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยมักจะเป็นผู้ที่แสดงความรู้สึกนิยมชมชอบต่อสาระสำคัญ ๓ ประการ คือ การเปลี่ยนแปลง ความเสมอภาค และความอดกลั้น ในทางตรงกันข้ามผู้ที่มีทัศนคติทางการเมืองแบบอำนาจนิยมมักจะเป็นผู้แสดงความรู้สึกในเชิงที่ไม่เห็น

<sup>๒๗</sup>Robert A. Dahl, *Modern Political Analysis*, (New Jersey: Prentice Hall, 1963), p. 91.

ด้วยต่อสาระสำคัญทั้ง ๓ ประการดังกล่าว<sup>๒๘</sup> นั่นคือ ความเชื่อหรือทัศนคติแบบประชาธิปไตยนั้น เป็นรากฐานของแนวความคิดทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ส่วนความเชื่อหรือทัศนคติแบบอำนาจนิยมเป็นรากฐานของแนวความคิดแบบอำนาจนิยม<sup>๒๙</sup>

ดังนั้น การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาให้ความสนใจในทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และแนวความคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยและอำนาจนิยมซึ่งอธิบายถึงพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลได้

### ๒.๒.๑ ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย หรือเสรีนิยม

ประชาธิปไตย คำนี้ดูจะมีความหมายสำหรับประเทศในโลก แม้แต่ประเทศที่มีระบบการปกครองแบบเผด็จการหรือการปกครองแบบสังคมนิยม มักจะไม่ยอมรับว่าตนเป็นประเทศเผด็จการหรือสังคมนิยมตามที่ว่า กรณีประเทศรัสเซียก่อนน่าจะมีการแบ่งแยกประเทศก็ยังถือว่าตนเองใช้ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย แต่เป็นประชาธิปไตยแบบรวมศูนย์ (Democratic Centralism) หรือประเทศจีนก็เรียกประเทศว่าประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีน เป็นต้น

รากศัพท์หรือที่มาของคำว่า “ประชาธิปไตย” (Democracy) นี้มาจากภาษากรีกโดยคำว่า Demos แปลว่า ประชาชน Kratein แปลว่า การปกครอง ตามความหมายเดิมของประชาธิปไตยในสมัยกรีกโบราณ ประชาธิปไตยจึงมีความหมายว่าเป็นรูปแบบของการปกครองแบบหนึ่งที่ประชาชนทั้งหมดเป็นผู้ใช้อำนาจในการปกครองโดยตรง โดยการประชุมร่วมกันพิจารณาตัดสินปัญหาในที่ประชุมใหญ่โดยตรง นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐยังต้องได้รับเลือกตั้งจากประชาชนด้วย

คำว่า “ประชาธิปไตย” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๔๙๓ ให้ความหมายไว้ว่าเป็น “แบบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่” ส่วนคำว่า “ประชา” หมายถึง หมู่คณะ “ประชาชน” หมายถึง บรรดาพลเมือง ในพจนานุกรมฉบับเดียวกัน<sup>๓๐</sup> ได้ให้ความจำกัดความของคำว่า “ระบอบ” หมายถึง แบบอย่างธรรมเนียมระเบียบการปกครอง ดังนั้น คำว่า ระบอบประชาธิปไตย จึงมีความหมายว่าแบบอย่างหรือธรรมเนียมการปกครองที่ถือปวงชนเป็นใหญ่

ความคิด และความเชื่อที่สนับสนุนหลักการพื้นฐานของการปกครองระบอบเสรีประชาธิปไตย ในทางทฤษฎีความเชื่อนี้มาจากลัทธิปัจเจกชนนิยมของสังคมตะวันตกที่เน้นความเป็นอิสระ เสรีภาพของบุคคล และมองความสัมพันธ์ระหว่างคนกับรัฐว่า รัฐจะมีอยู่เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยให้บุคคลในสังคมมีชีวิตที่มั่นคง ปลอดภัย และสมบูรณ์มากกว่าที่รัฐจะมีความสำคัญเหนือบุคคล ดังนั้นความเชื่อในประชาธิปไตยจึงพอสรุปเป็นสาระสำคัญได้ใน ๔ แง่มุมคือ

<sup>๒๘</sup>Likhit Dhiravegin, *Political Attitudes of Bureaucratic Elite and Modernization in Thailand*, (Bangkok: Thai Wattanapanich, 1973), p. 36.

<sup>๒๙</sup>ชัยอนันต์ สมุทวณิช, *ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์การเมืองไทย*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์เนต, ๒๕๑๙), หน้า ๙-๒๔.

<sup>๓๐</sup>อิทธิพล ฌ อุบล, “ทัศนคติทางการเมืองของข้าราชการในระดับหน่วยการปกครองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีปลัดเทศบาลทั่วประเทศ”, *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๙), หน้า ๑๕.



๑. ความเคารพความเชื่อในบุคลิกภาพส่วนบุคคล (Respect for Individual Personality) คือ ความเคารพในความเป็นมนุษย์และสิทธิในการใช้ชีวิตของบุคคลอื่น

๒. ความเชื่อในหลักแห่งการใช้เหตุผล (Belief in Rationality) คือ ความเชื่อว่ามีมนุษย์เป็นสัตว์ที่มีเหตุผลจึงรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น แม้จะมีเหตุผลต่างจากตนเองมองความสำเร็จในชีวิตของบุคคลในแง่ที่เป็นเหตุเป็นผล มิใช่บุญวาสนาแต่เพียงอย่างเดียว

๓. ความเชื่อในหลักแห่งความเสมอภาค เป็นการมองความเสมอภาคในโอกาส (Equality of Chance) ความแตกต่างความคิดทางการเมืองต้องมีการประนีประนอมโดยผ่านกระบวนการทางการเมืองและกฎหมายไม่ปิดโอกาสของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

๔. ความเชื่อในหลักแห่งนิติธรรม (Rule of Law) คือ ความเชื่อที่ว่ากฎหมายมีความศักดิ์สิทธิ์ใช้ได้อย่างเป็นกลางไม่เลือกหน้าใคร

นักรัฐศาสตร์ที่เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และแนวความคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย พอสรุปได้ดังนี้

คนที่จะมีทัศนคติหรืออุดมการณ์ประชาธิปไตยนั้นจะต้องเป็นบุคคลที่มีวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับประชาธิปไตย และจะต้องมีความสำนึกในความสามารถทางการเมืองของตนเอง กล่าวคือ เชื่อว่าตนเองนั้นสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเต็มที่ ซึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองแบบนี้ เขาเรียกว่า วัฒนธรรมของพลเมืองที่เอื้ออำนวยต่อการปกครองประชาธิปไตย ซึ่งวัฒนธรรมดังกล่าวมีลักษณะดังนี้<sup>๓๑</sup>

๑. ความมีเหตุผล

๒. การเข้ามีส่วนร่วมในการเมืองอย่างกระตือรือร้น

๓. การมีความรู้ในเรื่องการเมือง

๔. การสำนึกในความสามารถทางการเมืองของตน

๕. การตัดสินใจปัญหาใดๆ ทางการเมืองจะต้องคิดและประเมินจากหลักฐานต่างๆ ตามมติส่วนใหญ่มากกว่าการใช้อำนาจส่วนตัว

ระบอบประชาธิปไตยนั้นมีลักษณะสำคัญ คือ จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนและถูกต้องเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชน ว่าใครควรจะเป็นผู้แทนของตน และประเทศควรจะปกครองแบบใด<sup>๓๒</sup>

ประชาธิปไตยและเสรีนิยมโดยเฉพาะเสรีนิยมเป็นความคิดที่แพร่หลายในศตวรรษที่ ๑๙ เสรีนิยมเห็นว่าการดำเนินการทางการเมืองและพัฒนาต่างๆ ต้องรักษาเสรีภาพของแต่ละบุคคลไว้ให้มากที่สุด เพื่อให้บุคคลกำหนดจุดมุ่งหมายปลายทางของตนเอง รักมีไว้เพื่อปกป้องเอกชนจากการกดขี่ของกลุ่มในทางการเมืองนั้น เสรีนิยมต่อต้านระบอบปกครองที่ใช้อำนาจ จำกัดระยะเวลาของ

<sup>๓๑</sup> Almond Gabriel A. and Verba S, **The Civic Culture**, (Princeton University Press: Princeton 1972), pp. 18-30.

<sup>๓๒</sup> Dorothy Picklen, **Democracy**, (New York: Basic Books, 1970), p. 13.

ผู้ปกครองโดยส่งเสริมให้มีการจัดตั้งสถาบันรัฐสภา ขยายการเลือกตั้ง ต่อต้านการเข้าแทรกแซงกิจกรรมทางเศรษฐกิจของรัฐบาล และสนับสนุนการแข่งขันการค้าโดยเสรี<sup>๓๓</sup>

๑. การเลือกตั้งโดยเสรี (Free Election) เพื่อยืนยันในหลักที่ว่าประชาชนเป็นใหญ่ ดังนั้น ประชาชนจึงต้องมีสิทธิ์มีเสียงในการพิจารณาตัดสินใจในการดำเนินการปกครอง เพื่อประโยชน์สุขของตนเอง แต่การที่จะทำให้ประชาชนทุกคนมาดำเนินการปกครองนั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยาก เพราะทุกคนมีภารกิจส่วนตัว จำเป็นต้องมีวิธีประกันให้เขาได้รับสิทธิ์ได้รับเสียงโดยทางใดทางหนึ่ง และเชื่อมั่นว่าเลือกตั้งผู้แทนเข้ามาปฏิบัติหน้าที่เป็นวิธีการที่ดีที่สุด หากแต่ต้องกระทำโดยทั่วไป และปราศจากการบังคับขู่เข็ญหลอกลวง

๒. การใช้สิทธิคัดค้าน (The Right to Oppose) ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ย่อมเป็นการยากที่จะหวังให้ทุกคนมีความเห็นสอดคล้องกันทุกกรณี ทั้งนี้เพราะคนเราย่อมมีเหตุผล ความเชื่อและผลประโยชน์แตกต่างกัน จำเป็นอยู่อย่างที่จะต้องมีการโต้เถียงคัดค้าน ฉะนั้น สิทธิที่จะคัดค้านได้จึงเป็นเงื่อนไขที่สำคัญประการหนึ่งในวิถีทางประชาธิปไตย แต่การคัดค้านในระบอบประชาธิปไตยจะต้องกระทำโดยใช้เหตุผล และบริสุทธิ์ใจหรืออีกนัยหนึ่งจะต้องตั้งอยู่บนรากฐานของความมีเหตุผลโดยชอบธรรมด้วยกฎหมายหรือโดยมาตรฐานทางธรรมจริยา

๓. การใช้สิทธิแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งที่ทำให้ฝ่ายบริหารได้รับทราบข่าวสาร ข้อมูลและความต้องการของประชาชนอันจะเป็นประโยชน์แก่การกำหนดนโยบาย และการตัดสินใจดำเนินการต่างๆ ของรัฐ การให้เสรีภาพดังกล่าวจึงเป็นกติกากำหนดสำหรับการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตย เพราะเป็นการแสดงให้เห็นระบอบการปกครองที่ตอบสนองเจตนาและความประสงค์ของประชาชน

๔. การยอมรับความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย (Rule of Law) กฎหมายเป็นแนวทางหรือสิ่งที่ช่วยสร้างความเสมอภาคและข้อขัดแย้ง อันอาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติและเป็นการป้องกันการบิดเบือนและกระทำการใดๆ ที่ไม่เป็นธรรม กฎหมายเป็นผลของการตัดสินใจ โดยอาศัยเสียงข้างมาก โดยคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของปวงชน ฉะนั้น การยอมรับความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายจึงเป็นกติกากำหนดที่สำคัญ

๕. การตัดสินใจโดยอาศัยเสียงข้างมาก แต่ขณะเดียวกันให้ความคุ้มครองแก่ฝ่ายเสียงข้างน้อยการตัดสินใจโดยอาศัยเสียงข้างมากเป็นการประกันว่าจะเป็นไปได้เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ฉะนั้น สิ่งใดที่ประชาชนฝ่ายข้างมากยอมรับเอนาน่าจะถือได้ว่าเป็นความต้องการของส่วนรวม แต่การที่จะให้เป็นส่วนรวมร้อยเปอร์เซ็นต์ หรือสังคมมีความเห็นเป็นเอกฉันท์ในกิจกรรมต่างๆ ทุกเรื่องไปย่อมเป็นไปได้ยาก อย่างไรก็ตามบุคคลผู้มีเสียงข้างน้อยหรือไม่เห็นด้วยในมตินั้นๆ ก็จะต้องได้รับความคุ้มครองเท่าๆ กับบุคคลอื่น จะถือว่าเป็นฝ่ายตรงข้ามหรือคนนอกสังคมที่ควรกีดกัน ฉะนั้น แม้ว่าการตัดสินใจในการปกครองจะถือความเห็นของฝ่ายข้างมากนั้น ก็จะต้อง ป้องกันระบอบให้ความเห็นของฝ่ายข้างมากบีบบังคับให้ฝ่ายข้างน้อยต้องกระทำตามด้วยเสมอไป มิฉะนั้น จะกลายเป็นระบอบเผด็จการโดยคนหมู่มากหรือที่เรียกว่าคณาธิปไตย

<sup>๓๓</sup>อิทธิพล ณ อุบล, “ทัศนคติทางการเมืองของข้าราชการในระดับหน่วยการปกครองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีปลัดเทศบาลทั่วประเทศ”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๙), หน้า ๑๗.

๖. ควรมีรัฐธรรมนูญเป็นแม่บท ในการปกครองระบอบใดๆ ก็ตามย่อม ก็ต้องมีกฎหมายแม่บทเพื่อวางเป็นหลักการประกันโดยทั่วไปเกี่ยวกับโครงสร้างรูปแบบการจตุรอำนาจสถาบันและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันต่างๆ ตลอดจนกำหนดอำนาจหน้าที่ของประชาชนต่อรัฐและสถาบันต่างๆ ของรัฐ ฉะนั้น สถาบันรัฐธรรมนูญจึงนับได้ว่าเป็นองค์ประกอบของรัฐในการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นสิ่งที่กำหนดหรือวางรากฐานที่สำคัญยิ่งของระบอบการปกครองโดยแสดงออกถึงหลักการต่างๆ อย่างชัดเจนเป็นหลักประกันและป้องกันการบิดเบือนและการดำเนินการตามอำเภอใจของผู้มีอำนาจเพราะจะเห็นได้ว่าโดยทั่วๆ ไปแล้ว รัฐธรรมนูญจะกำหนดถึงอำนาจอธิปไตย ที่มาของสิทธิและการใช้สิทธิหน้าที่ และความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจและสถาบันที่ให้อำนาจไว้เป็นการแน่นอน

ระบอบประชาธิปไตย มีความสำคัญว่า “ภายใต้สภาวะที่ไร้รัฐ” สังคมเต็มไปด้วยโจรผู้ร้ายที่เหี้ยมโหดชิงทรัพย์ผู้อื่น (Crowing Bandit) บ่อนทำลายสิ่งจูงใจที่จะทำให้เกิดการผลิตหรือลงทุนจนแทบจะไม่เหลือผลประโยชน์อะไรที่จะไปถึงยังประชาชน หรือแม้แต่โจรผู้ร้ายเอง แต่ทั้งโจรและประชาชนอาจจะได้รับประโยชน์ถ้าโจรตั้งตนเองเป็นผู้เผด็จการหรือเจ้าพ่อผู้ซึ่งคุ้มครองประชาชนในรูปของภาษีผู้เผด็จการมักจะอ้างประโยชน์หรือความชอบธรรมของตนว่าเป็นผู้ที่ทำให้สังคมมีสันติสุขเป็นระเบียบเรียบร้อยพร้อมอำนวยความสะดวกที่เป็นประโยชน์ทางสาธารณะ ซึ่งส่งเสริมการผลิตให้มากขึ้น แต่สภาวะเผด็จการก็ไม่อาจสามารถที่ทำให้มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจยาวนานกว่าชั่วอายุคนแท้จริงแล้ว สภาวะการปกครองประชาธิปไตยนั้นก็มีความสำคัญและจำเป็นพอๆ กับความปลอดภัยทางทรัพย์สินซึ่งทำให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ

ผลงานเขียนของ Edward Benfield (1958) ได้เคยอ้างถึงความเชื่อของชาวบ้านที่อยากจนในแถบทางใต้ของอิตาลีที่ว่า “ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์” เป็นระบอบการปกครองที่ดีที่สุดเพราะว่าพระมหากษัตริย์เป็นเจ้าของประเทศ เช่นเดียวกับเจ้าของบ้านเมื่อรื้อพัง เขาก็สามารถที่จะซ่อมมันเอง ซึ่งความคิดดังกล่าวได้สะกิดให้ Olson คิด และ Olson ก็ได้พยายามหาคำตอบของคำถามที่ว่า การปกครองแบบเผด็จการหรือแบบประชาธิปไตยจะทำให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ในที่สุดเขาก็พบ ซึ่งต่อไปเค้าก็จะเริ่มต้นการอธิบายด้วยปรากฏการณ์เกิดระบอบการปกครองแบบเผด็จการและประชาธิปไตย

เป็นที่ยอมรับกันว่า สังคมที่ไร้ระเบียบและความสงบสุขย่อมไม่จูงใจให้เกิดการผลิต ดังนั้น ทุกคนจึงจำเป็นต้องตกลงกันอย่างสมัครใจที่จะมีรัฐ และอยู่ภายใต้รัฐ เพื่อสภาพสังคมที่เป็นระเบียบและสงบสุข แต่อย่างไรก็ดีสภาพการณ์ที่เป็นกลุ่มสังคมเล็กๆ สภาพความเป็นระเบียบย่อมมีได้ แต่เมื่อสังคมขยายใหญ่ขึ้น สภาพความเป็นระเบียบก็ไม่อาจมีได้ในสังคมเล็กๆ เช่น สังคมกลุ่มผู้ล่าสัตว์ย่อมได้รับผลดีของการได้รับความสงบสุขของการอยู่ร่วมกัน แบ่งผลประโยชน์กัน ฉะนั้น Olson จึงตั้งทฤษฎีเพื่อทำนายว่า “กลุ่มสังคมที่เล็กพอเหมาะสามารถอยู่ร่วมกันอย่างเป็นกลุ่มเพื่อร่วมกันทำกิจกรรมกลุ่มได้” Olson ซึ่งทฤษฎีทำนายดังกล่าว สอดคล้องกับการสังเกตเชิงมานุษยวิทยาเกี่ยวกับชุมชนโบราณ ที่ว่าเป็นกลุ่มสังคมเล็กๆ ประมาณ ๕๐ หรือ ๑๐๐ มีการทำมาหากินอย่างง่าย ๆ เช่น การล่าสัตว์และการออกหาอาหารร่วมกัน นักมานุษยวิทยาพบว่าชุมชนโบราณตัดสินใจร่วมกัน และไม่มีใครเป็นหัวหน้า จนในที่สุดเมื่อชุมชนขยายใหญ่ขึ้นความเห็นร่วมกันก็ไม่มี การขัดแย้งกัน มากขึ้นและสังคมเริ่มเกิดความไม่สงบสุข นำไปสู่สภาวะการไร้ระเบียบความจำเป็นของการอยู่กันแบบสังคมไม่

ง่าย ๆ ไม่อาจมีอยู่ต่อไปได้ นำไปสู่การรวมตัวกันเพื่ออยู่กันเป็นรัฐที่มีระเบียบกฎหมาย กฏหมายของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขที่แน่นอนภายใต้สัญญาประชาคม (Social Contract) ร่วมกัน

สภาพสังคมที่ไร้ระเบียบ ยุ่งเหยิงไม่ก่อสิ่งจูงใจให้เกิดการผลิตเพราะประชาชนต้องมัวกังวลกับโจรผู้ร้าย ในที่สุดคนที่เห็นหัวหน้าโจรกลุ่มโจรก็ตั้งตนเป็นขุนนางหรือเจ้าหน้าที่ทำการปล้นประชาชนในรูปแบบของภาษีที่รีดไถ แต่ภาษีที่ประชาชนนั้นจ่ายไปเป็นการยอมรับและยินดีที่จะจ่าย ซึ่งแตกต่างกับการค้ำครอง เพราะสภาพการถูกปล้นสะดมไปหมด และมีเวลาพอที่จะทำการเกษตร ในขณะที่เดียวกันหัวโจก ดังกล่าวซึ่งตั้งตนเป็นเจ้าก็ได้ประโยชน์ไปด้วย เพราะเมื่อประชาชนมีเวลาและความตั้งใจที่จะทำการผลิตมากขึ้น จนเรานี้ก็สะสมความมั่งคั่งของตนโดยผ่านการเก็บภาษีได้เพิ่มมากขึ้นจากรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นของประชาชน สภาพนี้เป็นสภาพที่ยอมรับได้จากประชาชน เช่นเดียวกับสมัยยุคขุนศึกในประเทศจีนเมื่อปี ๑๙๒๐ โดยพวกขุนศึกทำการรีดไถภาษีจากประชาชนโดยชอบธรรม เพราะพวกขุนศึกเรานี้ให้ความคุ้มครองแก่พวกเขาได้

ตามความเห็นของ Olson เห็นว่า ความจำเป็นของการมาอยู่ร่วมกันในรัฐนั้นไม่ใช่เพราะมนุษย์คิดถึงผลประโยชน์ส่วนรวมหรือสัญญาประชาคมใดๆ แต่น่าจะเป็นเพราะกลุ่มคนที่เห็นประโยชน์ส่วนตัวซึ่งสามารถจัดการความรุนแรงในสังคมได้ และกลุ่มคนพวกนี้ก็ฉลาดพอที่จะไม่ให้เกิดการกระทำของตนถูกมองว่าเป็นโจร แต่กลับได้รับการยอมรับจากสังคมว่าการกระทำของตนมีความชอบธรรมในการปกครองโดยการอ้างอิงเทวสิทธิ์ (Divine Right) ซึ่งการปลุกครองที่ว่ำนี้นอกจากนำความสุขมาสู่สังคมแล้ว ยังได้ทำให้เกิดการพัฒนาอารยธรรมสู่สังคมด้วย อันเป็นการตอกย้ำถึงความชอบธรรมของระบอบการปกครองนี้ เช่นการปกครองในสมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ ของฝรั่งเศส อย่างไรก็ตามผู้เผด็จการตามระบอบการปกครองนี้ก็ได้อบโกยเอาผลประโยชน์ของประชาชนไปเป็นของตนโดยอ้างว่าเป็นไปเพื่อประโยชน์ของรัฐ ตัวอย่างของการอบโกยเหล่านี้ ได้แก่ วังแวร์ซายส์ ของพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ ทัตสมาฮาลของอินเดีย และร่องเท้าถึง ๓ พันคู่ของนางอีเมลดา มาร์คอส กลับกลายเป็นว่าผลประโยชน์ซึ่งเป็นของประชาชนถูกยกเอาไปเป็นของผู้เผด็จการเหล่านี้

ถ้าเรามองถึงระบอบการปกครองกับการพัฒนาประเทศ Olson ได้ให้ความเห็นระบอบการปกครองเผด็จการดูเผินๆ เหมือนจะเอื้อต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจเพราะบ้านเมืองมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ภายใต้การปกครองแบบเผด็จการ พร้อมทั้งผู้ปกครองประเทศก็อำนวยความสะดวกทางสาธารณะที่เอื้อต่อการลงทุนและการพัฒนาเศรษฐกิจ แต่เมื่อมาวิเคราะห์อย่างแท้จริงแล้วจะพบกับสิ่งที่ตรงกันข้าม เพราะบรรยากาศที่เหมาะสมแก่การลงทุนทางเศรษฐกิจที่สุดก็คือสภาพของความเป็นประชาธิปไตยที่ให้ หลักประกันถึงสิทธิมนุษยชน สิทธิในเรื่องทรัพย์สินที่ดินและการทำการค้าเสรี บรรยากาศเชิงประชาธิปไตยแบบนี้จะมีส่วนจูงใจให้เกิดการลงทุนจากต่างประเทศและการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศ เพราะเอกชนมีความมั่นใจและเชื่อมั่นในการลงทุนว่าการทำมาค้าขายหรือสิทธิต่างๆ จะได้รับการเคารพและปกป้องด้วยกฎหมายมากกว่ากฎหมาย นอกจากนี้สภาพความมั่นใจในการลงทุนของเอกชน รัฐบาลที่อยู่ในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริงจะมี Vision การมองในระยะยาว มากกว่าเพราะแต่ละวาระของการปกครองมีกำหนดแน่ชัดและมีขบวนการสืบต่อเนื่องต่อการมีรัฐบาลอีกสมัยต่อมาที่แน่ชัดระบุไว้ในรัฐธรรมนูญที่ชัดเจน แต่รัฐบาลเผด็จการจะมี Vision แคบ มองแค่ช่วงระยะตนที่มีอำนาจเท่านั้น ขาดสิ่งจูงใจและล่อใจจากการลงทุนของ

ต่างประเทศ ที่ต้องการความสืบเนื่องระยะยาวของความแน่นอนของนโยบายรัฐบาล ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดก็คือ ประเทศที่พัฒนาแล้วและมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีจะมีการปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย

ประชาธิปไตย ในปัจจุบันว่าเกิดปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิผลเชิงระบบโดยกล่าวว่าประวัติศาสตร์การเปลี่ยนรูปแบบการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยมี ๓ ยุค ยุคที่ ๑ (นครรัฐ) เช่น นครรัฐต่างๆ ของกรีกโบราณ หรืออิตาลีในสมัยกลางประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของพวกเขาโดยตรงได้เต็มที่ เพราะพื้นที่ของนครรัฐเล็กแต่ก็มีข้อเสียในเรื่องของการไร้ขีดความสามารถในการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าและการป้องกันประเทศ จนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเป็นยุคที่ ๒ ยุครัฐชาติ เป็นการรวมเอานครรัฐต่างๆ เหล่านี้มาเป็นรัฐชาติเดียวกัน เพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าและความสามารถในการป้องกันประเทศ ทำให้เกิดประสิทธิผลเชิงระบบ (ระบบทำงานได้ดีขึ้นบรรลุวัตถุประสงค์ต่างๆ ที่กำหนดไว้) อีกทั้งยังคงรักษาหลักการประชาธิปไตยของประชาชนไว้โดยผ่านหลักการเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตน<sup>๓๔</sup>

ในปัจจุบันนี้โลกเรากำลังเข้าสู่ยุคที่สาม (ยุคภูมิภาคนิยม) โดยรวมรัฐชาติต่างๆ มาเป็นภูมิภาคนิยมเป็นกลุ่มสหภาพ เช่นกลุ่มสหภาพยุโรป อันเป็นยุคที่เน้นแต่หลักประสิทธิผลเชิงระบบ ทั้งในเรื่องของการเพิ่มขีดความสามารถในการทำงานการค้า การพัฒนาเศรษฐกิจและการป้องกันประเทศให้ดีขึ้น แต่ละเลยหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน เพราะใช้ระบบตัวแทนแบบแต่งตั้งโดยผู้นำรัฐ

ยกตัวอย่างสหภาพยุโรปเกิดจากสนธิสัญญา มาสทริช (Maastricht Treaty) ในปี ๑๙๙๒ ก็ได้ก่อปัญหา ระหว่างประสิทธิผลเชิงระบบกับการมีส่วนร่วมของประชาชนเพราะว่าในขณะที่มีการรวมชาติต่างๆ ในทวีปยุโรปหลายประเทศมาเป็นสหภาพยุโรป เพื่อบรรลุถึงความสามารถในการพัฒนาเศรษฐกิจและ ผลประโยชน์ระหว่างประเทศอื่นๆ ประเทศเหล่านี้ก็ได้สูญเสียสิทธิความเป็นเอกราชของตน รวมถึงความเป็นประชาธิปไตยต้องถูกตัดทอนลงด้วย เช่น ประเทศเดนมาร์ก ซึ่งเป็นหนึ่งในสมาชิก EEC (สหภาพยุโรป) แต่เล่อกออกจากค่านการรวมตัวเป็นสหภาพยุโรปอย่างสมบูรณ์แบบ การที่ประชาธิปไตยของแต่ละประเทศสมาชิกต้องถูกตัดทอนลงก็เพราะการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) ของประชาชนถูกตัดออกไปแม้ว่าประเด็นปัญหาทางเศรษฐกิจการเมือง สังคม ถูกตัดสินด้วยสหภาพยุโรปซึ่งประกอบด้วยตัวแทนของรัฐบาลแต่ละประเทศสมาชิก แต่ตัวแทนเหล่านี้ไม่ได้ผ่านการเลือกตั้ง แต่มาจากการแต่งตั้งของผู้นำรัฐหรือกลุ่มผู้นำรัฐ (Elite) ซึ่งตัวแทนเหล่านี้ก็ได้ทำหน้าที่รับผิดชอบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนโดยตรง ตรงกันข้ามตัวแทนเหล่านี้กลับรับผิดชอบเฉพาะผู้นำรัฐที่แต่งตั้งพวกเขาเท่านั้น ฉะนั้น อำนาจในการควบคุมการทำงานของสหภาพยุโรปของประชาชนจึงไม่มีเลย สิ่งเหล่านี้เป็นการบิดเบือนหลักการประชาธิปไตย

อย่างไรก็ตาม Dahl ยังสนับสนุนระบบประชาธิปไตยให้ดำรงอยู่ต่อไป และเสนอแนะว่าแม้การรวมกลุ่มประเทศเป็นสหภาพต่างๆ นั้นเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผลเชิงระบบ แต่ก็ไม่

<sup>๓๔</sup> Robert A. Dahl, "A Democratic Dilemma: System Effectiveness versus Citizen Participation", *Political Science Quarterly*, Vol.109 No.1 (United States of America : Spring, 1994), pp. 23-34.

ควรละเลยหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนตามระบบระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง โดยการสนับสนุนสถาบันต่างๆ ในระบอบประชาธิปไตยโดยเฉพาะสถาบันประชาชนให้แข็งแกร่ง และไม่พาโลกเข้าสู่ยุครวมศูนย์อำนาจโดยชนชั้นนำทางสังคมนั้น เพราะจะทำให้การพัฒนาประชาธิปไตยถอยหลังเข้าสู่คลอง

ประชาธิปไตยให้ความสำคัญกับการเชื่อมั่นในหลักเกณฑ์และวิธีการหาเหตุผลทางวิทยาศาสตร์มากกว่าความเชื่อทางศาสนา ซึ่งเป็นพื้นฐานของอุดมการณ์ทางการเมืองประเภทหนึ่ง คือ อุดมการณ์ประชาธิปไตยซึ่งมีลักษณะ ดังนี้<sup>๓๕</sup>

๑. มีความศรัทธาในความสามารถของมนุษย์ ความสามารถของมนุษย์ที่สำคัญ ได้แก่ การรู้จักใช้เหตุผล และยึดหลักเหตุผลด้วยวิธีทดลองค้นคว้าแบบวิทยาศาสตร์

๒. เชื่อในลัทธิเสรีภาพที่จะแสดงความคิดเห็น ยอมให้ทุกฝ่ายเสนอข้อเท็จจริงเหตุผลและความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่กำลังพิจารณาเสียก่อนแล้วจึงร่วมกันตัดสินใจเป็นวิธีที่ดีที่สุด จากหลักข้อนี้ จึงเปิดเสรีภาพทางการพูด การพิมพ์ การรวมกลุ่มตั้งสมาคมตลอดจนพรรคการเมืองด้วย

๓. เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีความเท่าเทียมกัน หรือมีความเสมอภาคตามกฎหมายและทางการเมือง กล่าวคือ ทุกคนควรได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและกฎหมายโดยเท่าเทียมกัน โดยไม่แยกว่าเพศใดมีชาติกำเนิดอย่างไร และมีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมเช่นใด

๔. ให้เอกชนทำกิจกรรมและดำเนินชีวิตในด้านต่างๆ เองโดยแทรกแซงน้อยที่สุด รัฐจะเข้ามาแทรกแซงในวิธีการจัดระเบียบสังคมของคนก็ต่อเมื่อกิจกรรมนั้นเอกชนไม่สามารถจัดทำเองได้เท่านั้น

๕. เชื่อว่ารัฐเป็นเพียงอุปกรณ์ที่ช่วยให้คนบรรลุถึงความสมบูรณ์ของรัฐ ปล่อยให้คนได้ทำด้วยเป้าหมายที่จะคุ้มครองชีวิต ทรัพย์สิน ดังนั้น ประชาชนมีสิทธิที่จะทำการต่อต้านรัฐบาลที่ไม่สามารถปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายดังกล่าว

สรุปได้ว่าทัศนคติทางการเมือง เป็นความรู้สึนึกคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ ซึ่งจะออกมาในรูปแบบตอบรับหรือปฏิเสธก็ได้ ทัศนคติของบุคคลสามารถแสดงออกมาเป็นคำพูดซึ่งเรียกว่าความคิดเห็น ทั้งทัศนคติและความคิดเห็นเป็นสิ่งที่แยกออกจากกันไม่ได้

<sup>๓๕</sup>ชัยอนันต์ สมุทวณิช, ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์กับการเมืองไทย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์เนต, ๒๕๑๙), หน้า ๖-๑๒.

## ตารางที่ ๒.๓ สรุปแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติทางการเมือง

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
Robert A. Dahl (1968, p. 91)	จำแนกประเภททัศนคติและความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อระบบการเมือง และส่วนต่างๆ ของระบบการเมืองออกเป็น ๓ ลักษณะ ดังนี้ ความโน้มเอียงเชิงรับรู้ ความโน้มเอียงเชิงความรู้สึก ความโน้มเอียงเชิงประเมินค่า
Likhit Dhiravegin (1974, p. 36)	ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยมักจะเป็นผู้ที่แสดงความรู้สึกนิยมชมชอบต่อสาระสำคัญ ๓ ประการ คือ การเปลี่ยนแปลง ความเสมอภาค และความอดทน
ชัยอนันต์ สมุทวณิช (๒๕๑๙, หน้า ๙-๒๔)	ความเชื่อหรือทัศนคติแบบประชาธิปไตยนั้นเป็นรากฐานของแนวความคิดทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ส่วนความเชื่อหรือทัศนคติแบบอำนาจนิยมเป็นรากฐานของแนวความคิดแบบอำนาจนิยม

## ๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง

### ๒.๓.๑ ความหมายของวัฒนธรรมทางการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) เป็นส่วนหนึ่งวัฒนธรรมทางสังคม (Social Culture) หมายถึงแบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล ซึ่งมาจากความเชื่อ (Beliefs) ค่านิยม (Values) และ ทัศนคติทางการเมือง (Attitude) ของบุคคลซึ่งได้รับการถ่ายทอดปลูกฝังสืบต่อกันมา จนกระทั่งบุคคล ยอมรับและยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติการเมืองของสังคม วัฒนธรรมทางการเมืองเกิดจากกระบวนการ ปลูกฝังอบรมกลุ่มคนทางการเมือง (Political Socialization Process) ทั้งทางตรงและทางอ้อมที่สืบต่อกัน มาเป็นระยะเวลายาวนาน จนทำให้บุคคลในสังคมมีความรู้ทางการเมือง (Political Knowledge) ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมทางการเมือง (Political Behavior) ของบุคคลในสังคมและเมื่อบุคคลในสังคมมี พฤติกรรมทางการเมืองเป็นแบบแผน (Pattern) พฤติกรรมทางการเมืองที่เป็นแบบแผนก็จะกลายเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล ในสังคมนั้น จากกระบวนการเกิดวัฒนธรรมทางการเมืองดังกล่าว การศึกษาวัฒนธรรมทางการเมือง จึงมีความสัมพันธ์โดยตรงกับวิวัฒนาการของระบบการเมืองการปกครองที่ผ่านมาในอดีต โดยเฉพาะกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่จะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนวัฒนธรรมทางการเมืองด้วย

คำว่า “วัฒนธรรมทางการเมือง” เป็นคำศัพท์เฉพาะทางรัฐศาสตร์ มาจาก ภาษาอังกฤษว่า “Political Culture” โดยคำว่า “วัฒนธรรม” มาจากภาษาอังกฤษว่า “Culture” ซึ่งมีรากศัพท์

จากภาษาลาติน คือ *Cultura* อันหมายถึง การเพาะปลูกหรือการปลูกฝัง<sup>๓๖</sup> ส่วนภาษาไทยนั้น คำว่า “วัฒนธรรม” มาจากคำสองคำ คือ คำว่า “วัฒน” มาจาก “วทฒน” ในภาษาบาลี<sup>๓๗</sup>

เป็นสิ่งที่ต้องเน้นและเป็นข้อสังเกตที่สำคัญก็คือ การที่นักวิชาการไทยและผู้สนใจ แนวความคิดวัฒนธรรมทางการเมืองมีการสับสนจากภาษาของคำว่าวัฒนธรรมทางการเมืองที่ถูกแปล เป็นภาษาไทย กับแนวความคิด ที่เป็น concept ที่แท้จริงของแนวความคิดวิชาการคำนี้ ทั้งนี้เพราะ ผู้สนใจหลายท่านไปทำความเข้าใจแนวคิดที่คิดจากความเข้าใจแยกส่วนตามภาษาของ คำว่า วัฒนธรรมกับการเมือง ดังนั้น ความเข้าใจของนักวิชาการไทยบางท่าน จะมองวัฒนธรรม การเมืองไปในส่วนของวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการเมือง อาทิเช่น วัฒนธรรมการเลือกตั้ง วิธีการเลือกตั้ง ความเชื่อในการเลือกตั้ง หรือ อีกตัวอย่างหนึ่ง เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม วัฒนธรรม การมีส่วนร่วม กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วม เป็นต้น<sup>๓๘</sup>

จริงอยู่ว่า แนวความคิดวัฒนธรรมทางการเมืองจะพัฒนาหยาบย้อมมาจากแนวความคิด ทางสังคมวิทยาที่นำมาใช้วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง แต่แนวความคิดวัฒนธรรมการเมือง ที่ Grabreil A. Almond เป็นคนริเริ่มในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นแนวความคิดที่ชัดเจน ที่สุด ที่เอาแนวความคิดนี้มาเป็นแก่นกลางหรือใช้เป็นแนวคิดที่ชัดเจนในการวิเคราะห์ ซึ่งที่จริงแล้ว นักรัฐศาสตร์ในหลังสงครามโลกครั้งที่สองอีกจำนวนไม่น้อยก็ได้ใช้แนวความคิดทางวัฒนธรรมมาในการวิเคราะห์การเมืองอยู่แล้ว การนำเอาแนวความคิดเรื่องวัฒนธรรมมาช่วยอธิบายทางการเมือง แม้ว่าจะเป็นสิ่งที่ประโยชน์ แต่การเข้าใจความแตกต่างของความหมาย วัฒนธรรมที่นักสังคม วิทยา เข้าใจกับวัฒนธรรมการเมืองที่นักรัฐศาสตร์ประยุกต์ในการใช้ก็เป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อที่ จะให้เข้าใจบริบทและขอบข่ายของการศึกษาที่แตกต่างกัน

คำว่า วัฒนธรรม เป็นสิ่งที่ซับซ้อน ประกอบด้วยความรู้ ความเชื่อ ศิลป์ ศิลธรรม กฎหมาย จารีตประเพณี นิสัย และ สมรรถนะอื่นๆ ของคนในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม<sup>๓๙</sup> ส่วน Clyde Kluckhohn<sup>๔๐</sup> นักมานุษยวิทยาที่ให้ความหมายของวัฒนธรรม ซึ่งพอสรุปได้ เป็น ๑๐ ประเด็นคือ

- ๑) วิถีชีวิตของประชาชน
- ๒) มรดกทางสังคม
- ๓) แนวความนึกคิด ความรู้สึก และความเชื่อ
- ๔) ลักษณะนามธรรมของพฤติกรรม

<sup>๓๖</sup>จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์ และคณะ, สังคมวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ ๑๓, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๙), หน้า ๑๕.

<sup>๓๗</sup>ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๖, (กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน), หน้า ๑๑๐๓.

<sup>๓๘</sup>พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, วัฒนธรรมการเมืองไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๑ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สมาคม สังคมศาสตร์, ๒๕๕๔), หน้า ๒๑.

<sup>๓๙</sup> Edward B. Tyler, *Primitive Culture Researches into the Development of Mythology, Religions, languages, Art and Customs*, (New York: Henry Holt, 1977), p. 36.

<sup>๔๐</sup>Clyde Kluckhohn, *Mirror for Man*, (New York: Whittlesey, 1949), p. 12.



- ๕) แนวทางที่กลุ่มบุคคลประพฤติจริง
- ๖) การเรียนรู้ร่วมกัน
- ๗) แนวทางมาตรฐานที่ใช้แก้ปัญหาาร่วมกัน
- ๘) พฤติกรรมการเรียนรู้
- ๙) แบบแผนการปรับตัวต่อบุคคล และสิ่งแวดล้อม
- ๑๐) ทายะสมบัติทางประวัติศาสตร์

นักวิชาการไทยได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมการเมืองว่า เป็นแบบอย่างของการดำรงชีวิตของชนหมู่ใดหมู่หนึ่ง และก่อนที่จะเป็นแบบอย่างขึ้นมาได้จะต้องมีการปฏิบัติคล้อยตามกันในหมู่คนจำนวนมาก จนปฏิบัติตามกันไปทั้งกลุ่ม และมีการปฏิบัติสืบทอดกันไปเป็นเวลานาน จนปรากฏเป็นแบบอย่างให้เห็นได้ชัดเจนแน่นอน หากหมู่ชนที่เป็นเจ้าของร่วมกันปฏิบัติตามแบบอย่างความประพฤติ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติ ที่รวมกันเป็นแบบแผนของชีวิตของหมู่คนนั้นติดต่อกันเป็นเวลายาวนาน แบบแผนของความประพฤตินั้นจะกลายเป็นวัฒนธรรม<sup>๔๑</sup>

แต่อย่างไรก็ดี แม้วานักรัฐศาสตร์ จะนำปัจจัยทางวัฒนธรรมเข้ามาเป็นตัวแปรในการศึกษา แต่นักรัฐศาสตร์ที่นิยม Political culture กลับมีการใช้เป็นความหมายในส่วนที่แคบลงที่เกี่ยวข้องเฉพาะ เรื่องของความเห็น อุดมการณ์ ค่านิยม ทัศนคติ ความเชื่อ ทางการเมืองโดย Almond ได้เปิดใจว่า แนวความคิดทางวัฒนธรรมที่เขาใช้เป็นคนแรกในทางรัฐศาสตร์ที่ชัดเจนที่เกิดจาก อิทธิพล ๓ กระแส คือ

กระแสที่ ๑ คือ ความคิดของ Max Weber ที่เกี่ยวกับจารีตประเพณี (tradition)

กระแสที่ ๒ คือ แนวทางการวิเคราะห์แบบโครงสร้างนิยม ของ Talcott Parsons

กระแสที่ ๓ คือ กระแสการทำวิจัยตามหลักพฤติกรรมนิยมที่เน้นการวิจัยแบบสุ่มตัวอย่าง

สำหรับความหมายของวัฒนธรรมการเมืองที่นักรัฐศาสตร์ให้ความหมายก็มีหลากหลาย Almond ให้ความหมายว่า วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นลักษณะเฉพาะที่เป็นตัวกำหนดและกำกับระบบการเมือง ซึ่งความหมายดังกล่าวเห็นว่า เป็นมองการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในแง่โครงสร้างนิยม ซึ่งดูจะไม่เน้นหน่วยการศึกษาแบบปัจเจกนิยม<sup>๔๒</sup>

ส่วน Verba เห็นว่า วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นเรื่องของความเชื่อ สัญญาลักษณ์ และค่านิยมซึ่งบ่งบอกถึงสถานะของการเมืองที่กำลังเป็นอยู่<sup>๔๓</sup> ต่อมา Lucian Pye ได้กล่าวถึง วัฒนธรรมทางการเมืองได้กระชับขึ้น และเป็นความหมายที่ได้รับความนิยมในการวิจัยแนวคิดดังกล่าวในสังคม

<sup>๔๑</sup> พัทยา สายหู, *กลไกของสังคม*, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๘.

<sup>๔๒</sup> Almond Gabriel A. and Verba Sidney, *The Civic Culture*, (Princeton University Press: Princeton, 1972), pp. 34-42.

<sup>๔๓</sup> Gabriel A. Almond and Sidney Verba, *The Civic Culture*, (Princeton: Princeton University Press, 1963), p. 513.

ว่า “ วัฒนธรรมทางการเมือง คือ แบบแผนของทัศนคติ ความเชื่อ สภาวะทางอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งเป็นสิ่งที่สั่งการและมีความหมายต่อกระบวนการทางการเมือง เป็นกรอบของพฤติกรรมของระบบการเมืองนั้นๆ”<sup>๔๔</sup> กล่าวอีกอย่างหนึ่งได้ว่า วัฒนธรรมทางการเมือง จึงมีลักษณะ ๒ กระบวนการ คือ กระบวนการที่หนึ่ง คือ ความคิด ทัศนคติ ที่สอดคล้องกับการแสดงออก (พฤติกรรม) ซึ่งเป็นกระบวนการที่สอง ควบคู่กันไป

จากนิยามข้างต้น เป็นที่น่าสังเกตว่า วัฒนธรรมทางการเมือง เกี่ยวข้องกับเรื่องทางจิตวิทยาของพฤติกรรม เรื่องของการเมืองนั้นแตกต่างหรือแยกมาจากวัฒนธรรมของสังคม ลักษณะเช่นนี้ เป็นแนวคิดที่แตกต่างไปจากการศึกษาลักษณะประจำชาติ หรือ ลักษณะประจำภูมิภาค ในการคิดถึงแบบแผนของทัศนคติ นักรัฐศาสตร์ยังได้ลงลึกถึงมิติทางจิตวิทยา ที่อธิบายความโน้มเอียงทางการเมือง ซึ่งแบ่งเป็น ๓ ด้าน กล่าวคือ

๑) ความโน้มเอียงเกี่ยวกับการรับรู้ (Cognitive Orientation) เป็นความรู้ความเข้าใจและความเชื่อมั่นที่มีต่อระบบการเมืองและส่วนต่างๆ ของระบบการเมือง

๒) ความโน้มเอียงเกี่ยวกับความรู้สึก (Affective Orientation) เป็นความรู้สึกที่มีต่อส่วนต่างๆ ของระบบการเมืองและองค์กรทางการเมือง

๓) ความโน้มเอียงเกี่ยวกับการประเมินค่า (Evaluation Orientation) เป็นการตัดสินใจและการให้ความเห็นต่างๆ ต่อกิจกรรมการเมืองและปรากฏการณ์ทางการเมืองซึ่งตรงจุดนี้ เป็นการต่อยอดของการใช้แนวความคิดของวัฒนธรรมทางการเมืองไปในทิศทางของจิตวิทยามากกว่าการเป็นไปตามความหมายของวัฒนธรรมทุกๆ ไป<sup>๔๕</sup>

กล่าวโดยสรุปแล้ว ความหมายของ “วัฒนธรรมทางการเมือง” ผู้วิจัยได้พิจารณาแล้วสามารถ อธิบายได้ว่า เป็นแบบแผนพฤติกรรมของคนในสังคม ในลักษณะของความเชื่อ ทัศนคติ ขนบประเพณีที่หล่อหลอมให้แต่บุคคลที่มีต่อระบบการเมืองในรูปแบบต่างๆ ซึ่งปรากฏอยู่ในระบบการเมืองซึ่งเกิดจากการอบรมกล่อมเกลากองการเมืองซึ่งนำไปสู่การแสดงออกทางการเมือง

### ๒.๓.๒ ประเภทของวัฒนธรรมทางการเมือง

ในทางรัฐศาสตร์มีการจำแนกวัฒนธรรมการเมืองออกเป็น ๓ ประเภท โดยงานคลาสสิกของ Almond & Verba ซึ่งตีพิมพ์ในปี ค.ศ. ๑๙๖๕ คือ

๑. วัฒนธรรมการเมืองแบบคับแคบ (parochial political culture)

๒. วัฒนธรรมการเมืองแบบไพร่ฟ้า (subject political culture)

๓. วัฒนธรรมการเมืองแบบการมีส่วนร่วม (participation political culture)

อย่างไรก็ดี ระบบการเมืองทุกระบบมีส่วนผสมของ ๓ วัฒนธรรมพื้นฐานของความกล้าหลัง และทันสมัยรวมอยู่ด้วยกันเสมอ ไม่มีระบบการเมืองที่ทันสมัยสมบูรณ์หรือกล้าหลังที่สุด ดังนั้น Almond & Verba จึงได้แบ่งการผสมของวัฒนธรรมการเมือง ออกเป็นอีก ๓ แบบ ได้แก่

<sup>๔๔</sup>Lucian W. Pye. Political Culture, *International Encyclopedia of the Social Sciences*, (New York: Macmillan, 1968), p. 218.

<sup>๔๕</sup>Ibid., p.7.

๑. วัฒนธรรมการเมืองแบบคับแคบผสมไพร่ฟ้า (parochial –subject political culture) หมายถึงสภาพทางการเมืองของระบบไม่ได้ยอมรับผู้นำชุมชน ผู้นำเผ่า ในกรณีไทยอาจหมายถึง การไม่การยอมรับผู้มีอำนาจท้องถิ่น เช่น นักการเมืองท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกองค้การบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ยอมรับอำนาจของรัฐบาลกลาง ผู้นำการเมืองระดับรัฐ อย่างไรก็ตาม ผู้คนก็ยังไม่สนใจเรียกร้องสิทธิทางการเมืองหรืออาจได้รับสิทธิทางการเมืองแต่ก็จะไม่สนใจที่จะใช้สิทธิทางการเมือง ระบบคิด และทัศนคติ ก็จะไม่ได้อคิดว่าตนมีบทบาทหรืออิทธิพลทางการเมืองต่อระบบ

๒. วัฒนธรรมการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมการมีส่วนร่วม (subject- participant political culture) หมายถึงระบบการเมืองที่มีพลเมืองบางส่วนเริ่มสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ทราบและตระหนักถึงบทบาทของตนที่จะเปลี่ยนแปลงและมีอิทธิพลทางการเมือง โดยแสดงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองเช่นการไปเลือกตั้ง การไปชุมนุมเรียกร้องทางการเมือง การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง แต่ประชาชนอีกกลุ่มยังเมินเฉยต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองถือว่าการเมืองไม่เกี่ยวกับพวกเขา หรือไม่ตระหนักในอิทธิพลทางการเมืองของตน ระบบการเมืองที่มีส่วนผสมของคนที่ไม่สนใจการเมือง และคนที่ไม่ตระหนักในความสำคัญของการเมืองที่จะมีผลกระทบอย่างสำคัญ ทำให้ระบบการเมืองไม่มั่นคง ประชาธิปไตยไม่มีเสถียรภาพ และเป็นระบบการเมืองที่เอื้อให้ทหาร กลุ่มการเมืองบางกลุ่ม พรรคการเมือง แทรกแซงทางการเมือง หรือชักจูงทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งเอื้อต่อการเกิดปัญหาการซื้อสิทธิ์ขายเสียงในการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นอย่างระบบการเมืองในประเทศไทยด้วย เพราะประชาชนไม่ตระหนักในคุณค่าของสิทธิทางการเมืองของตน

๓. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบผสมการมีส่วนร่วม (parochial participant political culture) หมายถึงสภาพระบบการเมืองที่สังคมประกอบไปด้วยคนหลายเชื้อชาติ กลุ่มคนในแต่ละภาคหรือพื้นที่ แต่ละเชื้อชาติ และคนแต่ละพื้นที่จะมีความจงรักภักดีอย่างแน่นแฟ้น ต่อกลุ่มของตนเป็นลำดับแรก และทัศนคติการมีส่วนร่วมทางการเมืองก็จะเน้นการแสวงหาประโยชน์เฉพาะกลุ่มเชื้อชาติและพื้นที่ ที่ให้มากที่สุดที่จะเป็นไปได้ ในระบบการเมือง หลายกลุ่มจะมีความสำนึกทางการเมืองสูง ที่มีความขัดแย้งทางการเมืองต่อกัน และไม่ยอมประนีประนอมทางการเมือง ลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นในประเทศแอฟริกาที่มีหลายเผ่าที่มีความสำนึกในผลประโยชน์ทางการเมืองที่แตกต่างกัน หรือ ประเทศเพื่อนบ้านอย่างมาเลเซีย และสิงคโปร์ เป็นที่น่าสังเกตว่า พัฒนาการของประเทศไทยในปัจจุบันที่มีความขัดแย้งทางการเมืองเป็นกลุ่มสี มีลักษณะทางการเมืองแสดงออกทางการเมืองในประเภทของวัฒนธรรมการเมืองนี้<sup>๔๖</sup>

เป็นที่น่าสนใจอย่างหนึ่งว่า Almond & Verba ไม่ได้ระบุว่า การที่สังคมใดมีวัฒนธรรมการเมืองที่มีส่วนร่วมจะเป็นสังคมที่เป็นประชาธิปไตยโดยอัตโนมัติอย่างที่เรอาจจินตนาการตามตรรกะทางการเมือง เพราะ Almond & Verba เห็นว่าการมีส่วนร่วมที่ให้ผลประโยชน์ที่คับแคบเกิดประโยชน์แต่บางกลุ่มก็ไม่ใช่ลักษณะการเป็นประชาธิปไตย ทั้ง Almond & Verba เลยให้ความเห็นว่า วัฒนธรรมการเมืองที่เป็นประชาธิปไตย นั้น เป็นลักษณะที่เรียกว่า Civic Culture ที่เป็นสภาพทางการเมืองที่เกิดขึ้นในอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา

<sup>๔๖</sup>ช้อยอนันต์ สมุทรวณิช, วัฒนธรรมทางการเมืองกับระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศรีอนันต์, ๒๕๒๔), หน้า ๓๔-๓๕.

ลักษณะอย่างหนึ่งของการมี Civic Culture คือการที่สมาชิกส่วนหนึ่งในระบบการเมืองมีความรู้ทางการเมืองระดับสูงที่จะมีวินัยทางการเมืองอย่างมีเหตุผล เช่น การมีวินัยในการไปเลือกตั้ง การไปชุมนุมประท้วงที่ไม่กระทำไปอย่างปราศจากอคติ แต่ใช้หลักการของเหตุผล ไม่ใช่อารมณ์ ความชอบ ความเกลียด ความผูกพัน เป็นการส่วนตัวทางการเมือง ในการตัดสินใจเข้าไปสู่กระบวนการทางการเมืองและการมีส่วนร่วม อาทิ เช่น การไปเลือกตั้ง คนหนึ่งที่สนใจการเมืองก่อนที่จะตัดสินใจเลือกตั้ง ต้องตรวจสอบข้อมูล ข่าวสาร ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลงานของพรรคของผู้สมัครอย่างรอบคอบ ด้วยความรู้และเหตุผล

ลักษณะประการถัดมาของสมาชิกที่อยู่ในระบบการเมืองที่มี civic culture คือ การที่สมาชิกในสังคมด้านหนึ่ง มีความสามารถในการเป็นผู้ได้การปกครอง (subject competence) ที่ดี ลักษณะอีกอันหนึ่ง คือความสามารถของการเป็นสมาชิกในสังคมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองที่ดี (citizen competence)

ประเด็นถัดมา ความชัดเจนของนักรัฐศาสตร์ที่กำหนดความสัมพันธ์ของ civic culture กับ ความเป็นประชาธิปไตย ก็คือตัว civic culture เป็นตัวแปร ที่จะกำหนดการเกิดขึ้นของประชาธิปไตย ในฐานะตัวแปรตาม แต่ก็มีการศึกษาตั้งข้อสงสัยในภายหลังว่าการที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงระดับประชาธิปไตยหรือคุณภาพประชาธิปไตย (quality of democracy) จะมีผลทำให้มีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการเมืองของสังคม นั้นๆ เป็น civic culture ด้วยหรือไม่ นี่เป็นสิ่งที่จะต้องทำการศึกษาค้นคว้าในการวิจัยต่อไป รวมถึงคำถามที่ว่า การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการเมืองจะมีกระบวนการอย่างไร ในสังคม และ รูป แบบใด อย่างไรที่ได้ตั้งข้อสังเกตมาแต่แรก

แต่อย่างไรก็ตาม อัลมอนด์ (Almond) กับเวอร์บา (Verba) ไม่ได้ยืนยันว่า วัฒนธรรมทางการเมืองแบบเข้ามามีส่วนร่วมนั้น เป็นวัฒนธรรมที่เอื้ออำนวยต่อระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งถ้าเรามองการตามความหมายแล้ว จะพบว่าวัฒนธรรมทางการเมืองแบบนี้ ส่งเสริมให้คนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองสูง อันเป็นลักษณะหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะลักษณะของการเข้ามามีส่วนร่วมอาจจะอยู่ในรูปของอารมณ์ ปราศจากเหตุผล ทาไปโดยความชอบ หรือ ความเกลียดส่วนตัว ปราศจากข้อมูลก็ได้

ด้วยเหตุนี้ Gabriel จึงได้เสนอวัฒนธรรมทางการเมืองแบบผสม ในอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งเขาเรียกว่า Civic Culture ระบบการเมือง ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบนี้จะเน้นที่การเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นและมีเหตุผล นอกจากนี้ยังผสมกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบดั้งเดิมและแบบไพร์ฟ้าด้วย แต่มีความสำคัญ น้อยกว่าแบบเข้ามามีส่วนร่วม นั่นคือ ประชาชนในระบบการเมืองที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบ Civic จะมีลักษณะร่วม ๒ ประการ โดยสรุปคือ ประการแรก มีความสามารถในการเป็นผู้อยู่ใต้ปกครองที่ดี (Subject Competence) และประการที่สอง มีความสามารถในการเป็นราษฎรที่ดี กล่าวคือ เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีเหตุผล (Citizen Competence)<sup>๔๗</sup>

<sup>๔๗</sup>Gabriel A. Almond and G.Bingham Powell, *Comparative Politic Today*, (Canada: Little Brown and Company, 1993), p. 451.

ประเภทของวัฒนธรรมทางการเมืองย่อมแตกต่างกันออกไปตามระบบการเมืองของแต่ละสังคม โดย Lucian W. Pye ได้อธิบายถึงลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองไว้ ๔ ประการ ดังนี้<sup>๔๘</sup>

๑. วัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก และการประเมินคุณค่า ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีต่อบุคคลอื่นๆ ในระบบการเมือง ทั้งที่มีต่อสถาบันการเมืองต่างๆ ในระบบการเมือง เช่น การที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลให้ความไว้วางใจหรือความศรัทธาต่อนักการเมืองหรือสถาบันรัฐสภา เป็นต้น

๒. วัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก และการประเมินคุณค่า ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพเชิงอำนาจระหว่างประชาชนในฐานะชนชั้นผู้ถูกปกครองกับผู้นำทางการเมืองในฐานะชนชั้นผู้ปกครอง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการยอมรับ หรือการต่อต้านการมีอำนาจและการใช้อำนาจของผู้ปกครอง

๓. วัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก และการประเมินคุณค่า ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ยึดมั่นในหลักอิสรภาพและสิทธิและเสรีภาพทางการเมือง หรือยึดมั่นในหลักความสัมพันธ์แบบอำนาจอธิปไตยหรือความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์

๔. วัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก และการประเมินคุณค่า ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีความสอดคล้องต่อกัน อันนำไปสู่การสร้างสรรคความเป็นเอกภาพทางการเมืองและให้ความจงรักภักดีต่อระบบการเมืองโดยรวม

สรุปได้ว่าวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีความหลากหลายของกลุ่มต่างๆ ซึ่งแต่ ละกลุ่มต่าง มีความต้องการที่จะใช้สิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือ มากกว่าหนึ่ง รูปแบบ และมักจะใช้สิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับใดระดับหนึ่งหรือหลายๆ ระดับ ตรงนี้ทำให้เกิด “พหุการเมือง” (Plural Politics)

### ๒.๓.๓ องค์ประกอบของวัฒนธรรมทางการเมือง

ในแต่ละสังคมมีความแตกต่างกันทั้งในทางคุณค่า และความรู้สึก แต่สิ่งเหล่านี้ผูกพันกันได้ โดยความภักดีและความรู้สึกผูกพันกับสังคมในการพัฒนาทางการเมือง สังคมจะต้องสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองหลักดังนี้ คือ

ประการแรก ความไว้วางใจ ความไม่ไว้วางใจและความสงสัย วัฒนธรรมทางการเมืองจะถูกสร้างขึ้นในสังคมโดยพื้นฐานของความเชื่อ ความไว้วางใจต่อผู้ตามคือประชาชน หรือวัฒนธรรมทางการเมืองสร้างขึ้นบนพื้นฐานของความไม่ไว้วางใจในตัวประชาชน ขณะเดียวกันความไว้วางใจของประชาชนต่อผู้ปกครองและต่ออำนาจสูงสุดของประเทศก็เป็นสิ่งสำคัญของวัฒนธรรมทางการเมืองเช่นกัน อุปสรรคในการพัฒนาทางการเมืองที่จะมีขึ้นก็คือ ความไว้วางใจแบบไม่มีเหตุผลแบบความเชื่อของเด็กที่มีต่อผู้ปกครองประเทศ และต่ออำนาจทุกรูปในการปกครองประเทศ ดังนั้น ความไม่ไว้วางใจและความสงสัยจึงเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่จะต้องสร้างขึ้น ในสังคมที่ต้องการพัฒนาทางการเมืองเพื่อให้ผู้ปกครองประเทศใช้อำนาจอย่างมีเหตุมีผลยิ่งขึ้น

<sup>๔๘</sup>วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน, “วัฒนธรรมทางการเมืองกับการพัฒนาการเมืองไทย”, เอกสารประกอบการสอน ชุดวิชาปัญหาการพัฒนาการเมืองไทย หน่วยที่ ๔, (สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๑), (อัดสำเนา).

ประการที่สอง คือ การให้ความสำคัญต่อความเท่าเทียมของฝ่ายตรงข้าม โดยทั่วไป วัฒนธรรมทางการเมืองของทุกสังคมเกี่ยวข้องกับทัศนคติเรื่องอำนาจ ในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีอำนาจเหนือกว่าและด้อยกว่า ระหว่างผู้นำและผู้ตาม ในการพัฒนาทางการเมืองจึงจำเป็นที่จะต้องมีการมีผู้นำที่มีประสิทธิภาพ แต่ขณะเดียวกันผู้นำนั้นจะต้องให้ความสำคัญต่อความเท่าเทียมของฝ่ายตรงข้าม และจะต้องไม่แสวงหาอำนาจเพื่อคงไว้ซึ่งตำแหน่งทางการเมือง

ประการที่สาม คือ องค์ประกอบวัฒนธรรมทางการเมืองที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ เสรีภาพและการให้ความสำคัญของพลังฝ่ายตรงข้าม เพื่อเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นในสังคมนั้นๆ อันเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของวัฒนธรรมทางการเมืองในการพัฒนาทางการเมือง ประการสุดท้ายของวัฒนธรรมทางการเมือง คือ ความรักดีและความผูกพันในสังคมโดยเฉพาะความผูกพันในครอบครัว กลุ่มสังคมเล็กๆ ขึ้นมาถึงความผูกพันของคนทั้งชาติ ประชาชนจะต้องมีแนวความคิดพ้นจากความแคบๆ เฉพาะกลุ่มของตน ไปสู่แนวทางที่เห็นระบบการเมือง ทั้งระบบที่เกี่ยวข้องกับประชาชน รวมไปถึงการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน การมีส่วนร่วมในองค์กร และการร่วมคิดแก้ปัญหา<sup>๔๙</sup>

องค์ประกอบหลักของวัฒนธรรมทางการเมือง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างระเบียบแบบแผนทางการเมืองของคนในประเทศชาติหนึ่งๆ ได้ ส่วนประกอบที่เป็นแกนของแนวโน้ม ทัศนคติ หรือความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยต่างๆ ในระบบการเมือง ได้แก่<sup>๕๐</sup>

### ๑. ความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการเมือง แบ่งได้เป็น ๒ ประเภท ได้แก่

๑.๑ ความโน้มเอียงที่มีต่อระบบการปกครอง หมายความว่า การที่ “ปัจเจกชน” ประเมินค่าและให้การตอบสนองต่อสถาบันการปกครองหลักของสังคมอย่างไร

๑.๒ ความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยนำเข้า และปัจจัยส่งออก หมายความว่า ปัจเจกชนรู้สึกและตอบสนองต่อข้อเรียกร้องต่างๆ ที่มุ่งหวังต่อการได้มาซึ่งนโยบายสาธารณะ และการตัดสินใจอย่างไร

### ๒. ความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยต่างๆ ในระบบการเมือง แบ่งได้เป็น ๓ ประเภท ได้แก่

๒.๑ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางการเมือง หมายความว่า ความรู้สึกเป็นเจ้าของหน่วยงานการปกครอง (ชาติ รัฐ เมือง ชุมชน) และรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ต้องมีความจงรักภักดีผูกพัน หรือมีภาระหน้าที่ต่อหน่วยปกครองด้วย

๒.๒ ความไว้วางใจทางการเมือง หมายความว่า ขอบเขตทัศนคติของบุคคลที่เกี่ยวกับความรู้สึกที่เปิดกว้าง ร่วมมือ และอดกลั้นต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่นในฐานะที่ตนเป็น เมืองร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความไว้วางใจในทางการเมืองที่แสดงออกต่อความเชื่อของบุคคล ว่า บุคคลอื่นหรือกลุ่มอื่นมีความหมายต่อเขาในทางที่ดีในการมีชีวิตการเมืองร่วมกัน

๒.๓ การยึดถือกติกา หมายความว่า แนวความคิดของบุคคลที่ยอมรับและปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายของสังคม

<sup>๔๙</sup>ทิพาพร พิมพิสุทธิ์, **พัฒนาทางการเมือง**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๑), หน้า ๘๒-๘๓.

<sup>๕๐</sup>Walter A. Rosenbaum, **Political Culture**, (London: Thomas Nelson and Sons, 1975), pp. 6-7.

### ๓. ความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมือง แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

๓.๑ ความสามารถทางการเมือง หมายความว่า บุคคลได้เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะที่ตนเป็นพลเมืองบ่อยครั้งเพียงใด กล่าวคือ บุคคลได้ใช้ทรัพยากรทางการเมืองที่เขา มีอยู่ เพื่อกิจกรรมทางการเมืองเพียงใด ซึ่งในกรณีนี้ หมายความว่า การประเมินคุณค่าความรู้ ความสามารถของเขาในการใช้ทรัพยากรทางการเมืองด้วย

๓.๒ ความมีประสิทธิภาพทางการเมือง การมีความรู้สึกว่าการดำเนินการทางการเมืองของปัจเจกบุคคลส่งผลกระทบต่อระบบการเมืองหรือไม่ ซึ่งหมายถึงความเชื่อที่ว่า การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ และการเปลี่ยนแปลงนั้นๆ สามารถทำให้สำเร็จได้ โดยประชาชนซึ่งก็คือบุคคลมีสำนึกในประสิทธิภาพทางการเมืองของตนนั่นเอง

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยกล่าวโดยสรุปได้ว่า วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง ระบบทางความคิด ความเชื่อ ทศนคติและแนวคิดทางการเมืองที่สั่งสมมากับบุคคลแต่ละยุคแต่ละสมัยจนกลายเป็นแบบแผนแนวทางการปฏิบัติทางการเมือง โดยเป้าหมายคือการบรรลุผล ประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองจะมีความสำคัญต่อการพัฒนาการเมืองของ ปัจเจกบุคคลอย่างมาก แต่ถึงอย่างไรวัฒนธรรมทางการเมืองก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้แตกต่างกันได้ขึ้นอยู่กับปัจเจกบุคคลที่ได้อบรมกล่อมเกลากองการเมือง กลุ่มบุคคล เช่นกลุ่มชนชั้นรากหญ้า (ล่าง) กลุ่มชนชั้นกลาง และกลุ่มชนชั้นสูง จะมีแนวคิดวัฒนธรรมทางการเมืองที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้รวมถึงปัจจัยความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการเมืองปกครอง ความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยต่างๆ ในระบบการเมือง และความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมืองด้วย

#### ๒.๓.๔ วัฒนธรรมทางการเมืองไทย

สังคมไทยระดับครอบครัวเน้นความเป็นอิสระมาก ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัวกับญาติพี่น้องของไทยมีลักษณะตามสบายไม่มีกฎเกณฑ์อะไรที่ตายตัว พฤติกรรมของบุคคลมีลักษณะที่มีความเป็นตัวของตัวเองมากหรือมี “ปัจเจกชนนิยม” (Individualism) ค่านิยมนี้มีอิทธิพลอย่างมากต่อระบบการอบรมกล่อมเกลากองเด็กไทย ในขณะที่ระบบครอบครัวไทย และสถาบันทางสังคมอื่นๆ เช่น ศาสนาพุทธทำให้คนมีความเป็นอิสระหรือนิยมความเป็นอิสระมากขึ้น เมื่อเด็กเริ่มออกจากครอบครัวเติบโตขึ้น เด็กไทยจะเริ่มสำนึกถึงอิทธิพลของอำนาจของราชการหรืออำนาจของรัฐบาลซึ่งมีข้าราชการเป็นตัวแทนผู้ใช้อำนาจนั้น “ยิ่งบุคคลนั้นเจริญเติบโตขึ้นมากเท่าไร มีบทบาทและความรู้ในสังคมมากเท่าใด ความสำนึกในอำนาจของราชการจะมีมากขึ้นเป็นเงาตามตัว” อำนาจนิยมของข้าราชการนี้ได้มีอิทธิพลครอบคลุมไปถึงระบบการเมืองด้วย และมีอิทธิพลอย่างมาก แม้แต่ผู้ที่รับการศึกษาสูง เช่น นักศึกษามหาวิทยาลัย

“ค่านิยมของคนไทยส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นลูกตุ้มที่แกว่งจากปลายสุดด้านหนึ่งคือ “อิสร์นิยม” ในระดับครอบครัวมายังปลายสุดอีกด้านหนึ่งคือ “อำนาจนิยม” ในระดับสังคมและการเมือง หรืออีกนัยหนึ่งอาจจะพูดได้ว่าในระบบความคิดและสติสัมปชัญญะของคนไทยจะมีพลัง ๒ ประเภทที่ขัดกันและต่อสู้กันอยู่เสมอ นั่นก็คือความปรารถนาที่จะมีวิถีชีวิตอันไม่มีสิ่งเหนี่ยวรั้งจำกัดกับความจำเป็นที่จะต้องอยู่ใต้อำนาจของบุคคลที่เหนือกว่า สิ่งที่ถูกกดขี่ไว้ว่าเป็นลักษณะของคนไทยก็คือความปรารถนาสองประการนี้ มีอยู่ในทางที่ค่อนข้างปลายสุด

(Extremes) คือ ความเป็นอิสระก็เป็นอิสระอย่างเต็มที่คล้ายๆ กับการชอบทำอะไรตามอำเภอใจเป็นเสรีภาพที่ปราศจากความรับผิดชอบ ส่วนการนิยามอำนาจนั้นก็นิยมยกย่องผู้ที่มีอำนาจ เชื่อฟัง เกรงกลัวผู้มีอำนาจอย่างไม่จำกัดขอบเขต โดยไม่มีการคำนึงว่าอำนาจนั้นมีความชอบธรรมหรือไม่ คำสั่งที่เชื่อฟังยอมรับนั้นมีเหตุผลหรือไม่ อำนาจนิยมในทัศนะของคนไทยนั้นเป็นเรื่องของ “การให้คุณให้โทษ” โดยแท้ไมใช่อำนาจทางปัญญาหรืออำนาจ แห่งความสัตย์ซื่อ คุณสมบัติของผู้ว่ามีบารมีหรือบุคคลที่สังคมไทยยกย่องว่ามีลักษณะเป็นผู้นำนั้น ไม่มีอะไรเกี่ยวข้องกับความสัตย์ซื่อ อดุมการณ์ หรือสติปัญญาแต่ประการใด<sup>๕๑</sup>

จากลักษณะของสังคมไทยที่กล่าวไว้ข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า ความรักอิสรภาพ ที่มากเกินไปไม่ก่อให้เกิดความผูกพันและความรับผิดชอบ ดังนั้น การก่อตัวเป็นองค์การทางสังคมและการเมืองโดยที่แต่ละคนมีบทบาทหน้าที่ในองค์การนั้นจึงเป็นไปได้ จะเห็นได้ว่าในประเทศไทย การรวมตัวเป็นพรรคการเมืองก็ดี เป็นสมาคมองค์การก็ดี มักจะมีลักษณะชั่วคราวและไม่มีประสิทธิภาพ ในขณะที่การรวมเป็นองค์การหรือสมาคมแบบจีนมักจะเป็นในระดับญาติมิตร ซึ่งจะมั่นคงและมีพลัง ปัญหาเรื่องความไม่สามารถรวมตัวเป็นกลุ่มเป็นก้อน เป็นองค์การสถาบันของคนไทย ชี้ให้เห็นว่าเป็นผลของการมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบสุดโต่ง และด้วยเหตุที่ว่า อิสรนิยมเป็นเหตุให้คนไม่มารวมกันเป็นกลุ่มก้อนอย่างถาวรโดยใจสมัคร แต่ความจำเป็นที่จะต้องตั้งกลุ่มหรือองค์การมีอยู่เสมอ ผู้นำที่เข้มแข็งจึงหันมาใช้วิธีการอำนาจนิยม เช่น ออกกฎหมาย หรือคำสั่ง แต่การรวมกลุ่มแบบหลังนี้ก็ทำได้ชั่วคราวเท่านั้น เพราะกลุ่มผู้นำก็รวมกันเป็นปีกแผ่นไม่ค่อยได้เช่นกัน หรือมีฉะนั้นเมื่อสิ้นผู้นำที่เข้มแข็งแล้ว กลุ่มหรือพรรคหรือองค์การก็สลายตัวไป เพราะไม่มีความผูกพันของสมาชิกเป็นพลังทดแทนอำนาจนิยมของผู้นำ จะเห็นได้จากตัวอย่างหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕ เช่น การสลายตัวของ “คณะผู้ก่อการ” “คณะรัฐประหาร” และพรรคเสรีมนังคศิลา เป็นต้น ปัญหาการรวมกลุ่มกันไม่ติดของผู้ผู้นำได้นำไปสู่การขาดความรับผิดชอบร่วมกันในระดับคณะรัฐมนตรีซึ่งมีมาทุกยุคทุกสมัย บางทีรัฐมนตรีกลับขัดแย้งโจมตีกันเองต่อหน้าสาธารณชน แม้ว่าความพยายามที่แล้วมาต้องการให้มีความ “สามัคคี” โดยต้องประชุมคณะรัฐมนตรีเต็มคณะทุกครั้ง ทั้งๆ ที่ไม่เกิดผลดีทางการบริหาร การขาดความสำนึก ในเรื่องความรับผิดชอบร่วมกันนี้ ไม่ใช่มีแต่เพียงระดับคณะรัฐมนตรีเท่านั้น แต่จะปรากฏมีในพรรคการเมืองทั้งของฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านแทบทุกพรรค

ในส่วนที่เกี่ยวกับค่านิยมในเชิงอำนาจนั้นไม่ได้แยกแยะระหว่างการที่ผู้มีอำนาจได้รับการยอมรับจากคนไทยว่าเกิดจากเพราะการยอมรับแบบยกย่อง หรือเกิดจากการยอมรับ โดยความเกรงกลัวซึ่งต่างกัน ในข้อเขียนของกมลนั้นมีแนวโน้มที่จะมีความเชื่อว่าคนไทยนิยม ผู้มีอำนาจ เพราะความมีอำนาจในตัวเองโดยไม่จำเป็นว่าอำนาจนั้นจะเกิดจากคุณความดีหรือไม่

วัฒนธรรมการเมืองไทย มีลักษณะดังนี้ วัฒนธรรมทางการเมืองของไทย เป็นสิ่งที่ได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมและกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคม ภายใต้ระบบการปกครอง

<sup>๕๑</sup>กมล สมวิเชียร, วัฒนธรรมการเมืองไทยกับการพัฒนาการเมือง, พิมพ์ครั้งที่ ๑ (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๔), หน้า ๔๘-๕๕.



แบบดั้งเดิม อาจกล่าวได้ว่า ลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมทางการเมืองของไทยประกอบด้วย สิ่งต่อไปนี้ คือ

**๑. นิยมการใช้อำนาจ** คนไทยส่วนใหญ่ชอบการใช้อำนาจเด็ดขาด เคารพเชื่อฟังและอ่อนน้อมต่อผู้มีอำนาจ รวมทั้งมอบอำนาจและความรับผิดชอบในทุกสิ่งทุกอย่างไว้ที่ผู้นำ ทั้งนี้จะเห็นได้จากการปกครองในทุกระดับนับแต่ครอบครัวไปจนถึงระดับชาติ จะนิยมการใช้อำนาจบังคับให้มีการปฏิบัติตามมากกว่าการใช้เหตุผล หลักการ หรือการรับฟังความเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะนิยมการรวบอำนาจไว้ในตัวผู้นำการทำงาน

**๒. นิยมระบบเจ้านายกับลูกน้อง** ในสังคมไทยคนส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มพวกพ้องกลุ่มหนึ่ง กลุ่มใดเสมอผู้นำผู้เป็นเจ้านาย ผู้มีอำนาจวาสนา ผู้มีบารมีต้องสามารถให้ความคุ้มครองและให้ผลประโยชน์แก่ลูกน้องได้ ส่วนลูกน้องจะต้องตอบแทนด้วยการสนับสนุนและให้บริการแก่เจ้านาย ความสัมพันธ์เช่นนี้จะมีในทุกหนทุกแห่ง เช่นในความสัมพันธ์ทางการเมือง ในระบบพรรคการเมือง หรือในระบบราชการ คนไทยจึงนิยมนับถือผู้มีอำนาจเพื่ออาศัยบารมีปกป้องผลประโยชน์ส่วนตัว ข้าราชการจำนวนมากจึงมีแนวโน้มที่จะสนใจรับใช้ผู้ใหญ่มากกว่าการให้บริการประชาชน ประชาชนส่วนมากก็ยิ่งถือว่าข้าราชการเป็นเจ้านายของตน ในสังคมไทยการเป็นเจ้านายคนจึงได้รับ การยกย่องนับถือมาก การอวยพรของผู้ใหญ่ในสมัยก่อนๆที่มีต่อเด็กๆ จึงมักเน้นว่าเมื่อโตขึ้นขอให้ได้เป็นเจ้านายคน

**๓. มั่นในตัวบุคคลมากกว่าหลักการ** ความสัมพันธ์และการช่วยเหลือกันเป็นส่วนตัวยังมี ความสำคัญมากในการประกอบกิจกรรมเกือบทุกอย่าง การรวมกลุ่มในทางการเมืองหรือสังคมจึงต้องอาศัยบุคลิกภาพของผู้นำเป็นหลัก ยิ่งกว่านั้น คนไทยยังเป็นผู้เล็งผลเลิศในทางปฏิบัติ มากกว่าจะยึดมั่นในอุดมการณ์ กล่าวคือจะสนใจกับสิ่งที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ โดยปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมหรือสภาพความเป็นจริงได้โดยไม่ยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เกี่ยวกับเรื่องที่ทำได้หรือให้ผลประโยชน์แก่ตนเองอย่างชัดเจน เช่น การนิยมเข้าข้างผู้ชนะ ใครยึดอำนาจได้ก็จะถือเป็นฝ่ายถูก เป็นต้น จึงมีการยึดมั่นในความสำเร็จของตัวบุคคลมากกว่าระบบอุดมการณ์ หลักการหรือเหตุผล เช่น ในการเลือกตั้ง คนทั่วไปมักจะคำนึงถึงคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครมากกว่านโยบายหรืออุดมการณ์ของพรรคการเมือง

**๔. มีการจัดลำดับฐานะในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล** ระบบเจ้าขุนมูลนาย ทำให้มีการแบ่งชั้นวรรณะกันระหว่างคนไทย ทำให้คนไทยมีสิทธิไม่เท่าเทียมกัน ถือว่าทุกคนต้องรู้จักที่ต่ำที่สูง ไม่ควรตีเสมอผู้ใหญ่ คนไทยยึดถือสิ่งที่ติดตัวคนมา เช่น คุณสมบัติที่มีอยู่ตามชาติวุฒิ วิทยุฒิ และคุณวุฒิมากกว่าความสำเร็จของบุคคล บุคคลผู้ที่มีคุณสมบัติเหล่านี้ถือว่าเป็นผู้ใหญ่ที่ผู้น้อยจะต้องเคารพ เชื่อฟัง ยกย่องและนับถือ คนไทยจะยกย่องนับถือผู้ที่เกิดมาในตระกูลสูง เช่น เป็นเชื้อพระวงศ์ ตระกูลขุนนางหรือพวกผู้ดี ตระกูลที่มั่งมี คนไทยยกย่องนับถือความเป็นผู้ใหญ่ คือ ผู้ที่มีฐานะตำแหน่งทางสังคมสูง มีอายุมาก ทำงานหรือเป็นสมาชิกขององค์การมานาน เพราะถือว่ามีความประสพการณ์ในชีวิตมามาก ย่อมฉลาด สุขุม และเข้าใจโลก การพิจารณาความดีความชอบหรือการเลื่อนตำแหน่งในวงราชการ รวมทั้ง การดำรงตำแหน่งทางการเมือง จึงมักถืออาวุโสมากกว่าผลงานและความสามารถ ยิ่งกว่านั้น ในการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวของบุคคล การยึดมั่นในค่านิยมเหล่านี้ทำให้คนไทยยอมรับในเรื่องความเสมอภาคของบุคคลได้ยาก ทั้งในหลักการและในทางปฏิบัติ

**๕. ความเป็นอิสระนิยม** คนไทยรักความเป็นอิสระ ชอบทำอะไรโดยลำพังตนเอง ไม่อยาก  
ให้ใครมายุ่งเกี่ยวกับตนมากนัก ไม่ชอบการถูกบังคับหรือตกลูกอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของคนอื่น  
คนไทย ส่วนใหญ่ส่วนมากขาดระเบียบหรือกฎเกณฑ์ในการดำเนินชีวิต ไม่ชอบอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์  
หรือกฎหมายของสังคม ไม่ค่อยจะมีระเบียบวินัย ความพยายามในการดึงคนมาอยู่ในวินัยเสียบ้าง  
สะท้อนให้เห็นความจริงในเรื่องนี้ เช่น การบังคับให้สวมเครื่องแบบตั้งแต่นักเรียนไปจนถึงข้าราชการ  
การบังคับให้นักเรียนตัดผมสั้น การบังคับให้คนอยู่ในวินัยจะได้ผลก็เฉพาะต่อหน้า หากกลับหลัง  
คนก็จะละเมิดกัน การละเลิก หรือฝ่าฝืนกฎหมายจึงมีอยู่ทั่วไป เพราะชอบอยู่อย่างสบาย เข้าทำนอง  
“ทำอะไรตามใจคือไทยแท้”

**๖. การยึดมั่นในประเพณีดั้งเดิม** คนไทยจำนวนไม่น้อยยังยึดมั่นในความเชื่อ ค่านิยม  
และประเพณีแบบเก่าๆ อยู่ กล่าวคือยังเชื่อถือในเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ ภูตผีปีศาจ ไสยศาสตร์ ของขลัง  
และโชคลางอยู่ สิ่งเหล่านี้เป็นที่พึ่งทางใจหรือความหวังชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อประสบปัญหาหรือ  
ความเดือดร้อน จึงเป็นการยากที่คนไทยโดยทั่วไปจะยึดหลักเหตุผล รู้จักวิเคราะห์วิจารณ์ จึงเป็น  
การยากที่คนไทยโดยทั่วไปจะยึดหลักเหตุผล รู้จักวิเคราะห์วิจารณ์ หรือมองโลกตามความเป็นจริง  
โดยทั่วไปแล้ว คนไทยส่วนใหญ่ มักมีแนวโน้มที่จะมีลักษณะอนุรักษนิยม จะสนใจในพิธีกรรมมากกว่า  
การทำงานให้บรรลุผล อย่างจริงจัง

ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลงและการเสี่ยง ตัวอย่างของพฤติกรรมเหล่านั้น  
เช่น จะมีการปรึกษาหมอดูเพื่อหาฤกษ์ในการทำรัฐประหารหรือสมัครรับเลือกตั้ง รวมทั้งการถือว่า  
การเมืองเป็นเรื่องของหลวง ประชาชนทั่วไปไม่ควรมีส่วนเกี่ยวข้อง ยิ่งกว่านั้น คนเหล่านี้ยังมีความคิด  
ค่อนข้างแคบ คือยังผูกพันต่อกลุ่ม เดิมๆ ของตน เช่น ท้องถิ่น สถาบัน หรือพวกพ้องของตนมากกว่า  
ต่อสังคมคนส่วนรวม

**๗. ความเฉื่อยชา** ไม่กระตือรือร้นหรือสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง คนไทยโดยทั่วไปจะ  
พอใจในสถานภาพที่เป็นอยู่ของตนเอง จะยอมรับสภาพที่เสียเปรียบของตนเอง โดยถือว่าตนมีบุญ  
วาสนาหรือโชคชะตาอยู่เพียงแค่นั้น เป็นกรรมเก่าของตนจึงไม่ชอบกระตือรือร้นชวนชวน ทำงาน  
เท่าที่ จะเป็นในการครองชีพเท่านั้น ส่วนใหญ่จะชอบความสะดวกสบาย ไม่ชอบจริงจังกับชีวิตและ  
งาน ขาดการมุ่งในเรื่องความสำเร็จของงาน ชอบความรื่นเริงสนุกสนาน ซึ่งอาจมีแฝงอยู่ในกิจกรรม  
ต่างๆ เช่น ในพิธีกรรมทางศาสนาหรือแม้แต่ในกิจกรรมทางการเมือง แม้แต่การประท้วงหรือนัดหยุด  
งาน เกี่ยวกับการเมืองก็ถือว่า เป็นสิ่งสกปรก ไม่ก่อให้เกิดผลดีกับตัวเอง ยิ่งกว่านั้น คนส่วนใหญ่ถือว่าการ  
แก้ปัญหาสังคมเป็นเรื่องของชนชั้นปกครอง จึงสนใจเข้ามีส่วนร่วมในการเมืองน้อย

**๘. ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง** มองโลกในแง่ร้าย และขาดความไว้วางใจผู้อื่น คนไทย  
จำนวนมากมักขาดความเชื่อมั่นตนเอง ในการแก้ไขปัญหา หรือเอาชนะสิ่งแวดล้อมหากต้องเผชิญกับ  
ภัยธรรมชาติ ความอดอยาก โรคภัยไข้เจ็บ และหากถูกเอาเปรียบจากกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลหรือ  
ผู้ใช้อำนาจทางกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นจึงต้องแสวงหาคำแนะนำ ไม่คิดว่า  
ความทุกข์ยากต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองจะมีทางแก้ไขได้แทนที่จะขอให้ผู้มีอำนาจศักดิ์สิทธิ์มาช่วย  
มักหวาดระแวงไม่ไว้วางใจคนอื่น แต่ในทางการเมืองแล้วมักจะมอบความไว้วางใจให้ตัวผู้นำ  
ในขณะที่บรรดาผู้นำกลับขาดความศรัทธาและความไว้วางใจในตัวประชาชน โดยคิดว่าหากสิ้นตนเสีย  
แล้วสังคมจะอยู่ไม่ได้ทีเดียว สิ่งดังกล่าวนี้เป็นผลมาจากทัศนคติแบบอำนาจนิยมนั่นเอง

๙. การรักความสงบและการประนีประนอม คนไทยส่วนใหญ่รักความสงบ ไม่นิยมความรุนแรง การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองส่วนใหญ่จึงเป็นไปอย่างสงบค่อยเป็นค่อยไป โดยไม่มีการเสียเลือดเนื้อมากนัก คนไทยมักหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง มีความอดทนต่อการเอาใจเอาเปรียบ นิสัยถ่อมตัว เกรงใจผู้อื่น รวมทั้งความสุภาพ ทำให้คนไทยไม่ชอบวิพากษ์วิจารณ์ คัดค้านผู้อื่นต่อหน้าต่อตา ยิ่งกว่านั้นการยึดหลักทางสายกลาง แม้จะมีส่วนดีที่ช่วยทำให้คนไทยรู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาว ชอบการประนีประนอมมากกว่าการหักหาญน้ำใจกัน แต่ก็มีอยู่เสมอที่นำหลักการนี้มาใช้ในทางที่ผิด เป็นผลให้ไม่มีการตัดสินใจให้เด็ดขาด อย่างไม่อย่างหนึ่งลงไป ทำให้การแก้ไขปัญหาทำได้ยาก<sup>๕๒</sup>

สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมการเมือง วัฒนธรรมการเมืองไทยเป็นสิ่งที่ได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมและกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคม ภายใต้ระบบการปกครองแบบดั้งเดิม อาจกล่าวได้ว่า ลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมทางการเมืองของไทยประกอบด้วย

#### ตารางที่ ๒.๔ สรุปแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรมการเมือง

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Cyde Kluckhohn (1949, p. 12)	๑) วิถีชีวิตของประชาชน ๒) มรดกทางสังคม ๓) แนวความนึกคิด ความรู้สึก และความเชื่อ ๔) ลักษณะนามธรรมของพฤติกรรม ๕) แนวทางที่กลุ่มบุคคลประพฤติจริง ๖) การเรียนรู้ร่วมกัน ๗) แนวทางมาตรฐานที่ใช้แก้ปัญหาร่วมกัน ๘) พฤติกรรมการเรียนรู้ ๙) แบบแผนการปรับตัวต่อบุคคล และสิ่งแวดล้อม ๑๐) ทายะสมบัติทางประวัติศาสตร์
พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (๒๕๕๔, หน้า ๗)	๑) ความโน้มเอียงเกี่ยวกับการรับรู้ ๒) ความโน้มเอียงเกี่ยวกับความรู้สึก ๓) ความโน้มเอียงเกี่ยวกับการประเมินค่า
Walter A. Rosenbaum (1975, pp. 6-7)	๑) ความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการปกครอง ๒) ความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยต่างๆ ในระบบการเมือง ๓) ความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมือง
ทินพันธุ์ นาคะตะ (๒๕๓๓, หน้า ๓๓-๔๑)	๑) นิยมการใช้อำนาจ ๒) นิยมระบบเจ้านายกับลูกน้อง

<sup>๕๒</sup>ทินพันธุ์ นาคะตะ, การเมืองการปกครองไทย : ภาวะของชาติ, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓), หน้า ๓๓-๔๑.

วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวรรณ (๒๕๕๑, หน้า ๑๕๑-๑๕๒)

๓) มั่นในตัวบุคคลมากกว่าหลักการ ๔) มีการจัดลำดับฐานะในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ๕) ความเป็นอิสระนิยม

วัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึกร และการประเมินคุณค่าได้แก่ ๑) บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีต่อบุคคลอื่นๆ ในระบบการเมือง ทั้งที่มีต่อสถาบันการเมืองต่างๆ ในระบบการเมือง ๒) บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ภาพเชิงอำนาจระหว่างประชาชน ๓) บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ยึดมั่นในหลักอิสรภาพและสิทธิและเสรีภาพทางการเมือง ๔) บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีความสอดคล้องต้องกัน

## ๒.๔ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประชาธิปไตย

### ๒.๔.๑. ความหมายของประชาธิปไตย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๕๔ ให้ความหมายของคำว่า “ประชาธิปไตย” ว่าเป็น “ระบอบการปกครองที่ถือมติปวงชนส่วนใหญ่ การถือเสียงข้างมากเป็นใหญ่. (ส. ประชา + ป. อธิปไตย)”<sup>๕๓</sup> ประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองที่เป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน<sup>๕๔</sup> ตลอดจนเป็นหลักในการดำเนินชีวิตของคนในการอยู่ร่วมกันโดยสันติภายใต้ความเชื่อที่ว่าคนเราเกิดมาเท่าเทียมกันคือ ได้รับการคุ้มครองจากรัฐตามกฎหมายและโอกาสที่จะได้รับการบริการต่างๆ โดยเสมอหน้ากัน มีสิทธิเสรีภาพในการดำเนินชีวิตภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย ซึ่งจะกำหนดไว้แน่นอนในกฎหมายรัฐธรรมนูญ<sup>๕๕</sup>

ประชาธิปไตย คือ การที่รัฐบาลเป็นของประชาชนโดยประชาชนเพื่อประชาชน หรือประชาธิปไตยคือ สังคมที่ประชาชนมีเสรีภาพ สมภาพและภราดรภาพ<sup>๕๖</sup>

“ประชาธิปไตย” มาจากคำว่า “ประชา” และ “อธิปไตย” เมื่อรวมกันแล้วหมายถึงอำนาจของประชาชน นั่นคือประชาชนเป็นอำนาจของคนหมู่มาก ดังคำกล่าวของประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา อับราฮัม ลินคอล์น ที่ว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครอง

<sup>๕๓</sup>ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔, (กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, ๒๕๕๖), หน้า ๑๒.

<sup>๕๔</sup>โกสินทร์ วงศ์สุรวัฒน์, ความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตย, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๒), หน้า ๔.

<sup>๕๕</sup>สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน (สคช) สำนักอัยการสูงสุด, คู่มือประชาธิปไตยสำหรับประชาชน ตามโครงการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : อรุณการพิมพ์, ๒๕๔๑), หน้า ๓๓.

<sup>๕๖</sup>อมร รักษาสัตย์, ประชาธิปไตย : อุดมการณ์ หลักการและแบบอย่างการปกครองหลายประเทศ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๒.

ของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ดังนั้นจึงเกี่ยวข้องกับประชาชนในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้ คือ<sup>๕๗</sup>

๑. หลักการของประชาธิปไตยถือว่าการปกครองเป็นของประชาชน จึงถือว่าประชาชนเป็นส่วนหนึ่งของระบบและผูกพันต่อระบอบการปกครองและมีหน้าที่ต้องรักษาประชาธิปไตยให้ยืนยาว

๒. เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง การปกครองตามหลักการที่ว่าเป็นการปกครองโดยประชาชน

๓. ตามหลักเพื่อประชาชน จึงถือว่าเป้าหมายหรือนโยบายในการบริหารประเทศจะต้องมุ่งประโยชน์แก่คนส่วนมาก

๔. เสี่ยงขำมากของประชาชน คือ หลักในการตัดสินใจปัญหา และการปกครองประเทศ

๕. ประชาชนมีความเท่าเทียมกัน และมีสิทธิเสรีภาพทุกอย่างตามกฎหมาย

๖. รัฐบาลอยู่ภายใต้การควบคุมของประชาชนทั้งในทางตรง ได้แก่ การลงเสียงประชามติ และทางอ้อมโดยผ่านสภาผู้แทนราษฎร

จากแนวคิดข้างต้น สรุปได้ว่าการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองที่เป็นของประชาชน ภายใต้สิทธิเสรีภาพที่มีความเท่าเทียมกันในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและการปกครองที่มุ่งเน้นประโยชน์ของประชาชนเป็นมาก ประชาชนมีสิทธิในการควบคุมทั้งทางตรงและทางอ้อม มีอิสระตามอำนาจที่มีซึ่งบัญญัติไว้เป็นกฎหมาย

#### ๒.๔.๒. ประเภทของระบอบประชาธิปไตย

รูปแบบของประชาธิปไตยแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ<sup>๕๘</sup>

๑. ประชาธิปไตยทางตรง เป็นประชาธิปไตยที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยเป็นผู้ใช้อำนาจโดยตรงด้วยตนเอง โดยการลงประชามติ หรือ referendum

๒. ประชาธิปไตยแบบมีตัวแทน เป็นการมอบอำนาจของประชาชนให้กับตัวแทนด้วยการเลือกตั้งตัวแทน ซึ่งเป็นการมอบอำนาจล่วงหน้าแก่ผู้แทนให้ไปปฏิบัติหน้าที่แทนในนามของประชาชน

๓. ประชาธิปไตยแบบกึ่งตรง เป็นการผสมผสานแนวคิดของทั้ง ๒ แบบข้างต้น โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนทำการเลือกตั้งตัวแทนเข้ามาทำหน้าที่แทนประชาชน แต่ในขณะเดียวกันก็ให้สิทธิประชาชนแทรกแซงในขบวนการทางการเมืองได้ เช่น การปลดผู้แทนก่อนหมดวาระ (recall) ให้ประชาชนร่วมกันเสนอร่างกฎหมายเองได้ (initiative) ให้ประชาชนยับยั้งร่างกฎหมายได้ (veto) ให้ประชาชนร่วมกันลงประชามติในเรื่องต่างๆ ที่สำคัญได้ (referendum)

ระบอบประชาธิปไตยสามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ<sup>๕๙</sup>

<sup>๕๗</sup>บุญธรรม เลิศสุขีเกษม, บทบาทของประชาชนต่อการส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย, พิมพ์ครั้งที่, (เชียงใหม่ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๓), หน้า ๒๒ - ๒๓.

<sup>๕๘</sup>เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๙ - ๖๓.

<sup>๕๙</sup>สมบัติ อารังธัญวงศ์, การเมือง : แนวความคิดและการพัฒนา, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๓), หน้า ๒๐๔ - ๒๑๐.

๑. ระบอบประชาธิปไตยโดยตรง (direct democracy) ซึ่งการปกครองอยู่ในอำนาจของพลเมืองส่วนใหญ่โดยแท้จริง หลักการบริหารและสถาบันการเมืองขึ้นอยู่กับ การแสดงออกของพลเมืองเกี่ยวกับความรู้สึกและความต้องการของตนเอง พลเมืองทุกคนมีความเสมอภาคมีโอกาเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของสภาประชาชน รวมทั้งมีอำนาจในการควบคุมสภาบริหารผ่านสภาประชาชน

๒. ประชาธิปไตยโดยตัวแทน (representative democracy) ซึ่งเป็นระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบัน หมายถึง ระบอบการปกครองที่ประชาชนมิได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการปกครองด้วยตัวเองโดยตรง แต่ประชาชนเป็นผู้เลือกตั้งตัวแทนให้ทำหน้าที่ตัดสินใจการปกครองแทนตน ซึ่งอริสโตเติลกล่าวว่า เป็น ระบอบการปกครองโดยคนส่วนน้อยภายใต้การควบคุมของคนส่วนใหญ่ ซึ่งสาระสำคัญของการนี้มิใช่การปกครองส่วนน้อย แต่อยู่ที่การควบคุมของคนส่วนใหญ่ ซึ่งคนส่วนใหญ่จะต้องสามารถผลักดันความต้องการของตนผ่านกระบวนการทางการเมือง ประชาชนจะมีอำนาจในการควบคุมผู้นำของตนโดยผ่านการเลือกตั้ง (elections) และหากผู้ปกครองไม่สามารถสนองตอบความต้องการของประชาชน ประชาชนก็มีสิทธิที่จะถอดถอนผู้ปกครองได้

#### ๒.๔.๓. ลักษณะสำคัญของการปกครองของระบอบประชาธิปไตย

การปกครองระบอบประชาธิปไตยมีลักษณะที่สำคัญ คือ

๑. ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจในการปกครอง
๒. ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองโดยตรงหรือโดยอ้อม เช่น การลงสมัครรับเลือกตั้ง การใช้สิทธิเลือกตั้ง
๓. เป็นการปกครองที่มุ่งหวังให้ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์
๔. ยึดถือเสียงข้างมากเป็นหลักในการปกครองและเคารพในสิทธิของฝ่ายข้างน้อย
๕. ประชาชนมีความเสมอภาคกันตามกฎหมาย (กฎหมายให้การคุ้มครองทุกคนเท่ากัน) และมีสิทธิเสรีภาพตามที่กฎหมายกำหนด
๖. ประชาชนมีอำนาจในการควบคุมรัฐบาลทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เช่น การเรียกร้องให้ ส.ส. ในเขตเลือกตั้งของตนตั้งกระทู้ถามรัฐบาลในเรื่องที่เกี่ยวกับปัญหาความเดือดร้อนของตน<sup>๖๐</sup>

#### ๒.๔.๔. หลักการพื้นฐานของประชาธิปไตย

การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่ยึดมั่นหลักการขั้นพื้นฐาน ดังนี้

๑. การยอมรับว่าคนทุกคนมีสติปัญญา มีเหตุผล
๒. ยอมรับว่าทุกคนมีอิสระและเสรีภาพ
๓. การยอมรับว่าทุกคนมีความเท่าเทียมกัน
๔. อำนาจสูงสุดในการปกครองประชาชนเป็นของประชาชน
๕. อำนาจปกครองของรัฐบาลเกิดขึ้นจากความยินยอมของประชาชนผู้ถูกปกครองโดยวิธีการแสดงความยินยอมต่างๆ ที่สำคัญ คือ การใช้สิทธิเลือกตั้ง

<sup>๖๐</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๓.

๖. ประชาชนมีสิทธิในการคัดค้านหรือเปลี่ยนแปลงรัฐบาลตามวิธีการที่กฎหมายกำหนด หากว่ารัฐบาลไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้<sup>๖๑</sup>

#### ๒.๔.๕. หลักการของระบอบประชาธิปไตย

สรุปจากปรัชญาของระบอบประชาธิปไตย ทำให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ซึ่งมีหลักการดังนี้<sup>๖๒</sup>

๑. หลักอำนาจอธิปไตยของปวงชน (popular sovereignty) โดยใช้อำนาจกำหนดตัวผู้ปกครองโดยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง รวมถึงอำนาจในการถอดถอนตัวผู้ปกครอง

๒. หลักเสรีภาพ (liberty) ได้แก่ การเลือกตั้งถอดถอนผู้ปกครองหรือผู้นำทางการเมือง การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม การวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองทั้งด้วยการพูด การเขียน การเผยแพร่ผ่านสื่อต่างๆ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่จะควบคุม กำกับ และตรวจสอบผู้ปกครอง การชุมนุม และเคลื่อนไหวทางการเมืองทั้งในการส่งเสริมสนับสนุนและคัดค้านนโยบายและการกระทำของผู้ปกครอง

๓. หลักการเสมอภาค (equality) ในระบอบประชาธิปไตยเป็นหลักควบคู่กับเสรีภาพซึ่งประชาชนจะได้รับโอกาสที่เสมอภาคกันและทัดเทียมกัน ทั้งใน ทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม

๔. หลักกฎหมาย (rule of law) ในระบอบประชาธิปไตยต้องมีที่มาอันชอบธรรม คือ อำนาจมาจากอธิปไตยของปวงชน ใช้บังคับประชาชนอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ และต้องให้ความคุ้มครองภายใต้กระบวนการยุติธรรมแก่ประชาชนอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน

๕. หลักเสียงข้างมาก (majority rule) ในระบอบประชาธิปไตยเป็นการสะท้อนถึงความต้องการของคนส่วนใหญ่ แต่จะต้องให้ความเคารพและคุ้มครองเสียงข้างน้อยด้วยเพราะฝ่ายเสียงข้างน้อยจะทำหน้าที่และมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็น เพื่อเป็นการควบคุม กำกับและตรวจสอบเจตนารมณ์ในการตัดสินใจของฝ่ายเสียงข้างมากว่าเป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริงหรือไม่ ถ้าเสียงข้างมากลงมติตัดสินใจขัดต่อประโยชน์ ของประชาชนมีสิทธิที่จะปฏิเสธมติการตัดสินใจของเสียงข้างมากนั้นได้

#### ๒.๔.๖. ประโยชน์ของระบอบประชาธิปไตย

กล่าวได้ว่าระบอบประชาธิปไตยมีประโยชน์ ดังนี้

๑. ป้องกันการใช้อำนาจไม่ชอบธรรมของเจ้าหน้าที่และการปกครองที่ไม่ถูกต้อง

๒. ใช้เป็นกระบวนการอันชอบธรรมตามกฎหมาย เพื่อป้องกันสิทธิและผลประโยชน์ของชนหมู่น้อย

๓. ประชาชนมีโอกาสที่จะแสดงความคิดเห็นเพื่อชักจูงให้เป็นไปตามความต้องการของตน โดยการถกเถียงกันอย่างสันติในทางการเมือง ในการศึกษาครั้งนี้ การปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นการปกครองในรูปแบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งประกอบไปด้วยระบอบการปกครอง ๒ รูปแบบก็คือ ประชาธิปไตย โดยตัวแทน และประชาธิปไตยแบบกึ่งทางตรง ที่เน้นไปทางด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญ ซึ่งอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนภายใต้

<sup>๖๑</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๓.

<sup>๖๒</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๔๗ - ๒๔๙.

สิทธิ เสรีภาพ ความเท่าเทียมกันอย่างเสมอภาคไม่มีการแบ่งฐานะ ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงเจตนารมณ์ และยังสามารถควบคุม<sup>๖๓</sup>

### ตารางที่ ๒.๕ สรุปแนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช (๒๕๕๖)	ให้ความหมายของคำว่า “ประชาธิปไตย” ว่าเป็น “แบบการปกครองที่ล้อมติ ปวงชนส่วนใหญ่”
โกสินทร์ วงศ์สุรวัฒน์ (๒๕๓๒, หน้า ๔)	การปกครองที่เป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ตลอดจนเป็นหลักในการดำเนิน ชีวิตของคนในการอยู่ร่วมกันโดยสันติ ภายใต้ความ เชื่อที่ว่า คนเราเกิดมาเท่าเทียมกันคือ ได้รับ การคุ้มครองจากรัฐตามกฎหมายและโอกาสที่จะได้รับ การบริการต่างๆ โดยเสมอหน้ากัน มีสิทธิเสรีภาพใน การดำเนินชีวิตภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย ซึ่งจะ กำหนดไว้แน่นอนในกฎหมายรัฐธรรมนูญ.
อมร รักษาสัตย์ (๒๕๔๓, หน้า ๑๒)	การที่รัฐบาลเป็นของประชาชนโดยประชาชนเพื่อ ประชาชน หรือประชาธิปไตยคือ สังคมที่ประชาชน มีเสรีภาพ สมภาพและภราดรภาพ
บุญธรรม เลิศสุขีเกษม (๒๕๔๓, หน้า ๒๒ -๒๓)	“ประชาธิปไตย” มาจากคำว่า “ประชา” และ “อธิปไตย” เมื่อรวมกันแล้วหมายถึง อำนาจของ ประชาชน นั่นคือประชาชนเป็นอำนาจของคนหมู่มาก

## ๒.๕ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง

### ๒.๕.๑ ความหมายของการเมือง

การเมือง หมายถึง ศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเมือง ระบบการเมือง กระบวนการและ  
กิจกรรมทางการเมืองต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรหรือแบ่งปันสิ่งที่มีคุณค่าเพื่อสังคม หรือ  
ความสัมพันธ์ทางการเมือง เป็นเรื่องของการบังคับหรือเรื่องของอำนาจเข้ามาเกี่ยวข้อง  
สามารถพิจารณาได้ ๓ แง่มุม คือ แง่สถาบัน แง่ของหน้าที่ และแง่ของระบบการเมือง<sup>๖๔</sup>

#### ๑. ความหมายทางการเมืองในแง่ของสถาบัน

<sup>๖๓</sup>บรรจบ อิศกุลย์, ภูมิรัฐศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร :มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๕), หน้า ๗.

<sup>๖๔</sup>เจษฎา ทองรุ่งโรจน์, พจนานุกรมอังกฤษ-ไทย รัฐศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : แสงดาว, ๒๕๕๙),  
หน้า ๑๒๒๒-๑๒๒๙.



การเมืองมีความหมาย มีที่มาหรือมีสมมติฐานที่ว่า การกระทำทางการเมืองจะเกิดขึ้นภายในขอบเขตที่เห็นชัดเจนเท่านั้น และการเมืองจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าปราศจากสถาบันที่จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อเป็นเช่นนั้นความหมายทางการเมืองในแง่นี้จึงถือว่า ประการที่หนึ่ง หมายถึง สถาบันทางการเมืองการปกครอง ประการที่สองหมายถึงสถาบันที่เรียกว่ารัฐ

## ๒. ความหมายทางการเมืองในแง่ของหน้าที่

เป็นการกล่าวถึงการเมืองที่มุ่งไปที่หน้าที่ของสถาบันทางการเมือง ได้แก่ การแข่งขันหรือการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ การใช้อำนาจ การบังคับให้มีการปฏิบัติตาม และหน้าที่ที่เกี่ยวกับการตัดสินใจ กำหนดนโยบายสาธารณะมากกว่าสถาบันทางการเมืองหรือสถาบันที่เรียกว่ารัฐที่นอกจากใช้ไม่ได้กับสังคมทุกชนิดแล้ว ยังไม่ช่วยให้ปรากฏการณ์ทางการเมืองในแง่ของการเคลื่อนไหวหรือพฤติกรรมทางการเมืองที่ปรากฏอยู่จริง หากจะกล่าวถึงแง่ของอำนาจ

ความหมายทางการเมืองในแง่ของหน้าที่นั้น แบ่งออกได้เป็น ๔ ความหมาย ได้แก่

- ๑) การเมือง หมายถึง เรื่องความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับอำนาจหรือการบังคับให้ปฏิบัติตาม<sup>๖๕</sup>
- ๒) การเมือง หมายถึง เรื่องที่เกี่ยวข้องกับอำนาจ การบังคับให้มีการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ หรืออำนาจอันชอบธรรม<sup>๖๖</sup>

๓) การเมือง หมายถึง เรื่องที่เกี่ยวกับการรวมตัวและใช้อำนาจหน้าที่ในสังคมโดยมีความมุ่งหมายที่จะสถาปนาหรือดำรงไว้ซึ่งความเป็นระเบียบเรียบร้อย การขจัดความแตกต่างระหว่างบุคคล หมู่เหล่า ทั้งนี้เพื่อสนองต่อเป้าหมายต่างๆ ร่วมกัน<sup>๖๗</sup>

๔) การเมือง หมายถึง เรื่องของอิทธิพล ผู้ทรงอิทธิพล และเป็นเรื่องของใคร ได้อะไร เมื่อไร และอย่างไร โดยเฉพาะคำถามที่ว่าเมื่อไหร่และอย่างไร เป็นเรื่องของกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับอำนาจและอิทธิพลอย่างเห็นได้ชัด<sup>๖๘</sup>

## ๓. ความหมายของการเมืองในแง่ของระบบ

เป็นการกล่าวถึงการเมืองที่มุ่งไปที่ปฏิสัมพันธ์ หรือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรหรือแบ่งปันสิ่งที่มีคุณค่าเพื่อสังคม การกล่าวถึงการเมืองในแง่นี้ ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นการพิจารณาที่ประสานความหมายของการเมืองในแง่อื่นเข้าไว้ด้วยกัน กล่าวคือ ได้กล่าวถึงการเมืองในแง่อื่นไว้อย่างครอบคลุม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการตัดสินใจ กำหนดนโยบาย เรื่องของอำนาจ หรือเรื่องของสถาบันที่เข้ามาดำเนินการตัดสินใจแบ่งปันสิ่งที่มีคุณค่าเพื่อสังคมนั้น การเมืองจะปรากฏคุณลักษณะบางประการที่แน่นอนชัดเจน นั่นคือ มักจะมีสิ่งที่ปรากฏให้เห็นอยู่เป็นประจำ แน่นนอน สม่าเสมอตามควร คือ

<sup>๖๕</sup>Aristotle, "The Politics", Translates with notes by Ernest Barker, (New York: Oxford University Press, 1962), p. 6.

<sup>๖๖</sup>Dahl Robert, *Modern Political Analysis*, (Englewood Cliffs: N.J. Prentice-Hall, 1963), pp. 41-47.

<sup>๖๗</sup>G. Kepschull, Harvery, *Politics in Transition: The Challenge of Change in Asia, Africa and Latin America*, (New York: Appleton-Century-Crafts, 1968), pp. 53-54.

<sup>๖๘</sup>D. Lasswell Harold, *Politics, who gets What When How*, (Cleveland: World Publishing Company, 1958), pp. 79-80.

๑) มีจุดหมายปลายทางในทางการเมืองการปกครองอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง  
 ๒) มีองค์การซึ่งมีหน้าที่และความรับผิดชอบ โดยเฉพาะในการใช้อำนาจทางการเมือง  
 ๓) มีกระบวนการในการใช้อำนาจตามขั้นตอนและวิธีการที่กำหนดขึ้น  
 ๔) มีหลักการสำคัญที่ได้กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการจัดตั้งองค์การ หรือในการดำเนินการตามกระบวนการ หลักการนี้เป็นไปเพื่อกำหนดลักษณะในการใช้อำนาจให้เป็นไปในแนวทางใดแนวทางหนึ่งเช่น ระบบการเมืองบางระบบใช้หลักการรวมอำนาจอย่างเต็มที่ บางระบบใช้หลักการกระจายอำนาจ บางประเทศใช้หลักการมอบอำนาจให้กับองค์การหรือหน่วยอำนาจทางการเมืองเป็นพิเศษเช่น ระบบการเมืองแบบรัฐสภาที่มีหลักการที่ให้อำนาจกับหน่วยงานนิติบัญญัติให้ใช้อำนาจสูงสุดแต่หน่วยเดียว บางแห่งใช้หลักการแยกอำนาจเป็น ๓ ส่วน คือให้แต่ละองค์กรหรือแต่ละหน่วยอำนาจทางการเมือง เช่น หน่วยอำนาจนิติบัญญัติ หน่วยอำนาจบริหาร และหน่วยอำนาจตุลาการ มีอำนาจเป็นของตนโดยเฉพาะเท่าเทียมกัน ดังนั้น หน่วยอำนาจเหล่านี้ก็สามารถค้ำอำนาจกันได้

๕) มีอุดมการณ์ หมายถึงความเชื่อมั่นศรัทธาในคุณค่าอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง และอุดมการณ์นี้เปรียบเหมือนพลังที่ปรากฏอยู่ในระบบการเมืองนั้น

๖) มีรูปแบบแห่งโครงสร้าง ซึ่งหมายถึงการกำหนดสถานภาพ ตำแหน่ง ที่ตั้งขององค์การทางการเมืองต่างๆ และความสัมพันธ์ระหว่างองค์การดังกล่าวในลักษณะหรือแนวทางอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่เหมาะสมเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการ อุดมการณ์ และให้สามารถดำเนินการตามกระบวนการที่กำหนดขึ้นได้ เพื่อให้สามารถบรรลุถึงจุดหมายปลายทางที่ปรารถนา ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว สามารถแบ่งเป็น ๒ ประการ คือ ระบบการเมืองแบบเผด็จการและแบบประชาธิปไตย<sup>๖๔</sup>

ดังนั้น ความหมายของการเมือง คือ กระบวนการและกิจกรรมทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรหรือแบ่งปันอำนาจและสิ่งที่มีคุณค่าเพื่อสังคม การกระทำทางการเมืองนั้นจะเกิดขึ้นภายใต้ขอบเขตที่เห็นชัดเจนในแง่ของความเป็นสถาบัน หากพิจารณาในแง่หน้าที่ก็เป็นการพิจารณาหน้าที่ของสถาบันที่พิจารณาถึงการแข่งขันต่อสู้เพื่อให้ได้อำนาจ ใช้อำนาจ สามารถบังคับให้ปฏิบัติตาม หากพิจารณาในแง่ระบบเป็นการพิจารณาที่ปฏิสัมพันธ์หรือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรคุณค่าเพื่อสังคมดังกล่าว

## ตารางที่ ๒.๖ ความหมายเกี่ยวกับการเมือง

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
---------------------------	------------

## ตารางที่ ๒.๖ ความหมายเกี่ยวกับการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
---------------------------	------------

<sup>๖๔</sup> สมพงษ์ เกษมสิน และ จรูญ สุภาพ, *ลัทธิการเมืองและเศรษฐกิจเปรียบเทียบ*, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๐), หน้า ๓๐-๓๑.

<p>Halvargren, Gunnar (1968, pp. 53-54-๑๒๒๙)</p>	<p>๑. ศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับกลไกเมืองซึ่งมีความมุ่ง ชมกษะที่นครและนครที่คิดตั้งทางไว้ซึ่งเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ เรื่องอรรถหรือแบ่งปันสิ่งที่มีคุณค่าเพื่อสังคม ๒. ความสัมพันธ์กันระหว่างเมืองหรือเมืองกับบุคคลซึ่งมีผล ต่อองค์อำนาจต่างๆ ร่วมกัน</p>
<p>Aristotle สมพงษ์ เกษมสิน และ จรุง สุภาพ (1962, หน้า ๓๐-๓๑)</p>	<p>๑. การกำหนดหน้าที่ที่เกี่ยวเนื่องกันซึ่งตั้งขององค์กรซึ่ง มีผลเกี่ยวเนื่องกัน ๒. ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรในลักษณะหรือแนวทาง อย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งช่วยให้บุคคลซึ่งคิดให้มีการปฏิบัติ สภามณฑลหรือการดลบันดาลซึ่งบรรณาธิการกำหนดขึ้นได้ เพื่อให้สามารถบรรลุถึงจุดหมายปลายทางที่ปรารถนา</p>
<p>Robert A. Dahl. (1963, pp. 41-47)</p>	<p>เรื่องของอิทธิพล ผู้ทรงอิทธิพล เป็นเรื่องของกระบวนการ ทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับอำนาจและอิทธิพล</p>
<p>Harold D. Lasswell (1958, pp.79-80)</p>	<p>เรื่องของอิทธิพล ผู้ทรงอิทธิพล เป็นเรื่องของกระบวนการ ทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับอำนาจและอิทธิพล</p>

## ๒.๕.๒. ความสำคัญของการเมือง

ปัญหาทางการเมืองเป็นปัญหาของทุกๆ คน และปัญหาของทุกๆ คนนั้นก็จะต้องเป็น  
ปัญหาใดปัญหาหนึ่งอันเป็นปัญหาทางการเมือง จากคำนี้แสดงให้เห็นว่าการเมืองเกี่ยวข้องกับตัวเรา  
ทุกคนตราบเท่าที่คนเรายังรวมตัวกันอยู่เป็นสังคม ดังนั้นความสำคัญของการเมือง จึงสามารถ  
พิจารณาได้ ๓ ด้านหลัก ได้แก่ ด้านคนกับการเมือง ด้านการเมืองกับเศรษฐกิจ และด้านการเมืองกับ  
สังคม

### ๑. ด้านคนกับการเมือง

ได้กล่าวถึงความสำคัญในฐานะที่ว่า “คนเป็นสัตว์สังคม” หมายความว่า คนเราจะมี  
ความเป็นคนที่สมบูรณ์ได้ก็ต่อเมื่อได้อยู่รวมกันเป็นสังคม คนเราเกิดมาเพื่อที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและ  
กัน แต่การช่วยเหลือดังกล่าวนี้จะกระทำได้ดีเมื่อพวกเขาได้ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมหรือรัฐเท่านั้น  
ไม่มีใครสามารถที่จะสอนตัวเองให้รู้จักเหตุผลรู้จักความยุติธรรมได้ แต่คนเราสามารถเรียนรู้สิ่ง  
เหล่านี้ได้จากเพื่อนร่วมสังคมที่อยู่รอบๆ ตัวของพวกเขา นอกจากนี้ เพลโต ยังมีทรรศนะ  
ว่า เราเรียกร้องความช่วยเหลือจากคนอื่นๆ เพื่อตอบสนองความต้องการอันหลากหลายของเรา และ  
เมื่อเราสามารถที่จะรวบรวมจำนวนคนที่ตอบสนองความต้องการของเราแต่ละอย่างนั้นเข้ามาไว้ใน  
สถานที่เดียวกันแล้ว เราเรียกสถานที่นั้นว่า “รัฐ (Polis)” ดังนั้นเมื่อคนเราสามารถรวมตัวเป็นสังคม  
การเมืองแล้ว ความจำเป็นในการที่จะสร้างสถาบันเพื่อเป็นหลักในการจัดระเบียบการปกครองจึง  
เกิดขึ้น<sup>๗๐</sup>

### ๒. ด้านการเมืองกับเศรษฐกิจ

<sup>๗๐</sup> ไพรวัลย์ เคนพรม, **หลักรัฐศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,  
๒๕๖๐), หน้า ๗๗-๘๔.

ความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับเศรษฐกิจเป็นความสัมพันธ์ที่ค่อนข้างจะใกล้ชิดกันมาก และส่งผลถึงกันเสมอทั้งทางตรงและทางอ้อม ตามที่กล่าวมาแล้วว่าการเมืองเป็นเรื่องของการต่อสู้แข่งขันเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจอันจะนำไปสู่การจัดสรรหรือแบ่งปันผลประโยชน์ต่างๆ ในสังคม ในขณะที่เรื่องของเศรษฐกิจเป็นกิจกรรมของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การบริโภค การจำหน่าย จ่ายแจก หรือจัดสรรแบ่งปันทรัพยากรต่างๆ ในสังคมเช่นกัน เมื่อเป็นดังนี้ โดยพื้นฐานแล้ว กิจกรรมทั้งสองคือการเมืองกับเศรษฐกิจจำเป็นจะต้องสอดคล้องกัน คือรัฐในฐานะที่มีอำนาจในการปกครองจะเป็นผู้กำหนดนโยบายในการบริหารประเทศทั้งหมด ซึ่งรวมถึงนโยบายทางเศรษฐกิจด้วย

### ๓. ด้านการเมืองกับสังคม

ในที่นี้เป็นการมองภาพรวมโดยทั่วไป นั่นคือสังคมในฐานะที่เป็นที่รวมของบุคคล เป็นจุดมุ่งหมายภายหลังจากที่ได้วิวัฒนาการมาอย่างยาวนานจนบรรลุถึงขั้นสูงสุดจนทำให้คนเราได้ชื่อว่าเป็นสัตว์สังคม คนเราจะมีความเป็นคนสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อได้อยู่ในสังคมเท่านั้น เมื่อคนเราจะต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยวภายนอกสังคมแล้ว คนก็ไม่ต่างอะไรจากสัตว์โลกโดยทั่วไปนั่นเอง เมื่อเป็นดังนี้ สังคมก็คือที่รวมของความหลากหลายทุกสิ่งทุกอย่างอันเกี่ยวข้องกับคน สังคมจึงเป็นเหมือนกับสิ่งประดิษฐ์ที่สมบูรณ์แบบอันมีแต่ละคนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนั้น ความต้องการมีชีวิตที่สุขสบาย ความสมบูรณ์ต่างๆ ตลอดจนการมีอนาคตที่ดีจึงเป็นความต้องการร่วมกันของทุกคนที่อยู่ในสังคมนั้นๆ ความสำคัญของการเมือง สามารถแบ่งออกเป็นประเด็นได้ ดังนี้

๑) ถึงแม้ว่าคนจะเป็นผู้สร้างระบบการเมือง แต่ในที่สุดระบบการเมืองจะเป็นตัวหล่อหลอมคนในรุ่นต่อไป

๒) ระบบการเมืองจะเป็นตัวชี้ให้เห็นถึงลักษณะของความสัมพันธ์ทางอำนาจของคนในสังคม

๓) การเมืองจะเป็นตัวกำหนดลักษณะทางเศรษฐกิจของประเทศ ในขณะที่ปัญหาทางเศรษฐกิจย่อมก่อให้เกิดผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง

๔) การเมืองจะเป็นตัวกำหนดทิศทางการพัฒนาและจัดระเบียบของสังคม ตลอดจนเป็นแกนกลางของการอยู่ร่วมกันของสมาชิกในสังคม

๕) การเมือง เศรษฐกิจ และสังคมมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น ดังนั้น เหตุการณ์หรือการเปลี่ยนแปลงใดๆ ที่เกิดขึ้นย่อมส่งผลถึงกันเสมอทั้งทางตรงและทางอ้อม

๖) การตัดสินใจทางการเมืองย่อมส่งผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่เสมอ<sup>๗๐</sup>

ดังนั้น ความสำคัญของการเมืองจึงอยู่ที่ความเกี่ยวข้องทางการเมืองของทุกคน โดยเฉพาะปัญหาต่างๆ ที่ทุกคนล้วนมี อันเป็นปัญหาทางการเมืองไม่ด้านใดก็ตามหนึ่ง เช่น ด้านคนกับการเมือง ด้านการเมืองกับเศรษฐกิจ ด้านการเมืองกับสังคม เนื่องจากว่าสภาพดังกล่าวนี้เกี่ยวข้องสัมพันธ์อย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงกันได้ การเปลี่ยนแปลงใดๆ ย่อมส่งผลกระทบต่อถึงกันทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

<sup>๗๐</sup>ชรินทร์ สันประเสริฐ, “ระบบการเมืองการปกครอง ๑”, เอกสารประกอบการสอนชุดวิชามนุษย์กับสังคม หน่วยที่ ๔, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๓). (อัดสำเนา).

## ตารางที่ ๒.๗ ความสำคัญของการเมือง

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ไพโรวัลย์ เคนพรม (๒๕๖๐, หน้า ๗๗-๘๔)	๑. เพื่อให้การช่วยเหลือจากคนอื่นๆ ๒. เพื่อตอบสนองความต้องการอันหลากหลายของบุคคล ๓. เพื่อเป็นหลักในการจัดระเบียบการปกครอง
ชรินทร์ สันประเสริฐ (๒๕๔๓, หน้า ๑๕๙-๑๖๔)	๑. ระบบการเมืองเป็นตัวหล่อหลอมคน ๒. ระบบการเมืองเป็นตัวที่ชี้ให้เห็นถึงลักษณะของความสัมพันธ์ทางอำนาจของคนในสังคม ๓. การเมืองเป็นตัวกำหนดลักษณะทางเศรษฐกิจของประเทศ ๔. การเมืองเป็นตัวกำหนดทิศทางการพัฒนาและจัดระเบียบของสังคม ๕. การเมืองเศรษฐกิจ และสังคมความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น และส่งผลถึงกันเสมอทั้งทางตรงและทางอ้อม ๖. การตัดสินใจทางการเมืองส่งผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่

## ๒.๖ หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้อง

### ๒.๖.๑ ความหมายของสังคหวัตถุ ๔

สังคหวัตถุ ๔ เป็นหลักคุณธรรมในศาสนาพุทธ โดยเป็นภาษาบาลีแยกออกเป็น ๒ ศัพท์ คือ สังคห ๑ วัตถุ ๑ “สังคห” แปลเป็นภาษาไทยว่า สงเคราะห์ มีความหมายว่า ช่วยเหลืออุดหนุน “วัตถุ” ในที่นี้หมายความว่า เรื่อง รวมทั้ง ๒ ศัพท์ มีความหมายว่า เรื่องความช่วยเหลือจะช่วยเหลือกันด้วยวิธีอย่างไรบ้าง ท่านได้วางไว้เป็น ๔ อย่าง จึงจะถือว่าเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจของผู้อื่นได้<sup>๗๒</sup>

สังคหวัตถุ แปลว่า หลักการสงเคราะห์ หรือหลักสังคมสงเคราะห์ หมายความว่า เมื่อมนุษย์อยู่รวมกันเป็นหมู่ เป็นสังคม คนในสังคมจะต้องรู้จักสงเคราะห์ อนุเคราะห์กันตามฐานะ คนในสังคมจึงจะมีความรักใคร่ปรองดองกัน ซึ่งจะทำให้สังคมราบรื่น มีความสงบ ธรรมที่เป็นหลักการสงเคราะห์นี้มีอยู่ ๔ อย่าง คือ

๑. ทาน เป็นการให้สิ่งของแก่คนที่ควรให้ หมายความว่า คนเราเกิดมามีชีวิตอยู่ได้ก็เพราะอาศัยการให้ จะเห็นได้ชัดก็คือ บิดา มารดา ให้ปัจจัยดำรงชีพทุกอย่างแก่บุตรธิดา ครู อาจารย์ ให้วิชาความรู้แก่ลูกศิษย์ ซึ่งการให้ของมีอยู่ ๒ อย่าง คือ อามิสทานให้วัตถุสิ่งของ กับ ธรรมทานให้ธรรมหรือวิชาความรู้แก่ผู้อื่น ซึ่งการแบ่งปันวัตถุเพื่อเป็นปัจจัยร่วมกัน

๒. ปิยวาจา เจรจาด้วยถ้อยคำน่ารัก ไพเราะอ่อนหวาน หมายความว่า การพูดจាន่ารัก พูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ การพูดนอกจากจะเป็นวาจาที่ไพเราะอ่อนหวานแล้ว ต้องเป็นวาจาที่เป็นสัจจะ และมีประโยชน์แก่ผู้ฟังแล้ว ยังจะเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวน้ำใจได้มั่นคง

<sup>๗๒</sup>สุทธิพงษ์ ปานเพ็ชร, “การประยุกต์หลักพุทธธรรมกับวิถีชีวิตชุมชน”, รายงานการวิจัยอิสระ, กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, ๒๕๕๐.

๓. อุตถจริยา ประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น หมายความว่า การทำประโยชน์แก่คนอื่น เช่น การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์

๔. สมานัตตตา ความเป็นคนเสมอดันเสมอปลาย ไม่ถือตัว ความเป็นคนเสมอดันเสมอปลาย คือ จิตใจคงเส้นคงวาต่อคนทั่วไป รู้จักร่วมสุขร่วมทุกข์กับคนอื่น เห็นคนอื่นได้รับทุกข์ต้องไม่ทอดทิ้ง หรือรังเกียจ เห็นคนอื่นได้ดีมีความสุขก็ไม่ริษยาแครงคบเป็นอย่างไร ต่อไปก็เป็นอย่างนั้น ไม่เปลี่ยนแปลง การวางตัวอย่างนี้ย่อมเป็นที่รักใคร่นับถือของคนทั่วไป

สังคหัตถุ ๔ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน) ได้กล่าวไว้ว่า เมื่อทุกคนต่างประพฤติสังคหัตถุทั่วถึงกันแล้ว อย่าว่าแต่เฉพาะคน เฉพาะครอบครัว จะรักใคร่ นับถืออยู่เป็นสุขสบายเลย ถึงคนทั้งหมู่บ้าน ทั้งเมือง ทั้งประเทศ ทั้งโลก ก็ต้องอยู่เป็นสุขสบายตลอดไปเหมือนกัน เพราะฉะนั้นท่านจึงว่าสังคหัตถุทั้ง ๔ อย่าง เป็นคุณสำหรับยึดเหนี่ยวน้ำใจ ผู้อื่นให้รักใคร่นับถือช่วยเหลือกัน อย่างวิเศษแท้<sup>๗๓</sup> และสังคหัตถุ ๔ เป็นหลักการสงเคราะห์หรือเป็นธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคนและประสานหมู่ชนไว้ในความสามัคคี<sup>๗๔</sup> สังคหัตถุ ๔ เป็นหลักผูกใจคน เป็นเหมือนมนต์รัก มนต์เสน่ห์หา เมตตามหานิยม<sup>๗๕</sup> และเป็นธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวคือ ยึดเหนี่ยวใจบุคคลซึ่งประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี<sup>๗๖</sup> และเป็นธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดเหนี่ยวจิตใจของกันและกัน อันเป็นไปเพื่อการสงเคราะห์กัน<sup>๗๗</sup> สังคหัตถุ ๔ เป็นธรรมเครื่องผูกมัดน้ำใจ<sup>๗๘</sup>

จากการค้นคว้าผู้วิจัยสรุปได้ว่า สังคหัตถุ ๔ หมายถึง เครื่องมือหรือหลักธรรมที่ช่วยประสานคนหมู่มาให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นเครื่องช่วยจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทำให้คนอยู่ร่วมกันด้วยความรัก สามารถนำไปใช้ได้ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับสังคม เป็นธรรมอันจะก่อให้เกิดความผาสุกในบ้านเมืองและประเทศชาตินั่นเอง

### ๒.๖.๒ ความสำคัญของสังคหัตถุ ๔

หลักธรรมที่ก่อให้เกิดความสามัคคีที่กล่าวไว้ในพุทธศาสนาเถรวาท ในแง่ของการมีมิตรสหายหรือบริวารที่ดีจริง พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงความสำคัญของการมีมิตรสหายที่ดีไว้ในอุปัชฌาสูตราวว่า “ความเป็นผู้มีมิตรดี มีสหายดี มีเพื่อนดี นี้เป็นพรหมจรรย์ทั้งสิ้นทีเดียว”<sup>๗๙</sup> แต่การที่จะสร้างมิตรหรือยึดเหนี่ยวจิตใจของบุคคลที่เป็นมิตรสหายกันแล้วไว้ได้นั้นก็เป็นสิ่งที่สำคัญมากเหมือนกัน

<sup>๗๓</sup> สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน), **สังคหัตถุ ๔**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๒๘), หน้า ๕๓.

<sup>๗๔</sup> พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **ธรรมบุญชีวิต**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๐), หน้า ๑๑.

<sup>๗๕</sup> คุณ โท ชันธ, **พุทธศาสนากับชีวิตประจำวัน**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๗), หน้า ๒๕-๒๘.

<sup>๗๖</sup> ปรีชา นันทาภิวัฒน์ น.อ.(พิเศษ), **พจนานุกรมหลักธรรมพระพุทธศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดวงแก้ว, ๒๕๕๔), หน้า ๑๔๓.

<sup>๗๗</sup> บุญสิริ พลิตจ่าง, **ธรรมโอสถ**, (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์การพิมพ์, ๒๕๒๙), หน้า ๒๓-๓๑.

<sup>๗๘</sup> อุดม เขยกิจวงศ์ และ กนิษฐาน แปนสุวรรณ, **พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แสงดาว, ๒๕๔๘), หน้า ๑๑๕.

<sup>๗๙</sup> ส.ม. (ไทย) ๑๙/๕/๒.

เพราะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของมิตรหรือบริวารเรียกว่า หลักสังคหัตถ์<sup>๘๐</sup> ซึ่งมีด้วยกัน ๔ ประการ คือ

๑. ทาน การให้ปัน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่สิ่งของของตนแก่บุคคลอื่น ด้วยเห็นว่าสิ่งของที่ตนเสียสละไปนั้นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้รับ เป็นการแสดงความมีน้ำใจและเป็นการยึดเหนี่ยวจิตใจของมิตรสหายหรือบริวารไว้ได้พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญการให้ไว้มาก เช่น ผู้ให้ย่อมเป็นที่รัก<sup>๘๑</sup> ผู้ให้ย่อมผูกมิตรไว้ได้<sup>๘๒</sup> เป็นต้น ผู้ที่มีความตระหนี่นั้นไม่สามารถที่จะผูกมิตรหรือยึดเหนี่ยวจิตใจของมิตรและบริวารไว้ได้

๒. ปิยวาจา หรือ เปยยวัชชะ การมีวาจาเป็นที่รัก เป็นผู้มีวาจาสุภาพอ่อนหวานชวนฟัง เป็นวาจาที่ไม่หยาบคายและก่อให้เกิดประโยชน์ การมีปิยวาจານี้มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการผูกมิตรหรือรักษาน้ำใจมิตร

๓. อัถถจริยา การประพடுத்தตนเป็นประโยชน์ การช่วยเหลือผู้อื่นในเวลาที่ไม่จำเป็นไม่เป็นคนนิ่งดูตายในเมื่อตนเองมีกำลังความสามารถที่พอจะช่วยเหลือได้ ในการผูกสัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศก็เช่นเดียวกัน จะต้องเป็นผู้ที่รู้จักให้การช่วยเหลือในเวลาที่เหมาะสมช่วยเหลือ เช่น เมื่อถึงคราวที่มิตรประเทศต้องประสบกับภัยพิบัติต่างๆที่ประเทศสัมพันธ์มิตรพอที่จะช่วยเหลือได้ก็ให้ช่วยเหลือตามกำลังความสามารถ เพื่อเป็นการผูกสัมพันธ์ไมตรีหรือแสดงถึงความมีสัมพันธ์ไมตรีอันดีต่อกัน

๔. สมานัตตตา ความมีตนเสมอต้นเสมอปลาย ไม่คบมิตรเพราะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมิใช่ว่าเมื่อเห็นว่ามีมิตรหมดประโยชน์สำหรับตนแล้วก็เริ่มห่างเหิน หรือเลิกคบไป การคบหามิตรจะต้องคบด้วยความจริงใจและมีความเสมอต้นเสมอปลาย ทั้งในยามที่มิตรรุ่งเรืองและในคราวตกต่ำ

สรุปได้ว่าวิธีการทั้ง ๔ นี้ เมื่อปฏิบัติได้ ย่อมให้เกิดความสามัคคีร่วมมือร่วมใจในกลุ่มชนนั้นๆ ถ้าไม่มีหลักปฏิบัติเช่นนี้ ผู้นั้นย่อมไม่เป็นที่รักของคนทั่วไป ข้อนี้บางท่านจึงเรียกว่า มนตัมหาเสน่ห์ เพราะทำให้ตนเข้าไปนั่งในใจของผู้อื่นต่อไป

<sup>๘๐</sup>อง.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๓๒/๔๒.

<sup>๘๑</sup>อง.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๓๒/๔๒.

<sup>๘๒</sup>ธรรมรักษา, พระไตรปิฎกฉบับสุภาสิต, (กรุงเทพมหานคร : รุ่งแสงการพิมพ์, ๒๕๓๒),

ตารางที่ ๒.๘ หลักพุทธธรรมหลักสังคหวัตถุ ๔

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน) (๒๕๒๘, หน้า ๕๓)	เมื่อทุกคนต่างประพฤตีสังคหวัตถุทั่วถึงกันแล้ว อย่าวว่าแต่เฉพาะคน เฉพาะครอบครัว จะรักใคร่ นับถืออยู่เป็นสุขสบายเลย ถึงคนทั้งหมู่บ้าน ทั้งเมือง ทั้งประเทศ ทั้งโลก ก็ต้องอยู่เป็นสุขสบายตลอดไปเหมือนกัน เพราะฉะนั้นท่านจึงว่าสังคหวัตถุทั้ง ๔ อย่าง เป็นคุณสำหรับยึดเหนี่ยวน้ำใจ ผู้อื่นให้รักใคร่ นับถือ ช่วยเหลือกัน อย่างวิเศษแท้
พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (๒๕๕๐, หน้า ๑๑)	เป็นหลักการสงเคราะห์หรือเป็นธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคนและประสานหมู่ชนไว้ในความสามัคคี
คุณ โทจันทร์ (๒๕๓๗, หน้า ๒๕-๒๘)	เป็นหลักผูกใจคน เป็นเหมือนมนต์รัก มนต์เสน่ห์หา เมตตา มหานิยม
ปรีชา นันทาภิวัฒน์ น.อ. (พิเศษ) (๒๕๔๔, หน้า ๑๔๓)	สังคหวัตถุ ๔ เป็นธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวคือ ยึดเหนี่ยวใจบุคคลและประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี
บุญสิริ ขวลิตรำรง (๒๕๒๙, หน้า ๒๓-๓๑)	เป็นธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดเหนี่ยวจิตใจของกันและกัน อันเป็นไปเพื่อการสงเคราะห์กัน
อุดม เขยกีวงศ์ และ กนิษฐาน แป้นสุวรรณ (๒๕๔๘, หน้า ๑๑๕)	เป็นธรรมเครื่องผูกมัดน้ำใจ

## ๒.๗ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย

อำเภอหนองฉาง เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดอุทัยธานี<sup>๘๓</sup>

<sup>๘๓</sup>สารานุกรมเสรี วิกีพีเดีย, ข้อมูลพื้นฐานอำเภอหนองฉาง, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://th.wikipedia.org/wiki> [๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓].



**๒.๗.๑ ที่ตั้งและอาณาเขต**

อำเภอหนองฉางมีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอข้างเคียง ดังนี้

- ทิศเหนือ** ติดต่อกับอำเภอทัพทัน  
**ทิศตะวันออก** ติดต่อกับอำเภอหนองขาหย่าง  
**ทิศใต้** ติดต่อกับอำเภอหนองมะโมง (จังหวัดชัยนาท) อำเภอบ้านไร่ และอำเภอห้วยคต  
**ทิศตะวันตก** ติดต่อกับอำเภอลานสัก



แผนภาพที่ ๒.๒ พื้นที่อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

**๒.๗.๒ การแบ่งเขตการปกครอง****๑. การปกครองส่วนภูมิภาค**

อำเภอหนองฉางแบ่งเขตการปกครองย่อยออกเป็น ๑๐ ตำบล ๙๕ หมู่บ้าน ได้แก่

๑. ตำบลหนองฉาง	๗ หมู่บ้าน	๖. ตำบลอุทัยเก่า	๑๐ หมู่บ้าน
๒. ตำบลหนองยาง	๑๐ หมู่บ้าน	๗. ตำบลทุ่งโพ	๑๕ หมู่บ้าน
๓. ตำบลหนองนางนวล	๑๐ หมู่บ้าน	๘. ตำบลทุ่งพง	๑๑ หมู่บ้าน
๔. ตำบลหนองสรวง	๕ หมู่บ้าน	๙. ตำบลเขาบางแกรก	๗ หมู่บ้าน
๕. ตำบลบ้านเก่า	๙ หมู่บ้าน	๑๐. ตำบลเขาขวางทอง	๑๒ หมู่บ้าน

**๒. การปกครองส่วนท้องถิ่น**

ท้องที่อำเภอหนองฉางประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๑๐ แห่ง ได้แก่

๑. เทศบาลตำบลเขาบางแกรก ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเขาบางแกรกทั้งตำบล
๒. เทศบาลตำบลหนองฉาง ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลหนองฉางและบางส่วนของตำบลหนองสรวง
๓. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองฉาง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองฉาง (เฉพาะนอกเขตเทศบาลตำบลหนองฉาง) และตำบลบ้านเก่าทั้งตำบล
๔. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองยาง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองยางทั้งตำบล

๕. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองนางนวล ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองนางนวล  
ทั้งตำบล

๖. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสรวง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองสรวง (เฉพาะนอก  
เขตเทศบาลตำบลหนองฉาง)

๗. องค์การบริหารส่วนตำบลอุทัยเก่า ครอบคลุมพื้นที่ตำบลอุทัยเก่าทั้งตำบล

๘. องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโพ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลทุ่งโพทั้งตำบล

๙. องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลทุ่งพงทั้งตำบล

๑๐. องค์การบริหารส่วนตำบลเขากวางทอง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเขากวางทองทั้งตำบล

### ๓ จำนวนประชากรเยาวชนในช่วงอายุ ๑๘ - ๒๕ ปี ในเขตอำเภอหนองฉาง<sup>๘๔</sup>

อำเภอหนองฉางแบ่งเขตการปกครองย่อยออกเป็น ๑๐ ตำบล โดยมีจำนวนประชากร  
เยาวชนในแต่ละตำบล ดังนี้

๑. ตำบลหนองฉาง	๑๗๗ คน
๒. ตำบลหนองยาง	๕๗๖ คน
๓. ตำบลหนองนางนวล	๓๑๕ คน
๔. ตำบลหนองสรวง	๒๕๒ คน
๕. ตำบลบ้านเก่า	๑๑๔ คน
๖. ตำบลอุทัยเก่า	๒๔๑ คน
๗. ตำบลทุ่งโพ	๗๔๕ คน
๘. ตำบลทุ่งพง	๑๘๘ คน
๙. ตำบลเขากวางทอง	๖๖๐ คน
๑๐. ตำบลเขาบางแกรก	๖๒๖ คน

ตารางที่ ๒.๙ แสดงจำนวนประชากรเยาวชนในเขตอำเภอหนองฉาง

ลำดับที่	ตำบล / แขวง	ชาย	หญิง	รวม
๑	ตำบลหนองฉาง	๙๒	๘๕	๑๗๗
๒	ตำบลหนองยาง	๒๙๒	๒๘๔	๕๗๖
๓	ตำบลหนองนางนวล	๑๔๗	๑๖๘	๓๑๕
๔	ตำบลหนองสรวง	๑๓๓	๑๑๙	๒๕๒
๕	ตำบลบ้านเก่า	๕๕	๕๙	๑๑๔
๖	ตำบลอุทัยเก่า	๑๒๔	๑๑๗	๒๔๑
๗	ตำบลทุ่งโพ	๓๕๖	๓๘๙	๗๔๕
๘	ตำบลทุ่งพง	๑๐๘	๘๐	๑๘๘
๙	ตำบลเขากวางทอง	๓๔๘	๓๑๒	๖๖๐

<sup>๘๔</sup> สำนักทะเบียน ที่ว่าการอำเภอหนองฉาง ข้อมูลเมื่อวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๖๓, (อัคราเนนา).

๑๐	ตำบลเขาบางแกรก	๓๑๘	๓๐๘	๖๒๖
<b>รวม</b>		<b>๑,๙๗๓</b>	<b>๑,๙๑๘</b>	<b>๓,๘๙๑</b>

จากตารางสรุปได้ว่า จำนวนประชากรเยาวชนช่วงอายุ ๑๘ - ๒๕ ในอำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ถ้าแยกตามเพศ เพศชายมีจำนวน ๑,๙๗๓ คน เพศหญิง ๑,๙๑๘ คน รวมประชากรเยาวชนทั้งหมด ๓,๘๙๑ คน

## ๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาการกล่อมเกลາทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งสามารถรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาดังต่อไปนี้

### ๒.๘.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวกับการกล่อมเกลາทางการเมือง

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกล่อมเกลาทางการเมือง พบว่า ได้มีผู้ทำวิจัยเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมืองไว้หลายท่านแตกต่างกันไปในที่นี้ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างวิจัยไว้ดังนี้

**ฟาติมา ไทยเศรษฐ์** ได้วิจัยเรื่อง “สถาบันในกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองที่มีอิทธิพล ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ๑) ระดับความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อสถาบันใน กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ๒) ระดับความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ๓) ความคิดเห็น ของนักศึกษาที่มีต่อสถาบัน ในกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองในภาพรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง อยู่ในระดับสูงมาก ๔) ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อ สถาบันในกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง สามารถอธิบายความผันแปรของความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ ร้อยละ ๖๗.๗ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และมีค่า R<sup>๒</sup> ที่ปรับค่าแล้วร้อยละ ๖๗.๖ โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์เท่ากับ ๐.๓๗๓) อย่างมีค่า นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และ การมีส่วนร่วมทางการเมืองสามารถอธิบายความผันแปรของความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ดีที่สุดซึ่ง ได้แก่ ๑) ด้านกลุ่มเพื่อน ๒) กลุ่มสื่อมวลชน ๓) ด้านครอบครัว ๔) ด้านสถาบันการศึกษา<sup>๕๕</sup>

**พิชญ บุนนียม** ได้วิจัยเรื่อง “การกล่อมเกลาทางการเมืองของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร” ผลการวิจัยพบว่า ๑) การกล่อมเกลาทางการเมืองของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุดได้แก่ ครอบครัว สถาบันศาสนา และการสื่อสาร สำหรับด้านที่น้อยที่สุด ได้แก่ กลุ่มเพื่อน และ ๒) การเปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานกับการกล่อมเกลาทางการเมืองของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาสังกัดโปรแกรมวิชาต่างกัน มีการกล่อม

<sup>๕๕</sup>ฟาติมา ไทยเศรษฐ์, “สถาบันในกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองที่มีอิทธิพล ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี”, วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย ปีที่ ๓๗ ฉบับที่ ๒ (๒๕๖๐) : ๒๔๙-๒๖๘.

เกลาทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ สำหรับ เพศ ระดับชั้นปีการศึกษาและ รายได้ของครอบครัวต่างกัน การกล่อมเกลาทางการเมืองไม่แตกต่างกัน<sup>๘๖</sup>

**วัชรินทร์ ชาญศิลป์** ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองของ เยาวชนไทย” ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนส่วนใหญ่ได้รับการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองในระดับ มาก โดยเยาวชนได้รับการกล่อมเกลาจาก ครอบครัวมากที่สุด รองลงมาได้แก่ สถาบันการศึกษา ศาสนา เพื่อน สื่อมวลชน และพรรคการเมือง ตามลำดับ ซึ่งผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลและ ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชนไทย พบว่า อายุ ระดับ การศึกษาที่ต่างกันมีผลต่อการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ โดยที่ช่องทางการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองที่ และการพูดคุย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองที่ต่างกันมีผลต่อการอบรมกล่อมเกลาทาง การเมือง โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑<sup>๘๗</sup>

**ฉลองโชค ประดิษฐ์สาร** ได้วิจัยเรื่อง “นโยบาย หลักสูตรการศึกษา และ การอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง : ศึกษากรณีระดับมัธยมศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางของ การกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ในระยะเวลาดังกล่าว รัฐได้ให้ความสำคัญกับ ความรู้ทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ ตามลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในด้านการปลูกฝังความรู้ ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้กับผู้เรียน รัฐกลับให้ความสำคัญกับรูปแบบมากกว่าเนื้อหา<sup>๘๘</sup>

**สายทิพย์ สุกติพันธ์** ได้วิจัยเรื่อง “การเรียนรู้ทางการเมืองของเยาวชนไทย : ศึกษา เฉพาะกรณีนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมัธยมใน กรุงเทพมหานครมีระดับความสนใจทางการเมืองที่ค่อนข้างต่ำ แต่กลับมีระดับความรู้สึก มีประสิทธิภาพทางการเมืองที่ค่อนข้างสูง และมีระดับความไว้วางใจทางการเมืองปานกลาง<sup>๘๙</sup>

**ไพบุลย์ โพธิ์หวังประสิทธิ์** ได้วิจัยเรื่อง “การกล่อมเกลาทางการเมืองโดยผ่านสถาบัน ทางศาสนา: ศึกษาเฉพาะกรณีคาทอลิกของหลวงพ่อบุญญานันทภิกขุ” ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาค่า เทศนาของหลวงพ่อบุญญานันทภิกขุโดยส่วนใหญ่ คือการมุ่งอบรม สั่งสอนให้พุทธศาสนิกชนทำความ ดี ละเว้น ความชั่ว และทำจิตใจให้บริสุทธิ์นอกจากนั้น ยังมีเนื้อหาอีกส่วนหนึ่งที่สอดแทรกประเด็น อันทำหน้าที่ในการกล่อมเกลาทางการเมืองด้วย อาทิ เนื้อหาที่มุ่งอบรมสั่งสอน ในเรื่องความ

<sup>๘๖</sup> พิษณุ บุญนิยม, “การกล่อมเกลาทางการเมืองของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร”, วารสารพิภูล ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๖) : ๒๕๑-๒๖๑.

<sup>๘๗</sup> วัชรินทร์ ชาญศิลป์, “ปัจจัยที่มีผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชนไทย”, วารสาร รัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มีนาคม ๒๕๖๒) : ๑-๒๖.

<sup>๘๘</sup> ฉลองโชค ประดิษฐ์สาร, “นโยบาย หลักสูตรการศึกษา และการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง : ศึกษากรณีระดับมัธยมศึกษา”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๙).

<sup>๘๙</sup> สายทิพย์ สุกติพันธ์, “การเรียนรู้ทางการเมืองของเยาวชนไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และ พระมหากษัตริย์ เนื้อหาที่มุ่งอบรมสั่งสอนให้ทำหน้าที่ของพลเมืองดี หรือการทำงานรับใช้บ้านเมือง เป็นต้น<sup>๙๐</sup>

### สรุปเกี่ยวกับการกล่อมเกลາทางการเมือง

การกล่อมเกลາทางการเมือง เป็นกระบวนการของการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมือง หรือความโน้มเอียงทางการเมือง อันได้แก่ ความรู้ ทักษะคติ บรรทัดฐานและค่านิยมทางการเมือง ซึ่งจะได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นการได้รับข่าวสารและเหตุการณ์ ปัจจุบันไปจนถึงการได้รับเอาทัศนคติทางการเมืองจากครอบครัวและสิ่งรอบข้าง

### ตารางที่ ๒.๑๐ งานวิจัยเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมือง

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ฟาติมา ไทยเศรษฐ์ (๒๕๖๐)	ผลการวิจัยพบว่า ๑) ระดับความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อสถาบันใน กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ๒) ระดับความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ๓) ความคิดเห็น ของนักศึกษาที่มีต่อสถาบัน ในกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองในภาพรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง อยู่ในระดับสูงมาก
พิชญ บุญนิยม (๒๕๕๖)	ผลการวิจัยพบว่า ๑) การกล่อมเกลาทางการเมืองของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ครอบครัว สถาบันศาสนา และการสื่อสาร สำหรับด้านที่น้อยที่สุด ได้แก่ กลุ่มเพื่อน และ ๒) การเปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานกับการกล่อมเกลาทางการเมืองของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

<sup>๙๐</sup>ไพบุลย์ โพธิ์หวังประสิทธิ์, “การกล่อมเกลาทางการเมืองโดยผ่านสถาบันทางศาสนา : ศึกษาเฉพาะกรณีคำเทศนาของหลวงพ่อปัญญานันทภิกขุ”, วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๖) : ๒๕๑-๒๖๑.

วัชรินทร์ ชาญศิลป์  
(๒๕๖๒)

ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนส่วนใหญ่ได้รับการอบรม  
กลุ่มেলাทางการเมืองในระดับมาก โดยเยาวชนได้รับการ  
กลุ่มেলাจาก ครอบครัวมากที่สุด รองลงมาได้แก่  
สถาบันการศึกษา ศาสนา เพื่อน สื่อมวลชน และพรรค  
การเมือง ตามลำดับ ซึ่งผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล  
และปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการอบรมกลุ่มেলাทาง  
การเมืองของเยาวชนไทย พบว่า อายุ ระดับการศึกษาที่  
ต่างกันมีผลต่อการอบรมกลุ่มেলাทางการเมือง

ฉลองโชค ประดิษฐ์สาร  
(๒๕๕๙)

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการอบรมกลุ่มেলা  
ทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย รัฐได้ให้ความสำคัญ  
กับความรู้ทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ ตามลำดับ  
โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน ด้านการปลูกฝังความรู้ทางการเมือง  
ในระบบประชาธิปไตยให้กับผู้เรียน รัฐกลับให้  
ความสำคัญกับรูปแบบมากกว่าเนื้อหา

#### ตารางที่ ๒.๑๐ งานวิจัยเกี่ยวกับการอบรมกลุ่มেলাทางการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สายทิพย์ สุขติพันธ์ (๒๕๕๔)	ผลการวิจัยพบว่า การอบรมกลุ่มেলাทางการเมืองใน กลุ่มนักเรียนมัธยมในกรุงเทพมหานคร มีระดับความสนใจ ทางการเมืองที่ค่อนข้างต่ำ แต่กลับมีระดับความรู้สึกมี ประสิทธิภาพทางการเมืองที่ค่อนข้างสูงและมีระดับความ ไว้วางใจทางการเมืองปานกลาง
ไพบูลย์ โพธิ์หวังประสิทธิ์ (๒๕๕๓)	ผลการวิจัยพบว่า หลักคำเทศนาของหลวงพ่อ ปัญญานันทภิกขุ โดยส่วนใหญ่ คือการมุ่งอบรม สั่งสอนให้ พุทธศาสนิกชนทำความดี ละเว้น ความชั่วและทำจิตใจให้ บริสุทธิ์ นอกจากนี้ นั้นยังมีเนื้อหาอีกส่วนหนึ่งที่สอดแทรก ประเด็นอันทำหน้าที่ในการอบรมกลุ่มেলাทางการเมืองด้วย อาทิ เนื้อหาที่มุ่งอบรมสั่งสอน

#### ๒.๘.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวกับทัศนคติทางการเมือง

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติทางการเมือง พบว่า ได้มีผู้ทำวิจัย  
เกี่ยวกับทัศนคติทางการเมืองไว้หลายท่านแตกต่างกันไปในที่ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างวิจัยไว้ดังนี้

อภิไท สอนทอง, สุภาภุตา ทองคำ และ โดมธราดล อนันตสถาน ได้วิจัยเรื่อง “ทัศนคติ  
ทางการเมืองของประชาชน : ศึกษากรณีจังหวัดเพชรบูรณ์” ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติทางการเมือง  
ของประชาชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นแบบอนุรักษ์นิยมอยู่ในระดับมาก มีความเชื่อทางการเมือง

ยังคงยึดมั่นในกรอบวิถีชีวิตที่เคยครอบงำ สะท้อนให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชไปสู่ระบอบประชาธิปไตยยังไม่สามารถแทรกวิถีชีวิตของประชากรที่ศึกษาได้<sup>๑๑</sup>

**สรพงษ์ เกิดแก้ว และวัลลภ รัฐฉัตรานนท์** ได้วิจัยเรื่อง “ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนศรีประจันต์ “เมธีประมุข” จังหวัดสุพรรณบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักเรียน มีระดับความสนใจสูง เมื่อพิจารณาในประเด็นที่สำคัญ พบว่า ประเด็นที่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีทัศนคติอยู่ในระดับสูงสุด คือ ผู้นำประเทศที่ดีควรเป็นผู้นำที่มีความรู้คู่คุณธรรม รองลงมาคือ การให้การศึกษาที่ดีกับประชาชนทำให้ประชาธิปไตยพัฒนา และพบว่า ประเด็นที่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีทัศนคติอยู่ในระดับต่ำที่สุด คือ การปฏิวัติ รัฐประหาร เป็นการกระทำที่จำเป็น เมื่อไม่สามารถหาทางออกอื่นได้ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด<sup>๑๒</sup>

### สรุปเกี่ยวกับทัศนคติทางการเมือง

ทัศนคติทางการเมืองเป็นความเชื่อในเรื่องคุณค่า และศักดิ์ศรีของปัจเจกชนบุคคล ซึ่งได้แก่การมีอิสรภาพในตัวบุคคล ความไม่เชื่อใจในการใช้อำนาจ ความไม่ต้องการ ที่จะยอมอยู่ภายใต้ของผู้มีอำนาจ ความซื่อสัตย์ตรงไปตรงมา การยอมรับในความแตกต่างของบุคคลอื่น มีความเต็มใจที่จะยอมต่อการประนีประนอมและการเปลี่ยนแปลง

### ตารางที่ ๒.๑๑ งานวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติทางการเมือง

นักวิจัย	ผลการวิจัย
อภิไท สอนทอง, สุกาญดา ทองคำ และ โดมธราดล อนันตสาน (๒๕๕๗)	ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นแบบอนุรักษ์นิยมอยู่ในระดับมาก มีความเชื่อทางการเมืองยังคงยึดมั่นในกรอบวิถีชีวิตที่เคยครอบงำ
สรพงษ์ เกิดแก้ว และ วัลลภ รัฐฉัตรานนท์ (๒๕๕๘)	ผลการวิจัยพบว่า ประเด็นที่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีทัศนคติอยู่ในระดับสูงสุด คือ ผู้นำประเทศที่ดีควรเป็นผู้นำที่มีความรู้คู่คุณธรรม รองลงมาคือ การให้การศึกษาที่ดีกับประชาชนทำให้ประชาธิปไตยพัฒนา และพบว่า ประเด็นที่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีทัศนคติอยู่ในระดับต่ำที่สุด คือ การปฏิวัติ รัฐประหาร เป็นการกระทำที่จำเป็นเมื่อไม่สามารถหาทางออกอื่นได้ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

<sup>๑๑</sup> อภิไท สอนทอง, สุกาญดา ทองคำและโดมธราดล อนันตสาน, “ทัศนคติทางการเมืองของประชาชน : ศึกษากรณีจังหวัดเพชรบูรณ์”, วารสารการประชุมชนวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๔, (มีนาคม ๒๕๖๐) : ๑-๑๒.

<sup>๑๒</sup> สรพงษ์ เกิดแก้ว และวัลลภ รัฐฉัตรานนท์, “ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนศรีประจันต์ “เมธีประมุข” จังหวัดสุพรรณบุรี”, วารสารสหวิทยาการวิจัย : ฉบับบัณฑิตศึกษา, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มีนาคม ๒๕๕๘) : ๑๕.

### ๒.๘.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมทางการเมือง พบว่า ได้มีผู้ทำวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองไว้หลายท่านแตกต่างกันไปในที่นี้ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างวิจัยไว้ดังนี้

**นิติธร กล้าคุ้ม และเชี่ยวชาญ อาศุวัฒนกุล** ได้วิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา” ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา มีวัฒนธรรมทางการเมืองและพฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยระดับสูงนั้น เนื่องมาจากนักศึกษาได้รับการส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย ผ่านการถ่ายทอดความรู้ ความเชื่อ ค่านิยม และการปลูกจิตสำนึกที่เกี่ยวข้องกับการเมืองในสังคม ผ่านการอบรมกลุ่มจากกลุ่มสถาบันต่างๆ เช่น ครอบครัว เพื่อน มหาวิทยาลัย และสื่อสารมวลชน<sup>๙๓</sup>

**เกรียงไกร พัฒนะโชติ** ได้วิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า ๑. วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง รองลงมาคือ ด้านการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง และด้านที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง) ตามลำดับ ๒. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ๓. ปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่มีความเข้าใจในเรื่องของการมีส่วนร่วมทางการเมือง และมีความเห็นว่าการนำเสนอข่าวสารทางการเมืองของสื่อในบางครั้งบิดเบือนความจริง<sup>๙๔</sup>

**รัตนา สารักษ์** ได้วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมวัฒนธรรมการเมืองของประชาชนใน อำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง” ผลการวิจัยพบว่า ๑. การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชน

<sup>๙๓</sup>นิติธร กล้าคุ้ม และ เชี่ยวชาญ อาศุวัฒนกุล, “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา”, วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๑) : ๒๕.

<sup>๙๔</sup>เกรียงไกร พัฒนะโชติ, “วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).



ในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านวัฒนธรรมทางการเมืองแบบค้ำแคบ รองลงมาคือ ด้านวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า ตามลำดับ ๒. ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมือง โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย แนวทางแก้ไขการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง<sup>๔๕</sup>

### สรุปเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นแบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล ซึ่งมาจากความเชื่อ ค่านิยมและทัศนคติทางการเมือง (Attitude) ของบุคคลซึ่งได้รับการถ่ายทอดปลูกฝังสืบต่อกันมา จนกระทั่งบุคคล ยอมรับและยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติการเมืองของสังคมและเกิดจากกระบวนการปลูกฝังอบรมกล่อมเกลามาทางการเมือง

#### ตารางที่ ๒.๑๒ งานวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง

นักวิจัย	ผลการวิจัย
นิติธร กล้าคุ้ม และ เชี่ยวชาญ อาศุวัฒนกุล (๒๕๖๑)	ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมทางการเมืองและพฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ระดับสูง มาจากนักศึกษาได้รับการส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย ผ่านการถ่ายทอดความรู้ ความเชื่อ ค่านิยม และการปลูกจิตสำนึกที่เกี่ยวข้องกับการเมืองในสังคม ผ่านการอบรมกล่อมเกลามาจากกลุ่มสถาบันต่างๆ

#### ตารางที่ ๒.๑๓ งานวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง (ต่อ)

นักวิจัย	ผลการวิจัย
----------	------------

<sup>๔๕</sup>รัตนา สารักษ์, “การส่งเสริมวัฒนธรรมการเมืองของประชาชนใน อำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

เกรียงไกร พัฒนะโชติ  
(๒๕๖๓)

ผลการวิจัยพบว่า ๑.วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง รองลงมาคือ ด้านการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง) ตามลำดับ

รัตนา สารักษ์  
(๒๕๖๓)

ผลการวิจัยพบว่า ๑.การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านวัฒนธรรมทางการเมืองแบบค้ำแคบ รองลงมาคือ ด้านวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากและด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า ตามลำดับ

#### ๒.๘.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวกับประชาธิปไตย

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย พบว่า ได้มีผู้ทำวิจัยเกี่ยวกับประชาธิปไตยไว้หลายท่านแตกต่างกันไปในที่นี้ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างวิจัยไว้ดังนี้

**ปิ่นอนงค์ ทองป่อ** ได้วิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างความเข้าใจการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลพระอินทราชา อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า ๑. การเสริมสร้างความเข้าใจการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลพระอินทราชา อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านหลักการอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน รองลงมาคือ ด้านหลักความเสมอภาค ด้านหลักเสรีภาพ ด้านหลักการปกครองโดยกฎหมาย และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านหลักเสียงข้างมาก ตามลำดับ ส่วนประชาชนที่มี เพศ และรายได้ต่อเดือน มีการเสริมสร้างความเข้าใจในการเมือง ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

**พัฒนภูมิ ผ่องยุบล** ได้วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอดักไถ่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า ๑. การส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอดักไถ่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการปกครองระบอบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมาก ด้านการดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมาก และด้าน

การเลือกตั้ง อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ๒. ผลการเปรียบเทียบพบว่า ประชาชนที่มีอายุ การศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้แก่ประชาชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอฝักไถ่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนประชาชนที่มีเพศ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอฝักไถ่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาไม่แตกต่าง<sup>๖๖</sup>

**วัฒนา เช่งไพเราะ** ได้วิจัยเรื่อง “ความตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในสถาบันการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครกับการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๕๔” ผลการวิจัยพบว่า ด้านการกล่อมเกลາทางการเมือง เยาวชนมีการกล่อมเกลາทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง โดยในด้านการกล่อมเกลາทางการเมือง คือ ด้านสถาบันการศึกษา สถาบันสื่อมวลชน สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการเมืองและกลุ่มเพื่อนและชุมชน ตามลำดับ “ด้านการตื่นตัวทางการเมือง” เยาวชนมีความตื่นตัวทางการเมืองโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายด้านจะพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความตื่นตัวทางการเมืองด้านความรู้ความเข้าใจทางการเมือง อยู่ในระดับมาก มีความตื่นตัวทางการเมืองด้านพฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง “ด้านการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย” เยาวชนมีการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยในรายด้านมีการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ด้านอาตมมันปัจเจกภาพและด้านอาตมมันทางการเมืองแบบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมากเช่นกัน<sup>๖๗</sup>

#### สรุปเกี่ยวกับประชาธิปไตย

ประชาธิปไตย มีพื้นฐานอยู่บนความเชื่อในความสำคัญและศักดิ์ศรีของปัจเจกบุคคล ความเชื่อในความเสมอภาคของมนุษย์ และความเชื่อในความจำเป็นที่ต้องมีความเป็นอิสระภาพ เสรีภาพ ซึ่งอำนาจนั้นมาจากประชาชน โดยอำนาจสูงสุดในการปกครองจะมาจากประชาชน ที่ผ่านตัวผู้แทนที่ประชาชนเป็นผู้มอบอำนาจเพื่อไปบริหารงานตอบสนองตัวของประชาชนเอง

<sup>๖๖</sup>พัฒนภูมิ ผ่องบุบล, ได้วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอฝักไถ่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

<sup>๖๗</sup>วัฒนา เช่งไพเราะ, “ความตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในสถาบันการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครกับการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๕๔”, คุษณินิพนธ์ปรัชญาคุษณินิพนธ์ สาขาวิชาสื่อสารการเมือง, (วิทยาลัยสื่อสารการเมือง : มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๕๕).

ตารางที่ ๒.๑๓ งานวิจัยเกี่ยวกับประชาธิปไตย

นักวิจัย	ผลการวิจัย
ปิ่นอนงค์ ทองบ่อ (๒๕๖๓)	ผลการวิจัยพบว่า ๑.การเสริมสร้างความเข้าใจการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลพระอินทราชา อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านหลักการอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน รองลงมาคือ ด้านหลักความเสมอภาคด้านหลักเสรีภาพ ด้านหลักการปกครองโดยกฎหมาย
พัฒนภูมิ ผ่องยุบล (๒๕๖๓)	ผลการวิจัยพบว่า ๑.การส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการปกครองระบอบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมาก ด้านการดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมาก และด้านการเลือกตั้ง อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ
วัฒนา แข่งไพเราะ (๒๕๕๕)	ผลการวิจัยพบว่า ด้านการกล่อมเกลາทางการเมืองของเยาวชนอยู่ในระดับปานกลางมีความตื่นตัวทางการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง การพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยโดยรวมอยู่ในระดับมาก

**๒.๘.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔**

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ พบว่า ได้มีผู้ทำวิจัยเกี่ยวกับหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ไว้หลายท่านแตกต่างกันไปในที่นี้ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างวิจัยไว้ดังนี้

**พระวาทีน กนตสีโล** ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองทุ่ม อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม” ผลการวิจัยพบว่า ๑) การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองทุ่ม อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งสี่ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านปิยวาจา การพูด การแสดงออกด้วยความจริงใจ รองลงมาคือ ด้านทาน การให้สิ่งของและให้การช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ ด้านอรรถจริยา การทำประโยชน์ทั้งเรื่องงาน และเรื่องส่วนตัวด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านสมานัตตตา : การวางตนเหมาะสม ถูกกาลเทศะ ๒) ผลการเปรียบเทียบ

พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการบริหารงาน โดยรวม ไม่แตกต่างกัน<sup>๔๘</sup>

#### สรุปเกี่ยวกับหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔

หลักธรรมที่ช่วยประสานคนหมู่มากให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นเครื่องช่วยขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทำให้คนอยู่ร่วมกันด้วยความรัก สามารถนำไปใช้ได้ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับสังคม เป็นธรรมอันจะก่อให้เกิดความผาสุกในบ้านเมืองและประเทศชาตินั่นเอง

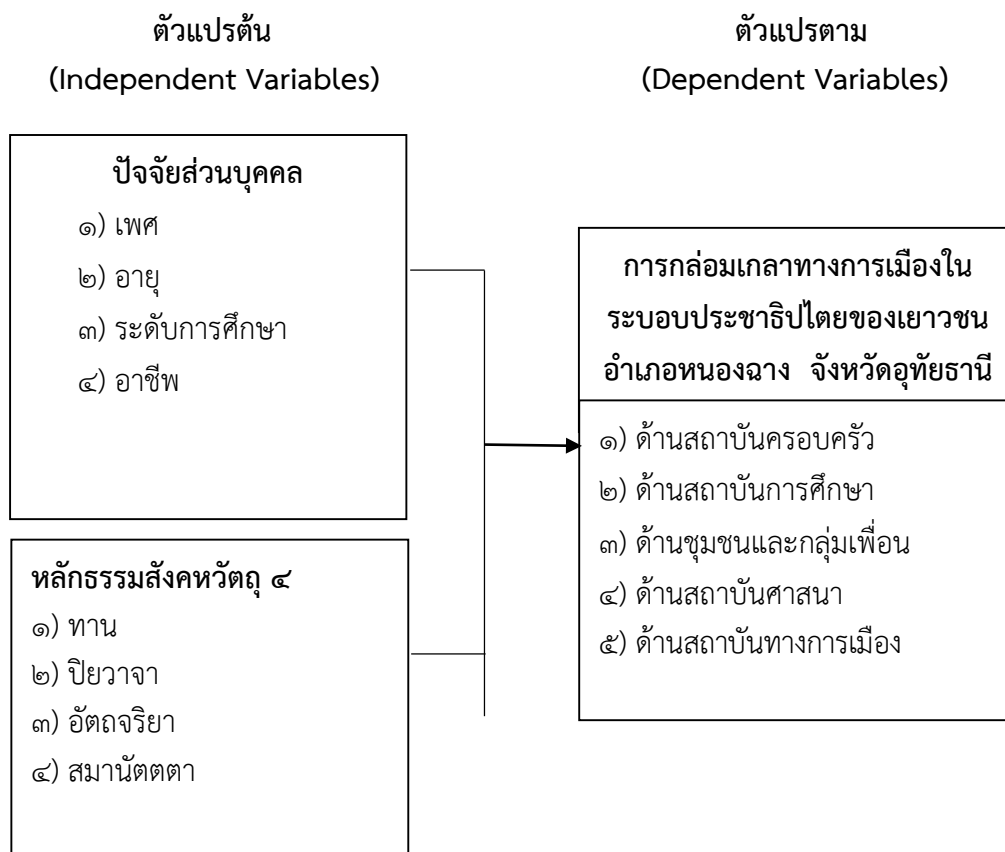
#### ตารางที่ ๒.๑๔ งานวิจัยเกี่ยวกับหลักพุทธธรรม

นักวิจัย	ผลการวิจัย
พระวาทีน กนตสีโล (๒๕๕๘)	ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านปิยวาจา การพูด การแสดงออกด้วยความจริงใจ รองลงมาคือ ด้านทาน การให้สิ่งของและให้การช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ ด้านอรรถจริยา การทำประโยชน์ทั้งเรื่องงาน และเรื่องส่วนตัวด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน น้อยที่สุด คือด้านสมานัตตตา : การวางตนเหมาะสม ถูกกาลเทศะ

<sup>๔๘</sup>พระวาทีน กนตสีโล, “การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองทุ่ม อำเภอบึงสามพัน จังหวัดมหาสารคาม”, วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ร้อยเอ็ด, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๘) : ๖๒.

## ๒.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกล่อมเกลາทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปปัจจัยที่มีผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมือง ได้ ๕ ด้าน คือ ด้านสถาบันครอบครัว ด้านสถาบันการศึกษา<sup>๙๙</sup> ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน ด้านสถาบันศาสนา ด้านสถาบันทางการเมือง<sup>๑๐๐</sup> จึงนำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้



แผนภาพที่ ๒.๓ กรอบแนวคิดในการวิจัย

<sup>๙๙</sup>พรศักดิ์ ผ่องแผ้วและสายทิพย์ สุดดีพันธ์, *ข่าวสารทางการเมืองของคนไทย*, (กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, ๒๕๒๖), หน้า ๔.

<sup>๑๐๐</sup>Michael Rush and Phillip Athoff, *Introduction to Political Sociology*, (London: Western Printing Serviced Press, 1971), p. 16.

## บทที่ ๓

### วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การกล่อมเกลากาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนอำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี” เป็นการศึกษาโดยใช้รูปแบบผสมผสานโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

#### ๓.๑ รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การกล่อมเกลากาการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนอำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี” เป็นการศึกษาแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) คือ เชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ

#### ๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

##### ๓.๒.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑) ประชากร (Population) ได้แก่ เยาวชนที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ - ๒๕ ปี ในพื้นที่อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี รวมทั้งสิ้นจำนวน ๓,๘๙๔ คน<sup>๑</sup>

๒) กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ได้แก่ เยาวชนที่มีอายุ ๑๘ - ๒๕ ปี ในพื้นที่อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี จำนวน ๓๖๓ คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) และวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) ดังนี้

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) กลุ่มตัวอย่างได้มาจากเยาวชนอำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี จำนวน ๓,๘๙๔ คน ที่ได้จากสูตรของ Taro Yamane<sup>๒</sup> ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ ๐.๐๕ ดังนี้

<sup>๑</sup>สำนักทะเบียน ที่ว่าการอำเภอหนองฉาง ข้อมูลเมื่อวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๖๓, (อัดสำเนา).

<sup>๒</sup>ศิริพงษ์ พงษ์พันธ์ุ, ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับธุรกิจ, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : ฮาซันพรีนติ้ง, ๒๕๕๓), หน้า ๒๐๓.

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรทั้งหมด ๓,๘๙๔ คน เมื่อแทนค่าในสูตรจะได้ดังนี้

$$n = \frac{3,894}{1 + 3,894 (0.05)^2}$$

$$n = \frac{3,894}{1 + 3,894}$$

$$n = \frac{3,894}{10.735}$$

$$n = 362.7$$

เพราะฉะนั้นจำนวนกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ ๓๖๓ คน

ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความสะดวกในการเก็บข้อมูลตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณให้สามารถเป็นตัวแทนของประชากรเยาวชนได้อย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงใช้เทคนิคและวิธีการสุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้

**วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling)** การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้หลักการสุ่มแบบแบ่งชั้นประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

๑) เลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทน จากอำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

๒) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็นสัดส่วน โดยพิจารณาจากจำนวนประชากร เพื่อให้ได้ข้อมูลมีลักษณะกระจาย ให้สัมพันธ์กับสัดส่วนของประชากร จากแต่ละตำบล โดยทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) จากประชากร ๓,๘๙๔ คน

๓) แบ่งระดับการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามตำบล ในอำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี อย่างเป็นสัดส่วนโดยใช้สูตร ดังนี้

$$\text{จำนวนตัวอย่าง} = \frac{\text{จำนวนตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนประชากรในแต่ละพื้นที่}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

จากสูตรจะได้ประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นของประชากรเยาวชนในอำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี รวม ๓๖๓ คน รายละเอียดดังตารางที่ ๓.๑

ตารางที่ ๓.๑ แสดงที่มาของกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละตำบล



ลำดับที่	ชื่อตำบล	ประชากร (คน)	สูตร $n = \frac{n_1 \times N_1}{N}$	กลุ่มตัวอย่าง (n)
๑	ตำบลหนองฉาง	๑๗๗	$\frac{๓๖๓ \times ๑๗๗}{๓,๘๙๔}$	๑๗
๒	ตำบลหนองยาง	๕๗๖	$\frac{๓๖๓ \times ๕๗๖}{๓,๘๙๔}$	๕๔
๓	ตำบลหนองนางนวล	๓๑๕	$\frac{๓๖๓ \times ๓๑๕}{๓,๘๙๔}$	๒๙
๔	ตำบลหนองสรวง	๒๕๒	$\frac{๓๖๓ \times ๒๕๒}{๓,๘๙๔}$	๒๓
๕	ตำบลบ้านเก่า	๑๑๔	$\frac{๓๖๓ \times ๑๑๔}{๓,๘๙๔}$	๑๑
๖	ตำบลอุทัยเก่า	๒๔๑	$\frac{๓๖๓ \times ๒๔๑}{๓,๘๙๔}$	๒๒
๗	ตำบลทุ่งโพ	๗๔๕	$\frac{๓๖๓ \times ๗๔๕}{๓,๘๙๔}$	๖๙
๘	ตำบลทุ่งพง	๑๘๘	$\frac{๓๖๓ \times ๑๘๘}{๓,๘๙๔}$	๑๘
๙	ตำบลเขากวางทอง	๖๖๐	$\frac{๓๖๓ \times ๖๖๐}{๓,๘๙๔}$	๖๒
๑๐	ตำบลเขาบางแกรก	๖๒๖	$\frac{๓๖๓ \times ๖๒๖}{๓,๘๙๔}$	๕๘
	<b>ประชากร</b>	<b>๓,๘๙๔</b>	<b>กลุ่มตัวอย่าง</b>	<b>๓๖๓</b>

๔) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (accidental sampling) หรือการเลือกหน่วยตัวอย่าง แบบตามสะดวก (convenience sampling) ในการเก็บข้อมูล ให้ครบ ๓๖๓ คน จากตำบลต่างๆ ดังตารางที่ ๓.๑

### ๓.๒.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๑๒ รูป/คน ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับภาคราชการ จำนวน ๒ คน กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์ จำนวน ๑ คน กลุ่มพระสงฆ์ ๑ รูป กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน ๒ คน กลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเยาวชน จำนวน ๔ คน กลุ่มตัวแทนเยาวชน จำนวน ๒ คน ดังนี้

๑. นายสมพจน์ สารภูษิตสันต์      ท่านนายอำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

๒. นางสาวพิมพ์ฉวีระญา ทรงรัตน์ ปลัดอำเภอเจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ  
อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี
๓. นายสุวิชัย อินทกุล อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์  
วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี มหาวิทยาลัยมหา  
จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย
๔. พระเดชพระคุณพระราชอุทัยโสภณ ดร. เจ้าคณะจังหวัดอุทัยธานี อำเภอหนองฉาง  
จังหวัดอุทัยธานี
๕. นายวิริยะ ชมภู่ กำนันตำบลหนองสรวง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี
๖. นายดำรง นพรัตน์ นายกเทศมนตรีตำบลหนองฉาง อำเภอหนองฉาง  
จังหวัดอุทัยธานี
๗. นายธนภฤต นิโรจน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองฉางวิทยา อำเภอ  
หนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี
๘. นางสาวนทรีย์ ทิพรังสี ผู้อำนวยการโรงเรียนอุทัยธรรมานุวัตรวิทยา  
อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี
๙. นายทศพล เตชะนา หัวหน้ากลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และ  
วัฒนธรรม โรงเรียนหนองฉางวิทยา อำเภอหนอง  
ฉาง จังหวัดอุทัยธานี
๑๐. นายเฉลียว แฉมพัยค์ อดีตกำนันตำบลหนองฉาง, ที่ปรึกษา  
นายกเทศมนตรี ตำบล หนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี
๑๑. นายณัฐพล กลิ่นแท้ ประธานนักเรียนโรงเรียนอุทัยธรรมานุวัตรวิทยา  
อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี
๑๒. นายสุรยุทธ เลิศสมพงษ์ ประธานนักเรียนโรงเรียนหนองฉางวิทยา  
อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

### ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาจาก  
โดยศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

#### ๓.๓.๑ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

๑. ศึกษาการกล่อมเกลาก่อนการเก็บข้อมูลในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน  
จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๒. กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย
๓. กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่  
ปรึกษาสารนิพนธ์
๔. สร้างเครื่องมือ

๕. นำเสนอโครงร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ศึกษานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๖. นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อ หาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

๗. ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือการวิจัย

๘. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่ม ตัวอย่าง

๙. รวบรวมแบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์

### ๓.๓.๒ ลักษณะของเครื่องมือ

#### ๑. แบบสอบถาม (Questionnaire)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น ๓ ตอน

**ตอนที่ ๑** เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List) ถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ

**ตอนที่ ๒** เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการรล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบ ประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน ประเมินค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมี เกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

๕	หมายถึง	มีการรล่อมเกลาอยู่ในระดับ	มากที่สุด
๔	หมายถึง	มีการรล่อมเกลาอยู่ในระดับ	มาก
๓	หมายถึง	มีการรล่อมเกลาอยู่ในระดับ	ปานกลาง
๒	หมายถึง	มีการรล่อมเกลาอยู่ในระดับ	น้อย
๑	หมายถึง	มีการรล่อมเกลาอยู่ในระดับ	น้อยที่สุด

**ตอนที่ ๓** เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด ถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและ ข้อเสนอแนะ การรล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

#### ๒. แบบสัมภาษณ์ (In-depth Interviews)

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการรล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ใช้ใน

การรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์เชิงลึกออกเป็น ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการกล่อมเกลາทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

### ๓.๓.๓ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

#### ๑. แบบสอบถาม

เพื่อให้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นใช้ในการศึกษาครั้งนี้ สามารถวัดสิ่งที่ต้องการวัด และมีความแม่นยำในการวัด ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

๑. ร่างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และแนวทางที่ได้ศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒. นำแบบสอบถามไปให้อาจารย์ที่ศึกษาศาสตร์นิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (Content Validity)

๓. นำแบบสอบถามกลับมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำ

๔. นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนอต่อที่ปรึกษาเพื่อขอรับคำแนะนำและ ปรับปรุงแก้ไข แล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Validity) จำนวน ๕ ท่าน ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

- |                             |  |
|-----------------------------|--|
| ๑) รศ.อนุภูมิ โสวเกษม       | ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์<br>คณะ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง<br>กรณราชวิทยาลัย |
| ๒) รศ.ดร.วัชรินทร์ ชาญศิลป์ | ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์<br>คณะ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง<br>กรณราชวิทยาลัย |
| ๓) รศ.ดร.รัชชนันท์ อิศรเดช  | ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์<br>คณะ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง<br>กรณราชวิทยาลัย |
| ๔) ผศ.ดร.ยุพธนา ปราณีต      | ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์<br>คณะ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง<br>กรณราชวิทยาลัย |
| ๕) อาจารย์ ดร.กาญจนา คำจตุ  | ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์<br>คณะ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง<br>กรณราชวิทยาลัย |

เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index : IOC)

ผู้เชี่ยวชาญทดสอบหาค่าความสอดคล้องกับเนื้อหา มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- +๑ เมื่อผู้เชี่ยวชาญมีความแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับเนื้อหา
- ๐ เมื่อผู้เชี่ยวชาญมีความไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับเนื้อหา
- ๑ เมื่อผู้เชี่ยวชาญมีความแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับเนื้อหา

นำคะแนนแบบสอบถามที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญ หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

Index of concurrence

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC = ดรรชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์

$\sum R$  = ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

ค่าดัชนีความสอดคล้องหรือความตรงเชิงเนื้อหา มีค่าเท่ากับ ๐.๕ หรือมากกว่า หมายความว่า ข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับเนื้อหา ส่วนค่าดัชนีความสอดคล้องหรือความตรงเชิงเนื้อหา มีค่าน้อยกว่า ๐.๕ หมายความว่า ข้อคำถามนั้นต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขหรือตัดทิ้งไป เพราะถือว่าเป็นข้อคำถามที่ขาดความตรงตามเนื้อหาหรือมีความตรงตามเนื้อหาต่ำเกินไปโดยนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อเกิดความเที่ยงตรงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ (Expert) และเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่น จากการทดสอบเครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งผ่านความเห็นชอบจากที่ปรึกษา แล้วจึงนำไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

๕. หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่มีสถานภาพเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๐ คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)<sup>๓</sup> โดยใช้สถิติทางสังคมศาสตร์ ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๘๙๓

๖. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบ และจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลจริง

---

<sup>๓</sup>สิน พันธุ์พินิจ, เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วิทย์พัฒน, ๒๕๕๔), หน้า ๑๙๑.

## ๒. แบบสัมภาษณ์

๑) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์

๒) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่างๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

๓) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

๔) สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อนำมาวิเคราะห์

## ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

### ๓.๔.๑ การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม

๑. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ถึง นายอำเภอหนองฉาง ๑ ฉบับ

๒. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๖๓ ชุด และเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้อง ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมด จำนวน ๓๖๓ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

๓. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

### ๓.๔.๒ การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์

๑. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๘ รูปหรือคน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์

๒. ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้

๓. ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดไว้ จนครบทุกประเด็นโดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

๔. นำข้อมูลที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์ โดยวิธีการใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบปริบท (Content Analysis Techniques)

## ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

### ๓.๕.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติ ดังนี้

**สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics)** สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และพรรณนา ได้แก่ เยาวชนในอำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

**สถิติอนุมาน (Inferential Statistics)** ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐานเพื่อศึกษาการกล่อมเกลາทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลสถิติที่ใช้คือการทดสอบค่าที (t-test) กรณีตัวแปรต้นสองกลุ่มและการทดสอบค่าเอฟ (F- test ) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไปเมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD. (Least Significant Difference) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด (Open ended Question ) วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique ) ประกอบบริบท นำเสนอเป็นความเรียงประกอบตาราง โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบคำถามปลายเปิด

### ๓.๕.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติ ดังนี้

#### การวิเคราะห์ข้อมูล

๑) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าร้อยละ (Percentage)

๒) ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมือง จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างใช้สถิติการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

๓) แปลค่าความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ ดังนี้<sup>๔</sup>

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๐ - ๕.๐๐	การกล่อมเกลาทางการเมือง	อยู่ในระดับ มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย ๓.๕๐ - ๔.๔๙	การกล่อมเกลาทางการเมือง	อยู่ในระดับ มาก
ค่าเฉลี่ย ๒.๕๐ - ๓.๔๙	การกล่อมเกลาทางการเมือง	อยู่ในระดับ ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย ๑.๕๐ - ๒.๔๙	การกล่อมเกลาทางการเมือง	อยู่ในระดับ น้อย
ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ - ๑.๔๙	การกล่อมเกลาทางการเมือง	อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

<sup>๔</sup>ชานินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : บิซิเนสเซอร์แอสต์ดี, ๒๕๕๒), หน้า ๔๘-๔๙.

๔) ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นคำถามปลายเปิด (Open Ended Question) วิเคราะห์โดยการเขียนเป็นความถี่และร้อยละ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)

### ๓.๕.๓ การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการดังนี้

- ๑) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ
- ๒) นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย
- ๓) วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)
- ๔) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป



## บทที่ ๔

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การกล่อมเกลາทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี” มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ๒) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการกล่อมเกลาทางการเมืองที่มีผลต่อเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานีโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ ๓) เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้จากการสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เยาวชนในพื้นที่ของอำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี จำนวน ๓๖๓ คน จากประชากรทั้งหมดจำนวน ๓,๘๙๔ คน มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณจำนวน ๑๒ รูปหรือคน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอต่อไปนี้

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๒ ผลการวิเคราะห์การกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนอำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

๔.๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

๔.๔ ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

๔.๕ ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์เกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

๔.๖ องค์ความรู้

๔.๖.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

๔.๖.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

#### ๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษาข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๓๖๓ คน จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีรายละเอียดดังนี้

##### ตารางที่ ๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n=๓๖๓)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
<b>๑. เพศ</b>		
ชาย	๑๑๗	๓๒.๒
หญิง	๒๔๖	๖๗.๘
<b>รวม</b>	<b>๓๖๓</b>	<b>๑๐๐.๐</b>
<b>๒. อายุ</b>		
๑๘ - ๑๙ ปี	๒๙๗	๘๑.๘
๒๐ - ๒๑ ปี	๒๐	๕.๕
๒๒ - ๒๓ ปี	๑๘	๕.๐
๒๔ - ๒๕ ปี	๒๘	๗.๗
<b>รวม</b>	<b>๓๖๓</b>	<b>๑๐๐.๐</b>
<b>๓. ระดับการศึกษา</b>		
มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	๓๐๗	๘๔.๖
อนุปริญญา / ปวส.	๑๒	๓.๓
ปริญญาตรี	๔๔	๑๒.๑
<b>รวม</b>	<b>๓๖๓</b>	<b>๑๐๐.๐</b>
<b>๔. อาชีพ</b>		
นักเรียน/นักศึกษา	๓๑๙	๘๗.๙
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	๑๙	๕.๒
เกษตรกรกรรม	๘	๒.๒
รับจ้างทั่วไป	๑๑	๓.๐
อื่นๆ	๖	๑.๗
<b>รวม</b>	<b>๓๖๓</b>	<b>๑๐๐.๐</b>

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของเยาวชนผู้ตอบแบบสอบถาม เรื่อง การกล่อมเกลாதองการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี จำแนกได้ดังนี้

**เพศ** พบว่า เยาวชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เพศหญิง จำนวน ๒๔๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๘ รองลงมาคือ เพศชาย จำนวน ๑๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๒ ตามลำดับ

**อายุ** พบว่า เยาวชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ ๑๘ - ๑๙ ปี ขึ้นไป จำนวน ๒๙๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๑.๘ รองลงมาคือ อายุ ๒๔ - ๒๕ ปี จำนวน ๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๗ อายุ ๒๐ - ๒๑ ปี จำนวน ๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๕ และน้อยที่สุดมีอายุ ๒๒ - ๒๓ ปี จำนวน ๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๐ ตามลำดับ

**ระดับการศึกษา** พบว่า เยาวชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. จำนวน ๓๐๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๖, รองลงมาคือ วุฒิระดับปริญญาตรี จำนวน ๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๑ และน้อยที่สุดคือ อนุปริญญาตรี/ปวส. จำนวน ๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๓ ตามลำดับ

**อาชีพ** พบว่า เยาวชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา จำนวน ๓๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๙ รองลงมาคืออาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน ๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๒, รับจ้างทั่วไป จำนวน ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๐, เกษตรกรรม จำนวน ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๒, และน้อยที่สุดคือ อื่นๆ จำนวน ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๗ ตามลำดับ

## ๔.๒ ผลการวิเคราะห์การกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี โดยรวมและรายด้าน ประกอบด้วย ๑) ด้านสถาบันครอบครัว ๒) ด้านสถาบันการศึกษา ๓) ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน ๔) ด้านสถาบันศาสนา และ ๕) ด้านสถาบันทางการเมือง ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี โดยรวม

(n=๓๖๓)

การกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบ ประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. ด้านสถาบันครอบครัว	๓.๔๒	๐.๘๔	ปานกลาง
๒. ด้านสถาบันการศึกษา	๓.๕๘	๐.๗๙	มาก
๓. ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน	๓.๕๕	๐.๗๙	มาก
๔. ด้านสถาบันศาสนา	๓.๙๕	๐.๗๒	มาก
๕. ด้านสถาบันทางการเมือง	๓.๑๒	๐.๙๕	ปานกลาง
โดยรวม	๓.๕๒	๐.๕๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า เยาวชนมีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = ๓.๕๒$ , S.D.=๐.๕๘) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านสถาบันศาสนา ( $\bar{X} = ๓.๙๕$ , S.D.=๐.๗๒) ด้านสถาบันการศึกษา ( $\bar{X} = ๓.๕๘$ , S.D.=๐.๗๙) ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน ( $\bar{X} = ๓.๕๕$ , S.D.=๐.๗๙) อยู่ในระดับมาก ด้านสถาบันครอบครัว ( $\bar{X} = ๓.๔๒$ , S.D.=๐.๘๔) และสถาบันทางการเมือง ( $\bar{X} = ๓.๑๒$ , S.D.=๐.๙๕) อยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ด้านสถาบันครอบครัว

(n=๓๖๓)

ด้านสถาบันครอบครัว	ระดับความคิดเห็น
--------------------	------------------

	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ในครอบครัวของท่านมีการพูดคุย สนทนาเกี่ยวกับการเมือง อาทิ การเลือกตั้ง	๓.๒๒	๑.๐๙	ปานกลาง
๒. ในครอบครัวของท่านมีการติดตามรับฟังข่าวสารทางการเมืองผ่านแหล่งข้อมูลและทางสื่อประเภทต่างๆ	๓.๘๐	๐.๙๖	มาก
๓. บุคคลในครอบครัวของท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองต่างๆ เช่น ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การสนทนาแสดงความคิดเห็นในประเด็นทางการเมือง ไปฟังคำปราศรัยของนักการเมือง เป็นต้น	๓.๗๔	๑.๑๑	มาก
๔. บุคคลในครอบครัวของท่านมีการพูดคุยแลกเปลี่ยน หรือ ถกเถียงประเด็นทางการเมืองในมุมมองที่แตกต่างกันได้	๒.๙๐	๑.๒๖	ปานกลาง
<b>โดยรวม</b>	<b>๓.๔๒</b>	<b>๐.๘๔</b>	<b>ปานกลาง</b>

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า เยาวชนมีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลາทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ด้านสถาบันครอบครัว อยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{X}=3.42$ , S.D.=0.84) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ข้อที่ว่า “การติดตามรับฟังข่าวสารทางการเมืองผ่านแหล่งข้อมูลและทางสื่อประเภทต่างๆ” ( $\bar{X}=3.80$ , S.D.=0.96) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองต่างๆ” ( $\bar{X}=3.74$ , S.D.=1.11) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “การพูดคุยแลกเปลี่ยน ถกเถียงประเด็นทางการเมืองในมุมมองที่แตกต่างกัน” ( $\bar{X}=2.90$ , S.D.=1.26) ตามลำดับ

**ตารางที่ ๔.๔** ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการกล่อมเกลາทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ด้านสถาบันการศึกษา

(n=๓๖๓)

ด้านสถาบันการศึกษา	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ท่านได้รับการบ่มเพาะความคิด ความเชื่อค่านิยม และ อุดมการณ์ทางการเมืองจากสถานการณื	๓.๓๕	๑.๐๘	ปานกลาง

๒. สถาบันการศึกษาของท่าน มีหลักสูตร เนื้อหา การเรียนการสอนที่เกี่ยวกับการเมือง การปกครอง และแนวทางการปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตย	๓.๘๘	๑.๑๐	มาก
๓. ครู อาจารย์ในสถาบันการศึกษามีความเป็นกันเอง และแสดงออกหรือปฏิบัติต่อท่านและเพื่อนนักเรียน นักศึกษาด้วยความเสมอภาคและยุติธรรม	๓.๖๒	๑.๑๖	มาก
๔. สถาบันการศึกษาจัดบรรยากาศการเรียน การสอนมีความเป็นประชาธิปไตย เช่น เปิดโอกาสให้ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การวางแผน การรับฟังความคิดเห็นกันและกัน การแก้ปัญหา ด้วยสันติวิธี	๓.๖๒	๑.๐๗	มาก
๕. สถาบันการศึกษาเปิดโอกาสให้ท่านและเพื่อนนักเรียน นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี และแสดงออกได้อย่างอิสระในเชิงสร้างสรรค์	๓.๔๓	๑.๑๔	ปานกลาง
<b>โดยรวม</b>	<b>๓.๕๘</b>	<b>๐.๗๙</b>	<b>มาก</b>

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า เยาวชนมีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลາทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ด้านสถาบันการศึกษา อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}=3.58, S.D.=0.79$ ) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ข้อที่ว่า “การมีหลักสูตร เนื้อหา การเรียนการสอนที่เกี่ยวกับการเมือง การปกครอง” ( $\bar{X}=3.88, S.D.=1.10$ ) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ครู อาจารย์ แสดงออกและปฏิบัติต่อนักเรียน นักศึกษาด้วยความเสมอภาคและยุติธรรม” ( $\bar{X}=3.62, S.D.=1.16$ ) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ข้อที่ว่า “การบ่มเพาะความคิด ความเชื่อ ค่านิยมและอุดมการณ์ทางการเมืองจากสถานการณ์” ( $\bar{X}=3.43, S.D.=1.08$ ) ตามลำดับ

**ตารางที่ ๔.๕** ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี **ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน**

(n=๓๖๓)

ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ท่านและกลุ่มเพื่อนของท่านให้ความสนใจและติดตามข่าวสารและประเด็นสำคัญทางการเมืองผ่านสื่อประเภทต่างๆ	๓.๗๔	๑.๐๘	มาก

๒. ท่านและกลุ่มเพื่อนมีการพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมือง	๓.๖๓	๑.๑๑	มาก
๓. ท่านและเพื่อนๆ สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกันด้วยหลักเหตุผลและสันติวิธี	๓.๖๙	๐.๙๖	มาก
๔. ท่านและเพื่อนๆ เกาะติดและนิยมที่จะเข้าร่วมพูดคุย แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองในชุมชนและสังคมที่ท่านสังกัดอยู่	๓.๓๐	๑.๑๕	ปานกลาง
๕. ชุมชนเปิดโอกาสให้ท่านและเพื่อน นักเรียน นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี และแสดงออกได้อย่างอิสระในเชิงสร้างสรรค์	๓.๔๒	๑.๐๗	ปานกลาง
<b>โดยรวม</b>	<b>๓.๕๕</b>	<b>๐.๗๙</b>	<b>มาก</b>

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า เยาวชนมีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลາทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}=๓.๕๕$ ,  $S.D.=๐.๗๙$ ) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ข้อที่ว่า “การให้ความสนใจและติดตามข่าวสารและประเด็นสำคัญทางการเมืองผ่านสื่อประเภทต่างๆ” ( $\bar{X}=๓.๗๔$ ,  $S.D.=๑.๐๘$ ) รองลงมา ได้แก่ ข้อที่ว่า “การแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกันด้วยหลักเหตุผลและสันติวิธี” ( $\bar{X}=๓.๖๙$ ,  $S.D.=๐.๙๖$ ) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางได้แก่ ข้อที่ว่า “การเกาะติดและนิยมที่จะเข้าร่วมพูดคุย แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองในชุมชนและสังคมที่สังกัดอยู่” ( $\bar{X}=๓.๓๐$ ,  $S.D.=๑.๑๕$ ) ตามลำดับ

**ตารางที่ ๔.๖** ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ด้านสถาบันศาสนา  
( $n=๓๖๓$ )

ด้านสถาบันศาสนา	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. สถาบันทางศาสนามีส่วนสำคัญในการสร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อการปกครองในระบบประชาธิปไตยแก่ท่าน	๓.๖๗	๐.๙๘	มาก

๒. สถาบันทางศาสนาปลูกฝังเรื่องความดีหรือสิ่งที่ควรประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็นบรรทัดฐานในการเลือกผู้นำที่ดีแก่ท่าน	๓.๙๐	๐.๙๐	มาก
๓. สถาบันทางศาสนาปลูกฝังให้ท่านมีสติ คิดไตร่ตรองก่อนตัดสินใจในการเลือกผู้นำที่ดีและเป็นแบบอย่าง	๓.๙๘	๐.๘๘	มาก
๔. สถาบันทางศาสนาสอนให้ท่านยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม มีความเป็นกลาง	๔.๑๒	๐.๘๙	มาก
๕. สถาบันทางศาสนาสอนให้ท่านเคารพความยุติธรรม นิยมความถูกต้อง	๔.๐๙	๐.๙๓	มาก
<b>โดยรวม</b>	<b>๓.๙๕</b>	<b>๐.๗๒</b>	<b>มาก</b>

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า เยาวชนมีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลາทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ด้านสถาบันศาสนา อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}=3.95$ , S.D.=0.72) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ข้อที่ว่า “ศาสนาสอนให้ยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม มีความเป็นกลาง” ( $\bar{X}=4.12$ , S.D.=0.89) รองลงมา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ข้อที่ว่า “ศาสนาสอนให้เคารพความยุติธรรม นิยมความถูกต้อง” ( $\bar{X}=4.09$ , S.D.=0.93) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ข้อที่ว่า “ศาสนามีส่วนสำคัญในการสร้างศรัทธา และความเชื่อมั่นต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย” ( $\bar{X}=3.67$ , S.D.=0.98) ตามลำดับ

**ตารางที่ ๔.๗** ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการกล่อมเกลາทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี **ด้านสถาบันทางการเมือง**

(n=๓๖๓)

ด้านสถาบันทางการเมือง	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. พรรคการเมืองมีส่วนสำคัญในการให้ความรู้และกำหนดนโยบายทางการเมืองที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน	๓.๒๙	๑.๑๐	ปานกลาง
๒. รัฐสภา ได้ถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ ค่านิยมและอุดมการณ์ทางการเมือง	๓.๑๓	๑.๐๘	ปานกลาง
๓. คณะรัฐมนตรีได้แสดงออกทางการเมืองตามวิถีทางประชาธิปไตยของท่าน	๓.๑๒	๑.๑๐	ปานกลาง



๔. สถาบันตุลาการตัดสินพิพากษาคดีด้วยความเป็นธรรม	๒.๙๒	๑.๑๖	ปานกลาง
<b>โดยรวม</b>	<b>๓.๑๒</b>	<b>๐.๙๕</b>	<b>ปานกลาง</b>

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า เยาวชนมีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลາทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ด้านสถาบันทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{X} = 3.12$ ,  $S.D. = 0.95$ ) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ข้อที่ว่า “พรรคการเมืองมีส่วนสำคัญในการให้ความรู้และกำหนดนโยบายทางการเมืองที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน” ( $\bar{X} = 3.29$ ,  $S.D. = 1.10$ ) รองลงมา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ข้อที่ว่า “รัฐสภา ได้ถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ ค่านิยมและอุดมการณ์ทางการเมือง” ( $\bar{X} = 3.13$ ,  $S.D. = 1.08$ ) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางได้แก่ข้อที่ว่า “สถาบันตุลาการตัดสินพิพากษาคดีด้วยความเป็นธรรม” ( $\bar{X} = 2.92$ ,  $S.D. = 1.16$ ) ตามลำดับ

#### ๔.๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

การทดสอบสมมติฐานการวิจัย เพื่อเปรียบเทียบการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ โดยใช้สถิติ t-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ๒ กลุ่ม ในเรื่อง เพศ โดยการทดสอบค่า F-test (One-way ANOVA) ในการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง ของค่าเฉลี่ยที่มีมากกว่า ๒ กลุ่ม ในเรื่อง อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ จึงเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD. (Least Significant Difference) ดังนี้

##### สมมติฐานที่ ๑ เยาวชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองตามระบบประชาธิปไตย แตกต่างกัน

การวิเคราะห์สมมติฐานที่ ๑ ใช้สถิติ t-test ในการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่มีมากกว่า ๒ กลุ่ม ใช้ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% ดังนั้น ถ้าเป็นไปตามสมมติฐานต่อเมื่อค่า Sig. น้อยกว่า ๐.๐๕ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบบอบ  
ประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี จำแนกตามเพศ  
โดยรวม

(n=๓๖๓)

เพศ	n	ระดับการมีส่วนร่วม		
		$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
ชาย	๑๑๗	๓.๔๖	๐.๖๖	ปานกลาง
หญิง	๒๔๖	๓.๕๕	๐.๕๔	มาก
โดยรวม	๓๖๓	๓.๕๒	๐.๕๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า เยาวชนมีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี โดยรวม จำแนกตามเพศ อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}$  = ๓.๕๒, S.D. = ๐.๕๘)

ตารางที่ ๔.๙ แสดงการเปรียบเทียบระดับการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบบอบประชาธิปไตยของ  
เยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี จำแนกตามเพศ

(n = ๓๖๓)

การกล่อมเกลาทางการเมืองในระบบอบ ประชาธิปไตยของเยาวชน		n	$\bar{X}$	SD.	t	Sig.
๑. ด้านสถาบันครอบครัว	ชาย	๑๑๗	๓.๓๒	๐.๙๔	-๑.๔๙๓	๐.๑๓๖
	หญิง	๒๔๖	๓.๔๖	๐.๗๘		
๒. ด้านสถาบันการศึกษา	ชาย	๑๑๗	๓.๔๖	๐.๘๔	-๑.๙๑๑	๐.๐๕๗
	หญิง	๒๔๖	๓.๖๓	๐.๗๖		
๓. ด้านชุมชนและกลุ่ม เพื่อน	ชาย	๑๑๗	๓.๔๗	๐.๘๓	-๑.๔๒๗	๐.๑๕๔
	หญิง	๒๔๖	๓.๕๙	๐.๗๖		
๔. ด้านสถาบันศาสนา	ชาย	๑๑๗	๔.๐๒	๐.๗๐	๑.๒๐๒	๐.๒๓๐
	หญิง	๒๔๖	๓.๙๒	๐.๗๓		
๕. ด้านสถาบันทางการเมือง	ชาย	๑๑๗	๓.๐๔	๐.๙๔	-๐.๙๘๐	๐.๓๒๘
	หญิง	๒๔๖	๓.๑๕	๐.๙๕		
โดยรวม	ชาย	๑๑๗	๓.๔๖	๐.๖๖	-๑.๓๐๗	๐.๑๙๒

หญิง	๒๔๖	๓.๕๕	๐.๕๔
รวม	๓๖๓	๓.๕๒	

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า เยาวชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

### สมมติฐานที่ ๒ เยาวชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย แตกต่างกัน

การวิเคราะห์สมมติฐานที่ ๒ ใช้สถิติ F-test (One-way ANOVA) ในการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่มากกว่า ๒ กลุ่ม ใช้ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% ดังนั้น ถ้าเป็นไปตามสมมติฐานต่อเมื่อค่า Sig. น้อยกว่า ๐.๐๕ ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ จึงเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD. (Least Significant Difference) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑๐ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี จำแนกตามอายุ โดยรวม

(n=๓๖๓)

อายุ	n	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑๘ - ๑๙ ปี	๒๙๗	๓.๕๓	๐.๕๙	มาก
๒๐ - ๒๑ ปี	๒๐	๓.๑๔	๐.๕๖	ปานกลาง
๒๒ - ๒๓ ปี	๑๘	๓.๔๙	๐.๒๘	ปานกลาง
๒๔ - ๒๕ ปี	๒๘	๓.๖๘	๐.๔๙	มาก
โดยรวม	๓๖๓	๓.๕๒	๐.๕๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า เยาวชนมีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี โดยรวม จำแนกตามอายุอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}$ =๓.๕๒, S.D.=๐.๕๘)

ตารางที่ ๔.๑๑ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นต่อการglomเกลตาทางการเมือง  
 ในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี จำแนกตาม  
 อายุ

(n = ๓๖๓)

การglomเกลตาทางการเมืองใน ระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน		SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านสถาบัน ครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	๘.๕๒๑	๓	๒.๘๔๐	๔.๑๗๘	๐.๐๐๖*
	ภายในกลุ่ม	๒๔๔.๐๖๑	๓๕๙	๐.๖๘๐		
	รวม	๒๕๒.๕๘๓	๓๖๒			
๒. ด้าน สถาบันการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	๙.๖๐๙	๓	๓.๒๐๓	๕.๓๔๕	๐.๐๐๑*
	ภายในกลุ่ม	๒๑๕.๑๒๖	๓๕๙	๐.๕๙๙		
	รวม	๒๒๔.๗๓๕	๓๖๒			
๓. ด้านชุมชนและ กลุ่มเพื่อน	ระหว่างกลุ่ม	๓.๔๖๗	๓	๑.๑๕๖	๑.๘๘๐	๐.๑๓๒
	ภายในกลุ่ม	๒๒๐.๖๓๕	๓๕๙	๐.๖๑๕		
	รวม	๒๒๔.๑๐๒	๓๖๒			
๔. ด้านสถาบัน ศาสนา	ระหว่างกลุ่ม	๓.๖๐๘	๓	๑.๒๐๓	๒.๓๒๔	๐.๐๗๕
	ภายในกลุ่ม	๑๘๕.๗๙๙	๓๕๙	๐.๕๑๘		
	รวม	๑๘๙.๔๐๗	๓๖๒			
๕. ด้านสถาบันทาง การเมือง	ระหว่างกลุ่ม	๘.๓๔๑	๓	๒.๗๘๐	๓.๑๓๘	๐.๐๒๕*
	ภายในกลุ่ม	๓๑๘.๐๕๐	๓๕๙	๐.๘๘๖		
	รวม	๓๒๖.๓๙๐	๓๖๒			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	๓.๗๔๐	๓	๑.๒๔๗	๓.๗๙๕	๐.๐๑๑*
	ภายในกลุ่ม	๑๑๗.๙๔๐	๓๕๙	๐.๓๒๙		

รวม ๑๒๑.๖๘๐ ๓๖๒

\*มีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า เยาวชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลາทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านสถาบันครอบครัว ด้านสถาบันการศึกษา และสถาบันทางการเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนด้านชุมชนและเพื่อน และด้านสถาบันทางศาสนา ไม่แตกต่างกัน

ดังนั้น จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ระดับการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.) รายละเอียดดังนี้

**ตารางที่ ๔.๑๒** แสดงการทดสอบความแตกต่างระดับความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี เป็นรายคู่ ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD. (Least Significant Difference) จำแนกตามอายุ โดยรวม

(n = ๓๖๓)

อายุ	๑๘ - ๑๙ ปี    ๒๐ - ๒๑ ปี    ๒๒ - ๒๓ ปี    ๒๔ - ๒๕ ปี				
	$\bar{X}$	๓.๕๓	๓.๑๔	๓.๔๙	๓.๖๘
๑๘ - ๑๙ ปี	๓.๕๓	-	-๐.๓๙*	-๐.๐๔	๐.๑๕
๒๐ - ๒๑ ปี	๓.๑๔		-	๐.๓๕	๐.๕๔*
๒๒ - ๒๓ ปี	๓.๔๙			-	๐.๑๙
๒๔ - ๒๕ ปี	๓.๖๘				-

\*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า เยาวชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ จำนวน ๒ คู่ ได้แก่ เยาวชนที่มีอายุ ๑๘ - ๑๙ ปี มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน แตกต่างกับเยาวชนที่อายุ ๒๐ - ๒๑ ปี และเยาวชนที่มีอายุ ๒๐ - ๒๑ ปี มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองใน

ระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน แตกต่างกับเยาวชนที่อายุ ๒๔ - ๒๕ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ นอกจากนี้ไม่พบความแตกต่างรายคู่

**ตารางที่ ๔.๑๓** แสดงการทดสอบความแตกต่างระดับความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี เป็นรายคู่ ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD. (Least Significant Difference) จำแนกตามอายุ ด้านสถาบันครอบครัว

(n = ๓๖๓)

อายุ	๑๘ - ๑๙ ปี    ๒๐ - ๒๑ ปี    ๒๒ - ๒๓ ปี    ๒๔ - ๒๕ ปี				
	$\bar{X}$	๓.๔๗	๒.๘๔	๓.๑๘	๓.๔๑
๑๘ - ๑๙ ปี	๓.๔๗	-	-๐.๖๓*	-๐.๒๙	-๐.๐๖
๒๐ - ๒๑ ปี	๒.๘๔		-	๐.๓๔	๐.๕๗*
๒๒ - ๒๓ ปี	๓.๑๘			-	๐.๒๓
๒๔ - ๒๕ ปี	๓.๔๑				-

\*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า เยาวชนที่มีอายุต่างกัน มีการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ด้านสถาบันครอบครัว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ จำนวน ๒ คู่ ได้แก่ เยาวชนที่มีอายุ ๑๘ - ๑๙ ปี มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน แตกต่างกับเยาวชนที่อายุ ๒๐ - ๒๑ ปี และเยาวชนที่มีอายุ ๒๐ - ๒๑ ปี มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน แตกต่างกับเยาวชนที่อายุ ๒๔ - ๒๕ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ นอกจากนี้ไม่พบความแตกต่างรายคู่

**ตารางที่ ๔.๑๔** แสดงการทดสอบความแตกต่างระดับความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมือง  
 ในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี เป็นรายคู่  
 ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD. (Least Significant Difference)  
**จำแนกตามอายุ ด้านสถาบันการศึกษา**

(n = ๓๖๓)

อายุ	ระดับความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมือง				
	$\bar{X}$	๑๘ - ๑๙ ปี	๒๐ - ๒๑ ปี	๒๒ - ๒๓ ปี	๒๔ - ๒๕ ปี
๑๘ - ๑๙ ปี	๓.๕๙	-	-๐.๖๔*	๐.๒๓	๐.๑๕
๒๐ - ๒๑ ปี	๒.๙๕		-	๐.๘๖*	๐.๗๙*
๒๒ - ๒๓ ปี	๓.๘๑			-	-๐.๐๗
๒๔ - ๒๕ ปี	๓.๗๔				-

\*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า เยาวชนที่มีอายุต่างกัน มีการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ด้านสถาบันการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ จำนวน ๓ คู่ ได้แก่ เยาวชนที่มีอายุ ๑๘ - ๑๙ ปี มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน แตกต่างกับเยาวชนที่อายุ ๒๐ - ๒๑ ปี, เยาวชนที่มีอายุ ๒๐ - ๒๑ ปี มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน แตกต่างกับเยาวชนที่อายุ ๒๒ - ๒๓ ปี และ อายุ ๒๔-๒๕ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ นอกจากนั้นไม่พบความแตกต่างรายคู่

**ตารางที่ ๔.๑๕** แสดงการทดสอบความแตกต่างระดับความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมือง  
 ในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี เป็นรายคู่  
 ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD. (Least Significant Difference)  
 จำแนกตามอายุ ด้านสถาบันทางการเมือง

(n = ๓๖๓)

อายุ	18 - 19 ปี    20 - 21 ปี    22 - 23 ปี    24 - 25 ปี				
	$\bar{X}$	๓.๑๒	๒.๖๐	๓.๐๔	๓.๔๔
๑๘ - ๑๙ ปี	๓.๑๒	-	-๐.๖๒*	-๐.๐๘	๐.๓๒
๒๐ - ๒๑ ปี	๒.๖๐		-	๐.๔๔	๐.๘๔*
๒๒ - ๒๓ ปี	๓.๐๔			-	๐.๔๐
๒๔ - ๒๕ ปี	๓.๔๔				-

\*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า เยาวชนที่มีอายุต่างกัน มีการกล่อมเกลาทางการเมืองใน  
 ระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ด้านสถาบันทางการเมือง  
 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ จำนวน ๒ คู่ ได้แก่ เยาวชนที่มีอายุ ๑๘ - ๑๙ ปี มีความ  
 คิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน แตกต่างกับเยาวชนที่  
 อายุ ๒๐ - ๒๑ ปี, เยาวชนที่มีอายุ ๒๐ - ๒๑ ปี มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองใน  
 ระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน แตกต่างกับเยาวชนที่อายุ ๒๔-๒๕ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่  
 ระดับ ๐.๐๕ นอกจากนั้นไม่พบความแตกต่างรายคู่

**สมมติฐานที่ ๓** เยาวชนที่การศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทาง  
 การเมืองตามระบอบประชาธิปไตย แตกต่างกัน

การวิเคราะห์สมมติฐานที่ ๓ ใช้สถิติ F-test (One-way ANOVA) ในการทดสอบ  
 ความแปรปรวนแบบทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่มากกว่า ๒ กลุ่ม ใช้ระดับ  
 ความเชื่อมั่น ๙๕% ดังนั้น ถ้าเป็นไปตามสมมติฐานต่อเมื่อค่า Sig. น้อยกว่า ๐.๐๕  
 ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ จึงเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่าง



นัยสำคัญน้อยที่สุด LSD. (Least Significant Difference) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ดังต่อไปนี้

**ตารางที่ ๔.๑๖** ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อการglomเกลตาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนางรอง จังหวัดอุทัยธานี จำแนกตามการศึกษา โดยรวม

(n=๓๖๓)

การศึกษา	n	ระดับการมีส่วนร่วม		
		$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	๓๐๗	๓.๕๒	๐.๕๙	มาก
อนุปริญญา / ปวส.	๑๒	๓.๒๖	๐.๖๒	ปานกลาง
ปริญญาตรี	๔๔	๓.๕๖	๐.๔๘	มาก
<b>โดยรวม</b>	<b>๓๖๓</b>	<b>๓.๕๒</b>	<b>๐.๕๘</b>	<b>มาก</b>

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า เยาวชนมีความคิดเห็นต่อการglomเกลตาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนางรอง จังหวัดอุทัยธานี โดยรวม จำแนกตามการศึกษา อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}=๓.๕๒$ , S.D.=๐.๕๘)

ตารางที่ ๔.๑๗ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมือง  
 ในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี จำแนกตาม  
 การศึกษา

(n = ๓๖๓)

การกล่อมเกลาทางการเมืองใน ระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน		SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านสถาบัน ครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	๒.๖๑๗	๒	๑.๓๐๘	๑.๘๘๕	๐.๑๕๓
	ภายในกลุ่ม	๒๔๙.๙๖๖	๓๖๐	๐.๖๙๔		
	รวม	๒๕๒.๕๘๓	๓๖๒			
๒. ด้านสถาบัน การศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	๑.๑๗๒	๒	๐.๕๘๖	๐.๙๔๔	๐.๓๙๐
	ภายในกลุ่ม	๒๒๓.๕๖๓	๓๖๐	๐.๖๒๑		
	รวม	๒๒๔.๗๓๕	๓๖๒			
๓. ด้านชุมชน และกลุ่มเพื่อน	ระหว่างกลุ่ม	๔.๕๓๐	๒	๒.๒๖๕	๓.๗๑๔	๐.๐๒๕*
	ภายในกลุ่ม	๒๑๙.๕๗๒	๓๖๐	๐.๖๑๐		
	รวม	๒๒๔.๑๐๒	๓๖๒			
๔. ด้านสถาบัน ศาสนา	ระหว่างกลุ่ม	๒.๓๓๓	๒	๑.๑๖๖	๒.๒๔๕	๐.๑๐๗
	ภายในกลุ่ม	๑๘๗.๐๗๔	๓๖๐	๐.๕๒๐		
	รวม	๑๘๙.๔๐๗	๓๖๒			
๕. ด้านสถาบันทาง การเมือง	ระหว่างกลุ่ม	๐.๓๒๙	๒	๐.๑๖๕	๐.๑๘๒	๐.๘๓๔
	ภายในกลุ่ม	๓๒๖.๐๖๑	๓๖๐	๐.๙๐๖		
	รวม	๓๒๖.๓๙๐	๓๖๒			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๘๙๕	๒	๐.๔๔๘	๑.๓๓๕	๐.๒๖๕
	ภายในกลุ่ม	๑๒๐.๗๘๕	๓๖๐	๐.๓๓๖		
	รวม	๑๒๑.๖๘๐	๓๖๒			

\*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๗ พบว่า เยาวชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีการกล่อมเกลาทางการเมือง  
 ตามระบอบประชาธิปไตย โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนด้านสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา และสถาบันทางการเมือง ไม่แตกต่างกัน

**สมมติฐานที่ ๔** เยาวชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลາทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย แตกต่างกัน

การวิเคราะห์สมมติฐานที่ ๔ ใช้สถิติ F-test (One-way ANOVA) ในการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่มากกว่า ๒ กลุ่ม ใช้ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% ดังนั้น ถ้าเป็นไปตามสมมติฐานต่อเมื่อค่า Sig. น้อยกว่า ๐.๐๕ ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ จึงเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD. (Least Significant Difference) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ดังต่อไปนี้

**ตารางที่ ๔.๑๘** ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลາทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี จำแนกตามอาชีพ โดยรวม

(n=๓๖๓)

อาชีพ	n	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
นักเรียน/นักศึกษา	๓๑๙	๓.๕๑	๐.๕๙	มาก
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	๑๙	๓.๘๐	๐.๕๑	มาก
เกษตรกรรวม	๘	๓.๕๑	๐.๒๑	มาก
รับจ้างทั่วไป	๑๑	๓.๔๔	๐.๔๐	ปานกลาง
อื่นๆ (ไม่ระบุ)	๖	๓.๑๘	๐.๓๘	ปานกลาง
<b>โดยรวม</b>	<b>๓๖๓</b>	<b>๓.๕๒</b>	<b>๐.๕๘</b>	<b>มาก</b>

จากตารางที่ ๔.๑๘ พบว่า เยาวชนมีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลາทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี โดยรวม จำแนกตามอาชีพอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}$  = ๓.๕๒, S.D. = ๐.๕๘)

ตารางที่ ๔.๑๙ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมือง  
 ในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี จำแนกตาม  
 อาชีพ

(n = ๓๖๓)

การกล่อมเกลาทางการเมืองใน ระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน		SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านสถาบัน ครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	๕.๑๓๑	๔	๑.๒๘๓	๑.๘๕๖	๐.๑๑๘
	ภายในกลุ่ม	๒๔๗.๔๕๑	๓๕๘	๐.๖๙๑		
	รวม	๒๕๒.๕๘๓	๓๖๒			
๒. ด้านสถาบัน การศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	๓.๔๗๙	๔	๐.๘๗๐	๑.๔๐๗	๐.๒๓๑
	ภายในกลุ่ม	๒๒๑.๒๕๖	๓๕๘	๐.๖๑๘		
	รวม	๒๒๔.๗๓๕	๓๖๒			
๓. ด้านชุมชน และกลุ่มเพื่อน	ระหว่างกลุ่ม	๓.๕๖๐	๔	๐.๘๙๐	๑.๔๔๕	๐.๒๑๙
	ภายในกลุ่ม	๒๒๐.๕๔๒	๓๕๘	๐.๖๑๖		
	รวม	๒๒๔.๑๐๒	๓๖๒			
๔. ด้านสถาบัน ศาสนา	ระหว่างกลุ่ม	๕.๕๕๓	๔	๑.๓๘๘	๒.๗๐๓	๐.๐๓๐*
	ภายในกลุ่ม	๑๘๓.๘๕๕	๓๕๘	๐.๕๑๔		
	รวม	๑๘๙.๔๐๗	๓๖๒			
๕. ด้านสถาบัน ทางการเมือง	ระหว่างกลุ่ม	๔.๐๐๑	๔	๑.๐๐๐	๑.๑๑๑	๐.๓๕๑
	ภายในกลุ่ม	๓๒๒.๓๙๐	๓๕๘	๐.๙๐๑		
	รวม	๓๒๖.๓๙๐	๓๖๒			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	๒.๒๓๘	๔	๐.๕๕๙	๑.๖๗๗	๐.๑๕๕
	ภายในกลุ่ม	๑๑๙.๔๔๒	๓๕๘	๐.๓๓๔		
	รวม	๑๒๑.๖๘๐	๓๖๒			

\*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๙ พบว่า เยาวชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สถาบันศาสนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนด้านสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน และสถาบันทางการเมืองไม่แตกต่างกัน

**ตารางที่ ๔.๒๐** สรุปผลทดสอบสมมติฐานโดยการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการglomเกลลาทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐาน ที่	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	t-test/ F-test	ค่า Sig	ผลการทดสอบ	
					สมมติฐาน ยอมรับ	ปฏิเสธ
๑	เพศ	การglomเกลลาทาง การเมือง	-๑.๓๐๗	๐.๑๙๒	-	/
๒	อายุ	การglomเกลลาทาง การเมือง	๓.๗๙๕	๐.๐๑๑*	/	-
๓	การศึกษา	การglomเกลลาทาง การเมือง	๑.๓๓๕	๐.๒๖๕	-	/
๔	อาชีพ	การglomเกลลาทาง การเมือง	๑.๖๗๗	๐.๑๕๕	-	/

\*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๐ พบว่า เยาวชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการglomเกลลาทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนเยาวชนที่มีเพศ การศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการglomเกลลาทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชนไม่แตกต่างกัน

#### ๔.๔ ผลการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกล่อมเกลາทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

จากผลการศึกษาพบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากคำถามปลายเปิด (Open-Ended) ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลโดยเขียนเป็นความเรียงประกอบตารางดังนี้

##### ๔.๔.๑ ด้านสถาบันครอบครัว

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ด้านสถาบันครอบครัว รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ ๔.๒๑ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ด้านสถาบันครอบครัว

ปัญหา อุปสรรค	ความถี่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑. สถาบันครอบครัวในชนบท บ้านนอก ไม่ค่อยนิยมพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองกับลูกหลาน หรือเยาวชนมากนัก	๑๕	๑. สถาบันครอบครัว ควรเปิดโอกาสและรับฟังความคิดเห็นของเยาวชน	๑๐
๒. ครอบครัวไม่ค่อยเปิดโอกาสในการพูดคุยหรือแสดงความคิดเห็นทางการเมืองมากนัก ถ้าเทียบกับครอบครัวสังคมในเมือง	๕	๒. บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ควรเป็นตัวอย่างที่ดีให้เยาวชน ได้ซึมซับแบบอย่างที่ดี	๕
๓. ผู้ปกครองมีส่วนปลุกฝังความคิดให้เด็กนักเรียนการเมืองตามความคิดของตัวเอง	๑๐	๓. ครอบครัวอบรมด้วยเหตุและผล ในการดำเนินชีวิตในสังคม และมีคุณธรรม	๕

จากตารางที่ ๔.๒๑ พบว่า เยาวชนผู้ตอบแบบสอบถาม เสนอและแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน ด้านสถาบันครอบครัว ดังนี้ ปัญหา คือ ๑) สถาบันครอบครัวในชนบทบ้านนอก ไม่ค่อยนิยมพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองกับลูกหลานหรือเยาวชนมากนักจำนวน ๑๕ คน ๒) ครอบครัวไม่ค่อยเปิดโอกาสในการพูดคุยหรือแสดงความคิดเห็นทางการเมืองมากนัก ถ้าเทียบกับครอบครัวสังคมในเมือง จำนวน ๕ คน

๓) ผู้ปกครองมีส่วนปลูกฝังความคิดให้เลือนักการเมืองตามความคิดของตัวเอง จำนวน ๑๐ คน  
**แนวทางแก้ไข** คือ ๑) สถาบันครอบครัวควรเปิดโอกาสและรับฟังความคิดเห็นของเยาวชน  
 จำนวน ๑๐ คน ๒) บิดามารดาหรือผู้ปกครอง ควรเป็นตัวอย่างที่ดีให้เยาวชนได้ซึมซับแบบอย่างที่ดี  
 จำนวน ๕ คน ๓) ครอบครัวอบรมด้วยเหตุและผล ในการดำเนินชีวิตในสังคมและมีคุณธรรม  
 จำนวน ๕ คน

#### ๔.๔.๒ ด้านสถาบันการศึกษา

ข้อเสนอแนะแนวเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย  
 ของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี **ด้านสถาบันการศึกษา** รายละเอียดดังนี้

**ตารางที่ ๔.๒๒** ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขการกล่อมเกลาทางการเมืองใน  
 ระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี  
**ด้านสถาบันการศึกษา**

ปัญหา อุปสรรค	ความถี่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑. นักเรียนไม่ค่อยได้มีโอกาส ได้ร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการเมือง การปกครองมากนัก	๑๕	๑. โรงเรียน ได้มีกิจกรรม ส่งเสริมประชาธิปไตย เช่น การเลือกตั้งประธานนักเรียน เพื่อเป็นการจำลองการเมือง ในระบอบประชาธิปไตย	๑๙
๒. หลักสูตรการเรียนการสอนยังไม่มีการปรับให้เข้ายุคเข้าสมัย ในระบอบการเมืองในปัจจุบัน	๙	๒. ควรมีการปรับหลักสูตร การเรียน การสอน ให้มีความ ทันสมัยทันกับ การเปลี่ยนแปลง ในปัจจุบัน	๑๐
		๓. สถาบันการศึกษา ไม่ควรปิด กั้นในการแสดงออกทาง การเมืองและการแสดงความคิด เห็นทางการเมืองของ นักเรียน	๑๕

จากตารางที่ ๔.๒๒ พบว่า เยาวชนผู้ตอบแบบสอบถาม เสนอและแนะเกี่ยวกับปัญหา  
 และแนวทางการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน ด้านสถาบันการศึกษา  
 ดังนี้ **ปัญหา** คือ ๑) นักเรียนไม่ค่อยได้มีโอกาสได้ร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการเมืองการปกครองมากนัก  
 จำนวน ๑๕ คน ๒) หลักสูตรการเรียนการสอนยังไม่มีการปรับให้เข้ายุคเข้าสมัยในระบอบการเมืองใน

ปัจจุบัน จำนวน ๙ คน **แนวทางแก้ไข** คือ ๑) โรงเรียนได้มีกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย เช่น การเลือกตั้งประธานนักเรียน เพื่อเป็นการจำลองการเมืองในระบอบประชาธิปไตย จำนวน ๑๙ คน ๒) ควรมีการปรับหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยทันกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน จำนวน ๑๐ คน ๓) สถาบันการศึกษาไม่ควรปิดกั้นในการแสดงออกทางการเมืองและการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองของนักเรียน จำนวน ๑๕ คน

#### ๔.๔.๓ ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน

เยาวชนผู้ตอบแบบสอบถาม เสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการกล่อมเกลາทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี **ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน** มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ ๔.๒๓ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการกล่อมเกลາทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี **ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน**

ปัญหา อุปสรรค	ความถี่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑. การรวมกลุ่มทางการเมืองของเยาวชน เพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองยังมีน้อยยังไม่ค่อยชัดเจน	๑๕	๑. ควรให้เยาวชนได้มีโอกาสในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างมีสิทธิและเสรีภาพ	๕
๒. เยาวชนยังโดนปิดกั้นในการแสดงความคิดเห็นในทางการเมือง ไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นอะไรมากนักในชุมชน	๑๐	๒. ควรเปิดโอกาสให้เยาวชนได้มีสิทธิและมีเสียงในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างเหมาะสม	๑๐

จากตารางที่ ๔.๒๓ พบว่า เยาวชนผู้ตอบแบบสอบถาม เสนอและแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการกล่อมเกล่าทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน **ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน** ดังนี้ **ปัญหา** คือ ๑) การรวมกลุ่มทางการเมืองของเยาวชน เพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองยังมีน้อยยังไม่ค่อยชัดเจน จำนวน ๑๕ คน ๒) เยาวชนยังโดนปิดกั้นในการแสดงความคิดเห็น ในทางการเมือง ไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นอะไรมากนักในชุมชน จำนวน ๑๐ คน **แนวทางแก้ไข** ดังนี้ ๑) ควรให้เยาวชนได้มีโอกาสในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างมีสิทธิและเสรีภาพ จำนวน ๕ คน ๒) ควรเปิดโอกาสให้เยาวชนได้มีสิทธิและมีเสียงในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างเหมาะสม จำนวน ๑๐ คน



#### ๔.๔.๔ ด้านสถาบันศาสนา

เยาวชนผู้ตอบแบบสอบถาม เสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ด้านสถาบันศาสนามีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ ๔.๒๔ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ด้านสถาบันศาสนา

ปัญหา อุปสรรค	ความถี่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑. เยาวชนยังมีความคิดว่าสถาบันศาสนายังไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปลูกฝังเรื่องประชาธิปไตยมากนัก	๑๐	๑. สถาบันศาสนา ควรปลูกฝังให้เยาวชนใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นที่ถูกต้องอยู่ในกรอบอันดีงาม	๕
๒. เยาวชนยังอยู่ห่างจากคำสอนของศาสนามากนักเลยไม่คิดว่าศาสนามีส่วนช่วยในการปลูกฝังเรื่องการเมืองการปกครองอย่างไร	๑๕	๒. สถาบันศาสนา ควรปลูกฝังสิ่งดีๆ ในตัวของเด็กและเยาวชนในทางการเมืองควบคู่คุณธรรม จริยธรรมนำไปสู่ประชาธิปไตย	๙

จากตารางที่ ๔.๒๔ พบว่า เยาวชนผู้ตอบแบบสอบถาม เสนอและแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน ด้านสถาบันศาสนา ดังนี้ ปัญหา คือ ๑) เยาวชนยังมีความคิดว่าสถาบันศาสนายังไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปลูกฝังเรื่องประชาธิปไตยมากนัก จำนวน ๑๐ คน ๒) เยาวชนยังอยู่ห่างจากคำสอนของศาสนามากนักเลยไม่คิดว่าศาสนามีส่วนช่วยในการปลูกฝังเรื่องการเมืองการปกครองอย่างไร จำนวน ๑๕ คน แนวทางแก้ไข ดังนี้ ๑) สถาบันศาสนา ควรปลูกฝังให้เยาวชนใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นที่ถูกต้องอยู่ในกรอบอันดีงาม จำนวน ๕ คน ๒) สถาบันศาสนา ควรปลูกฝังสิ่งดีๆ ในตัวของเด็กและเยาวชน ในทางการเมืองควบคู่คุณธรรม จริยธรรมนำไปสู่ประชาธิปไตย จำนวน ๙ คน

#### ๔.๔.๕ ด้านสถาบันทางการเมือง

เยาวชนผู้ตอบแบบสอบถาม เสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการกล่อมเกลາทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ด้านสถาบันทางการเมือง มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ ๔.๒๕ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการกล่อมเกลາทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ด้านสถาบันทางการเมือง

ปัญหา อุปสรรค	ความถี่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑. สถาบันการเมืองยังไม่มีเปิดโอกาสแก่เยาวชนในการแสดงความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง	๑๕	๑. ควรเพิ่มบทบาทและปรับเปลี่ยนให้เยาวชนเข้าถึงและมีส่วนร่วมในทางการเมืองที่ถูกต้อง	๙
๒. สถาบันการเมืองไม่ค่อยมีบทบาทในทางการให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองมากนัก	๑๐	๒. ควรส่งเสริมให้เยาวชนได้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองตามวิถีประชาธิปไตยที่ถูกต้อง	๑๐
๓. เยาวชนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเมืองและนักการเมือง ในยุคปัจจุบันที่เป็นแบบอย่างที่ไม่ดีในเรื่องต่างๆ	๑๕	๓. สถาบันการเมือง ควรเป็นแบบอย่างให้เยาวชน ในเรื่องของความซื่อสัตย์ ทำเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน	๑๕

จากตารางที่ ๔.๒๕ พบว่า เยาวชนผู้ตอบแบบสอบถาม เสนอและแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการกล่อมเกล่าทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน ด้านสถาบันทางการเมือง ดังนี้ **ปัญหา** คือ ๑) สถาบันการเมืองยังไม่มีเปิดโอกาสแก่เยาวชนในการแสดงความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง จำนวน ๑๕ คน ๒) สถาบันการเมืองไม่ค่อยมีบทบาทในทางการให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองมากนัก จำนวน ๑๐ คน ๓) เยาวชนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเมืองและนักการเมือง ในยุคปัจจุบันที่เป็นแบบอย่างที่ไม่ดีในเรื่องต่าง ๆ จำนวน ๑๕ คน **แนวทางแก้ไข** ดังนี้ ๑) ควรเพิ่มบทบาทและปรับเปลี่ยนให้เยาวชนเข้าถึงและมีส่วนร่วมในทางการเมืองที่ถูกต้อง จำนวน ๙ คน ๒) ควรส่งเสริมให้เยาวชนได้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองตามวิถีประชาธิปไตยที่ถูกต้อง จำนวน ๑๐ คน ๓) สถาบันการเมือง

ควรเป็นแบบอย่างให้เยาวชน ในเรื่องของความซื่อสัตย์ ทำเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน จำนวน ๑๕ คน

#### ๔.๕ ผลการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและแนวทาง แก้ไขการกล่อมเกลາทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) สำหรับเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน ๑๒ รูปหรือคน ผลการสัมภาษณ์พบว่า การกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ประกอบด้วย ๑) ทาน ๒) ปิยวาจา ๓) อุตถจริยา ๔) สมานัตตตา มีรายละเอียดดังนี้

##### ๔.๕.๑ ด้านสถาบันครอบครัว

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับสถาบันครอบครัวที่มีการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยแก่เยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ประกอบด้วย ๑) ทาน ๒) ปิยวาจา ๓) อุตถจริยา ๔) สมานัตตตา พบว่า

##### ๑) ทาน

คือ การให้ หรือการเผยแพร่ความรู้ในการทางการเมือง แก่เยาวชนทุกช่องทางเมื่อเขามีโอกาสเข้าถึง เพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่น ไม่เป็นคนเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียว

๑. เดิมสถาบันครอบครัว เป็นแหล่งการเรียนรู้ทางการเมืองที่สำคัญ ทักษะคิด ความเชื่อ ค่านิยมเกี่ยวกับการเมือง การกระทำของเด็กจะได้มาจากครอบครัว หากครอบครัวใดสนใจขอบพุดคุยถึงเรื่องการเมือง เยาวชนก็อาจจะมีความสนใจในการเมือง ซึ่งส่วนใหญ่บิดามารดาจะสอนให้เด็กเคารพและเชื่อฟังผู้อาวุโส แต่ในปัจจุบันการสื่อสาร ข้อมูลข่าวสารมีหลากหลายช่องทาง เด็กและเยาวชนสามารถสืบค้นแสวงหาข้อมูลได้อย่างหลากหลาย สถาบันครอบครัวก็อาจจะมีส่วนช่วยในการให้ความรู้ที่หลากหลาย เน้นที่การเปิดโอกาสและรับฟังความคิดเห็นของเยาวชนให้มากขึ้นและสอดแทรกข้อเท็จจริงต่างๆที่หลากหลายและให้เยาวชนได้ตัดสินใจเอง<sup>๑</sup>

๒. การกล่อมเกลาทางการเมือง เป็นการนำมาซึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองแก่ประชาชนในระบอบการเมืองโดยเป็นกระบวนการสร้างและการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมือง การกล่อมเกลาทางการเมืองจากคนรุ่นไปสู่รุ่น ดังนั้น สถาบันครอบครัวจึงเป็นสถาบันหลักที่ ได้อย่างดี โดยได้รับการปลูกฝัง<sup>๒</sup>

<sup>๑</sup> สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๖๓.

<sup>๒</sup> สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

๓. สถาบันครอบครัว มีส่วนช่วยในการกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชน คือ การติดตามข่าวสาร การรับรู้ข่าวสาร เห็นคุณค่าสร้างแรงจูงใจ, การไปใช้สิทธิ์ในการเลือกตั้ง, ให้ความรู้ในการปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครองที่ดีที่สุด เป้าหมายสำคัญของการพัฒนาระบบการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย, ให้ออกาสในการแสดงความคิดเห็นและการไปใช้สิทธิ์<sup>๓</sup>

## ๒) ปิยวาจา

๑. บิดา มารดาหรือผู้ปกครองเยาวชน ควรเป็นตัวอย่างที่ดีให้เยาวชนได้ซึมซับแบบอย่างที่ดี เช่น การไม่ซื้อสิทธิ์ ขายเสียง เพราะสิ่งนี้ยังมีอยู่ในสังคมการเมืองแบบไทย<sup>๔</sup>

๒. สถาบันครอบครัว เป็นสถาบันที่ค่อนข้างใกล้ชิดกับเยาวชนมากที่สุดและเป็นสถาบันแรกที่มีบทบาทสำคัญกับตัวเยาวชน ทำให้แนวคิดเรื่องการปกครองต่างๆซึมซับมาสู่ตัวเยาวชนอีก ทั้ง การปฏิบัติของคนในครอบครัวยึดหลักการปกครองแบบใด นักเรียนหรือตัวเยาวชนก็จะซึมซับและยึดหลักแบบนั้นตามๆ มา<sup>๕</sup>

๓. เป็นสถาบันแรกที่ได้รับความรู้ โดยได้รับความรู้จากพ่อแม่และบุคคลต่างๆในครอบครัว ควรจะปลูกฝังในเรื่องประชาธิปไตยได้ไม่มากนักน้อย ควรบอกในสิ่งที่ดีสิ่งที่ถูกต้อง ไม่ควรปลูกฝังอะไรผิดๆ เพราะถ้าพ่อแม่ผู้ปกครองปลูกฝังสิ่งผิดๆมาแล้วมันจะยากต่อการปรับเปลี่ยนแนวคิดในภายหลัง<sup>๖</sup>

## ๓) อรรถจริยา

๑. สถาบันครอบครัว ถือว่าเป็นสถาบันแรกๆ ที่อยู่กันด้วยความรัก ความปรารถนาดี ให้แก่กันและเป็นสถาบันที่สามารถกล่อมเกลาทางการเมืองโดยการปกครองในระบบประชาธิปไตยให้เยาวชนหรือลูกหลานได้ง่าย เพราะมีความใกล้ชิดและเป็นที่มีแต่ความรักและมีสิ่งดีๆให้ลูกๆ หลานๆ ตลอดและสามารถสอนให้เขารู้จัก การอบรมด้วยเหตุและผล ในการดำเนินชีวิตในสังคมและมีคุณธรรม<sup>๗</sup>

๒. สถาบันครอบครัว เป็นสถาบันที่สำคัญและเป็นสถาบันแรกๆที่ใกล้ชิด สร้างความรัก ความผูกพันและหล่อหลอม ความคิด ความเชื่อและค่านิยมต่างๆ ให้กับเด็กที่จะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ โดยผู้อาวุโสในครอบครัวจะทำหน้าที่ถ่ายทอดระบบความคิด ความเชื่อ และค่านิยมให้กับเด็กด้วยการประพฤติตนเป็นแบบอย่าง การสั่งสอน อบรม เลี้ยงดูหรือการสอดแทรกไปกับกิจกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันและพิธีกรรมต่างๆ ของครอบครัว<sup>๘</sup>

<sup>๓</sup>สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๓.

<sup>๔</sup>สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๓.

<sup>๕</sup>สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๖๓.

<sup>๖</sup>สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๓.

<sup>๗</sup>สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๓.

<sup>๘</sup>สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๓.

๓. สถาบันครอบครัว เป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดกว่าสถาบันอื่น สถาบันนี้มีส่วนช่วยในการกล่อมเกลาทางการเมืองได้ คือ บุคคลในครอบครัวสามารถอบรมสั่งสอนให้สมาชิกทุกคนรู้จักประชาธิปไตยอย่างเช่น ปลุกฝังให้ไปเลือกตั้งทุกครั้ง เพื่อใช้สิทธิหน้าที่ของตน ปฏิบัติตนตามหลักประชาธิปไตยอย่างถูกต้อง เคารพสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น ฟังเสียงข้างมากและต้องเป็นประโยชน์แก่สังคม<sup>๙</sup>

#### ๔. สมานัตตตา

๑. การกล่อมเกลาทางการเมือง เป็นการนำมาซึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชน ครอบครัว เป็นแหล่งการเรียนรู้ทางการเมืองที่สำคัญ ทักษะคติ ความเชื่อ ครอบครัวปลุกฝังค่านิยมทางการเมือง เด็กจึงได้ความสนใจทางการเมืองมาจากครอบครัว เยาวชนก็จะมี ความสนใจในการเมือง แต่ในปัจจุบันการสื่อสาร ข้อมูลข่าวสารมีหลากหลายช่องทาง เด็กและเยาวชนสามารถสืบค้น เสาะแสวงหาข้อมูลได้อย่างหลากหลาย สถาบันครอบครัวก็อาจจะมีส่วนช่วยในการให้ข้อคิดสอดแทรกข้อเท็จจริง เพื่อให้เยาวชนได้ตัดสินใจเอง<sup>๑๐</sup>

๒. สถาบันครอบครัว มีส่วนช่วยโดยการแนะนำและสั่งสอนบุตรหลานของท่าน ให้ได้รู้จักการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สอนให้รู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบในฐานะเยาวชนหน้าที่ในการศึกษาเล่าเรียน รู้หน้าที่ของตนเอง รู้สิทธิเสรีภาพของเยาวชน โดยพื้นฐานที่ดีเริ่มจากครอบครัว ทักษะคดีด้านการเมืองการปกครองที่ดีครอบครัวสามารถสอนได้เพราะสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันแรกในการกล่อมเกลาเยาวชน<sup>๑๑</sup>

๓. สถาบันครอบครัว นับว่าเป็นสถาบันแรกที่ปลุกฝัง ไม่เว้นกระทั่งด้านการเมืองและการปกครอง ช่วยสอนรากฐานและเป็นหน่วยแรกและย่อยที่สุดในด้านการเมืองการปกครอง “แต่มีความสำคัญมากที่สุด” ดังนั้น หากครอบครัวเปิดกว้างทางความคิดให้เยาวชนได้เรียนรู้ ศึกษา และพัฒนาอย่างเต็มที่ ภายใต้การแนะนำที่ถูกต้องเหมาะสมเยาวชนเหล่านั้นจะเป็นเมล็ดพันธุ์ชั้นดี ที่จะเจริญเติบโตเป็นกำลังชั้นยอดที่จะเปลี่ยนแปลง ประเทศชาติไปในทางที่ดี<sup>๑๒</sup>

สรุปได้ว่า สถาบันครอบครัว เป็นแหล่งการเรียนรู้ทางการเมืองที่สำคัญ ทักษะคติ ความเชื่อ ค่านิยมเกี่ยวกับการเมือง การกระทำของเด็กจะได้มาจากครอบครัว ส่วนใหญ่บิดามารดาจะสอนให้เด็กเคารพและเชื่อฟังผู้อาวุโส เป็นการกล่อมเกลาทางการเมืองจากคนรุ่นไปสู่อุ่น บิดา มารดาหรือผู้ปกครองเยาวชน ควรเป็นตัวอย่างที่ดีให้เยาวชนได้ซึมซับแบบอย่างที่ดี เช่น การไม่ซื้อสิทธิ์ ขายเสียง สถาบันครอบครัวก็อาจจะมีส่วนช่วยในการให้ข้อคิดสอดแทรกข้อเท็จจริง เพื่อให้เยาวชนได้ตัดสินใจ

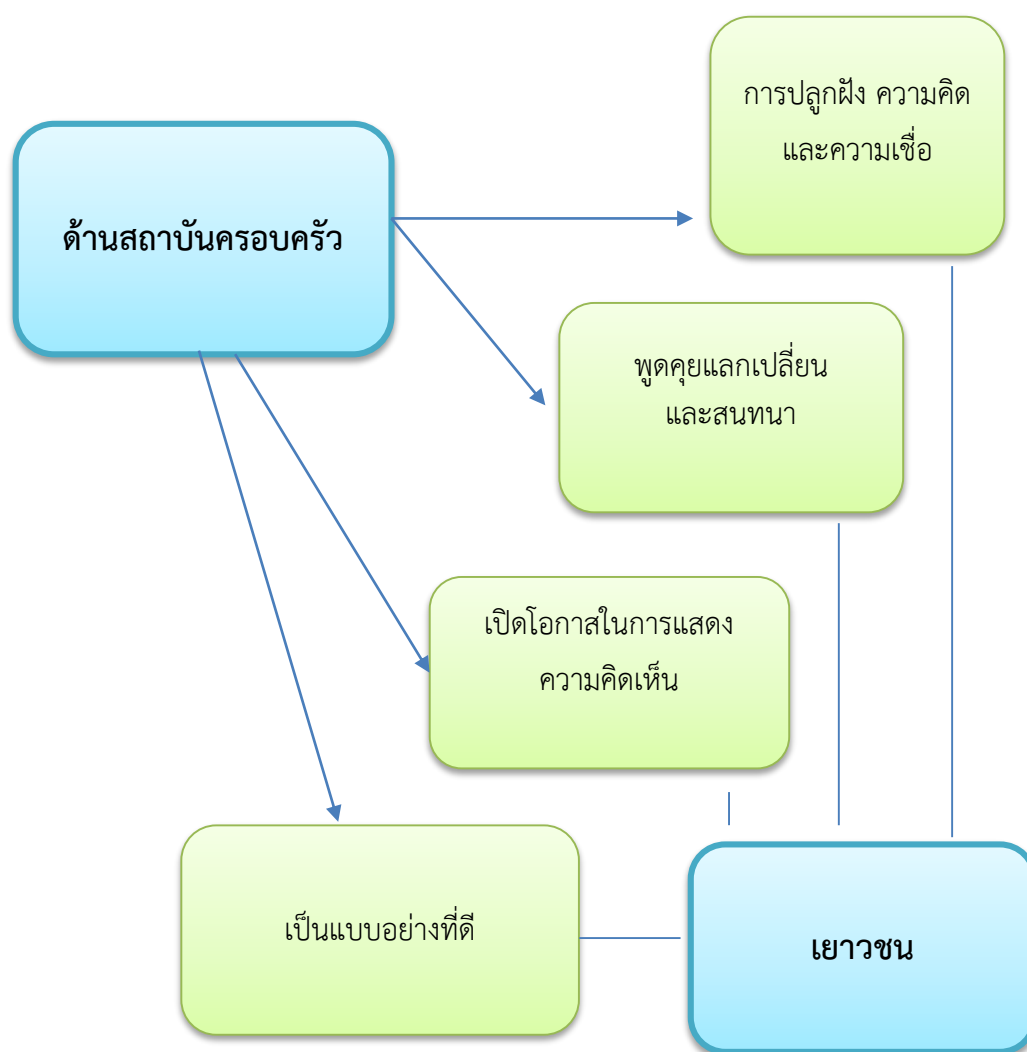
<sup>๙</sup>สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๓.

<sup>๑๐</sup>สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๖๔.

<sup>๑๑</sup>สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๓.

<sup>๑๒</sup>สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๓.

เอง โดยผู้อาวุโสในครอบครัวจะทำหน้าที่ถ่ายทอดระบบความคิด ความเชื่อ และค่านิยมให้กับเด็กด้วยการประพฤติตนเป็นแบบอย่าง การสั่งสอน อบรม เลี้ยงดูหรือการสอดแทรกไปกับกิจกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันและพิธีกรรมต่างๆ ของครอบครัว สถาบันครอบครัวมีส่วนช่วยโดยการแนะนำและสั่งสอนบุตรหลานของท่าน ให้ได้รู้จักการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ภายใต้การแนะนำที่ถูกต้องเหมาะสมเยาวชนเหล่านั้นจะเป็นเมล็ดพันธุ์ชั้นดี บุคคลในครอบครัวสามารถอบรมสั่งสอนให้สมาชิกทุกคนรู้จักประชาธิปไตยอย่างเช่น ปลุกฝังให้ไปเลือกตั้งทุกครั้ง เพื่อใช้สิทธิหน้าที่ของตน ปฏิบัติตนตามหลักประชาธิปไตยอย่างถูกต้อง เคารพสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น ฟังเสียงข้างมากและต้องเป็นประโยชน์แก่สังคม



แผนภาพที่ ๔.๑ ด้านสถาบันครอบครัว

### ๔.๕.๒ ด้านสถาบันการศึกษา

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สถาบันการศึกษาที่มีกรกล่อมเกลາทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยแก่เยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ประกอบด้วย ๑) ทาน ๒) ปิยวาจา ๓) อุตถจริยา ๔) สมานัตตตา พบว่า

#### ๑) ทาน

๑. สถาบันการศึกษา เป็นอีกสถาบันต่อจากครอบครัวที่สามารถปลูกฝังและกล่อมเกลาคำความรู้ทางการเมือง โดยการปกครองในระบบประชาธิปไตยได้อย่างดีตรงมาจากครอบครัว<sup>๑๓</sup>

๒. สถาบันการศึกษา ถือเป็นสถาบันที่ให้ความรู้และการพัฒนาให้เยาวชนอยู่ในสังคมที่มาจากหลายครอบครัวที่แตกต่างกันและมาปฏิบัติในรูปแบบเดียวกัน คือหาความรู้และกฎกติกา มารยาท ในการมุ่งสู่สังคมเดียวกัน สถาบันการศึกษาให้เยาวชนรู้ผิด รู้ถูก รู้กฎกติกา ในสิ่งที่เรียนรู้จากคุณครูที่หวังดีต่อลูกศิษย์ทุกคนโดยไม่เลือกปฏิบัติ<sup>๑๔</sup>

๓. สถาบันการศึกษา มีส่วนสำคัญเช่นเดียวกันในการปลูกฝังกล่อมเกลาทางการเมือง การปกครอง ที่นอกจากจะมุ่งการเรียนการสอนตามหลักสูตรทางการศึกษา ยังสอดแทรกการอบรมสั่งสอนทางการเมืองการปกครอง เช่น การปลูกฝังให้เกิดความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์<sup>๑๕</sup>

#### ๒) ปิยวาจา

๑. สถาบันการศึกษา ควรให้ความรู้ที่ถูกต้อง เรื่องการปกครองในระบบประชาธิปไตย ปลูกจิตสำนึกที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชน โดยสอนเน้นย้ำบ่อยๆ<sup>๑๖</sup>

๒. สถาบันการศึกษา มีส่วนช่วยในเรื่องการสอนประชาธิปไตย สอนเรื่องการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ให้ความรู้หน้าที่ของนักเรียนโดยแท้จริง ปลูกฝังค่านิยมที่ดีในการดำเนินชีวิตในระบบประชาธิปไตยตามรูปแบบของประเทศไทย ตามขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ดีงามและความบริบทของประเทศไทย ปลูกฝังการเลือกคนที่กระทำ ความดี สุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ให้เป็นตัวแทนเข้าไปมีส่วนร่วม ในการทำงานความประชาธิปไตย ไม่เลือกบุคคลที่คดโกง ททุจริตหรือจ่ายเงิน เพื่อให้ได้ซึ่งคะแนนเสียง<sup>๑๗</sup>

๓. ควรช่วยให้ทุกคนกล้าแสดงออก เพราะเด็กทุกคนคือ ประชาชน ประชาชนคือส่วนหนึ่งในระบบประชาธิปไตย เพราะทุกคนนี้ในส่วนตัวผมคิดว่า แม้กระทั่งเด็กนักเรียนยังโดนคุกคามโดยกฎหมายเพียงแค่วิจารณ์การเมือง ซึ่งผมคิดว่ามันควรจะเป็นเรื่องที่พูดได้ อยากให้ทุกคนได้กล้าที่ออกมาพูดในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง<sup>๑๘</sup>

<sup>๑๓</sup> สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

<sup>๑๔</sup> สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๓.

<sup>๑๕</sup> สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๓.

<sup>๑๖</sup> สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๓.

<sup>๑๗</sup> สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๓.

<sup>๑๘</sup> สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๓.

### ๓) อรรถจริยา

๑. สถาบันการศึกษา มีส่วนช่วยในการกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชน คือ บรรจุลงในหลักสูตร (ให้ความรู้) ความเข้าใจกับนักเรียนในรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย จัดให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการสภานักเรียนตามแบบการเลือกตั้ง นำเสนอแนวคิดให้นักเรียนได้แสดงออกในเชิงสร้างสรรค์ เชิญวิทยากรให้ความรู้ในเรื่องประชาธิปไตย ปลูกฝังค่านิยมและวิถีชีวิตประชาธิปไตย<sup>๑๙</sup>

๒. สถาบันการศึกษา เป็นสถาบันอันดับที่สอง ที่วางรากฐานทางความรู้ มีความสำคัญมากพอๆกับครอบครัว เปรียบเสมือนโรงเพาะข้าวกล้าไม้ เมื่อได้รับปุ๋ยและน้ำที่ดี อันเปรียบเสมือนความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องจึงจะกลายเป็นพืชพันธุ์ที่ดีในอนาคต คือ เป็นกำลังที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น สถาบันการศึกษา กระบวนการศึกษาที่ดีและถูกต้อง จึงจะสร้างคนไทยดีรู้จักความเป็นไทย รู้หน้าที่ รู้สิทธิและเป็นคนไทยที่เป็นกำลังพัฒนาชาติไทยอย่างแท้จริง<sup>๒๐</sup>

๓. สถาบันการศึกษา มีความสำคัญรองลงมาจากสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษามีหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ชัดเภาลสมาชิกร และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ถูกต้อง ส่วนช่วยของสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวกับการปกครอง คือ ในบทเรียนของนักเรียนที่ต้องเรียน มีเรื่องของการเมือง การปกครองแบบต่างๆ ให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและสอนเรื่องสิทธิและหน้าที่ของตนเองที่ต้องปฏิบัติในระบบประชาธิปไตย ถือว่าเป็นการช่วยส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและสถาบันการศึกษา เช่น ในโรงเรียนจะมีการเลือกตั้งประธานนักเรียน โดยให้ทุกคนเลือกแล้วนำเสนอข้างมากมาระบุว่าใครได้เป็นประธานนักเรียน ซึ่งสิ่งเหล่านี้สอดคล้องกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย<sup>๒๑</sup>

### ๔) สมานัตตา

๑. สถาบันการศึกษา มีบทบาทที่สำคัญอย่างมาก เพราะส่วนใหญ่เยาวชนจะใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ในสถาบันการศึกษาตั้งแต่เด็กจนโตและการศึกษาในปัจจุบันได้มีการพัฒนาให้มีความทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ มีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงกับระบอบประชาธิปไตย จากความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกในด้านต่างๆ ทำให้เกิดมีการเรียกร้องประชาธิปไตยอย่างกว้างขวาง มีการเผยแพร่แนวคิดเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยอย่างหลากหลาย ทำให้เยาวชนสามารถรับรู้ได้อย่างรวดเร็ว สถาบันการศึกษาจึงควรมีการปรับหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยทันกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันเพื่อให้สามารถเข้าถึงเยาวชนได้มากยิ่งขึ้นและเปิดโอกาสให้เยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วม<sup>๒๒</sup>

<sup>๑๙</sup> สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๓.

<sup>๒๐</sup> สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๓.

<sup>๒๑</sup> สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๓.

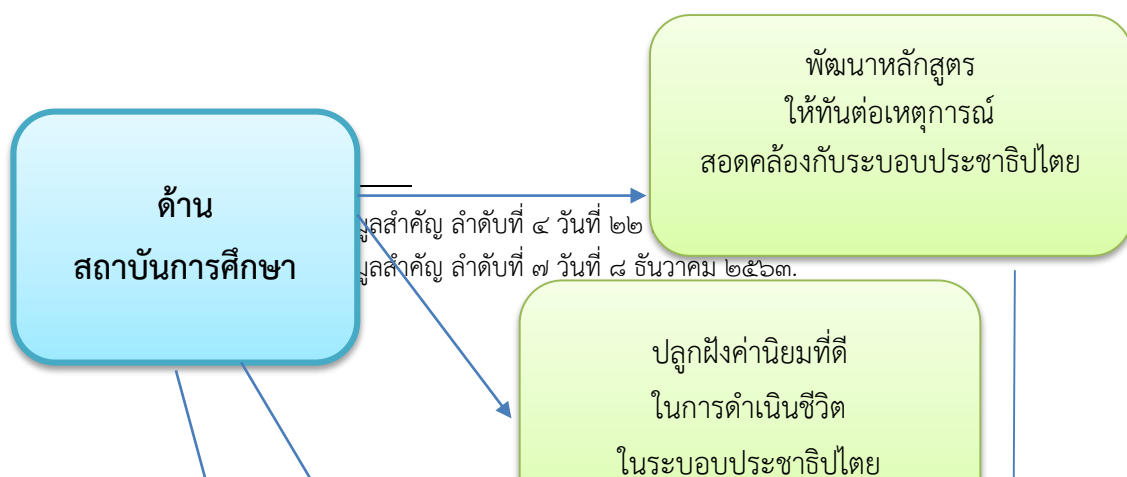
<sup>๒๒</sup> สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๖๓.



๒. สถาบันการศึกษา มีบทบาทสำคัญเพราะส่วนใหญ่เยาวชนจะใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ในสถาบันการศึกษาตั้งแต่เด็กจนโต มีการปรับหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยทันกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันเพื่อให้สามารถเข้าถึงเยาวชนได้มากยิ่งขึ้นและเปิดโอกาสให้เยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วม<sup>๒๓</sup>

๓. สถาบันการศึกษาเป็นสถาบันที่สำคัญในการปลูกฝังและกลม่อมเกล้าความรู้และความคิด ให้คิดเป็น ตัดสินปัญหาด้วยเหตุด้วยผล รวมถึงความเชื่อต่างๆ ที่จะฝังลึกและติดตัวเยาวชน<sup>๒๔</sup>

สรุปได้ว่า สถาบันการศึกษา มีบทบาทสำคัญเพราะส่วนใหญ่เยาวชนจะใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ในสถาบันการศึกษาตั้งแต่เด็กจนโต มีการปรับหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยทันกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันเพื่อให้สามารถเข้าถึงเยาวชนได้มากยิ่งขึ้นและเปิดโอกาสให้เยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ยังสอดแทรกการอบรมสั่งสอนทางการเมืองการปกครอง ปลูกฝังค่านิยมที่ดีในการดำเนินชีวิตในระบอบประชาธิปไตย เช่น การปลูกฝังให้เกิดความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ให้คิดเป็น ตัดสินปัญหาด้วยเหตุด้วยผล จัดให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการสภานักเรียนตามแบบการเลือกตั้ง ให้นักเรียนได้แสดงออกในเชิงสร้างสรรค์ ช่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรม



แผนภาพที่ ๔.๒ ด้านสถาบันการศึกษา

๔.๕.๓ ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ชุมชนและกลุ่มเพื่อนมีการกล่อมเกลາทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยแก่เยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ตามหลักธรรมสังคหัตถ์ ๔ ประกอบด้วย ๑) ทาน ๒) ปิยวาจา ๓) อุตถจริยา ๔) สมานัตตตา พบว่า

### ๑) ทาน

๑. ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน น่าจะมีส่วนช่วยในการกล่อมเกลາทางการเมืองโดยการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในระดับหนึ่งเท่านั้น เนื่องจากในปัจจุบันการรวมกลุ่มของเยาวชน เพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองยังมีน้อย และอาจจะยังไม่ชัดเจนมากนักเยาวชนส่วนหนึ่งที่มาทำกิจกรรมทางการเมืองอาจจะมาจากกลุ่มของรุ่นพี่หรือกลุ่มนักการเมือง เพราะเนื่องจากเยาวชน เมื่อเรียนจบและมีงานทำจะมุ่งเน้นการทำงานเพื่อสร้างครอบครัวที่มั่นคง<sup>๒๕</sup>

๒. ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน ในระดับชุมชน ชุมชนดีเริ่มจากครอบครัวที่ดี เมื่อครอบครัวหลายๆ ครอบครัวดี ชุมชนก็จะดีตามไปด้วย ชุมชนต้องเข้าใจเข้าใจถึงพัฒนาชุมชนให้เกิดประชากรที่มีทัศนคติที่ดีด้วยวิถีประชาธิปไตย รู้หน้าที่ของตนเองเป็นหลัก รู้สิทธิ เสรีภาพ ผู้นำชุมชนต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้เยาวชนในชุมชนได้เห็น, ในระดับกลุ่มเพื่อน ถ้าเพื่อนๆ ในกลุ่มอยู่ในชุมชนที่ดี รู้เรื่องประชาธิปไตย หน้าที่ สิทธิเสรีภาพ ก็สามารถจะทำให้เยาวชนมีทัศนคติที่ดีได้ เพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อนเตือนเพื่อน ตามวิถีของเยาวชนและผู้มีความรู้ร้อยละน้อยส่วนใหญ่แล้วจะไหลไปในทางที่ต่ำ ดังนั้น ต้องมีผู้นำทางความคิดที่ดี ครอบครัวดี ชุมชนดี<sup>๒๖</sup>

### ๒) ปิยวาจา

๑. ชุมชนและกลุ่มเพื่อน นี้ก็สำคัญ เพราะเยาวชนจะติดเพื่อนๆ มากที่สุดในช่วงนี้ ดังนั้น เพื่อนๆ ที่ดีต้องแนะนำเพื่อนให้รู้จักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ถูกต้องดีงาม นั้นต้องไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น การแสดงออกต่างๆ ต้องไม่ทำผิดกฎหมาย มิใช่ทำตามกัน ทำเป็นกระแส<sup>๒๗</sup>

๒. ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน มีส่วนบ้างในการกล่อมเกล่า เนื่องจากการที่เราอยู่ในกลุ่มเพื่อนหรือชุมชนที่มีความคิด ความเชื่ออะไรสักอย่างก็สามารถที่จะส่งผลให้เราคล้อยตามได้ หากเราพบกับเหตุการณ์ที่เป็นเหตุเป็นผลกันหรือเหตุการณ์ที่มาสนับสนุนความคิดความเชื่อนั้นๆ<sup>๒๘</sup>

๓. ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน มีส่วนช่วยในการกล่อมเกล่าทางการเมือง คือ กลุ่มเพื่อนเวลาเกิดปัญหาความขัดแย้งกันต้องรับฟังเสียงข้างมาก เพื่อยุติปัญหาความขัดแย้งและปรับ

<sup>๒๕</sup> สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๖๓.

<sup>๒๖</sup> สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๓.

<sup>๒๗</sup> สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๓.

<sup>๒๘</sup> สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๖๓.

ความเข้าใจกันในกลุ่มและชุมชนก็มีการจัดการเลือกหัวหน้าชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้านโดยฟังเสียงข้างมาก ถือว่าเป็นประชาธิปไตย<sup>๒๙</sup>

### ๓) อรรถจริยา

๑. กลุ่มเพื่อนสำหรับวัยรุ่นก็เป็นกลุ่มหนึ่งที่คอยช่วยกันแนะนำไปในทางที่ดี เพราะช่วงวัยรุ่นเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่ออาจจะนัดกันแสดงออกทางการเมืองเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติในอนาคต<sup>๓๐</sup>

๒. ชุมชนและกลุ่มเพื่อน มีส่วนช่วยในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง และทำกิจกรรมทางการเมือง โดยมีหลักสังเกตวัตถุ ในการเป็นผู้ให้ข้อมูลที่ดีแก่เพื่อน<sup>๓๑</sup>

๓. ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน มีส่วนช่วยในการกล่อมเกลางานทางการเมืองของเยาวชน คือสร้างความสัมพันธ์ทางบวกในการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน เป็นแบบอย่างที่ดีไม่ซื้อสิทธิ์ขายเสียง ปรองดองให้ไปใช้สิทธิ์และเห็นความสำคัญในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง เพราะความใกล้ชิดกันย่อมพูดคุยสื่อสารได้อย่างเข้าใจ<sup>๓๒</sup>

### ๔) สมานัตตตา

๑. ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน ถือว่าเป็นสังคมของคนที่อยู่ หมู่บ้าน ตำบลเหมือนเครือญาติกันและสามารถสอนให้ลูกหลาน ให้รู้จักอยู่ในระบอบการปกครอง ที่อยู่ด้วยกันตามกฎกติกา มารยาททางสังคม แบบลูกหลานและสามารถว่ากล่าวตักเตือนและสอนกันได้ เพราะทุกคนในหมู่บ้าน ถือว่าเป็นญาติหรือคนกันเอง<sup>๓๓</sup>

๒. ชุมชนและกลุ่มเพื่อน ในปัจจุบันนับว่ามีบทบาทสำคัญและเข้าถึงได้ง่าย ในเยาวชน ควรจะเลือกที่จะรับรู้ข้อมูลข่าวสารและเปรียบเทียบข้อมูลให้ถูกต้อง<sup>๓๔</sup>

๓. ชุมชนและกลุ่มเพื่อน คือสิ่งแวดล้อม พุทธสุภาชิตกล่าวว่า “ยังแหวเสวติ ตาทีโสแปลว่า คบคนเช่นไร ย่อมเป็นคนเช่นนั้น ” เมื่ออยู่ในสิ่งแวดล้อมดี เอื้ออำนวยต่อการแสดงความคิดเห็นกล่อมเกล่าไปในทางที่ถูกต้อง ก็สร้างคนที่ถูกต้องได้เช่นกัน<sup>๓๕</sup>

<sup>๒๙</sup> สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๓.

<sup>๓๐</sup> สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

<sup>๓๑</sup> สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๖๔.

<sup>๓๒</sup> สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๓.

<sup>๓๓</sup> สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๓.

<sup>๓๔</sup> สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๓.

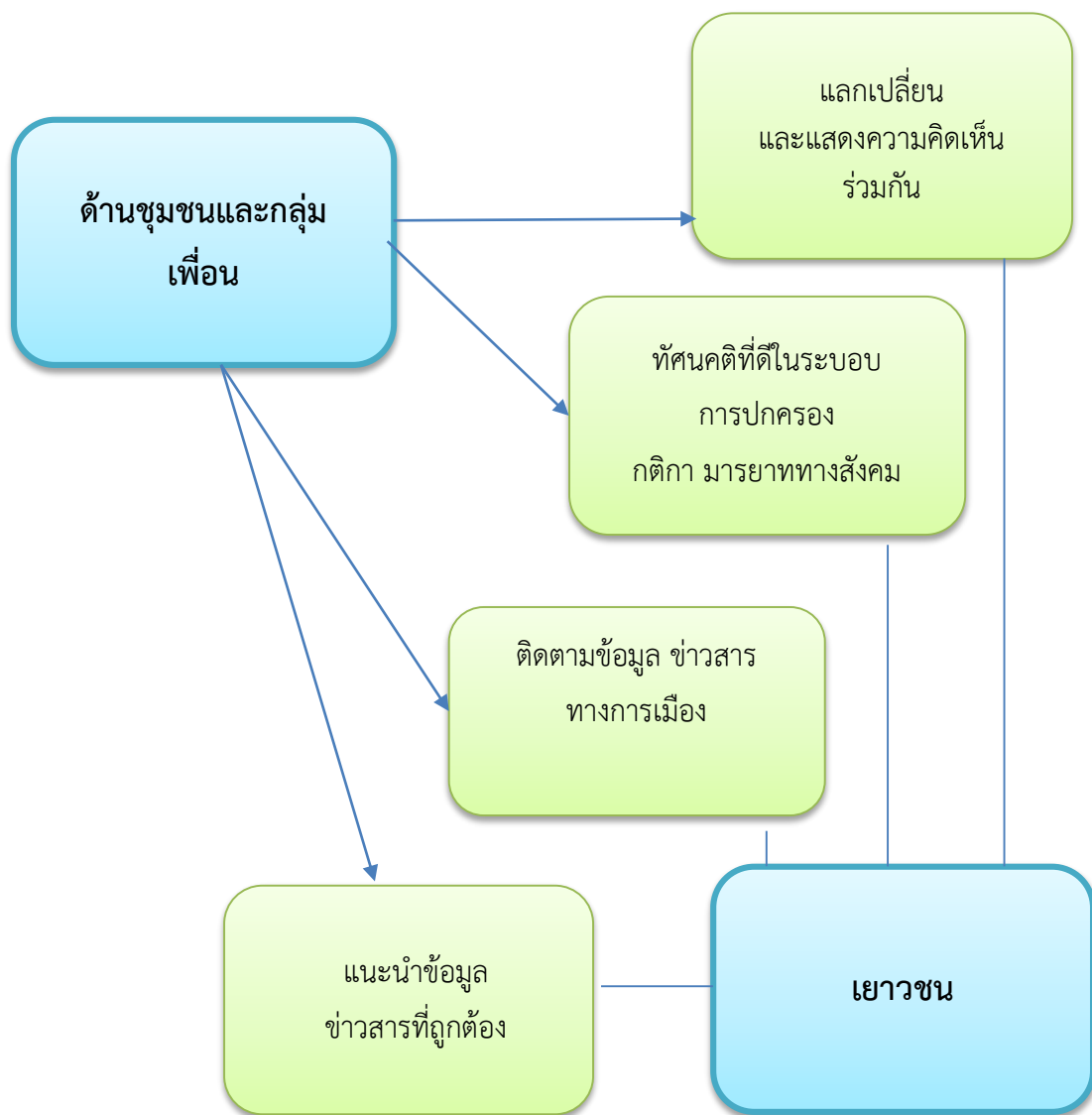
<sup>๓๕</sup> สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๓.

๔. ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน ผมคิดว่าด้านนี้จะมีอิทธิพลมากที่สุด คือถ้าเราเลือกกลุ่มเพื่อนที่ผิดก็จะพาเราไปในทางที่ผิด ถ้าเราเลือกคบเพื่อนที่ถูกต้องก็จะพาเราไปในทางที่ถูกต้อง แต่ยังไงก็ตามทุกคนมีสิทธิเห็นต่าง บางคนได้ประโยชน์ บางคนเสียประโยชน์แต่บุคคลก็จะได้รับประโยชน์มากที่สุด คือประชาชน แต่ทุกวันนี้ก็ตามที่เราได้ดูว่าใครได้ประโยชน์<sup>๓๖</sup>

สรุปได้ว่า ชุมชนและกลุ่มเพื่อน ช่วยในการให้ข้อมูลหลายทางในการปกครองโดยการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในดำเนินกิจกรรมทางการเมือง แสดงออกทางการเมืองเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติในอนาคต ในกลุ่มอยู่ในชุมชนที่ดี รู้เรื่องประชาธิปไตย หน้าที่ สิทธิ เสรีภาพ ก็สามารถจะทำให้เยาวชนมีทัศนคติที่ดีได้ มีผู้ชี้แนะทางความคิดที่ดี ครอบครัวยุติ ชุมชนดี

---

<sup>๓๖</sup> สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๓.



แผนภาพที่ ๔.๓ ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน

#### ๔.๕.๔ ด้านสถาบันศาสนา

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สถาบันศาสนามีการกลมเกลียวทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยแก่เยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ประกอบด้วย ๑) ทาน ๒) ปิยวาจา ๓) อุตถจริยา ๔) สมานัตตตา พบว่า

##### ๑) ทาน

๑. สถาบันศาสนา ถือได้ว่าเป็นสถาบันที่อยู่กับสังคมไทยมายาวนานทุกๆ ศาสนาสอนให้ทุกคนกระทำความดีละเว้นจากความชั่ว ทุกศาสนาสอนให้ทุกคนเข้าใจถึงเหตุและปัจจัยที่เกิดขึ้นเมื่อมีเหตุก็ต้องมีผลตามมา หากสถาบันศาสนาได้นำแนวทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย นำไปสอดแทรกในเนื้อหาหลักคำสอน ในการเผยแพร่ในเด็กและเยาวชนให้สามารถเห็นจริง ก็จะมีส่วนช่วยในการกลมเกลียวให้เยาวชนได้<sup>๓๗</sup>

๒. ศาสนาปลูกฝังให้ทุกคนเป็นคนดี มีการสอดแทรกคำสอนทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้ทุกคนเข้าใจถึงเหตุและปัจจัยที่เกิดขึ้น<sup>๓๘</sup>

๓. สถาบันทางศาสนา ถือได้ว่าเป็นสถาบันที่สามารถสอนให้เยาวชนรู้จัก บาป บุญ คุณโทษ และสามารถนำคำสั่งสอนของพุทธองค์ แนะนำให้เยาวชนเห็นว่านักการเมืองควรมีหลักสังคหวัตถุ ๔ ประการคือ การให้ การพูดจาดี การสงเคราะห์กัน การเป็นผู้ให้ปฏิบัติดีและไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข<sup>๓๙</sup>

๔. สถาบันทางศาสนา ถือได้ว่าเป็นสถาบันที่สามารถสอนให้เยาวชนรู้จัก บาป บุญ คุณโทษ และสามารถนำคำสั่งสอนของพุทธองค์ตามหลักคำสั่งสอนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ประการ คือ การให้ การพูดจาดี การสงเคราะห์กัน การเป็นผู้ให้ การถือศีลภาวนา ปฏิบัติดีและไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข<sup>๔๐</sup>

๕. สถาบันศาสนา เป็นสถาบันที่เกี่ยวข้องกับศีลธรรมและธรรมะ หน้าที่ของสถาบันศาสนาที่ช่วยกลมเกลียวทางการเมืองการปกครอง คือ ศาสนาสอนให้ทุกคนรู้จักเคารพซึ่งกันและกัน ไม่เบียดเบียนผู้อื่นและรับฟังเสียงข้างมาก รู้จักปล่อยวาง<sup>๔๑</sup>

##### ๒. ปิยวาจา

๑. พระสงฆ์และนักบวช ก็สามารถชี้แนะในเรื่องประชาธิปไตยได้เป็นแบบอย่างที่ดี เพราะพระในปัจจุบันมีความรู้ เรื่องการเมืองเยอะ รู้เรื่องประชาธิปไตยเป็นอย่างดี เช่น หลักธรรมสำหรับ

<sup>๓๗</sup> สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๖๓.

<sup>๓๘</sup> สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

<sup>๓๙</sup> สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๖๔.

<sup>๔๐</sup> สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๓.

<sup>๔๑</sup> สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๓.

นักปกครอง (ทศพิธราชธรรม) พระมีบทบาทในทางการเมืองได้มาก เพราะ “พระ” คือ ศูนย์รวมด้านจิตใจของคนในสังคม<sup>๔๒</sup>

๒. สถาบันทางศาสนา เป็นเรื่องของความเชื่อ ซ้ำนอกจากจะมุ่งอบรมสั่งสอนให้ทำความดี ละเว้นความชั่วและทำจิตใจให้บริสุทธิ์แล้วยังสอดแทรกเนื้อหาทางการเมืองการปกครองได้ เป็นการมุ่งให้ทำหน้าที่เป็นพลเมืองที่ดีหรือทำงานรับใช้บ้านเมือง<sup>๔๓</sup>

### ๓) อัถถจริยา

๑. สถาบันทางศาสนา มีส่วนช่วยในการกล่อมเกลารวมทางการเมืองของเยาวชน คือ สร้างเยาวชนให้มีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต ไม่เห็นแก่ประโยชน์พวกพ้อง ให้รู้จักในการเลือกคนดี ให้เห็นความสำคัญในการทำความดีเพื่อตนเองและเพื่อส่วนร่วมปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายไม่โกงกิน ปลุกฝังให้เยาวชนใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น นำหลักธรรมทางศาสนาให้เยาวชนมีความเป็นประชาธิปไตยที่แสดงถึงความเคารพต่อตนเองและผู้อื่น<sup>๔๔</sup>

๒. ตามหลักของพระพุทธศาสนาแล้ว ประชาธิปไตยอยู่ควบคู่กับศาสนาพุทธมาช้านาน ศาสนาจึงต้องให้เยาวชนรู้ในเรื่อง การลงมติเห็นชอบในหมู่คณะ การเคารพและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การประชุมโดยพร้อมเพรียง การยึดถือเสียงข้างมากเป็นข้อยุติ แต่ภิกษุสงฆ์ไม่ควรแสดงออกทางการเมือง เพราะเป็นเรื่องของทางโลก มิใช่กิจของสงฆ์<sup>๔๕</sup>

๓. พระพุทธศาสนา เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ แก่คนไทยมาช้านาน หากคนจีนมีหลักขงจื้อ ยึดเหนี่ยวในการดำเนินชีวิต พุทธศาสนาคือดวงประทีป ส่องนำทางการดำเนินชีวิตไปในทางที่ถูกต้อง ดังนั้น ควรนำเอาหลักพระพุทธศาสนาเข้ามาใกล้เยาวชน ให้มีโอกาสสัมผัสกันละเล็กลน้อย จะสร้างความตระหนักแก่เยาวชน ให้รู้ และ ระมัดระวัง พัฒนาความคิดในด้านการเมืองการปกครองอย่างถูกต้อง<sup>๔๖</sup>

### ๔. สมานัตตตา

๑. สถาบันศาสนา โดยส่วนตัวคิดว่าศาสนาเป็นตัวชี้วัดความดีกับความชั่ว มีส่วนในการปลุกฝังสิ่งดีๆ ในตัวของเด็กและเยาวชนในทางการเมืองควบคู่คุณธรรม จริยธรรมนำไปสู่ประชาธิปไตย<sup>๔๗</sup>

<sup>๔๒</sup>สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๓.

<sup>๔๓</sup>สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๓.

<sup>๔๔</sup>สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๓.

<sup>๔๕</sup>สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๓.

<sup>๔๖</sup>สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๓.

<sup>๔๗</sup>สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๖๓.

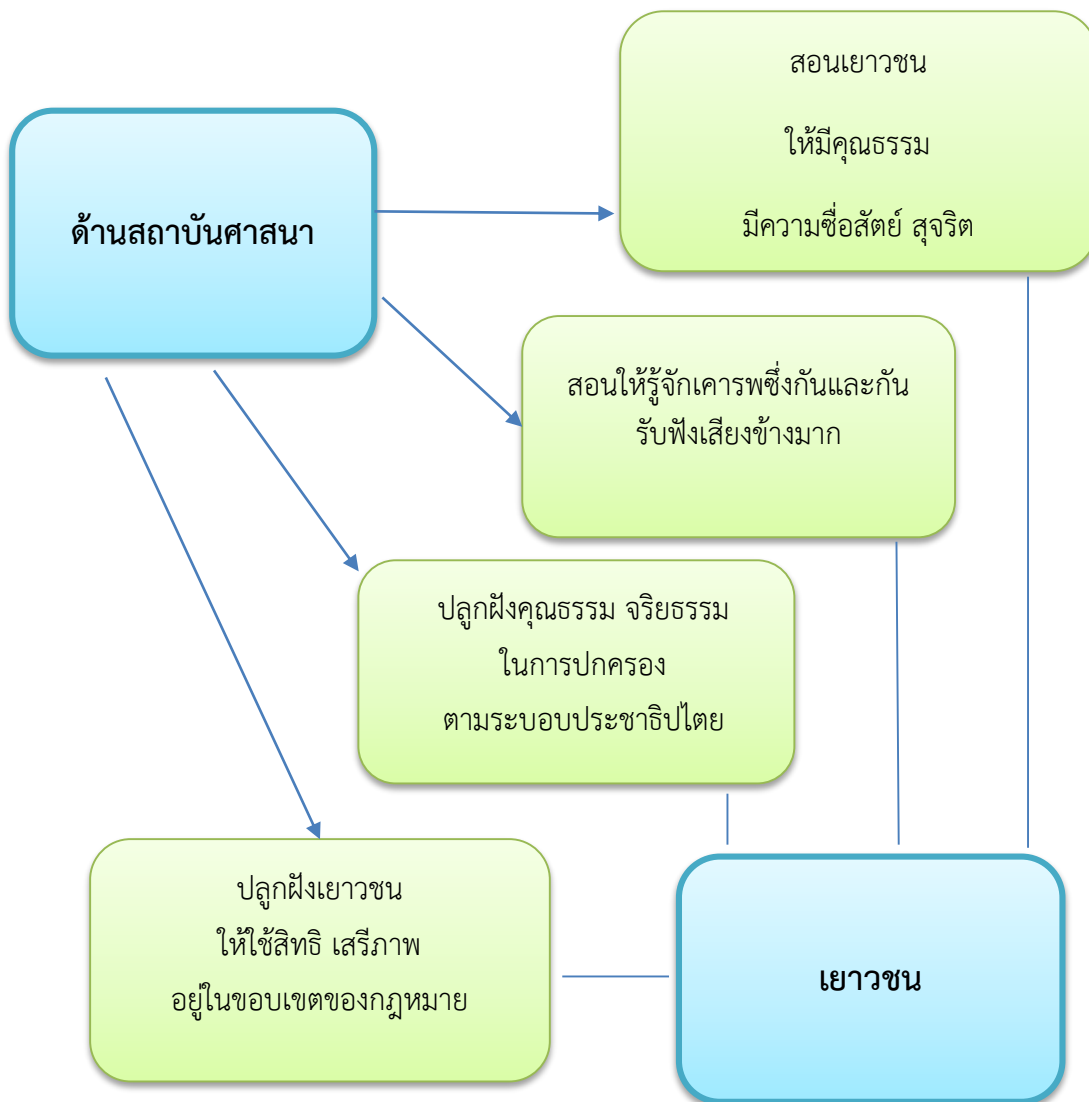


๒. สถาบันศาสนา ผมคิดว่าสถาบันทางศาสนา ควรจะเป็นกลางให้มากที่สุด แต่ก็คำนึงถึงสิ่งที่ถูกต้อง เพราะว่าสถาบันศาสนาเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวพุทธ ดึงเกิดแบ่งฝ่ายหรือแบ่งพรรคแบ่งพวกจะเกิดปัญหา จากคนที่มีความคิดความเห็นไม่ต่างกันได้<sup>๔๘</sup>

สรุปได้ว่า ศาสนาสอนให้ทุกคนกระทำความดีละเว้นจากความชั่ว เข้าใจถึงเหตุและปัจจัยที่เกิดขึ้น สร้างเยาวชนให้มีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีแนวคิดทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย นำไปสอดแทรกในเนื้อหาหลักคำสอน ในการเผยแพร่ในเด็กและเยาวชนให้สามารถเห็นจริง โดยนักการเมืองต้องมีหลักธรรมสำหรับนักปกครอง (ทศพิธราชธรรม) สถาบันทางศาสนา ถือว่าเป็นสถาบันที่สามารถสอนให้เยาวชนรู้จัก บาป บุญ คุณโทษ เป็นกลางให้มากที่สุด

---

<sup>๔๘</sup>สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๓.



แผนภาพที่ ๔.๔ ด้านสถาบันศาสนา

#### ๔.๕.๕ ด้านสถาบันทางการเมือง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สถาบันทางการเมืองมีการกล่อมเกลாதองการเมืองในระบบประชาธิปไตยแก่เยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ประกอบด้วย ๑) ทาน ๒) ปิยวาจา ๓) อุตถจริยา ๔) สมานัตตตา พบว่า

##### ๑) ทาน

๑. สถาบันการเมือง ควรมีส่วนช่วยในการกล่อมเกลาทองการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชนให้มาก เพราะสถาบันการเมือง เช่น พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ในฐานะที่จะอาสาเป็นตัวแทนของประชาชน ควรมีบทบาทในการให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองให้แก่เยาวชนให้มาก การกระทำของตนในฐานะเป็นตัวแทนของประชาชนในระบบรัฐสภาให้ชัดเจน นึกถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นใหญ่ แสดงความรับผิดชอบในสิ่งที่ตนกระทำ เพื่อให้เยาวชนได้ประจักษ์ให้มากยิ่งขึ้น<sup>๕๙</sup>

๒. สถาบันการเมือง มีส่วนช่วยกล่อมเกลาทองการเมืองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชนให้มาก เพราะสถาบันการเมืองมาจากตัวแทนของประชาชน การมีบทบาทในการให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง<sup>๕๐</sup>

๓. สถาบันการเมือง เป็นสถาบันที่เยาวชนสามารถเข้าถึงได้ในการมีส่วนช่วยในการกล่อมเกลาทองการเมือง ควรเพิ่มบทบาทและปรับเปลี่ยนให้เยาวชนเข้าถึงและการมีส่วนร่วมได้ง่ายขึ้น<sup>๕๑</sup>

๔. สถาบันการเมือง ตามการปกครองในระบบประชาธิปไตย มีประชาชนเป็นหลัก ให้ความสำคัญกับประชาชนได้แสดงความคิดเห็น และประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปกครองเพื่อการแก้ไขปัญหาให้ตรงจุด จึงจะเป็นการปกครองในประชาธิปไตย<sup>๕๒</sup>

##### ๒. ปิยวาจา

๑. สถาบันทางการเมือง เปิดโอกาสแก่เยาวชนได้แสดงความคิดเห็น โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดถือรัฐธรรมนูญเป็นสำคัญจึงจะเกิดความเลื่อมใส ศรัทธาและเยาวชนจะกล้าเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ร่วมเป็นแรงผลักดัน การเมืองการปกครองสู่อนาคต<sup>๕๓</sup>

๒. สถาบันการเมือง มีส่วนกล่อมเกล่าให้เยาวชนมีความสามัคคี ปองดอง กลมเกลียวก็ให้เกิดความสงบสุขต่อประเทศชาติและบ้านเมือง เป็นผลดีต่อสถาบันการเมือง<sup>๕๔</sup>

<sup>๕๙</sup> สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๖๓.

<sup>๕๐</sup> สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

<sup>๕๑</sup> สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๓.

<sup>๕๒</sup> สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๓.

<sup>๕๓</sup> สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๓.

<sup>๕๔</sup> สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๓.

### ๓) อรรถจริยา

๑. มีส่วนน้อยมาก เพราะสถาบันทางการเมือง มองในมิติด้านนักการเมือง มีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน ส่วนใหญ่จะเล่นแต่การเมืองที่เพื่อประชาชนมีน้อยมากในสังคมไทย<sup>๕๕</sup>
๒. สถาบันการเมือง เป็นสถาบันที่ควรเป็นแบบอย่างให้เยาวชน ในเรื่องการเมือง การปกครองตามวิถีประชาธิปไตย แบบอย่างของความซื่อสัตย์ ทำเพื่อผลประโยชน์ของประเทศชาติ ในทางที่ถูกที่ควรเพื่อเป็นพลเมืองที่ดี มีความรับผิดชอบต่อนอง เคารพสิทธิของคนอื่น<sup>๕๖</sup>
๓. สถาบันการเมือง มีส่วนช่วยในการกล่อมเกลາทางการเมือง โดยการสนับสนุนให้เยาวชน ได้เรียนรู้การเมืองการปกครองตามวิถีประชาธิปไตย มีโครงการต่างๆ เพื่อปลูกฝังให้เยาวชน มีทัศนคติที่ดี รู้หน้าที่ มีวินัย รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์<sup>๕๗</sup>

### ๔) สมานัตตตา

๑. สถาบันการเมือง ถือว่าเป็นสถาบันที่ต้องเป็นแบบอย่างให้เยาวชน ในเรื่องของความซื่อสัตย์ ทำเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนและควรส่งเสริมให้เยาวชนมีความรู้และการศึกษาคู่กับมีคุณธรรม เพื่อให้เขาเป็นกำลังของชาติ ที่ไปในทางที่ถูกที่ควรเพื่อเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมต่อไป<sup>๕๘</sup>
  ๒. มีส่วนช่วยอย่างยิ่งหากสถาบันการเมืองไปในทิศทางไหนระบอบการปกครองก็จะไปในทิศทางนั้น<sup>๕๙</sup>
  ๓. สถาบันทางการเมือง มีส่วนช่วยในการกล่อมเกล่าทางการเมืองของเยาวชน คือ การพัฒนารัฐสภาไทยให้มีสถานภาพความเป็นสถาบันทางการเมืองที่สมเหตุ มีความจริงใจ เป็นต้นแบบ เป็นหลักให้เยาวชนได้เห็นเป็นแบบอย่างและเป็นสถาบันที่มีความเป็นอิสระในการทำหน้าที่ โดยไม่ถูกรบงำจากวงการอื่นและความเป็นชอบธรรมและให้เยาวชนได้รับความรู้โดยการบรรจุลงในหลักสูตรโดยมีผู้ที่มีใจเป็นกลางให้ความรู้<sup>๖๐</sup>
- สรุปได้ว่า สถาบันการเมือง พรรคการเมือง ควรมีบทบาทในการให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองให้แก่เยาวชน กระทำของตนในฐานะเป็นตัวแทนของประชาชนในระบบรัฐสภาให้ชัดเจน นึกถึงผลประโยชน์ของส่วนร่วมเป็นใหญ่ แสดงความรับผิดชอบต่อ แบบอย่างของความซื่อสัตย์ ทำเพื่อผลประโยชน์ของประเทศชาติ ในทางที่ถูกที่ควรเพื่อเป็นพลเมืองที่ดี มีความรับผิดชอบต่อตนเอง เคารพสิทธิของคนอื่น

<sup>๕๕</sup> สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๓.

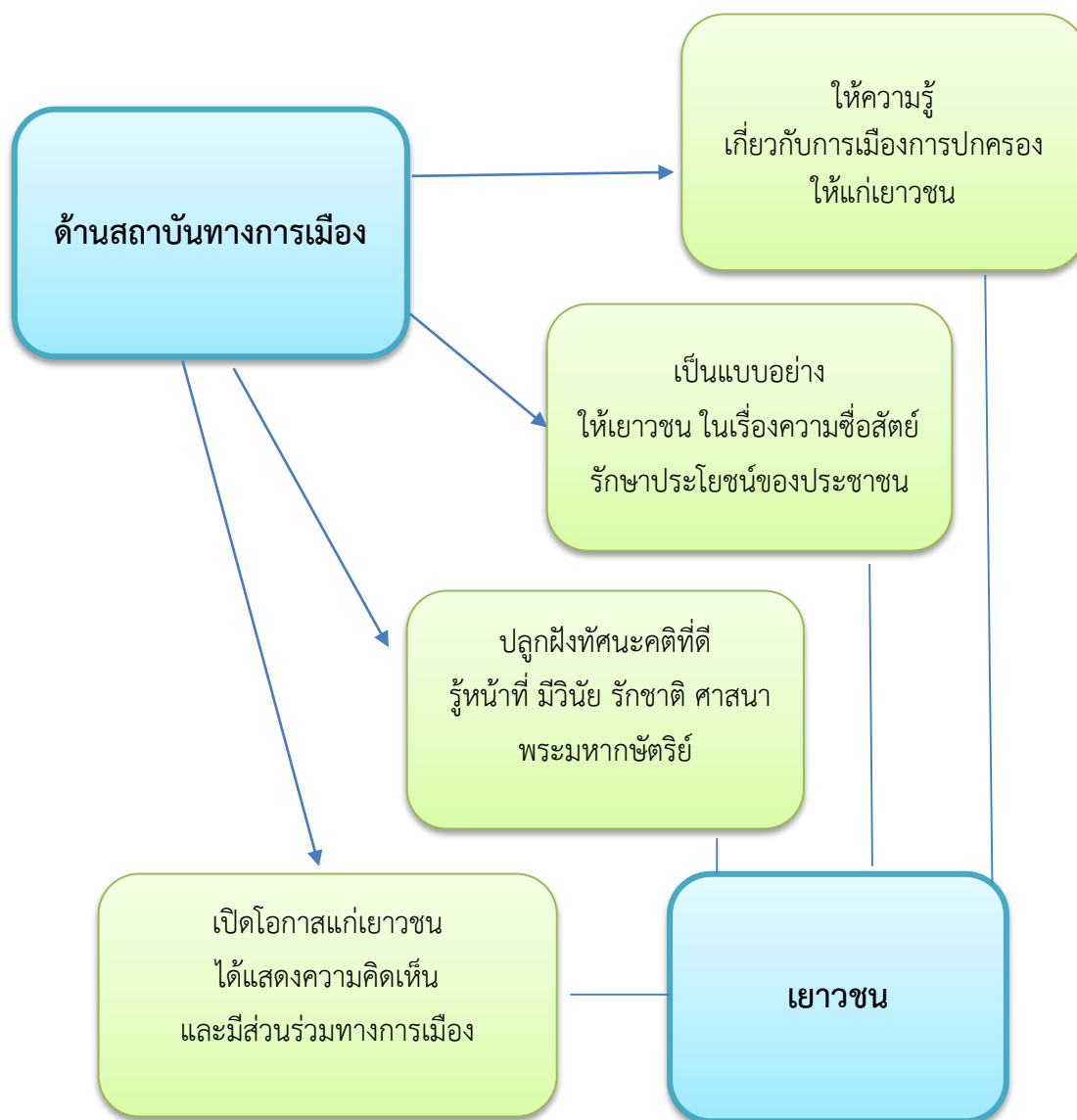
<sup>๕๖</sup> สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๖๔.

<sup>๕๗</sup> สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๓.

<sup>๕๘</sup> สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๓.

<sup>๕๙</sup> สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๖๓.

<sup>๖๐</sup> สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๓

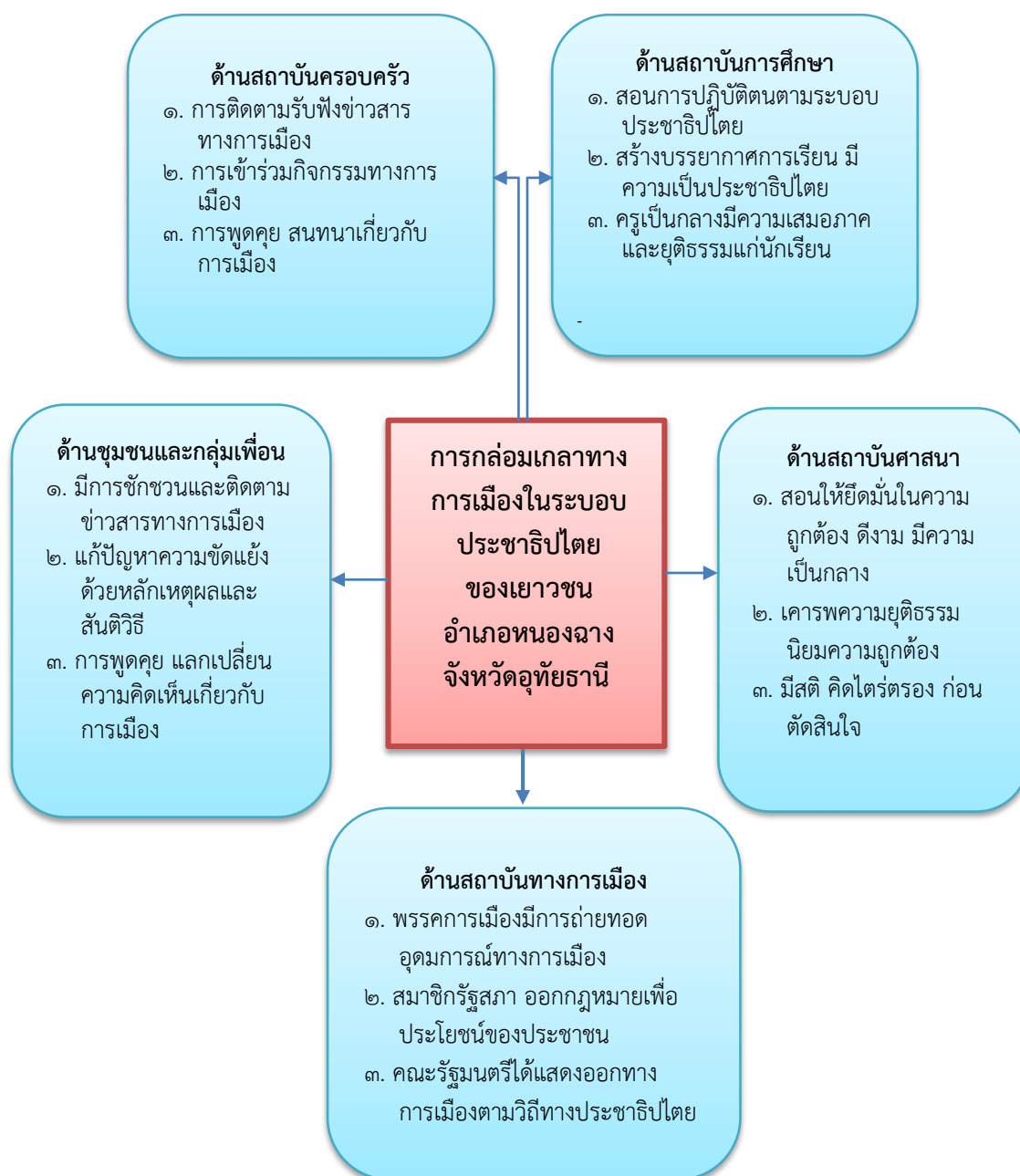


แผนภาพที่ ๔.๕ ด้านสถาบันทางการเมือง

## ๔.๖ องค์ความรู้

### ๔.๖.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปลองค์ความรู้ (Body of knowledge) ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง การกล่อมเกลารูปร่างหน้าตาของชาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ได้จากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ สามารถนำมาสรุปเพื่อไปใช้ประโยชน์ได้จริง ดังแสดงในแผนภาพที่ ๔.๖



จากแผนภาพที่ ๔.๖ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๖ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย พบว่า การกล่อมเกลາทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ดังนี้

**ด้านสถาบันครอบครัว** พบว่า เยาวชนมีการติดตามรับฟังข่าวสารทางการเมืองผ่านแหล่งข้อมูลและทางสื่อประเภทต่างๆ แต่ขาดการควบคุม มีการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองต่างๆ และการพูดคุย สนทนาเกี่ยวกับการเมือง บางโอกาสก็มีการพูดคุยแลกเปลี่ยน ถกเถียงประเด็นทางการเมืองในมุมมองที่แตกต่างกัน สถาบันครอบครัวช่วยในการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองหรือความโน้มเอียงทางการเมืองซึ่ง ได้แก่ ความรู้ ทักษะคติ บรรทัดฐาน และค่านิยมต่างๆ ทางการเมืองแก่ บุตร หลาน คนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่ง ซึ่งอาจจะได้รับข้อมูลจากสังคมอื่นที่ตนเองได้รับรู้และเห็นข้อมูลมา ซึ่งมีผลต่อการหล่อมเกลาและสามารถสร้างเสถียรภาพของระบบการเมืองนั้นๆ ดังนั้นสถาบันครอบครัวจึงมีผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองจึงเป็นการช่วยให้ระบบการเมืองได้รับการสืบต่อรุ่นต่อรุ่น

**ด้านสถาบันการศึกษา** พบว่า เยาวชน ได้รับการเรียนรู้การสอนที่เกี่ยวกับการเมือง การปกครอง โดยครู อาจารย์ แสดงออกและปฏิบัติต่อนักเรียน นักศึกษาด้วยความเสมอภาคและยุติธรรม เปิดโอกาสให้เยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ยังสอดแทรกการอบรมสั่งสอนทางการเมืองการปกครอง ปลูกฝังค่านิยมที่ดีในการดำเนินชีวิตในระบอบประชาธิปไตย สถาบันการศึกษาได้สอนและปฏิบัติกรกล่อมเกลาทางการเมืองทางตรง เช่น การเรียนการสอนเกี่ยวกับวิชาหน้าที่พลเมือง เป็นต้น ในขณะที่การกล่อมเกลาทางการเมืองทางอ้อม มักเกิดขึ้นกับบุคคลเมื่ออยู่ในวัยเยาว์ ซึ่งจะได้รับการอบรมสั่งสอนและเรียนรู้เกี่ยวกับการเมืองจากบิดามารดา ครู อาจารย์ และเพื่อนสนิท เป็นส่วนใหญ่ จะมีส่วนสำคัญในการพัฒนาทัศนคติทางการเมืองให้กับเด็กและเยาวชน ซึ่งจะคงอยู่ตลอดไป เมื่อมีอายุเพิ่มขึ้น และนอกจากนั้น ยังมีอิทธิพลอย่างยิ่ง ต่อการพัฒนาทัศนคติที่สอดคล้องกับค่านิยมของสังคมการเมืองในขณะนั้น ทั้งต่อผู้นำประเทศและ สมาชิกคนอื่นๆ ด้วย ดังนั้นการกล่อมเกลาทางการเมืองก็คือเครื่องมือของการถ่ายทอดแบบแผนของความคิดและความเชื่อในทางการเมืองจากโรงเรียนไปยังนักเรียน โดยเฉพาะหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาและหลักสูตรหน้าที่พลเมือง ทั้งนี้เพราะหลักสูตรเหล่านี้ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างนักเรียนให้มีคุณสมบัติ เป็นพลเมืองของชาติ กิจกรรมเกี่ยวกับพิธีการในชั้นเรียน เป็นการเรียนรู้ทางการเมืองของเด็กนอกจากจะเรียนรู้ในโรงเรียนโดยผ่านหลักสูตรแล้ว เด็กอาจจะเรียนรู้ทางการเมืองจากกิจกรรมที่เกี่ยวกับพิธีการในชั้นเรียนได้อีก เช่น การเคารพธงชาติ การร้องเพลง ชาติ เป็นต้น ซึ่งลักษณะต่างๆ เหล่านี้มีส่วนปลูกฝังความรู้สึกรักชาติให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก นั่นเอง

**ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน** พบว่า เยาวชนมีความสนใจและติดตามข่าวสารทางการเมืองในสื่อหลายๆ ด้าน เลือกที่จะรับรู้ข้อมูลข่าวสารและเปรียบเทียบข้อมูลให้ถูกต้องและเวลาเกิดปัญหาความขัดแย้งกันต้องรับฟังเสียงข้างมาก เพื่อยุติปัญหาความขัดแย้งและปรับความเข้าใจกันในกลุ่มและชุมชน กลุ่มเพื่อนประกอบด้วยบุคคลที่มีอายุและฐานะทางสังคมทัดเทียมกัน โดยทั่วไปมีความสำคัญ

ในการให้การเรียนรู้ทางสังคมและการปรับตัวของบุคคลในสังคม ในกรณีของการให้การเรียนรู้ทางการเมืองเป็นที่ยอมรับกันว่ากลุ่มเพื่อนมิได้มีบทบาทที่ยิ่งหย่อนไปกว่าครอบครัวและโรงเรียน โดยเฉพาะในช่วงที่เด็กอยู่ในวัยรุ่นและวัยที่เป็นผู้ใหญ่ กลุ่มเพื่อนก็มีอิทธิพลในเรื่องนี้อยู่ไม่น้อยในแง่ของการต่อสู้เด็กวัยรุ่นมักจะต่อสู้ตามความเชื่อของกลุ่ม นอกจากนี้พวกนี้มักจะมี ความเชื่อทางสังคม และการเมืองไปในทางที่ดี ความแตกต่างในบทบาทระหว่างกลุ่มเพื่อนและครอบครัวคงจะอยู่ที่ขณะที่ครอบครัวช่วยสร้างการรับรู้ การเลียนแบบ ความจงรักภักดีทางการเมืองให้กับเด็กๆ ในช่วงระยะเริ่มต้นของชีวิต กลุ่มเพื่อนจะช่วยในช่วงเข้าสู่วัยรุ่นได้โดยการให้การเรียนรู้ทางการเมืองในระดับที่สูงขึ้นจนกระทั่งเด็กสามารถเข้าใจและปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในโลกแห่งการเมืองได้

กลุ่มอาชีพจะมีวิธีการโดยเฉพาะของตน ซึ่งจะช่วยให้สมาชิกใหม่ของกลุ่มได้เรียนรู้ทางสังคมคือระเบียบวิธีการของกลุ่ม การอยู่ร่วมกันควรให้ความเคารพต่อกันและให้ความช่วยเหลือกันและกัน ในบางกรณียังได้ช่วยสมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้ หรือมีทัศนคติทางการเมืองอีกด้วย กลุ่มดังกล่าวจะได้มาซึ่งความต้องการหรือผลประโยชน์จะต้องมีการเคลื่อนไหว ชุมนุมประท้วง ในกรณีดังกล่าวสมาชิกของกลุ่มบุคคลจะมีการเรียนรู้วิธีการเคลื่อนไหวชุมนุม วิธีการใช้อำนาจต่อรองกับ นายจ้าง เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือแม้กระทั่งกับรัฐบาล จะเห็นได้ว่ากลุ่มอาชีพเดียวกันมีส่วนช่วยให้สมาชิกของกลุ่มได้การเรียนรู้ทางการเมือง

**ด้านสถาบันศาสนา** พบว่า เยาวชนได้รับการปลูกฝังและการสอนให้ยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม โดยยึดถือความเป็นกลาง เคารพความยุติธรรม นิยมความถูกต้อง มีสติ คิดไตร่ตรอง ก่อนตัดสินใจในการเลือกผู้นำที่ดีและเป็นแบบอย่าง หน้าที่หลักของศาสนา คือหน้าที่ต่อบุคคลและหน้าที่ต่อสังคม โดยหน้าที่ต่อบุคคล คือศาสนาสอนถึงความต้องการส่วนตัวของบุคคลในด้านการอยากรู้อยากเห็น การแสวงหาสิ่งที่เป็นสาระในชีวิต และการแสดงออกทางอารมณ์ ส่วนหน้าที่ต่อสังคมมีหลายประการในส่วนของการขัดเกลาทางสังคม สถาบันศาสนาจะช่วยให้บุคคลมีการเรียนรู้เพื่อปรับตัวให้สอดคล้องกับบรรทัดฐาน และค่านิยมในสังคมและช่วยให้บุคคลมีอุดมคติในการดำรงชีวิต

**ด้านสถาบันทางการเมือง** พบว่า เยาวชนได้รับการถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และอุดมการณ์ทางการเมือง จากนักการเมืองและพรรคการเมืองต่างๆ ออกกฎหมายเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อประชาชนเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะเยาวชนควรมีสติหิมีเสียงในการแสดงออกทางความคิด การเมืองและมีส่วนช่วยในทางการเมือง เช่น การใช้สิทธิ์แสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งที่ทำให้ฝ่ายบริหารได้รับทราบข่าวสาร ข้อมูลและความต้องการของประชาชนอันจะเป็นประโยชน์แก่การกำหนดนโยบาย และการตัดสินใจดำเนินการต่างๆ ของรัฐ การได้รับเสรีภาพดังกล่าวจึงเป็นกติกากิจที่จำเป็นสำหรับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นการแสดงให้เห็นระบอบการปกครองที่ตอบสนองเจตนาและความประสงค์ของประชาชน เช่น การมีรัฐธรรมนูญเป็นแม่บท ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ก็มีกฎหมายเป็นหลักการ ในการจัดรูปแบบการจัดสรรอำนาจสถาบันและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันต่างๆ ตลอดจนกำหนดอำนาจ



หน้าที่ของประชาชนต่อรัฐและสถาบันต่างๆ ของรัฐ สถาบันรัฐธรรมนูญจึงเป็นองค์ประกอบของรัฐในการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นสิ่งที่กำหนดหรือวางรากฐานที่สำคัญยิ่งของระบอบการปกครองโดยแสดงออกถึงหลักการต่างๆ อย่างชัดเจนเป็นหลักประกันและป้องกันการบิดเบือน และการดำเนินการตามอำเภอใจของผู้มีอำนาจเพราะจะเห็นได้ว่าโดยทั่วๆ ไปแล้ว รัฐธรรมนูญจะกำหนดถึงอำนาจอธิปไตย ที่มาของสิทธิและการใช้สิทธิหน้าที่ และความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจและสถาบันที่ให้อำนาจไว้เป็นการแน่นอน

### ๔.๖.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การกล่อมเกลາทางการเมืองในระบบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนางรอง จังหวัดอุดรธานี ตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ประกอบด้วย ๑) ทาน ๒) ปิยวาจา ๓) อุตถจริยา ๔) สมานัตตตา ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ได้ดังนี้



### แผนภาพที่ ๔.๗ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

จากแผนภาพอธิบายได้ว่า การกล่อมเกลาทางการเมืองในระบบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนางรอง จังหวัดอุดรธานี ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ได้จากงานวิจัย สรุปได้ว่า

๑. การอบรมและปลุกฝังความคิด ความเชื่อ และค่านิยม ให้กับเด็กด้วยการประพฤติตนเป็นแบบอย่าง และการพูดคุยแลกเปลี่ยนทางการเมือง สถาบันครอบครัวช่วยในการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองหรือความโน้มเอียงทางการเมือง ในการถ่ายทอดความรู้ ทัศนคติ และค่านิยมต่างๆ ทางการเมืองแก่ บุตร หลาน ที่ผู้ปกครองอาจจะได้รับข้อมูลจากสังคมอื่นที่ตนเองได้รับรู้และเห็นข้อมูลมา ซึ่งมีผลต่อการหล่อมเกลาและสามารถสร้างเสถียรภาพของระบบการเมืองนั้นๆ

๒. **การเรียนรู้การสอน สร้างเป็นแบบอย่างประชาธิปไตย** เยาวชน ได้รับการเรียนรู้ผ่าน กระบวนการเรียนการสอน เกี่ยวกับการเมือง การปกครอง โดยครู อาจารย์ แสดงออกและปฏิบัติต่อนักเรียน นักศึกษาด้วยความเสมอภาคและยุติธรรม เปิดโอกาสให้เยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ยัง สอดแทรกการอบรมสั่งสอนทางการเมืองการปกครอง ปลูกฝังค่านิยมที่ดีในการดำเนินชีวิตในระบอบ ประชาธิปไตย เช่น การเรียนการสอนเกี่ยวกับวิชาหน้าที่พลเมือง ดังนั้นการกล่อมเกลາทางการเมืองก็คือเครื่องมือของการถ่ายทอดแบบแผนของความคิดและความเชื่อในทางการเมืองจากโรงเรียนไปยังนักเรียน โดยเฉพาะหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาและหลักสูตรหน้าที่พลเมือง เพื่อสร้างนักเรียนให้มีคุณสมบัติ เป็นพลเมืองของชาติ กิจกรรมเกี่ยวกับพิธีการในชั้นเรียน เป็นการเรียนรู้ทางการเมืองของเด็กนอกจากจะเรียนรู้ในโรงเรียนโดยผ่านหลักสูตรแล้ว เด็กอาจจะเรียนรู้ทางการเมืองจากกิจกรรมที่เกี่ยวกับพิธีการในชั้นเรียนได้อีก เช่น การเคารพธงชาติ การร้องเพลง ชาติ เป็นต้น

๓. **การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างมีสิทธิ เสรีภาพ** ในทางด้านการเมือง การแก้ปัญหาความขัดแย้งกันโดยยึดหลักเหตุผลและแสดงความคิดเห็นอย่างเสรียอมรับความคิดเห็นต่างกลุ่มเพื่อนมีความสำคัญในการให้การเรียนรู้ทางสังคมและการปรับตัวของบุคคลในสังคม โดยเฉพาะในช่วงที่เด็กอยู่ในวัยรุ่นและวัยที่เป็นผู้ใหญ่ กลุ่มเพื่อนก็มีอิทธิพลในเรื่องนี้อยู่ไม่น้อย เด็กวัยรุ่นมักจะมี ความเชื่อกลุ่ม มีความเชื่อทางสังคมและการเมืองไปในทางที่ดี ความแตกต่างในบทบาทระหว่างกลุ่มเพื่อนและครอบครัวคงจะอยู่ที่ขณะที่ครอบครัวช่วยสร้างการรับรู้ การเลียนแบบ ความจงรักภักดีทางการเมืองให้กับเด็กๆ ในช่วงระยะเริ่มต้นของชีวิต กลุ่มเพื่อนจะช่วยในช่วงเข้าสู่วัยรุ่นได้โดยการให้การ เรียนรู้ทางการเมืองในระดับที่สูงขึ้นจนกระทั่งเด็กสามารถเข้าใจและปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในโลกแห่งการเมืองได้ เกิดเรียนรู้ทางสังคม คือ ระเบียบวิธีการของกลุ่ม การอยู่ ร่วมกันควรให้ความเคารพต่อกันและให้ความช่วยเหลือกันและกัน

๔. **การมีสติ คิดไตร่ตรองก่อนตัดสินใจในการเลือกผู้นำที่ดีและเป็นแบบอย่าง** ยึดมั่น ในความถูกต้อง ดีงาม มีความเป็นกลาง เยาวชนได้รับการปลูกฝังและการสอนให้ยึดมั่นในความ ถูกต้อง ดีงาม เคารพความยุติธรรม นิยมความถูกต้อง มีสติ คิดไตร่ตรอง การตัดสินใจในการเลือกผู้นำ ที่ดีและเป็นแบบอย่าง ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของศาสนา ที่มีต่อบุคคลและหน้าที่ต่อสังคม โดยหน้าที่ต่อบุคคล คือศาสนาสนองความต้องการส่วนตัวของบุคคลในด้านการอยากรู้อยากเห็น การแสวงหาสิ่งที่เป็นสาระในชีวิต และการแสดงออกทางอารมณ์ ส่วนหน้าที่ต่อสังคมมีหลายประการในส่วนของ การขัดเกลากายทางสังคม สถาบันศาสนาจะช่วยให้บุคคลมีการเรียนรู้เพื่อปรับตัวให้สอดคล้องกับบรรทัด ฐาน และค่านิยมในสังคมและช่วยให้บุคคลมีอุดมคติในการดำรงชีวิต

๕. การปลูกฝังทัศนคติ การถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ ค่านิยมและอุดมการณ์ ให้ รู้จักหน้าที่ มีวินัย รักษาประโยชน์ชาติ เยาวชนได้รับการถ่ายทอดความคิด โดยเฉพาะเยาวชนมีสิทธิมีเสียงในการแสดงออกทางความคิดการเมืองและมีส่วนช่วยในทางการเมือง เช่น การใช้สิทธิแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การมีรัฐธรรมนูญเป็นแม่บทในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ก็มีกฎหมายเป็นหลักในการจัดรูปแบบการจัดสรรอำนาจสถาบันและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันต่างๆ ตลอดจนกำหนดอำนาจหน้าที่ของประชาชนต่อรัฐและสถาบันต่างๆ ของรัฐ สถาบันรัฐธรรมนูญ จึงเป็นองค์ประกอบของรัฐในการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นสิ่งที่กำหนดหรือวางรากฐานที่สำคัญยิ่งของระบอบการปกครองโดยแสดงออกถึงหลักการต่างๆ อย่างชัดเจนเป็นหลักประกัน ที่กำหนดถึงอำนาจอธิปไตย ที่มาของสิทธิและการใช้สิทธิหน้าที่และความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจ หน้าที่ที่แต่ละสถาบันจะต้องปฏิบัติตามกรอบและขอบเขตที่รัฐธรรมนูญกำหนด

## บทที่ ๕

### สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การกล่อมเกลากาทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี” มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาการกล่อมเกลากาทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ๒) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการกล่อมเกลากาทางการเมืองที่มีผลต่อเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ ๓) เพื่อศึกษาแนวทางการกล่อมเกลากาทางการเมืองของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

โดยในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Research Methods) โดยประกอบด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) จากเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี จำนวน ๓๖๓ คน โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ลักษณะของแบบสอบถามเป็นทั้งปลายเปิดและปลายปิด ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ โดยหาค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที (t-Test) และค่าเอฟ (F-Test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ จำนวน ๑๒ รูปหรือคน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

#### ๕.๑ สรุป

#### ๕.๒ อภิปรายผล

#### ๕.๓ ข้อเสนอแนะ

##### ๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

##### ๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

##### ๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

## ๕.๑ สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยเรื่อง “การกล่อมเกลາทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนอำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี” สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

### ๕.๑.๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของเยาวชนผู้ตอบแบบสอบถาม เรื่อง การกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี พบว่า เยาวชนผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เพศหญิง จำนวน ๒๔๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๘ มีอายุ ๑๘ - ๑๙ ปี ขึ้นไป จำนวน ๒๙๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๑.๘ การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. จำนวน ๓๐๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๖ เป็นนักเรียน/นักศึกษา จำนวน ๓๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๙ ตามลำดับ

### ๕.๑.๒ สรุปผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี โดยรวม

พบว่า การกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}=๓.๕๒$ , S.D.=๐.๕๘) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านสถาบันศาสนา ( $\bar{X}=๓.๙๒$ , S.D.=๐.๗๒) อยู่ในระดับมาก ด้านสถาบันการศึกษา ( $\bar{X}=๓.๕๘$ , S.D.=๐.๗๙) ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน ( $\bar{X}=๓.๕๕$ , S.D.=๐.๗๙) และด้านสถาบันครอบครัว ( $\bar{X}=๓.๔๒$ , S.D.=๐.๘๙) และสถาบันทางการเมือง ( $\bar{X}=๓.๑๒$ , S.D.=๐.๙๒) อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบดังนี้

**ด้านสถาบันครอบครัว** พบว่า การกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี อยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{X}=๓.๔๒$ , S.D.=๐.๘๔) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “การติดตามรับฟังข่าวสารทางการเมืองผ่านแหล่งข้อมูลและทางสื่อประเภทต่างๆ” ( $\bar{X}=๓.๘๐$ , S.D.=๐.๙๖), รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองต่างๆ” ( $\bar{X}=๓.๗๔$ , S.D.=๐.๑๑), กับข้อที่ว่า “การพูดคุย สนทนาเกี่ยวกับการเมือง” ( $\bar{X}=๓.๒๒$ , S.D.=๐.๑๙) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “การพูดคุยแลกเปลี่ยน ถกเถียงประเด็นทางการเมืองในมุมมองที่แตกต่างกัน” ( $\bar{X}=๒.๙๐$ , S.D.=๐.๒๖) ตามลำดับ

**ด้านสถาบันการศึกษา** พบว่า การกล่อมเกลாதงการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}=3.58$ , S.D.=0.79) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ข้อที่ว่า “การมีหลักสูตร เนื้อหา การเรียนการสอนที่เกี่ยวกับการเมือง การปกครอง” ( $\bar{X}=3.88$ , S.D.=0.10) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ครู อาจารย์ แสดงออกและปฏิบัติต่อนักเรียน นักศึกษาด้วยความเสมอภาคและยุติธรรม” ( $\bar{X}=3.62$ , S.D.=0.16), กับข้อที่ว่า “การจัดบรรยากาศ การเรียน การสอนมีความเป็นประชาธิปไตย” ( $\bar{X}=3.62$ , S.D.=0.07), และข้อที่ว่า “การเปิดโอกาสให้นักเรียน นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี และแสดงออกได้อย่างอิสระในเชิงสร้างสรรค์” ( $\bar{X}=3.43$ , S.D.=0.14), ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ข้อที่ว่า “การบ่มเพาะความคิด ความเชื่อ ค่านิยมและ อุดมการณ์ทางการเมืองจากสถานการณ์” ( $\bar{X}=3.35$ , S.D.=0.08) ตามลำดับ

**ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน** พบว่า การกล่อมเกลาทงการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}=3.55$ , S.D.=0.79) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ข้อที่ว่า “การให้ความสนใจและติดตามข่าวสารและประเด็นสำคัญทางการเมืองผ่านสื่อประเภทต่างๆ” ( $\bar{X}=3.74$ , S.D.=0.08) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “การแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกันด้วยหลักเหตุผลและสันติวิธี” ( $\bar{X}=3.69$ , S.D.=0.96), กับข้อที่ว่า “การพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมือง” ( $\bar{X}=3.63$ , S.D.=0.11), และข้อที่ว่า “การเปิดโอกาสให้เยาวชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี และแสดงออกได้อย่างอิสระในเชิงสร้างสรรค์” ( $\bar{X}=3.42$ , S.D.=0.07) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางได้แก่ ข้อที่ว่า “การเกาะติดและนิยามที่จะเข้าร่วมพูดคุย แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองในชุมชนและสังคมที่สังกัดอยู่” ( $\bar{X}=3.30$ , S.D.=0.15) ตามลำดับ

**ด้านสถาบันศาสนา** พบว่า การกล่อมเกลาทงการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}=3.95$ , S.D.=0.72) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ข้อที่ว่า “ศาสนาสอนให้ยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม มีความเป็นกลาง” ( $\bar{X}=4.12$ , S.D.=0.89) รองลงมามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากได้แก่ ข้อที่ว่า “ศาสนาสอนให้เคารพความยุติธรรม นิยมความถูกต้อง” ( $\bar{X}=4.09$ , S.D.=0.93), กับข้อที่ว่า “ศาสนาปลูกฝังให้มีสติ คิดไตร่ตรอง ก่อนตัดสินใจในการเลือกผู้นำที่ดีและเป็นแบบอย่าง” ( $\bar{X}=3.98$ , S.D.=0.88),

และข้อที่ว่า “ศาสนาปลูกฝังเรื่องความดีหรือสิ่งที่ควรประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็นบรรทัดฐานในการเลือกผู้นำที่ดี” ( $\bar{X}=3.90$ , S.D.=0.90) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางได้แก่ ข้อที่ว่า “ศาสนามีส่วนสำคัญในการสร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย” ( $\bar{X}=3.67$ , S.D.=0.98) ตามลำดับ

**ด้านสถาบันทางการเมือง** พบว่า การกล่อมเกลາทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี อยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{X}=3.12$ , S.D.=0.95) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ข้อที่ว่า “นักการเมือง และพรรคการเมือง มีส่วนสำคัญในการถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ ค่านิยมและอุดมการณ์ทางการเมือง” ( $\bar{X}=3.29$ , S.D.=1.10) รองลงมา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางได้แก่ ข้อที่ว่า “สถาบันทางการเมืองและหน่วยงานราชการมีส่วนในการถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ ค่านิยมและอุดมการณ์ทางการเมือง” ( $\bar{X}=3.13$ , S.D.=1.08), กับข้อที่ว่า “นักการเมือง และพรรคการเมืองมีส่วนสำคัญในการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีทางประชาธิปไตย” ( $\bar{X}=3.12$ , S.D.=1.10) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ข้อที่ว่า “การเปิดโอกาสให้เยาวชน ในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาบ้านเมือง” ( $\bar{X}=2.92$ , S.D.=1.16) ตามลำดับ

#### ๕.๑.๓ สรุปผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการกล่อมเกลາทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

พบว่า เยาวชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลາทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนเยาวชนที่มีเพศ การศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยรวมไม่แตกต่างกัน

**สมมติฐานที่ ๑** เยาวชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี แตกต่างกัน

พบว่า เยาวชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

**สมมติฐานที่ ๒** เยาวชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี แตกต่างกัน

พบว่า เยาวชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้



**สมมติฐานที่ ๓** เยาวชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี แตกต่างกัน

พบว่า เยาวชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

**สมมติฐานที่ ๔** เยาวชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี แตกต่างกัน

พบว่า เยาวชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

**๕.๑.๔ สรุปผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและแนวทางการเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี**

พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และแนวทางเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ดังนี้

**ด้านสถาบันครอบครัว** พบว่า เยาวชนผู้ตอบแบบสอบถาม เสนอแนะปัญหา อุปสรรค และการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ได้เสนอแนะปัญหาและอุปสรรค เรียงลำดับตามความสำคัญดังนี้ คือ ๑) สถาบันครอบครัวในชนบทบ้านนอก ไม่ค่อยนิยมพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองกับลูกหลานหรือเยาวชนมากนัก จำนวน ๑๕ คน ๒) ครอบครัวไม่ค่อยเปิดโอกาสในการพูดคุยหรือแสดงความคิดเห็นทางการเมืองมากนัก ถ้าเทียบกับครอบครัวสังคมในเมือง จำนวน ๕ คน ๓) ผู้ปกครองมีส่วนปลูกฝังความคิดให้แก่นักการเมืองตามความคิดของตัวเอง จำนวน ๑๐ คน และมีข้อเสนอแนะดังนี้ ๑) สถาบันครอบครัวควรเปิดโอกาสและรับฟังความคิดเห็นของเยาวชน จำนวน ๑๐ คน ๒) บิดา มารดาหรือผู้ปกครอง ควรเป็นตัวอย่างที่ดีให้เยาวชนได้ซึมซับแบบอย่างที่ดี จำนวน ๕ คน ๓) ครอบครัวอบรมด้วยเหตุและผล ในการดำเนินชีวิตในสังคมและมีคุณธรรม จำนวน ๕ คน

**ด้านสถาบันการศึกษา** พบว่า เยาวชนผู้ตอบแบบสอบถาม เสนอแนะปัญหา อุปสรรค และการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ได้เสนอแนะปัญหาและอุปสรรค เรียงลำดับตามความสำคัญดังนี้ คือ ๑) นักเรียนไม่ค่อยได้มีโอกาสได้ร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการเมืองการปกครองมากนัก จำนวน ๑๕ คน ๒) หลักสูตรการเรียนการสอนยังไม่มีมีการปรับให้เข้ายุคเข้าสมัยในระบอบการเมืองในปัจจุบัน จำนวน ๙ คน และมีข้อเสนอแนะดังนี้ ๑) โรงเรียนควรมีกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย เช่น การเลือกตั้งประธานนักเรียน เพื่อเป็นการจำลองการเมืองในระบอบประชาธิปไตย จำนวน ๑๙ คน ๒) ควรมีการปรับหลักสูตรการ

เรียนการสอนให้มีความทันสมัยทันกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน จำนวน ๑๐ คน  
 ๓) สถาบันการศึกษาไม่ควรปิดกั้นในการแสดงออกทางการเมืองและการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองของนักเรียน จำนวน ๑๕ คน

**ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน** พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม เสนอแนะปัญหา อุปสรรค และการก่อกวนทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ได้เสนอแนะปัญหาและอุปสรรค เรียงลำดับตามความสำคัญดังนี้ คือ ๑) การรวมกลุ่มทางการเมืองของเยาวชน เพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองยังมีน้อยยังไม่ค่อยชัดเจน จำนวน ๑๕ คน ๒) เยาวชนยังโดนปิดกั้นในการแสดงความคิดเห็นในทางการเมือง ไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นอะไรมากนักในชุมชน จำนวน ๑๐ คน และมีข้อเสนอแนะดังนี้ ๑) ควรให้เยาวชนได้มีโอกาสในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างมีสิทธิและเสรีภาพ จำนวน ๕ คน ๒) ควรเปิดโอกาสให้เยาวชนได้มีสิทธิและมีเสียงในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างเหมาะสม จำนวน ๑๐ คน

**ด้านสถาบันศาสนา** พบว่า เยาวชนผู้ตอบแบบสอบถาม เสนอแนะปัญหา อุปสรรค และการก่อกวนทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ได้เสนอแนะปัญหาและอุปสรรค เรียงลำดับตามความสำคัญดังนี้ คือ ๑) เยาวชนยังมีความคิดว่าสถาบันศาสนายังไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปลูกฝังเรื่องประชาธิปไตยมากนัก จำนวน ๑๐ คน ๒) เยาวชนยังอยู่ห่างจากคำสอนของศาสนามากนักเลยไม่คิดว่าศาสนามีส่วนช่วยในการปลูกฝังเรื่องการเมืองการปกครองอย่างไร จำนวน ๑๕ คน และมีข้อเสนอแนะดังนี้ ๑) สถาบันศาสนา ควรปลูกฝังให้เยาวชนใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นที่ถูกต้องอยู่ในกรอบอันดีงาม จำนวน ๕ คน ๒) สถาบันศาสนาควรปลูกฝังสิ่งดีๆในตัวของเด็กและเยาวชน ในทางการเมืองควบคู่คุณธรรม จริยธรรมนำไปสู่ประชาธิปไตย จำนวน ๙ คน

**ด้านสถาบันทางการเมือง** พบว่า เยาวชนผู้ตอบแบบสอบถาม เสนอแนะปัญหา อุปสรรค และการก่อกวนทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ได้เสนอแนะปัญหาและอุปสรรค เรียงลำดับตามความสำคัญดังนี้ คือ ๑) สถาบันการเมืองยังไม่มีเปิดโอกาสแก่เยาวชนในการแสดงความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง จำนวน ๑๕ คน ๒) สถาบันการเมืองไม่ค่อยมีบทบาทในทางการเมืองให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองมากนัก จำนวน ๑๐ คน ๓) เยาวชนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเมืองและนักการเมือง ในยุคปัจจุบันที่เป็นแบบอย่างที่ไม่ดีในเรื่องต่างๆ จำนวน ๑๕ คนและมีข้อเสนอแนะดังนี้ ๑) ควรเพิ่มบทบาทและปรับเปลี่ยนให้เยาวชนเข้าถึงและมีส่วนร่วมในทางการเมืองที่ถูกต้อง จำนวน ๙ คน ๒) ควรส่งเสริมให้เยาวชนได้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองตามวิถีประชาธิปไตย

ที่ถูกต้อง จำนวน ๑๐ คน ๓) สถาบันการเมืองควรเป็นแบบอย่างให้เยาวชน ในเรื่องของความซื่อสัตย์ ทำเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน จำนวน ๑๕ คน

#### ๕.๑.๕ สรุปผลการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการกล่อมเกลາทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

**ด้านสถาบันครอบครัว** สรุปได้ว่า เป็นแหล่งการเรียนรู้ทางการเมืองที่สำคัญ ทักษะคติ ความเชื่อ ค่านิยมเกี่ยวกับการเมือง การกระทำของเด็กจะได้มาจากครอบครัว ส่วนใหญ่บิดามารดาจะสอนให้เด็กเคารพและเชื่อฟังผู้อาวุโส เป็นการกล่อมเกลາทางการเมืองจากคนรุ่นไปสู่อุ่น บิดา มารดา หรือผู้ปกครองเยาวชน ควรเป็นตัวอย่างที่ดีให้เยาวชนได้ซึมซับแบบอย่างที่ดี เช่น การไม่ซื้อสิทธิ์ขายเสียง สถาบันครอบครัวก็อาจจะมีส่วนช่วยในการให้ข้อคิดสอดแทรกข้อเท็จจริง เพื่อให้เยาวชนได้ตัดสินใจเอง โดยผู้อาวุโสในครอบครัวจะทำหน้าที่ถ่ายทอดระบบความคิด ความเชื่อ และค่านิยมให้กับเด็กด้วยการประพฤติตนเป็นแบบอย่าง การสั่งสอน อบรม เลี้ยงดูหรือการสอดแทรกไปกับกิจกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันและพิธีกรรมต่างๆ ของครอบครัว สถาบันครอบครัว มีส่วนช่วยโดยการแนะนำและสั่งสอนบุตรหลานของท่าน ให้ได้รู้จักการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ภายใต้การแนะนำที่ถูกต้องเหมาะสมเยาวชนเหล่านั้นจะเป็นเมล็ดพันธุ์ชั้นดี บุคคลในครอบครัวสามารถอบรมสั่งสอนให้สมาชิกทุกคนรู้จักประชาธิปไตยอย่างเช่น ปลูกฝังให้ไปเลือกตั้งทุกครั้ง เพื่อใช้สิทธิหน้าที่ของตน ปฏิบัติตนตามหลักประชาธิปไตยอย่างถูกต้อง เคารพสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น ฟังเสียงข้างมากและต้องเป็นประโยชน์แก่สังคม

**ด้านสถาบันการศึกษา** สรุปได้ว่า มีบทบาทสำคัญเพราะส่วนใหญ่เยาวชนจะใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ในสถาบันการศึกษาตั้งแต่เด็กจนโต มีการปรับหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยทันกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันเพื่อให้สามารถเข้าถึงเยาวชนได้มากยิ่งขึ้นและเปิดโอกาสให้เยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ยังสอดแทรกการอบรมสั่งสอนทางการเมืองการปกครอง ปลูกฝังค่านิยมที่ดีในการดำเนินชีวิตในระบอบประชาธิปไตย เช่น การปลูกฝังให้เกิดความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ให้คิดเป็น ตัดสินปัญหาด้วยเหตุด้วยผล จัดให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการสภานักเรียนตามแบบการเลือกตั้ง ให้นักเรียนได้แสดงออกในเชิงสร้างสรรค์ ช่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

**ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน** สรุปได้ว่า ช่วยในการให้ข้อมูลหลายทางในการปกครองโดยการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในดำเนินกิจกรรมทางการเมือง แสดงออกทางการเมืองเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติในอนาคต ในกลุ่มอยู่ในชุมชนที่ดี รู้เรื่องประชาธิปไตย หน้าที่ สิทธิเสรีภาพ ก็สามารถจะทำให้เยาวชนมีทัศนคติที่ดีได้ มีผู้ชี้แนะทางความคิดที่ดี ครอบครัวดี ชุมชนดี

**ด้านสถาบันศาสนา** สรุปลงได้ว่า ศาสนาสอนให้ทุกคนกระทำความดีละเว้นจากความชั่ว เข้าใจถึงเหตุและปัจจัยที่เกิดขึ้น สร้างเยาวชนให้มีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีแนวคิดทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย นำไปสอดแทรกในเนื้อหาหลักคำสอน ในการเผยแพร่ในเด็กและเยาวชนให้สามารถเห็นจริง โดยนักการเมืองต้องมีหลักธรรมสำหรับนักปกครอง (ทศพิธราชธรรม) สถาบันทางศาสนา ถือเป็นสถาบันที่สามารถสอนให้เยาวชนรู้จัก บาป บุญ คุณ โทษ เป็นกลางให้มากที่สุด

**ด้านสถาบันทางการเมือง** สรุปลงได้ว่า สถาบันการเมือง พรรคการเมือง ควรมีบทบาทในการให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองให้แก่เยาวชน กระทำของตนในฐานะเป็นตัวแทนของประชาชนในระบบรัฐสภาให้ชัดเจน นึกถึงผลประโยชน์ของส่วนร่วมเป็นใหญ่ แสดงความรับผิดชอบ แบบอย่างของความซื่อสัตย์ ทำเพื่อผลประโยชน์ของประเทศชาติ ในทางที่ถูกต้องควรเพื่อเป็นพลเมืองที่ดี มีความรับผิดชอบต่อตนเอง เคารพสิทธิของผู้อื่น

## ๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

### ๕.๒.๑ จากผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลາทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

จากการศึกษา พบว่าการกล่อมเกลາทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า สถาบันศาสนาสอนให้ยึดมั่นในหลักความถูกต้องและการไม่เบียดเบียนกัน ยึดมั่นในความถูกต้อง ดึงมามีความเป็นกลาง ความยุติธรรม นิยมความถูกต้อง และสถาบันการศึกษา มีหลักสูตร เนื้อหา การเรียนการสอนที่เกี่ยวกับการเมือง การปกครอง โดยครู อาจารย์ แสดงออกและปฏิบัติต่อนักเรียน นักศึกษาด้วยความเสมอภาคและยุติธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วัชรินทร์ ชาญศิลป์** “ปัจจัยที่มีผลต่อการอบรมกล่อมเกล่าทางการเมืองของเยาวชนไทย” ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนส่วนใหญ่ได้รับการอบรมกล่อมเกล่าทางการเมืองในระดับมาก โดยเยาวชนได้รับการกล่อมเกล่าจาก ครอบครัวมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ สถาบันการศึกษา ศาสนา เพื่อน สื่อมวลชน และพรรคการเมือง ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายเป็นรายด้านได้ดังนี้

**ด้านสถาบันครอบครัว** พบว่า การกล่อมเกล่าทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี อยู่ในระดับปานกลาง อภิปรายได้ว่า การติดตามรับฟังข่าวสารทางการเมืองผ่านแหล่งข้อมูลและทางสื่อประเภทต่างๆ ขาดการควบคุม มีการเข้าร่วม

กิจกรรมทางการเมืองต่างๆ และการพูดคุย สนทนาเกี่ยวกับการเมืองบางโอกาสก็มีการพูดคุย แลกเปลี่ยน ถกเถียงประเด็นทางการเมืองในมุมมองที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **เปรมศักดิ์ แก้วมรกฏ** ได้วิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของวัยรุ่น ในสังคมพหุวัฒนธรรม: กรณีศึกษา อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา” ผลการวิจัยพบว่า ครอบครัวยุคใหม่บทบาทสำคัญในการสร้างจิตสำนึกทางการเมืองของสมาชิก<sup>๑</sup>

**ด้านสถาบันการศึกษา** พบว่า การกล่อมเกลாதทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี อยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า การกล่อมเกลาททางการเมืองทางตรง คือ การได้สัมผัสโดยตรงกับข่าวสาร ค่านิยม และความเชื่อเกี่ยวกับการเมืองโดยตรง อาทิได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิชาหน้าที่พลเมือง เป็นต้น ในขณะที่การกล่อมเกลาททางการเมืองทางอ้อมมักเกิดขึ้นกับบุคคลเมื่ออยู่ในวัยเยาว์ ซึ่งจะได้รับการอบรมสั่งสอนและเรียนรู้เกี่ยวกับการเมืองจากบิดามารดา ครู อาจารย์ และ เพื่อนสนิทเป็นส่วนใหญ่ โดยที่บุคคลต่างๆ เหล่านี้ จะมีส่วนสำคัญในการพัฒนาทัศนคติทางการเมืองให้กับเด็กและเยาวชน เมื่ออายุเพิ่มขึ้น และนอกจากนั้นยังมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทัศนคติที่สอดคล้องกับค่านิยมของสังคมการเมืองในขณะนั้น ดังนั้น การกล่อมเกลาททางการเมืองก็คือเครื่องมือของการถ่ายทอดแบบแผนของความคิดและความเชื่อในทางการเมืองนั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พิชญ บุญนิยม** “การกล่อมเกลาททางการเมืองของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร” ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ คือ ๑) การกล่อมเกลาททางการเมืองของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก<sup>๒</sup>

**ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน** พบว่า การกล่อมเกลาททางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี อยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลกับกลุ่มวัยรุ่น นักเรียน นักศึกษา เวลาส่วนใหญ่อยู่กับเพื่อนที่โรงเรียนซึ่งเป็นเพื่อนวัยเดียวกัน เมื่อรวมกลุ่มกับกลุ่มเพื่อนให้ความสนใจและติดตามข่าวสารและประเด็นสำคัญทางการเมืองผ่านสื่อประเภทต่างๆ มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมือง สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกันด้วยหลักเหตุผลและสันติวิธี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วัฒนา แซ่ไฟเราะ** ได้วิจัยเรื่อง “ความตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในสถาบันการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครกับการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๕๔” ผลการศึกษ

<sup>๑</sup>เปรมศักดิ์ แก้วมรกฏ, “วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของวัยรุ่น ในสังคมพหุวัฒนธรรม : กรณีศึกษา อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและยุทธศาสตร์การพัฒนา*, (คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๖๐).

<sup>๒</sup>พิชญ บุญนิยม, “การกล่อมเกลาททางการเมืองของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร”, *วารสารพิภูล*, ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๖) : ๒๕๑-๒๖๑.

โดยรวม พบว่า ด้านการกล่อมเกลாத่างการเมือง เยาวชนมีการกล่อมเกลาท่างการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง โดยในด้านการกล่อมเกลาท่างการเมือง คือ ด้านสถาบันการศึกษา สถาบันสื่อมวลชน สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการเมืองและกลุ่มเพื่อนและชุมชน ตามลำดับ<sup>๓</sup>

**ด้านสถาบันศาสนา** พบว่า การกล่อมเกลาท่างการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี อยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า สถาบันทางศาสนาสอนให้ท่านยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม มีความเป็นกลาง สอนให้ท่านเคารพความยุติธรรม นิยมความถูกต้อง สถาบันทางศาสนามีส่วนสำคัญในการสร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ศาสนาปลูกฝังเรื่องความดีหรือสิ่งที่ควรประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็นบรรทัดฐานในการเลือกผู้นำที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ไพบุลย์ โพธิ์หวังประสิทธิ์** ได้วิจัยเรื่อง “การกล่อมเกลาท่างการเมืองโดยผ่านสถาบันทางศาสนา: ศึกษาเฉพาะกรณีคำเทศนาของหลวงพ่อบัณฑิตนันทิกขุ” ผลการศึกษาโดยรวม พบว่าเนื้อหาคำเทศนาของหลวงพ่อบัณฑิตนันทิกขุโดยส่วนใหญ่ คือ การมุ่งอบรม สั่งสอนให้พุทธศาสนิกชนทำความดี ละเว้น ความชั่ว และทำจิตใจให้บริสุทธิ์นอกจากนั้น ยังมีเนื้อหาอีกส่วนหนึ่งที่สอดแทรกประเด็นอันทำหน้าที่ในการกล่อมเกลาท่างการเมืองด้วย อาทิ เนื้อหาที่มุ่งอบรมสั่งสอนในเรื่องความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และ พระมหากษัตริย์ เนื้อหาที่มุ่งอบรมสั่งสอนให้ทำหน้าที่ของพลเมืองดีหรือการทำงานรับใช้บ้านเมือง เป็นต้น<sup>๔</sup>

**ด้านสถาบันทางการเมือง** พบว่า การกล่อมเกลาท่างการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี อยู่ในระดับปานกลาง อภิปรายได้ว่า นักการเมือง และพรรคการเมืองมีส่วนสำคัญในการถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ ค่านิยมและอุดมการณ์ทางการเมือง หน่วยงานราชการ เช่น รัฐสภา วุฒิสภา มีส่วนในการถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ ค่านิยมและอุดมการณ์ทางการเมือง สถาบันทางการเมืองเปิดโอกาสให้ท่าน แต่นักเรียนในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคมไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาบ้านเมือง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **เปรมศักดิ์ แก้วมรกฏ** ได้วิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของวัยรุ่นในสังคมพหุวัฒนธรรม: กรณีศึกษา อำเภอนองฉาง จังหวัดสงขลา” ผลการศึกษาโดยรวม พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของวัยรุ่นมีลักษณะการสนทนาทางการเมือง ส่วนใหญ่พวกเขาไปลงคะแนน

<sup>๓</sup>วัฒนา แข่งไพเราะ, “ความตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในสถาบันการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครกับการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยช่วงปี พ.ศ.๒๕๔๙-๒๕๕๔” ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาสื่อสารการเมือง, (วิทยาลัยสื่อสารการเมือง : มหาวิทยาลัยเกริก,๒๕๕๕).

<sup>๔</sup>ไพบุลย์ โพธิ์หวังประสิทธิ์, “การกล่อมเกลาท่างการเมืองโดยผ่านสถาบันทางศาสนา : ศึกษาเฉพาะกรณีคำเทศนาของหลวงพ่อบัณฑิตนันทิกขุ”, การประชุมวิชาการ ม.อ. ภูเก็ตวิจัย ครั้งที่ ๓, (ภูเก็ต : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต, ๒๕๕๓).

เลือกตั้งเนื่องจากพวกเขามองว่าเป็นหน้าที่พลเมืองที่สำคัญ การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่พึงปรารถนา<sup>๕</sup>

### ๕.๒.๒ จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลາทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

จากผลการทดสอบสมมุติฐาน สามารถอภิปรายได้ ดังนี้

๑. เยาวชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลາทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี โดยรวมไม่แตกต่างกัน อภิปรายได้ว่า เยาวชนทั้งหญิงและชาย ได้รับการกล่อมเกลาทางการเมืองจากสถาบันการศึกษาเช่นเดียวกัน ตามช่วงวัยการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **พัฒนาภูมิ ผ่องยุบล** ได้วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอดักไถ่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการเปรียบเทียบพบว่า ประชาชนที่มีเพศ มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอดักไถ่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาไม่แตกต่าง<sup>๖</sup>

๒. เยาวชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี โดยรวมไม่แตกต่างกัน อภิปรายได้ว่า เยาวชนซึ่งส่วนใหญ่ยังเป็นนักเรียน จึงได้รับการกล่อมเกลาจากสถาบันการศึกษา และสถาบันครอบครัว จากสถาบันการศึกษาโดยการเรียนรู้จากบทเรียน และกิจกรรมภายในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **เกรียงไกร พัฒนะโชติ** ได้วิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีอายุ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน<sup>๗</sup>

๓. เยาวชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี โดยรวมโดยรวมไม่แตกต่างกัน อภิปรายได้ว่า เยาวชนมีช่วงการศึกษาที่ใกล้เคียงกัน ได้รับการกล่อมเกลาจากสถาบันการศึกษาและหลักสูตร

<sup>๕</sup>เปรมศักดิ์ แก้วมรกต, “วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของวัยรุ่น ในสังคมพหุวัฒนธรรม : กรณีศึกษา อำเภเทพา จังหวัดสงขลา”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองและยุทธศาสตร์การพัฒนา**, (คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๖๐)

<sup>๖</sup>พัฒนาภูมิ ผ่องยุบล, ได้วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอดักไถ่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, **สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

<sup>๗</sup>เกรียงไกร พัฒนะโชติ, “วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, **สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

เดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย พิษณุ บุญนิยม ได้วิจัยเรื่อง “การกล่อมเกลາทางการเมืองของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร” ผลการเปรียบเทียบพบว่า ระดับชั้นปีการศึกษาต่างกัน การกล่อมเกลາทางการเมืองไม่แตกต่างกัน<sup>๔</sup>

๔. เยาวชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี โดยรวมไม่แตกต่างกัน อภิปรายได้ว่า เยาวชนส่วนใหญ่จะเป็นนักเรียนนักศึกษา ได้รับการกล่อมเกลาทางการเมืองจากสถาบันทางการที่ไม่แตกต่างกันตามช่วงวัยที่ยังต้องอยู่และใกล้ชิดกับครอบครัวและสถาบันการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกรียงไกร พัฒนะโชติ ได้วิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน<sup>๕</sup>

### ๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “การกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี” มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

#### ๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “การกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี” มีนโยบายเสนอแนะ ดังนี้

๑. ด้านสถาบันครอบครัว รัฐควรมีนโยบายให้ข้อมูลแก่ชุมชนและครอบครัวรับรู้ข่าวสารทางการเมืองผ่านแหล่งข้อมูลของรัฐ

๒. ด้านสถาบันการศึกษา รัฐควรมีนโยบายบรรจุหลักสูตร เนื้อหา การเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย

๓. ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน รัฐควรมีนโยบายจัดพื้นที่และเวทีในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองให้แก่เยาวชน

<sup>๔</sup>พิษณุ บุญนิยม, “การกล่อมเกลาทางการเมืองของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร”, วารสารพิภูล ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๖) : ๒๕๑-๒๖๑.

<sup>๕</sup>เกรียงไกร พัฒนะโชติ, “วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).



๔. ด้านสถาบันศาสนา หน่วยงานศาสนาควรมีนโยบายจัดอบรมคุณธรรม จริยธรรม สอดแทรกประชาธิปไตยแก่เยาวชน

๕. ด้านสถาบันทางการเมือง รัฐควรมีนโยบายและมีส่วนสำคัญในการถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ ค่านิยมและอุดมการณ์ทางการเมืองแก่เยาวชน

### ๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “การกล่อมเกลாதองการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนางรอง จังหวัดอุดรธานี” มีข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ดังนี้

๑. ด้านสถาบันครอบครัว รัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรณรงค์ทำความเข้าใจกับเยาวชนและประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงข้อมูลทางการเมืองอย่างทั่วถึง เช่น การเลือกตั้งล่วงหน้า การตรวจสอบบัญชีรายชื่อก่อนการเลือกตั้ง

๒. ด้านสถาบันการศึกษา รัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนที่เกี่ยวกับประชาธิปไตยตามหลักสูตรที่กำหนดและให้สิทธิ เสรีภาพแก่นักเรียน

๓. ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน รัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้เยาวชนได้ออกมาแสดงความคิดเห็น

๔. ด้านสถาบันศาสนา หน่วยงานศาสนาควรจัดกิจกรรมอบรมคุณธรรม จริยธรรม ปลุกฝังประชาธิปไตยแก่เยาวชน

๕. ด้านสถาบันทางการเมือง รัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดกิจกรรมและอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแก่เยาวชน

### ๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยเรื่อง “การกล่อมเกลาทองการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนางรอง จังหวัดอุดรธานี” พบว่าจะต้องวิจัยต่อในประเด็นดังนี้

๑) ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองของเยาวชนไทยในยุคไทยแลนด์ ๔.๐”

๒) ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง “การศึกษาอุดมการณ์ทางการเมืองของเยาวชนไทย”

๓) ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองของเยาวชนในสังคมไทย”

๔) ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการสร้างความศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน”

๕) ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง “การมีส่วนร่วมของเยาวชน ในการแก้ไขปัญหาทางการเมืองการปกครอง”

## บรรณานุกรม

### ๑. ภาษาไทย

#### ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.  
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

#### ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

##### (๑) หนังสือ

กนลา สุขพานิช. **ขันตปราบ**. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๒๗.

กมล สมวิเชียร. **วัฒนธรรมการเมืองไทยกับการพัฒนาการเมือง**. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร :  
ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๔.

โกสินทร์ วงศ์สุรวัดน์. **ความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตย**. พิมพ์ครั้งที่ ๑.  
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๒.

คุณ โทชนันท์. **พุทธศาสนากับชีวิตประจำวัน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๗.

จำนงค์ อติพัฒนสิทธิ์และคณะ. **สังคมวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๓. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์  
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๙.

เจษฎา ทองรุ่งโรจน์. **พจนานุกรมอังกฤษ-ไทย รัฐศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : แสงดาว, ๒๕๕๙.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. **ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์กับการเมืองไทย**. กรุงเทพมหานคร :  
โรงพิมพ์พิมพ์เนศ, ๒๕๑๙.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. **วัฒนธรรมทางการเมืองกับระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย**.  
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศรีอนันต์, ๒๕๒๔.

ทินพันธุ์ นาคะตะ. **การเมืองการบริหารไทย : ภาระของชาติ**. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร :  
โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓.

ทิพาพร พิมพ์สุทธิ. **พัฒนาทางการเมือง**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๑.

ธรรมรักษา. **พระไตรปิฎกฉบับสุภาพ**. กรุงเทพมหานคร : รุ่งแสงการพิมพ์, ๒๕๓๒.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS**. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร  
: ปิซิเนสอาร์แอสต์ดี, ๒๕๕๒.

บรรจบ อิศดุภัย. **ภูมิรัฐศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๕.

บุญธรรม เลิศสุขีเกษม. **บทบาทของประชาชนต่อการส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย**.  
พิมพ์ครั้งที่ ๑. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๓.

บุญศิริ ขวลิตธารง. **ธรรมโอสถ**. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์การพิมพ์, ๒๕๒๙.

ประทีป สยามชัย. **สารัตถทางสังคมวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์การเกษตร,  
๒๕๒๖.

- ปรีชา นันทาภิวัดน์ น.อ.(พิเศษ).พจนานุกรมหลักธรรมพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดวงแก้ว, ๒๕๔๔.
- พรรคศักดิ์ ผ่องแผ้วและสายทิพย์ สุกดีพันธ์.การเมืองของเด็ก กระบวนการสังคมประกิตทางการเมือง. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, ๒๕๒๖.
- พรรคศักดิ์ ผ่องแผ้วและสายทิพย์ สุกดีพันธ์.ข่าวสารทางการเมืองของคนไทย. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, ๒๕๒๖.
- พรรคศักดิ์ ผ่องแผ้ว.รัฐศาสตร์เชิงประจักษ์. กรุงเทพมหานคร : ธนวิซซ์การพิมพ์, ๒๕๓๑.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต).ธรรมนุญชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ ๔ กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๐.
- พฤทธิสาณ ชุมพล.ระบบการเมืองความรู้เบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๐.
- พทยา สายหู.กลไกของสังคม. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐.
- ไพรวลัย เคนพรม.หลักรัฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๐.
- ราชบัณฑิตยสถาน.พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ ๒๕๕๔. กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๕๖.
- สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน).สังคหวัตถุ ๔. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาหมกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๘.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. การเมือง : แนวความคิดและการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๓.
- สมพงศ์ เกษมสินและจรรยา สุภาพ.ลัทธิการเมืองและเศรษฐกิจเปรียบเทียบ. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๐.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์.สังคมวิทยาการเมือง. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, ๒๕๓๒.
- สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน (สคช) สำนักอัยการสูงสุด.คู่มือประชาธิปไตยสำหรับประชาชน ตามโครงการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร : อรุณการพิมพ์, ๒๕๔๑.
- สิน พันธุ์พินิจ.เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : บริษัทจูนพับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๔๗.
- อมร รักษาสัตย์. ประชาธิปไตย : อุดมการณ์ หลักการและแบบอย่างการปกครองหลายประเทศ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓.
- อุดม เขยแก้วและกนิษฐาน แบนสุวรรณ.พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แสงดาว, ๒๕๔๘.

## บรรณานุกรม (ต่อ)

### (๒) ดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/รายงานการวิจัย :

- เกรียงไกร พัฒนะโชติ. “วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓.
- ฉลองโชค ประดิษฐ์สาร. “นโยบาย หลักสูตรการศึกษา และการอบรมกลุ่มเกลาทางการเมือง : ศึกษากรณีระดับมัธยมศึกษา”. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๙.
- เปรมศักดิ์ แก้วมรกฏ. “วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของวัยรุ่น ในสังคมพหุวัฒนธรรม : กรณีศึกษา อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและยุทธศาสตร์การพัฒนา. คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๖๐.
- พัฒนภูมิ ผ่องยุบล. “การส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓.
- รัตนา สารักษ์. “การส่งเสริมวัฒนธรรมการเมืองของประชาชนใน อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง”. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓.
- วัฒนา เช่งไพเราะ. “ความตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในสถาบันการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครกับการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๕๔”. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง. วิทยาลัยสื่อสารการเมือง : มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๕๕.
- สายทิพย์ สุกดีพันธ์. “การเรียนรู้ทางการเมืองของเยาวชนไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- อิทธิพล ณ อุบล. “ทัศนคติทางการเมืองของข้าราชการในระดับหน่วยการปกครองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีปลัดเทศบาลทั่วประเทศ”. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๙.

### (๓) รายงานวิจัย :

- สุทธิพงศ์ ปานเพ็ชร. “การประยุกต์หลักพุทธธรรมกับวิถีชีวิตชุมชน”. รายงานการวิจัยอิสระ. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๐.

## บรรณานุกรม (ต่อ)

### (๔) บทความ :

อมร จันทรสมนุรณ. “เรื่อง ปฏิรูปประเทศ : ปฏิรูประบบรัฐสภาเพื่อการพัฒนาคุณภาพประชาธิปไตย”. บทความประกอบโครงการอภิปรายทางวิชาการ. (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๓) : ๕๓-๕๗.

ชโลบล ชัยนิคม. “การกล่อมเกลากองการเมือง และทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์”. บทความวิจัย ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. (เพชรบูรณ์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, ๒๕๕๘) : ๕๓-๕๗.

### (๕) วารสาร/จุลสาร :

นิติธร กล้าคุ้ม และเชี่ยวชาญ อาศวีวัฒนกุล. “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา”. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้. ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๑) : ๒๕.

พระวาทิน กนต์สีโล. “การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองทุ่ม อำเภอลำปาง จังหวัดมหาสารคาม”. วารสารมหาวิทยาลัยมหาภูมิราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด. ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๘) : ๖๒ .

พิษณุ บุญนิยม. “การกล่อมเกลากองการเมืองของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร”. วารสารพิภูล. ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๖) : ๒๕๑-๒๖๑.

ไพบุลย์ โพธิ์หวังประสิทธิ์. “การกล่อมเกลากองการเมืองโดยผ่านสถาบันทางศาสนา : ศึกษาเฉพาะกรณีคำเทศนาของหลวงพ่อบุญญานันทภิกขุ”. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๖) : ๑๐๒-๑๐๔.

ฟ้าดาว คงนคร. “วัฒนธรรมทางการเมือง”. จุลสารเผยแพร่ความรู้นักเรียน นิสิต นักศึกษาและประชาชน. ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ (ธันวาคม ๒๕๕๖) : ๑๐-๑๓.

ฟาติมา ไทยเศรษฐ์. “สถาบันในกระบวนการกล่อมเกลากองการเมืองที่มีอิทธิพล ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี”. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย. ปีที่ ๓๗ ฉบับที่ ๒ (๒๕๖๐) : ๒๔๙-๒๖๘.

## บรรณานุกรม (ต่อ)

วัชรินทร์ ชาญศิลป์. “ปัจจัยที่มีผลต่อการกล่อมเกลாதองการเมืองของเยาวชนไทย”.  
วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑  
(มีนาคม ๒๕๖๒) : ๑-๒๖.

สรพงษ์ เกิดแก้วและวัลลภ รัฐฉัตรานนท์. “ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักเรียน  
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนศรีประจันต์ “เมธิประมุข” จังหวัดสุพรรณบุรี”.  
วารสารสหวิทยาการวิจัย : ฉบับบัณฑิตศึกษา. ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มีนาคม  
๒๕๕๘) : ๑๕.

อภิไท สอนทอง, สุกาญดา ทองคำและโตมธราดล อนันตสาน. “ทัศนคติทางการเมืองของประชาชน :  
ศึกษากรณีจังหวัดเพชรบูรณ์”.วารสารการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๔,  
(มีนาคม ๒๕๖๐) : ๑-๑๒.

### (๖) เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่และเอกสารอื่นๆ :

ชรินทร์ สันประเสริฐ. “ระบบการเมืองการปกครอง ๑”. เอกสารประกอบการสอนชุดวิชามนุษย์  
กับสังคม หน่วยที่ ๔. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๓. (อัดสำเนา).

วิวัฒน์ เขียมไพรวัน. “วัฒนธรรมทางการเมืองกับการพัฒนาการทางการเมืองไทย”. เอกสาร  
ประกอบการสอน ชุดวิชาปัญหาการพัฒนาการเมืองไทย หน่วยที่ ๔.  
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๑. (อัดสำเนา).

สำนักทะเบียน ที่ว่าการอำเภอหนองฉาง ข้อมูลเมื่อวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๖๓, (อัดสำเนา).

### (๗) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :

ข้อมูลผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ๒๕๖๒, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.ect.go.th.com>  
[๑๕ เมษายน ๒๕๖๒].

ชำนาญ จันทร์เรือง : วัฒนธรรมทางการเมืองของไทย.[ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail> [๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๙].

สารานุกรมเสรี วิกีพีเดีย : ข้อมูลพื้นฐานอำเภอหนองฉาง. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<https://th.wikipedia.org/wiki> [๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓].

### (๘) สัมภาษณ์ :

สัมภาษณ์ นายสมพจน์ สารภูษิตสันต์. ท่านนายอำเภอหนองฉาง, ๘ ธันวาคม ๒๕๖๓.

นางสาวพิมพ์ฉัตรชญา ทรงรัตน์. ปลัดอำเภอเจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ อำเภอ  
หนองฉาง, ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

นายสุวิชัย อินทกุล. อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์  
อุทัยธานี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๓.

พระเดชพระคุณพระราชอุทัยโสภณ ดร. เจ้าคณะจังหวัดอุทัยธานี, ๒๒ มกราคม ๒๕๖๔.

## บรรณานุกรม (ต่อ)

นายชิระ ชมพู่. กำนันตำบลหนองสรวง, ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๓.

นายดำรง นพรัตน์. นายกเทศมนตรีตำบลหนองฉาง, ๒ ธันวาคม ๒๕๖๓.

นายธนภุต นิโรจน์. ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองฉางวิทยา, ๘ ธันวาคม ๒๕๖๓.

นางสงวนทรัพย์ ทิพรังสี. ผู้อำนวยการโรงเรียนอุทัยธรรมานุกูลวิทยาลัย, ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๓.

นายทศพล เตชะนา. หัวหน้ากลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนหนองฉางวิทยา, ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๓.

นายเฉลียว แฉมพัยค์. อดีตกำนันตำบลหนองฉาง, ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี ตำบลหนองฉาง, ๒ ธันวาคม ๒๕๖๓.

นายณัฐพล กลิ่นแท้. ประธานนักเรียนโรงเรียนอุทัยธรรมานุกูลวิทยาลัย, ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๓.

นายสุรยุทธ เลิศสมพงษ์. ประธานนักเรียนโรงเรียนหนองฉางวิทยา, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๓.

## ๒.ภาษาอังกฤษ :

### (I) Books:

Almond Gabriel A. and Powell, G, Bingham Jr. **Comparative Politics Today: A World View**. Boston: Little, brown & Co, 1980.

Almond Gabriel A. and Verba Sidney. **The Civic Culture**. Boston: Little Brown and Company, 1965.

Almond Gabriel A. and Verba Sidney. **The Civic Culture**. Princeton University Press: Princeton, 1972.

Aristotle. The Politics, **Translates with notes by Ernest Barker**. New York: Oxford University Press, 1962.

Cyde Kluckhohn. **Mirror for Man**. New York: Whittlesey, 1949.

D.Lasswell Harold. Politics. **who gets What When How**. Cleveland: World Publishing Company, 1958.

Dahl Robert. **Modern Political Analysis**. Englewood Cliffs: N.J. Prentice-Hall, 1963.

**Children in the Political System**. New York: McGraw Hill Book Co, 1969.

## บรรณานุกรม (ต่อ)

- David J Dennis. **Children in the Political System**. New York: McGraw - Hill, 1969.
- Dorothy Pickle. **Democracy**. New York: Basic Books, 1970.
- Edward B. Tylor. **Primitive Culture Researches into the Development of Mythology, Religions, languages, Art and Customs**, New York: Henry Holt, 1977.
- Frederick M. Wirt, **Introductory Problems in Political Research**. Englewood Cliffs: Prentice-Hall, 1970.
- Gabriel A. Almond and G. Bingham Powell. **Comparative Politic Today**. Canada: Little Brown and Company, 1993.
- Gabriel A. Almond and Sidney Verba. **The Civic Culture**. Princeton: Princeton University Press, 1963.
- Harvey G Kebchull, **Politics in Transition: The Challenge of Change in Asia, Africa and Latin America**. New York: Appleton-Century-Crafts, 1973.
- Jack Dennid. **Socialization to Politics**, London: John Wiley and Sons Ltd, 1973.
- K.P. Langton. **Political Socialization**. New York: Oxford University Press, 1970.
- Kenneth P. Langton, **Political Socialization**. London: Oxford University Press, 1997.
- Likhit Dhiravegin. **Political Attitudes of Bureaucratic Elite and Modernization in Thailand**. Bangkok: Thai Wattanapanich, 1973.
- Lucian W. Pye. Political Culture, **International Encyclopedia of the Social Sciences**. New York: Macmillan, 1968.
- Michael Rush and Philip Althoff. **Introduction to Political Sociology**. Berkeley: Western Printing Press, 1972.
- Philip Althoff and Michael Rush. **Introduction to Political Sociology**. London: Western Printing Serviced Press, 1972.
- Political Socialization and Richard E. **Dawson and Kenneth Prewitt.**, Boston: Little, Brown & Co, 1969.
- Robert A. Dahl. **Modern Political Analysis**. New Jersey: Prentice Hall, 1963.
- Sidney Verba. **Political Culture and Political Development**. Princeton University Press, 1969.
- Walter A. Rosenbaum. **Political Culture**. London: Thomas Nelson and Sons, 1975.



ภาคผนวก

ภาคผนวก ก  
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย



## แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การกล่อมเกลາทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

### คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามชุดนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อการศึกษาวิจัย เรื่องการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

๒. แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด ๓ ตอน

**ตอนที่ ๑** แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

**ตอนที่ ๒** แบบสอบถามเกี่ยวกับมีการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านสถาบันครอบครัว ๒) ด้านสถาบันการศึกษา ๓) ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน ๔) ด้านสถาบันศาสนา และ ๕) ด้านสถาบันทางการเมือง

**ตอนที่ ๓** แบบสอบถามปลายเปิด (Open Questionarie) แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา ของการการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

๓. แบบสอบถามฉบับนี้ จะใช้สำหรับเก็บข้อมูลตามทัศนะของท่าน โดยผู้ศึกษาจะนำข้อมูลที่ได้ ไปวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

๔. กรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง ผู้ศึกษาจะเก็บข้อมูลของท่านเป็นความลับ และนำเสนอเป็นภาพรวมเท่านั้น ไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อสถานภาพของท่านแต่อย่างใด จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านได้กรุณาตอบแบบสอบถามชุดนี้ให้ครบถ้วน

ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้และขอเจริญพรขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

พระณัฐพงษ์ ญญฐวีโส (สุดใจ)

นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

## แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

**เรื่อง** การการกล่อมเกลາทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

**คำชี้แจง** : โปรดกรอกเครื่องหมาย ✓ ลงใน [ ] หน้าข้อความตามสภาพความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถาม (กรุณาตอบทุกข้อ)

**ตอนที่ ๑** แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

๑.๑ เพศ

[ ] ชาย

[ ] หญิง

๑.๒ อายุ

[ ] ๑๘ - ๑๙ ปี

[ ] ๒๐ - ๒๑ ปี

[ ] ๒๒ - ๒๓ ปี

[ ] ๒๔ - ๒๕ ปี

๑.๓ ระดับการศึกษา

[ ] มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.

[ ] อนุปริญญา/ปวส.

[ ] ปริญญาตรี

๑.๔ อาชีพ

[ ] นักเรียน/นักศึกษา

[ ] ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ

[ ] เกษตรกรรม

[ ] รับจ้างทั่วไป

[ ] อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการการกล่อมเกลາทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของ  
เยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

**คำชี้แจง** โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ให้ตรงกับความคิดเห็นของท่านที่สุดเพียงข้อเดียวโดยมีหลักเกณฑ์  
พิจารณา ดังนี้

๕	หมายถึง	มีการกล่อมเกล่าอยู่ในระดับ	มากที่สุด
๔	หมายถึง	มีการกล่อมเกล่าอยู่ในระดับ	มาก
๓	หมายถึง	มีการกล่อมเกล่าอยู่ในระดับ	ปานกลาง
๒	หมายถึง	มีการกล่อมเกล่าอยู่ในระดับ	น้อย
๑	หมายถึง	มีการกล่อมเกล่าอยู่ในระดับ	น้อยที่สุด

ข้อ	การกล่อมเกล่าทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
<b>ด้านสถาบันครอบครัว</b>						
๑.	ในครอบครัวของท่านมีการพูดคุย สนทนาเกี่ยวกับการเมือง อาทิ การเลือกตั้ง					
๒.	ในครอบครัวของท่านมีการติดตามรับฟังข่าวสารทางการเมือง ผ่านแหล่งข้อมูลและทางสื่อประเภทต่างๆ					
๓.	บุคคลในครอบครัวของท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ต่างๆ เช่น ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การสนทนาแสดงความคิดเห็นใน ประเด็นทางการเมือง ไปฟังคำปราศรัยของนักการเมือง เป็นต้น					
๔.	บุคคลในครอบครัวของท่านมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนหรือ ถกเถียง ประเด็นทางการเมืองในมุมมองที่แตกต่างกันได้					
<b>ด้านสถาบันการศึกษา</b>						
๕.	ท่านได้รับการบ่มเพาะความคิด ความเชื่อค่านิยมและ อุดมการณ์ทางการเมืองจากสถานการณ์					
๖.	สถาบันการศึกษาของท่าน มีหลักสูตร เนื้อหา การเรียนการ สอนที่เกี่ยวกับการเมือง การปกครองและแนวทางการปฏิบัติ ตนตามระบอบประชาธิปไตย					

ข้อ	การกล่อมเกล่าทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของเยาวชน อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑

๗.	ครู อาจารย์ในสถาบันการศึกษามีความเป็นกันเองและแสดงออกหรือปฏิบัติต่อท่านและเพื่อนนักเรียน นักศึกษาด้วยความเสมอภาคและยุติธรรม					
๘.	สถาบันการศึกษาจัดบรรยากาศการเรียน การสอน ความเป็นประชาธิปไตย เช่น เปิดโอกาสให้ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การวางแผน การรับฟังความคิดเห็นกันและกัน การแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี					
๙.	สถาบันการศึกษาเปิดโอกาสให้ท่านและเพื่อนนักเรียน นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี และแสดงออกได้อย่างอิสระในเชิงสร้างสรรค์					
<b>ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน</b>						
๑๐.	ท่านและกลุ่มเพื่อนของท่านให้ความสนใจและติดตามข่าวสารและประเด็นสำคัญทางการเมืองผ่านสื่อประเภทต่างๆ					
๑๑.	ท่านและกลุ่มเพื่อนมีการพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมือง					
๑๒.	ท่านและเพื่อนๆ สามารถแก้ปัญหาคความขัดแย้งระหว่างกันด้วยหลักเหตุผลและสันติวิธี					
๑๓.	ท่านและเพื่อนๆ เกาะติดและนิยมที่จะเข้าร่วมพูดคุย แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองในชุมชนและสังคมที่ท่านสังกัดอยู่					
๑๔.	ชุมชนเปิดโอกาสให้ท่านและเพื่อน นักเรียน นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี และแสดงออกได้อย่างอิสระในเชิงสร้างสรรค์					

ข้อ	การกล่อมเกลາทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนองนาง จังหวัดอุทัยธานี	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
<b>ด้านสถาบันทางศาสนา</b>						
๑๕.	สถาบันทางศาสนามีส่วนสำคัญในการสร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแก่ท่าน					

๑๖.	สถาบันทางศาสนาปลูกฝังเรื่องความดีหรือสิ่งที่ควรประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็นบรรทัดฐานในการเลือกผู้นำที่ดีแก่ท่าน					
๑๗.	สถาบันทางศาสนาปลูกฝังให้ท่านมีสติ คิดไตร่ตรอง ก่อนตัดสินใจในการเลือกผู้นำที่ดีและเป็นแบบอย่าง					
๑๘.	สถาบันทางศาสนาสอนให้ท่านยึดมั่นในความถูกต้อง ดึงามมีความเป็นกลาง					
๑๙.	สถาบันทางศาสนาสอนให้ท่านเคารพความยุติธรรม นิยมความถูกต้อง					
<b>ด้านสถาบันทางการเมือง</b>						
๒๐.	พรรคการเมืองมีส่วนสำคัญในการให้ความรู้และกำหนดนโยบายทางการเมืองที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน					
๒๑.	รัฐสภา ได้ถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ ค่านิยมและอุดมการณ์ทางการเมือง					
๒๒.	คณะรัฐมนตรีได้แสดงออกทางการเมืองตามวิถีทางประชาธิปไตยของท่าน					
๒๓.	สถาบันตุลาการตัดสินพิพากษาคดีด้วยด้วยความเป็นธรรม					

**ตอนที่ ๓** แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา “การกล่อมเกลางานการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี”

๓.๑ ท่านได้รับการปลูกฝังทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย จากสถาบันครอบครัว หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

๓.๒ ท่านได้รับการปลูกฝังทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย จากสถาบันการศึกษา หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

๓.๓ ท่านได้รับการปลูกฝังทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย จากชุมชนและกลุ่มเพื่อน หรือไม่ อย่างไร

.....  
.....  
.....

๓.๔ ท่านได้รับการปลูกฝังทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย จากสถาบันทางศาสนา หรือไม่  
อย่างไร

.....  
.....  
.....

๓.๕ ท่านได้รับการปลูกฝังทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย จากสถาบันทางการเมือง หรือไม่  
อย่างไร

.....  
.....  
.....

เจริญพรขอบคุณที่ตอบแบบสอบถามที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้  
พระณัฐพงษ์ ณัฏฐวิไล (สุดใจ)  
ผู้ทำการวิจัย



**แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย**  
**การกล่อมเกลາทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง**  
**จังหวัดอุทัยธานี**

\*\*\*\*\*

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview)



ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....ฉายา/นามสกุล.....  
 ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน.....  
 สถานที่สัมภาษณ์.....  
 วัน เดือน ปีที่สัมภาษณ์.....

### ตอนที่ ๒ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

**การกล่อมเกลາทางการเมือง** หมายถึง หมายถึง การปลุกฝังให้เข้าร่วมสังคมนการเมือง โดยการปลุกฝังอบรมสั่งสอน ผ่านกระบวนการถ่ายทอด ความรู้ ทักษะคติ บุคลิกภาพ บรรทัดฐาน และ ค่านิยมต่างๆ ทางด้านการเมือง ให้เยาวชนได้เรียนรู้เรื่องประชาธิปไตย

#### หลักสังคหวัตถุ ๔ ประการ

**๑.ทาน** คือ การให้ หรือการเผยแพร่ความรู้ในการทางการเมือง เพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่น ไม่เป็นคนเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียว

**๒.ปิยวาจา** คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ ไม่พูดหยาบคายก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

**๓.อิตถจริยา** คือ การสงเคราะห์ทุกชนิดหรือการประพฤตินในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น

**๔.สมานัตตตา** คือ การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ หรือมีความประพฤติเสมอดันเสมอปลาย

**เยาวชน** หมายถึง เยาวชนที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ถึง ๒๕ ปีบริบูรณ์ ในอำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

### ตอนที่ ๓ ข้อคำถามแบบสัมภาษณ์

๑. ท่านคิดว่า “สถาบันครอบครัว” ควรมีการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ประกอบด้วย ๑) ทาน ๒) ปิยวาจา ๓) อิตถจริยา ๔) สมานัตตตา อย่างไร

.....  
 .....

๒. ท่านคิดว่า “สถาบันการศึกษา” ควรมีการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ประกอบด้วย ๑) ทาน ๒) ปิยวาจา ๓) อิตถจริยา ๔) สมานัตตตา อย่างไร

.....  
 .....

๓. ท่านคิดว่า “ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน” ควรมีการกล่อมเกลາทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ตาม**หลักธรรมสังคหวัตถุ ๔** ประกอบด้วย ๑) ทาน ๒) ปิยวาจา ๓) อุตถจริยา ๔) สมานัตตตา อย่างไร

.....

.....

.....

๔. ท่านคิดว่า “สถาบันทางศาสนา” ควรมีการกล่อมเกลາทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ตาม**หลักธรรมสังคหวัตถุ ๔** ประกอบด้วย ๑) ทาน ๒) ปิยวาจา ๓) อุตถจริยา ๔) สมานัตตตา อย่างไร

.....

.....

.....

๕. ท่านคิดว่า “สถาบันทางการเมือง” ควรมีการกล่อมเกลาทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ตาม**หลักธรรมสังคหวัตถุ ๔** ประกอบด้วย ๑) ทาน ๒) ปิยวาจา ๓) อุตถจริยา ๔) สมานัตตตา อย่างไร

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง

(Index of Congruence : IOC)

## ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์เป็นรายชื่อ (IOC) ของแบบสอบถาม

## เรื่อง การกล่อมเกลາทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน อำเภอหนองฉาง

## จังหวัดอุทัยธานี

ที่	การกล่อมเกลาทางการเมืองใน ระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน ในอำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
<b>๑. ด้านสถาบันครอบครัว</b>									
๑.	ในครอบครัวของท่านมีการพูดคุย สนทนาเกี่ยวกับการเมือง อาทิ การ เลือกตั้ง ฯลฯ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.	ในครอบครัวของท่านมีการติดตาม รับฟังข่าวสารทางการเมืองผ่าน แหล่งข้อมูลและทางสื่อประเภท ต่างๆ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.	บุคคลในครอบครัวของท่านได้เข้า ร่วมกิจกรรมทางการเมืองต่างๆ เช่น ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การสนทนาแสดง ความคิดเห็นในประเด็นทาง การเมือง ไปฟังคำปราศรัยของ นักการเมือง เป็นต้น	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.	บุคคลในครอบครัวของท่านมี การพูดคุยแลกเปลี่ยนหรือถกเถียง ประเด็นทางการเมืองในมุมมองที่ แตกต่างกันได้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
<b>๒. ด้านสถาบันการศึกษา</b>									
๑.	ท่านได้รับการบ่มเพาะความคิด ความเชื่อค่านิยมและอุดมการณ์ ทางการเมืองจากสถานการณ์	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.	สถาบันการศึกษาของท่าน มี หลักสูตร เนื้อหาการเรียนการสอนที่ เกี่ยวกับการเมือง การปกครองและ แนวทางการปฏิบัติตนตามระบอบ ประชาธิปไตย	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

.....

๓.	ครู อาจารย์ในสถาบันการศึกษา มีความเป็นกันเองและแสดงออก หรือปฏิบัติต่อท่านและเพื่อน นักเรียน นักศึกษาด้วยความเสมอ ภาคและยุติธรรม	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.	สถาบันการศึกษาจัดบรรยากาศ การเรียน การสอน มีความเป็น ประชาธิปไตย เช่น เปิดโอกาส ให้ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การวางแผน การรับฟังความคิดเห็น กันและกัน การแก้ปัญหาด้วยสันติ วิธี	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕.	สถาบันการศึกษาเปิดโอกาสให้ท่าน และเพื่อนนักเรียน นักศึกษาได้ แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี และ แสดงออกได้อย่างอิสระในเชิง สร้างสรรค์	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
<b>๓. ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน</b>									
๑.	ท่านและกลุ่มเพื่อนของท่านให้ความ สนใจและติดตามข่าวสารและ ประเด็นสำคัญทางการเมืองผ่านสื่อ ประเภทต่างๆ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.	ท่านและกลุ่มเพื่อนมีการพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับ ประเด็นทางการเมือง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.	ท่านและเพื่อนๆสามารถแก้ปัญหา ความขัดแย้งระหว่างกันด้วยหลัก เหตุผลและสันติวิธี	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.	ท่านและเพื่อนๆ เกาะติดและนิยมที่ จะเข้าร่วมพูดคุย แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองใน ชุมชนและสังคมที่ท่านสังกัดอยู่	-๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๕.	ชุมชนเปิดโอกาสให้ท่านและเพื่อน นักเรียน นักศึกษาได้แสดง ความคิดเห็นอย่างเสรี และแสดงออก ได้อย่างอิสระในเชิงสร้างสรรค์	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

๔. ด้านสถาบันทางศาสนา									
๑.	สถาบันทางศาสนามีส่วนสำคัญในการสร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแก่ท่าน	-๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๒.	สถาบันทางศาสนาปลูกฝังเรื่องความดีหรือสิ่งที่ควรประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็นบรรทัดฐานในการเลือกผู้นำที่ดีแก่ท่าน	-๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๓.	สถาบันทางศาสนาปลูกฝังให้ท่านมีสติ คิดไตร่ตรอง ก่อนตัดสินใจในการเลือกผู้นำที่ดีและเป็นแบบอย่าง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.	สถาบันทางศาสนาสอนให้ท่านยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม มีความเป็นกลาง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕.	สถาบันทางศาสนาสอนให้ท่านเคารพความยุติธรรม นิยมความถูกต้อง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕. ด้านสถาบันทางกาเมือง									
๑.	พรรคการเมืองมีส่วนสำคัญในการให้ความรู้และกำหนดนโยบายทางการเมืองที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.	รัฐสภา ได้ถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ ค่านิยมและอุดมการณ์ทางการเมือง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.	คณะรัฐมนตรีได้แสดงออกทางการเมืองตามวิถีทางประชาธิปไตยของท่าน	-๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๓	๐.๐๖	ใช้ได้
๔.	สถาบันตุลาการตัดสินพิพากษาคดีด้วยด้วยความเป็นธรรม	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

(ผศ.ดร.ยุทธนา ประณีต)

...../...../.....

ภาคผนวก ค

ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

## Reliability

### Scale: ALL VARIABLES

#### Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded <sup>a</sup>	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

#### Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.893	23

#### Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1	93.0667	105.926	.867	.886
a2	92.4667	107.844	.862	.886
a3	92.0000	113.862	.667	.892
a4	93.1667	104.006	.702	.891
b1	92.2333	108.461	.896	.889
b2	92.1000	111.472	.879	.886
b3	91.9333	114.202	.879	.889
b4	92.1667	110.833	.856	.887
b5	92.1667	115.868	.734	.892
c1	91.8667	117.223	.730	.892
c2	92.1333	116.740	.895	.892
c3	92.1333	115.223	.744	.892
c4	92.1333	114.326	.861	.889
c5	92.2333	112.461	.892	.891
d1	92.2333	108.116	.870	.883



d2	92.2000	112.648	.874	.888
d3	91.8667	114.533	.891	.890
d4	91.7667	116.323	.714	.891
d5	91.8000	112.993	.824	.886
e1	92.3667	111.275	.865	.885
e2	92.2667	108.685	.872	.883
e3	92.2333	112.047	.850	.888
e4	92.2667	106.892	.872	.882

ภาคผนวก ง

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล







## หนังสือขอความอนุเคราะห์ให้นิติเก็บข้อมูลในการทำวิจัย (สัมภาษณ์)

### รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

ลำดับที่	ชื่อ-ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง
ลำดับที่ ๑	นายสมพจน์ สารภูษิตสันต์	ท่านนายอำเภอหนองฉาง
ลำดับที่ ๒	นางสาวพิมพ์ฉัตรชญา ทรงรัตน์	ปลัดอำเภอเจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ อำเภอหนองฉาง
ลำดับที่ ๓	นายสุวิชัย อินทกุล	อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์คณะสังคมศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ลำดับที่ ๔	พระเดชพระคุณพระราชอุทัยโสภณ ดร. ( มั่นส สมชาโน)	เจ้าคณะจังหวัดอุทัยธานี วัดหนองขุนชาติ
ลำดับที่ ๕	นายวชิระ ชมภู	กำนันตำบลหนองสรวง
ลำดับที่ ๖	นายดำรง นพรัตน์	นายกเทศมนตรีตำบลหนองฉาง
ลำดับที่ ๗	นายธนกฤต นิโรจน์	ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองฉางวิทยา
ลำดับที่ ๘	นางสงวนทรัพย์ ทิพรังสี	ผู้อำนวยการโรงเรียนอุทัยธรรมานุกูฏวิทยาลัย
ลำดับที่ ๙	นายทศพล เตชะนา	หัวหน้ากลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนหนองฉางวิทยา
ลำดับที่ ๑๐	นายเฉลียว แฉมพัยค	อดีตกำนันตำบลหนองฉาง,ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีตำบล หนองฉาง
ลำดับที่ ๑๑	นายฉัตรพล กลั่นแท้	ประธานนักเรียนโรงเรียนอุทัยธรรมานุกูฏวิทยาลัย













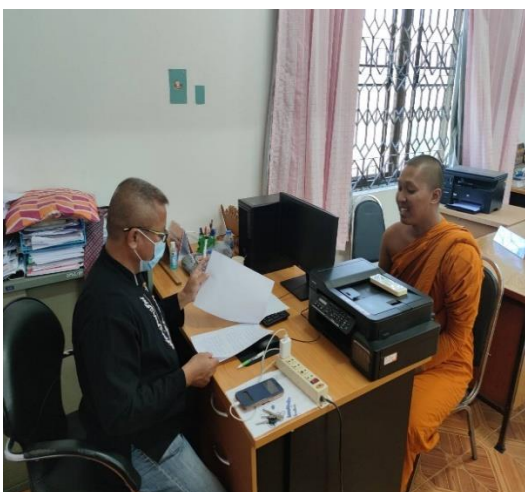
ภาคผนวก จ  
ภาพประกอบการสัมภาษณ์

## ภาพประกอบคำสัมภาษณ์



การสัมภาษณ์ ลำดับที่ ๑  
นางสาวทัศนมา มาข้า  
ปลัดอำเภอ (เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ  
พิเศษ) ตัวแทนนายอำเภอ  
ที่ว่าการอำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

การสัมภาษณ์ ลำดับที่ ๒  
นางสาวพิมพ์ฉัตรชูญา ทรงรัตน์  
ปลัดอำเภอ (เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ)  
ปลัดฝ่ายงานปกครอง  
ที่ว่าการอำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี



การสัมภาษณ์ ลำดับที่ ๓  
นายสุวิชัย อินทกุล  
อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต  
วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี

การสัมภาษณ์ ลำดับที่ ๔  
พระราชอุทัยโสภณ ดร. (มนัส สมชาโน)  
เจ้าคณะจังหวัดอุทัยธานี  
วัดหนองขุนชาติ





การสัมภาษณ์ ลำดับที่ ๕  
นายชिरะ ชมภู  
กำนันตำบลหนองสรวง อำเภอหนองฉาง  
จังหวัดอุทัยธานี



การสัมภาษณ์ ลำดับที่ ๖  
นายดำรง นพรัตน์  
นายกเทศมนตรีตำบลหนองฉาง  
อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี



การสัมภาษณ์ ลำดับที่ ๗  
นายธนกฤต นิโรจน์  
ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองฉางวิทยา  
อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี



การสัมภาษณ์ ลำดับที่ ๘  
นางสงวนทรัพย์ ทิพรังสี  
ผู้อำนวยการโรงเรียนอุทัยธรรมานูวัตรวิทยา  
อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี



การสัมภาษณ์ ลำดับที่ ๙  
นายทศพล เตชะนา  
หัวหน้ากลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนา  
และวัฒนธรรม โรงเรียนหนองฉางวิทยา  
อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

การสัมภาษณ์ ลำดับที่ ๑๐  
นายเฉลียว แกมพัยค์  
อดีตกำนันตำบลหนองฉาง  
อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี



การสัมภาษณ์ ลำดับที่ ๑๑  
นายณัฐพล กลั่นแท้  
ประธานสถานักเรียน  
โรงเรียนอุทัยธรรมานูวัตรวิทยา  
อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

การสัมภาษณ์ ลำดับที่ ๑๒  
นายสุรยุทธ เลิศสมพงษ์  
ประธานสถานักเรียน  
โรงเรียนหนองฉางวิทยา  
อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

## ประวัติผู้วิจัย



- ชื่อ-นามสกุล : พระณัฐพงษ์ ญาณวิโส (สุดใจ)
- วัน/เดือน/ปีเกิด : วันที่ ๑๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๙
- ภูมิลำเนา : เลขที่ ๑๙๑ หมู่ ๑๕ บ้านโป่งแก้ง ตำบลตลุกคู่ อำเภอทัพทัน  
จังหวัดอุทัยธานี ๖๑๑๒๐
- อุปสมบท : วัดหนองขุนชาติ ตำบลหนองสรวง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี
- สังกัด : มหานิกาย
- การศึกษา : นักธรรมชั้นเอก  
มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนตลุกคู่วิทยาคม อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี  
พ.ศ.๒๕๕๘ : รัฐศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พ.ศ.๒๕๖๔ : รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ปีที่เข้าศึกษา : ปีการศึกษา ๒๕๖๒
- ที่อยู่ปัจจุบัน : เลขที่ ๑๑๔ หมู่ ๑ วัดหนองขุนชาติ ตำบลหนองสรวง อำเภอหนองฉาง  
จังหวัดอุทัยธานี ๖๑๑๑๐ โทร. ๐๙๕-๓๓๗-๓๑๒๑  
E-mail: ghhhh373737@gmail.com